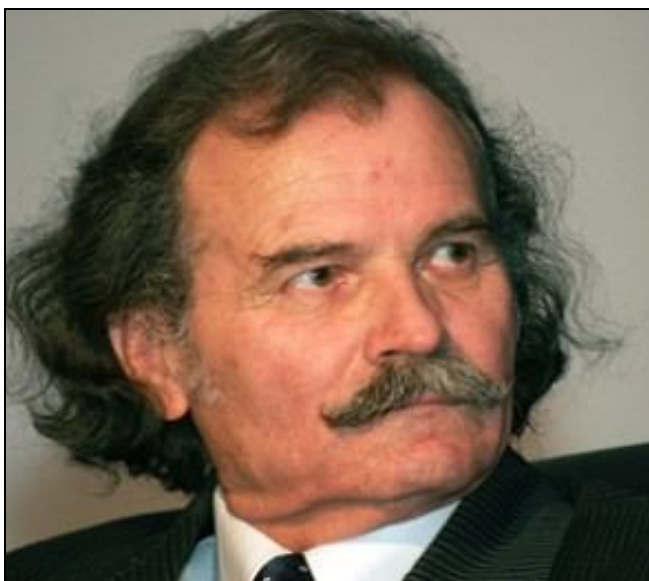

Vatra veche

Supliment

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul VI, nr. (60), martie 2014 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I.L. Caragiale, G. Coșbuc
VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHE, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciuț

CA O CHEMARE

Demult,
străbunii mei cioplit-au lemnul
și numele mi-au dat,
în martie ursitoarele mi-au hărăzit auzul,
să fiu bolnav de cântul
adâncului brăzdat;

m-au învățat să-nalț Cuvântul
niciodată strămb,
cu gând rău luminii firul să nu-i rup,
cuțite ascuțite să nu port la carâmb,
prin nopți să îmi păzesc mereu
pădurea pândită de vreun lup.

LAZĂR LĂDARIU

Lazăr Lădariu, la 75 de ani

În urmă cu cincisprezece ani, când Lazăr Lădariu rotunjea șaiszeci de ani în vârstă sa, acea vârstă mi se părea a unui om care a cam spus ce avea de spus și se poate gândi la... pensie.

Dar acum, când Lazăr Lădariu bate 75 de ani, ce să mai spun? Să mă mir că ce avea să spună mai important a spus, de fapt, cu deosebire în ultimele două decenii, cu același neastâmpăr, cu aceeași dorință de implicare, de a fi cu viața și opera sa al neamului care i-a dat șansa să scrie și să viseze în limba română?

Am fost părtași la cele mai importante fapte de literatură aproape trei decenii și jumătate. Am fost împreună mereu acolo unde era de

pus umărul la greul de a impune rostirea românească, acolo unde era de trezit conștiințele, de antrenat energiile, ca să rezistăm, să nu ne risipim. Și să lăsăm urme.

Mi-a fost mereu fratele mai mare și am crezut în cuvântul și-n faptele sale. Prietenii său au fost prietenii mei, adversarii săi au fost și ai mei.

A rămas mereu pentru mine domnul Lazăr Lădariu, nu mi-am permis niciodată să-l tutuiesc.

Mi-am asumat cu toată convingerea aceeași cruce pe care și-a asumat-o și Lazăr Lădariu.

I-am admirat verticalitatea, tenacitatea, neostoirea, statornicia, cumpătarea, fermitatea, înțelepciunea, încrederea în neamul său, credința nestrămutată și respectul pentru valorile noastre dintotdeauna.

Lazăr Lădariu e mai mult decât oricare dintre noi un luptător pentru

adevăr, pentru dreptate și aceste sintagme au acoperire în tot ceea ce a făcut de când ne cunoaștem.

I-am fost editor la aproape toate cărțile tipărite după decembrie 1989, am fost la toate lansările cărților sale, am scris despre multe dintre ele, nu în cuvinte de circumstanță, ci cu sinceritate și cu respect pentru tot ceea ce a reușit să facă, împărțindu-se între truda la masa de scris ca poet, ca jurnalist, și implicarea în viața cea de toate zilele, ca politician.

Lazăr Lădariu, la 75 de ani, a rămas tânăr, tânăr în felul de a fi și de a gândi, cu înțelepciunea vârstei înalte la care a ajuns.

Lazăr Lădariu e un partener de cursă lungă. Unul cu care să te duci până la capătul lumii.

NICOLAE BĂCIUȚ

Lazăr Lădariu - 75

Târgu-Mureș, 4 aprilie 2009, Sala de Oglinzi din Palatul Culturii. Dimitrie Poptămaș, ... dr. Dorin Florea - primarul municipiului Târgu-Mureș, Marius Pașcan – prefectul județului Mureș, Lazăr Lădariu, Mariana Cristescu, Nicolae Băciuț rostind Laudatio, Cetățeanului de Onoare Lazăr Lădariu

4 aprilie 2009, Cetățean de Onoare al Târgu-Mureșului.

Nicolae Băciuț, Lazăr Lădariu, Ilie Șandru, Conferință « Omagiu lui Grigore Vieru, Toplița 14 februarie 2014

Mariana Cristescu, Lazăr Lădariu, Maria Precup - primarul municipiului Reghin, deputatul Vasile Gliga, Nicolae Băciuț, Sorina Bloj, Ilie Frandăș, pictorul Marcel Naste

Valentin Marica, Cornel Moraru, Iulian Boldea, Lazăr Lădariu, Zeno Ghițulescu, Mariana Cristescu, Nicolae Băciuț, la Teatrul „Scena” din Târgu-Mureș.

15 Ianuarie 2013. Lazăr Lădariu, Mariana Cristescu, Nicolae Băciuț, invitați și premiați, de Ziua Culturii Naționale a României, la Casa de Cultură „George Enescu” din Reghin.

Lăzăr Lădariu, Ioan Lăcătușu, Ilie Șandru, Nicolae Băciuț, 27 martie 2014

M-am născut într-un început de primăvară a anului 1939, din trecutul secol în care, nu peste multă vreme, începeau să bubuie tunurile celui de-Al Doilea Război Mondial.

Marcată cu roșu în calendar, ziua ivirii mele pe lume în sătucul dinspre munți se identifică, fericit, cu sărbătoarea Bunei-Vestiri, aducerea veștii, celei cu aură de lumină și cu alb crin, Fecioarei Maria, de către Arhanghelul Gavriil.

Datorez mult rădăcinii mele țărănești, în devenirea mea, eu, fiul de truditori ai pământului din Idicel-Sat, considerând, întotdeauna, că rădăcina aceasta mi-a conferit un titlu de noblețe aparte. Le rămân, așadar, lor, părinților mei, tuturor țăranilor care au dat numele țării, recunoscător.

Am fost copilul neastâmpărat, am fost, și elevul sârguincios, și studentul Heidelberg-ului ardelean al Universității clujene, apoi cadru universitar, gazetar și parlamentar.

Am parcurs, deopotrivă, sezonul înfloririi și al entuziasmului tineresc, toamna roadelor și asprimea iernilor, a trudnicei munci de Sisif uneori. Și am ajuns alunecând spre iarna încercărilor.

Soră și frate fiindu-mi gazetăria și scrisul, trecător pe scara lumii, martor și luptător pe barcada neliniștii, am înaintat conștiincios în viață până în locul de unde, și înapoi și înainte, pot vedea acum totul.

LAZĂR LĂDARIU

LAZĂR LĂDARIU

**Scriitor, poet, publicist,
președintele Despărțământului
Județean Mureș al ASTREI**

- Născut la 25 martie 1939, Idicel-Sat, județul Mureș
  - Părinții : Mihail și Fironica - țărani
  - Clasele I-VII : Idicel-Sat și Ideciul de Sus
  - Liceul „Al.Papiu Ilarian” - absolvit în 1957
  - 1957-1958 - profesor suplinitor la Urisiul de Sus
  - 1958 - în urma examenului de admitere, student la Facultatea de Filologie a Universității din Cluj-Napoca
  - 1963- absolvent al Facultății de Filologie
  - 1963-1969 - asistent universitar la Institutul Pedagogic de 3 ani din Târgu - Mureș, actuala Universitate „Petru Maior”
  - 1970-1975 - corespondent județean la ziarul satelor „Satul socialist”
  - august 1975- redactor la ziarul județean „Steaua roșie”, șef de rubrică la „Probleme cetățenești”, până în 26 decembrie 1989
  - 26 decembrie 1989 - până în prezent – redactor-șef al cotidianului „Cuvântul liber”
  - a publicat peste 15.000 de articole
  - colaborări cu grupaje și pagini de poezie în revistele „Vatra”, „România literară”, „Steaua”, „Tribuna” etc.
  - Poezii traduse în limbile germană, engleză, rusă, maghiară, sârbă, albaneză
- Cărți publicate:**
- 1969 - „Mureș, pe marginea ta...” (împreună cu dr. Serafim Duicu) - folclor poetic;

- 1983 - „Caietul debutanților” (volum colectiv la Concursul de debut, apărut la Editura „Albatros”) - versuri;
- 1984 - „Râurile se întorc la izvoare” (Editura „Sport Turism”) - carte de reportaj;
- 1985 - „Câmpuri cosite de ceață” (Editura „Dacia”) - versuri;
- 1985 - „Epopoea de pe Mureș” (volum colectiv, împreună cu dr. Grigore Ploșteanu și Vasile T. Suci), în revista „Vatra”, „Documentele continuității”;
- 1986 - „Cartea Mureșului” (volum colectiv), (Editura „Eminescu”) - carte de reportaj;
- 1986 - „Doar lumina deasupra” (Editura „Eminescu”) - versuri;
- 1991- „De pe celălalt mal” (Editura „Columna”, Târgu - Mureș) - versuri;
- 1992 - „Starea de veghe” (Editura „Columna”, Târgu - Mureș) versuri;
- 1994 - „Dimineți fără coloane” (Editura „Tipomur”, Târgu -Mureș) - versuri;
- 1995 - „Planete pentru iscoade albe” (Editura „Tipomur”, Târgu - Mureș) - versuri;
- 1996 - „Transilvania din suflet” (Editura „Tipomur”, Târgu - Mureș) - publicistică;
- 1997 - „Ieșirea din iarnă” (Editura „Tipomur”, Târgu - Mureș) - versuri;
- 1999 - „Zăpezi dilematice” (Editura „Tipomur” Târgu - Mureș) - versuri;
- 2000 - „Prezent!” (Editura „Tipomur”, Târgu Mureș) - publicistică;
- 2001 - „Onomastica ierbii” (Editura „Tipomur”, Târgu - Mureș) - versuri;
- 2002 - „Veghe cu fluturi” (Editura „Tipomur”, Târgu - Mureș) - versuri;
- 2003 - „Furată, trădată mereu...” (Editura „Tipomur”, Târgu - Mureș) - publicistică;
- 2004 - „Vânătoare de umbre” (Editura „Tipomur”, Târgu - Mureș) - versuri;
- 2005 - „Sub norii de plastic” (Editura „Dacia”, Cluj - Napoca) - poezii.
- 2006 - „Litaniile cerului” (Editura „Nico”, Târgu-Mureș) - poezii;
- 2007 - „Trecerea râului” (Editura „Nico”, Târgu-Mureș) - poezii;
- 2007 - „Trei decenii de poezie”, antologie în limbile română, maghiară și engleză;
- 2008 - „Martor” (Editura „Nico”, Târgu-Mureș) – publicistică;
- 2009 - „Vâslele timpului” (Editura „Nico”, Târgu-Mureș) – antologie de poezie alcătuită de Mariana Cristescu;

2009 - „Nașterea umbrei” (Editura „Nico”, Târgu-Mureș) – poezii.

2010 - „Plăcuta zăbavă” (Editura „Nico”, Târgu-Mureș) – publicistică literară.

2011 - „Pentru credință, neam și țară” - ASTRA mureșeană - împreună cu Mariana Cristescu (Editura „Nico”, Târgu-Mureș) – memorialistică;

2012 - „Memorii. File de jurnal. Confesiuni” (Editura „Nico”, Târgu-Mureș), memorii, jurnal;

2013 - „În numele adevărului” (Editura „Nico”, Târgu-Mureș), publicistică;

2013 - „Memorii. File de jurnal. Alocuțiuni parlamentare. Confesiuni.” (Editura „Nico”, Târgu-Mureș), memorii, jurnal.

• Prezent în „Arcade” (Editura „Ardealul”), antologie din poeziile membrilor • În anul 2005 i s-a decernat „Premiul de Excelență și Diploma” Asociației Scriitorilor, filiala Târgu - Mureș pentru întreaga activitate literară.

Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Mureș.

• În ziua de 15 ianuarie 2013 i s-a decernat „Diploma de Excelență culturală” și placheta „Eminescu”.

• Ca o recunoaștere a meritelor literare, pentru cărțile de poezie și de publicistică „Câmpuri cosite de ceață”, „Planete pentru iscoadele albe”, „Prezent!”, „Sub norii de plastic”, „Litaniile cerului” „Trecerea râului” a primit premiul Asociației Scriitorilor din Târgu - Mureș.

• Despre cărțile apărute, au avut aprecieri favorabile critici și istorici literari, scriitori și ziariști, precum **Laurențiu Ulici, Alex. Ștefănescu, Cornel Moraru, Gheorghe Perian, Constantin Sorescu, Constantin Crișan, Cristian Stamatoiu, Cristian Livescu, Ștefan Melancu, Nicolae Băciuț, Mihai Sin, Zaharia Sângeorzan, Gellu Dorian, Iulian Boldea, Adrian Popescu, Vasile Dan, Gheorghe Mocuța, Traian T. Coșovei, Constantin Cubleşan, Valentin Marica, Mariana Cristescu etc.**

Premii

• A fost distins cu premii ale Uniunii Ziariștilor Profesioniști.

• Este membru al Uniunii Scriitorilor din România și al Uniunii Ziariștilor Profesioniști.

• A fost deputat PUNR, în legislaturile 1992-1996 și 1996-2000, în Parlamentul României.

• Membru al delegației române, din partea Camerei Deputaților, la Adunarea Parlamentară a Cooperării Economice a Mării Negre.

• Membru al Comisiei pentru Cultură, Arte, Mass - Media a Camerei Deputaților.

• Vicepreședinte al Partidului Unității Naționale Române.

• Președinte al Despărțământului Central Județean Mureș al ASTREI.

• „Cel mai apreciat și influent jurnalist mureșean din presa scrisă” în anii 2003, 2005, 2006 și 2008, declarat în cadrul Galei „Omul anului”.

• Consilier județean PUNR-PSD ales în anii 1996, 2004, 2008.

• „Târgumureșean de onoare” – 2005.

• „Cetățean de Onoare”

al municipiului Târgu-Mureș.

• „Cetățean de onoare” al localităților Deleni (Ideciu de Jos) și Urisiul de Sus (Chiheru).

• Distins cu „Diploma de excelență” și „Fibula de la Suseni”, cea mai înaltă distincție județeană.

• Pentru merite deosebite în domeniul culturii și cel social-politic: „Medalia 90 de ani de la Unirea din 1918” și „Medalia Universității «Petru Maior» din Târgu-Mureș.

• Premiul special „Rekord - Ambasador”.

• „Cetățean de Onoare al Culturii”, distincție și diplomă acordate de Grupul de presă „Ambasador”.

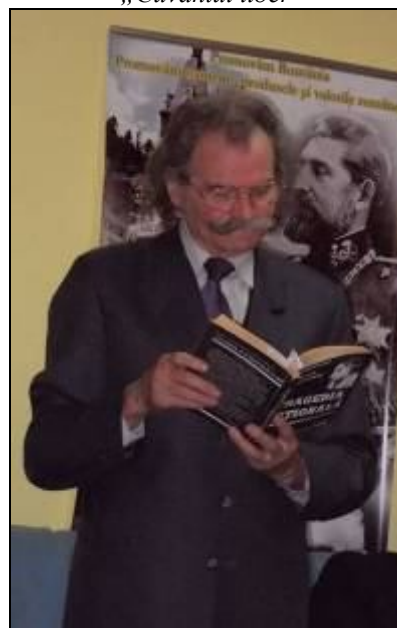
• Peste 100 de diplome (de excelență și de onoare), premii pentru promovarea culturii naționale, a valorilor spirituale și tradiționale românești, pentru profesionalism și performanțe jurnalistice, pentru activitatea depusă spre binele comunității, pentru respectul și cinstirea limbii române.

• Prezent, la cererea cetățenilor, în localitățile: Reghin, Sighișoara, Târnăveni, Luduș, Gheja, Iernut, Sârmașu, Căpuș, Senereuș, Albești, Nadeș, Șoimuș, Sângeorgiu de Pădure, Râciu, Dulcea, Isticeu, Ibănești, Hodac, Gurghiu, Deda, Idicel-Sat, Idicel-Pădure, Solovăstru, Jabeniața, Ideciu de Sus, Ideciu de Jos, Deleni, Rușii Munți, Band, Șerbeni, Beica de Jos, Cozma, Vătava, Râpa de Jos, Dumbrava, Răstolița, Lunca Bradului, Stânceni, Poarta, Fărăgău, Băla, Ercea, Ursiu, Chiher, Batoș etc.

Președinte al Despărțământului Central Județean Mureș al ASTREI.

În biroul de la redacția cotidianului „Cuvântul liber”

Citind din poezia regretatului prieten Adrian Păunescu.

Sub lumina candelii, vorbind despre Eminescu, 14 ianuarie 2012

REFERINTE CRITICE

• „...autorul acestei cărți face parte din acea categorie de oameni, din ce în ce mai rară, care cred cu tărie în literatură, în cartea adevărată ce reprezintă pentru ei un obiect aproape sacru.” („*Gânduri la o carte*”, **Mihai Sin**, *Steaua roșie*, 14 iulie 1984)

• „Luciditatea poetului sancționează efemerul, vulnerabilitatea ființei, creează recursuri de o puternică angajare în destinul existenței și naturii. Verbul lui L.L. are duritatea diamantului, și memoria păstrează setea de a cucerii galaxia realului. Pentru aceasta, L.L. refuză limbajul de circumstanță, întemeindu-și o sintaxă lirică proprie.” (**Zaharia Sângeorzan**, *Cronica* nr.40, 4 octombrie 1985)

• „Cu toată discreția sa, el se definește ca o personalitate cu fibre tari, imposibil de răsucit și de rupt. Această modestie trainică, incoruptibilă, mai rezistentă decât orice imperialism al eului, îl integrează de altfel în spațiul spiritual ardelenesc: îl integrează, totodată, în harta sigură a valorilor poeziei noastre contemporane, unde nu este deloc ușor să ocupi un loc distinctiv. (...) În obișnuitul său stil enunțiativ, poetul descrie scene zguduitoare, în care recunoaștem ceva din vântul de nebulie care străbate vizuinile coșmarești ale lui Hieronymus Bosch”. (**Alex Ștefănescu**, *Prefață la cartea „Câmpuri cosite de ceață”*, Editura Dacia, 1985, pag.7)

• „Ferit de o asemenea nostalgie, el inventează o suprarealitate continuă și de un miraculos aparte. Absolut nicio secvență nu poate fi raportată fotografic la o asemenea realitate; Lazăr Lădariu e un hermetic, dar în sensul originar al noțiunii; Imaginația lui Lazăr Lădariu e de o eleganță fastuoasă. Ideea, parabola, eticul se exprimă la el prin reprezentări de o concretețe insinuantă; Urmându-l îndeaproape pe Heidegger, poetul, care se recomandă «**multiplicatul pe toate cărțile de vizită ale duminicilor**», scrie o poezie a autenticității obținute prin trăirea paroxistică a grijii (Sorge) și a angoasei existențiale (Angst), în fața Neantului...” (*Școala de poezie*

Ziua Culturii Naționale la Reghin, 14 ianuarie 2014. Marin Șara, Mariana Cristescu, Lazăr Lădariu, Nicolae Băciuș, ec. Maria Precup, primarul municipiului Reghin, Răzvan Ducan

de la Târgu-Mureș – „Ontologie existențială”, Constantin Sorescu, Suplimentul Literar și Artistic nr. 42, 20 octombrie 1985)

• „Poetul este așadar un vizual, atât în tehnica de «versificație», cât și în raporturile cu lumea, cu realitatea exterioară; ...la un moment dat poetul introduce legile unui alt simț, un fel de simț interior, care îl ajută să sesizeze, dincolo de cotidian, o suprarealitate...; O notă particulară a poeziei lui Lazăr Lădariu este tocmai această conjugare a faptului real cu cel imaginar, ducând la îmbinarea frecventă a sarcasmului cu oniric și coșmarescul” („*Pictopoezia*”, **Gheorghe Perian**, *Vatra* nr.8, 20 august 1985)

• „Lirica lui Lazăr Lădariu mi se pare tensionată între cei doi poli, **tradiționalism și modernism** într-un mod cu totul particular. Tradiționalist în insistența în care se oprește asupra unor teme, el este absolut modern în expresie.” („*Câmpuri cosite de ceață*”, **Nicolae Băciuș**, *Steaua roșie*, 13 iulie 1985)

• „Lazăr Lădariu rămâne un înzestrat născocitor de peisaje simbolice elaborate minuțios, în care se contemplă pentru a se înțelege mai bine pe sine.” (**Adrian Popescu**, *Steaua* nr.12, decembrie 1985)

• „«*Câmpuri cosite de ceață*» conține o poezie a universului domestic, a gestului anodin, a familiarului devenit, prin obsedanta frecvență și prin enormitatea detaliului, agresiv, copleșitor.” („*Un tradiționalism funciar*”, **Vasile Dan**, *Orizont* nr.41, 11 octombrie 1985)

• „Dacă singurătatea pare să fie linia de orizont a existenței poetului,

tensiunea lui principală e spre abolirea acesteia prin mijlocirea Cărții, a poeziei în ultimă instanță, deși conștiința că și asta e o vanitate, o iluzie consolatoare, nu lipsește”. („*Din departe în aproape*”, **Laurențiu Ulici**, *România literară* nr.44, 31 octombrie 1985)

• „Spațiul liric pe care și-l adjudecă poetul, printr-o modestie seniorială, este unul al originalității firești, care nu trebuie demonstrată, ci doar savurată. Deci, poezia lui Lazăr Lădariu este, în drumul ei dinspre cuvânt și realitate spre semn și realitate secundă, un demers cartezian. Prin el se acordă credit raționalismului și eticii cristalizate în spiritul principiului primordial: poezia; Fiindcă noi nu ne putem rosti simultan pe ambele planuri, așa cum o face poetul, trebuie să numim întâi un termen căruia hazardul îi hotărăște întâietatea: neosuprerealismul îi este foarte apropiat poetului ca bază de releuri spre suprerealismul clasic sau spre pop-art; Variantele de combinare ale acestor elemente sunt alese cu discernământ spre a crea o lume coerentă, printr-un vers cu simț spațial”. („*Calea spre poezie*”, **Cristian Stamatoiu**, *Tribuna* nr.20, 15 mai 1986)

• „Poezia lui Lazăr Lădariu surprinde tocmai ratarea naturalității, a elementelor de stabilitate ale lumii, care îi dădeau făgăduința veșniciei - iarba, rouă, petalele, pietrele, păsările, melcii, fructele, toate destăinuindu-și în târziul secolului stigmatul pălirii, al ofilirii și degenerării”. („*Șarpele dormind în iarba înțelegătoare*”, cronică la „*Câmpuri cosite de ceață*”, **Cristian Livescu**, *Cronica* nr.11, 14 martie 1986)

• „Rareori am avut senzația - pe care am resimțit-o sigur citind acest al doilea volum de versuri al lui Lazăr Lădariu - de liniște, de tăcere, care se așează în spațiul poemului, construindu-l încet, fără zgomotul produs de aglomerări lexicale obositoare; Dar «tentacular» și ostentativ, poetul nu ne apare niciodată, cel puțin în cuprinsul acestei remarcabile culegeri, care stă sub semnul șoaptei, al armoniei ce se sfiește de propria ieșire în lume; Lansat cu ani în urmă de strălucitul

creator cu adevărat multilateral, care a fost Romulus Guga, Lazăr Lădariu a răspuns acum din plin speranțelor ce s-au pus în poezia lui...; ...autorul acestor câmpuri poetice... cosite de orice redundanțe, pare a nu se simți, cătuși de puțin, stânjenit de «pacea criticii» din jurul lui”. („*Învingătorul în așteptare*”, cronică la „Câmpuri cosite de ceață”, **Constantin Crișan**, România literară nr. 36, 4 septembrie 1986)

• „«Păcălelile» lui Lazăr Lădariu dau tonus nou în spațiul poeziei ce se scrie la noi cu seriozitate de către poeții, așa-zis aparținând unei promoții ce gravitează în jurul începutului deceniului nouă; Greu, însă, sunt de depistat influențele, asimilate și răsfrânte în poezie cu dibăcie, efortul de a forța originalitatea fiind minim, acesta ținând de formația și talentul deosebit ale poetului.” („*Un debut matur*”, **Gelu Dorian**, Caiete botoșănene nr.9, septembrie 1986)

• „Dintre poeții formați în jurul revistei «**Vatra**», Lazăr Lădariu se distinge prin seriozitate și profesionalism. El a intuit poate cel mai acut rostul creației ca formă a rezistenței spiritului la abandonarea în anonim; oricât de solemn ar fi discursul poetic, impecabil condus de la primul vers, se acumulează în subtext o stare de neliniște subtil reprimată. Este mai ales spaima de absolutul morții, a curgerii misterioase a timpului. Propriu-zis poetul nu-și disimulează trăirile, dar unele texte abia așteaptă să explodeze; Șansa poeziei lui Lazăr Lădariu este de a se menține mereu în acest elan spre echilibru și acumulări de substanță. Autorul se impune, mai cu seamă după ultimul volum, drept una din vocile originale, distincte, ale poeziei noastre contemporane”. („*Poezia lui Lazăr Lădariu*”, **Cornel Moraru**, *Vatra* nr. 3, martie 1987)

• „În noul său volum de poezii, «**Doar lumina deasupra**» (Editura Eminescu, 1986), Lazăr Lădariu păstrează, în general, particularitățile de expresie pe care critica literară le-a menționat cu ocazia debutului său. Se arată atras, în continuare, de metaforele surprinzătoare și îndrăznelile de imaginație, izbutind uneori să trezească uimirea

citorului...; Iată, deci, cele trei linii de evoluție stilistică ale poeziei lui Lazăr Lădariu: tradiționalismul, hermetismul și expresionismul”. (**Gheorghe Perian**, Familia nr.11, noiembrie 1987)

• „Ca majoritatea poezilor debutanți în volum în deceniul pe care l-am început, și Lazăr Lădariu vine în (sau înspre) poezie cumva maturizat spiritual, «pus la punct» cu «tehnica» poeziei de ultimă oră; În afara unor (poate inevitabile) puncte de întâlnire cu colegii de «generație», există câteva linii personale în acest nou volum de poezie al lui Lazăr Lădariu. Linii personale care-l individualizează și care-l propun unei evoluții ulterioare ce poate reține justificat atenția.” („*În așteptarea poeziei*”, cronică literară la „Doar lumina deasupra”, **Ștefan Melancu**, Steaua nr.2, februarie 1987)

• „Critica literară (Alex Ștefănescu, Laurențiu Ulici, Cornel Moraru, Zaharia Sângeorzan, Adrian Popescu, Constantin Crișan, Constantin Sorescu, Vasile Dan, Gheorghe Perian, Gellu Dorian, Cristian Stamatoiu etc.) a semnalat elemente care definesc locul și originalitatea poeziei lui Lazăr Lădariu după cartea sa de debut. Obsesiile sale poetice circumscriu un univers de coerență simbolică.”

(„*Doar lumina deasupra*”, **Nicolae Băciut**, Steaua roșie, 17 ianuarie 1987)

• „Tragicul se arată și aici, vocea poetică fiind un Ulisse al unei întoarceri relative, trimițându-ne din

La Colocviile „Cuvântul liber” – „Punți de lumină”, ediția a III-a, 25 septembrie 2013(**Nicolae Balint, Gheorghe Nicolae Șincan, Nicolae Băciut, Al. Florin Țene, Lazăr Lădariu, Mariana Cristescu, George Roca**)

insula lui Circe mesajele singurății sale. Părăsirea ei înseamnă un fel de moarte, la care cu greu te încumeți, dar pe care acest Ulisse și-o pregătește ca un veșnic gospodar de la confluența apelor, spunând: «Într-o zi și eu am să plec într-acolo.» („*Pe insulă cu Circe*”, recenzie la „*Doar lumina deasupra*”, **Cristian Stamatoiu**, Tribuna nr.27, 2 iulie 1987)

• „Actul privirii, centrul vital al alchimiei sale, mijlocește comunicarea cu sferele înalte, ultimele, ale mereu amânatei revelații, privirea prelungește într-un fel contemplația...” („*În limbajul inocenței...*”, **Gh. Mocuța**, Orizont nr.20, 15 mai 1987)

• „În acest fel, versurile lui Lazăr Lădariu, fără a se uita în «ariergarda» experiențelor sale poetice, au față de context o detașare calmă, o relaxare care nu este expresia izolării, ci a delimitării unei identități dobândite prin acumulări răbdătoare.; „Sub masca sentențioasă, sub euritmia versului se ascunde o criză în care, ca într-o montură de aur, strălucește ca o lumină rece spaima neființei.” („*Între zăpadă și cer*”, **Traian T. Coșovei**, Suplimentul Literar-Artistic nr.15, 11 aprilie 1987)

• „Poezia lui Lazăr Lădariu pare a fi proiecția compensatorie a unui eu liric scindat, aflat într-o patetică și mult stăruitoare clarificare de sine. Există mai multe straturi de realitate în fiecare poem, cu treceri adesea bruște de la unul la altul; un fel de căderi succesive abrupte, o mișcare inversă de implozie interioară și restrângere severă a spațiului poetic exterior. Stăpânit de himera imaginarului, poetul e încercat, în același timp, de impulsul deliteraturizării. Un impuls blând și el, cu totul dezarmat în fața ironiei, dar și a fascinației scrisului elegant, de o frumoasă distincție intelectuală.” (**Cornel Moraru**, „*Poetul*”, „Cuvântul liber”, 26 martie 1995)

• „Spre bucuria mea, Lazăr Lădariu, dornic parcă dintotdeauna să fie om al Cetății, a înțeles că nu trebuie să renunțe la poezie. Sau mai bine zis n-a putut să renunțe, poezia urmărindu-i destinul, făcând corp

comun cu el. Pentru mine, în primul rând el este un poet și abia apoi urmează celelalte. Pentru alții, care au criterii valorice, lucrurile stau probabil altfel. «Viața merge cu mâinile ridicate», spune într-o poezie Lădariu. Și cine s-o înțelege mai bine decât poetul? Nu orgoliul «de a rămâne», de «a lăsa un semn» e cel mai important, ci nevoia dintotdeauna de a înțelege ce se întâmplă cu noi. Există întrebări pe care și le pot pune doar poeții, chiar dacă nu dau și un răspuns.” (**Mihai Sin**, „La noi se mai scrie poezie”, „Cuvântul liber”, 26 martie 1995)

• „Prima observație pe care ne-o impune poetul este extrema densitate, vibranta concentrare a gândirii, a universului meditațiilor sale lirice (...); e limpede că Lazăr Lădariu își scrie numele în seria celor mai robuști poeți importanți din generația lui.” (**Constantin Crișan**, „O cronică tardivă: efigia învingă-torului”, „Viața românească” nr. 11-12, 1996)

• „Lazăr Lădariu are bine însușite lecțiile de estetică ale generației lui Nichita Stănescu, ale unor poeți «de atunci». Ele s-ar traduce prin: limbaje neîncifrate în adins, prin infuzia seconvențională de idei, prin sugestii pilduitoare, prin așezarea discursurilor în tipare metrice care să fluctueze după anumite nivele în sus, adică să atingă semnificații (...). În concluzie, un volum de talent și cultură care-l distinge pe Lazăr Lădariu și-l identifică în actuala lirică, tot mai aglomerată de intruși și pițărâi ai momentului desfiliat în concretism.” („Echivalențe lirice”, „Sub norii de plastic”, **Marian Barbu**, Trăind printre cărți, volumul V, editura „Sitech”, 2005)

• „Poet al gravității existențiale, al tristeții și melancoliei de a fi, dar și al interogațiilor cu tentă morală asupra condiției omului dintotdeauna și de acum, Lazăr Lădariu își dovedește, și prin acest volum, vocația sa lirică incontestabilă (...); versurile lui Lazăr Lădariu din acest nou volum se impun prin gravitatea lor, constant alimentată de o adevărată poetică a melancoliei ce se străvede, ca într-un palimpsest, în reliefurile înfiorate ale poemului.” („Poetica melancoliei”, **Iulian**

Boldea, „Cuvântul liber”, 7 ianuarie 2006)

• „Recenta carte de versuri a lui Lazăr Lădariu poartă un titlu semnificativ, ceva ce relevă din timbrul ei, tulburător și melancolic, oracular și grav totodată, dar și din substratul etic ce alimentează multe din piesele de rezistență ale volumului „Litaniile cerului” (...). Carte a unei voci lirice mereu în alertă, „Litaniile cerului” se înscrie între realizările cele mai reprezentative ale poetului Lazăr Lădariu”. (**Iulian Boldea**, „Litaniile cerului”, „Cuvântul liber”, 9 ianuarie 2007)

• „Astfel, noua carte a lui Lazăr Lădariu este esențială în biografia sa literară, ca imbold pentru regăsirea sinelui prin mântuire. Poetul este aici căutătorul de mărgean pur (...) în periplul dinspre ieri spre sfârșitul de lumi, cu rănilor nevindecate ale unui destin ce amplifică lacrima în plâns existențial”. („Litaniile sub prima ninsoare”, **Valentin Marica**, „Cuvântul liber”, 4 ianuarie 2007)

• „Profesiune de credință, volumul «Martor» a fost scris și adunat ca să nu se uite! Pentru că... «Iertăm, dar nu uităm!»— spune Lazăr Lădariu. Pentru că «Istoria neamului nostru a fost un șir nesfârșit de suferințe și umiliri, de revoltă și oprămiri. Ne-a fost Cel Sfânt tărie», am ținut piept tuturor vicisitudinilor și am dovedit tuturor răutăților că rădăcina adâncă a Neamului, din ogorul românității, poate fi răsucită uneori, dar este greu, imposibil chiar, de rupt. Ne-au stat drept argument și chezaș, întotdeauna, continuitatea, vechimea noastră și dănuirea aici, în Ardeal, pe moșia strămoșilor și a moșilor noștri”. („Lazăr Lădariu – Martor”, **Mariana Cristescu**, „Cuvântul liber”, 29 decembrie, 2008)

• „Litera și spiritul publicistului își găsesc temei în intensitatea subiectului, acuitatea lui, straturile lui de adâncime, nevoia de dezbateră, promptitudinea argumentelor, lipsa ambiguității și a tonului deceptiv, dar și în vigoarea frazei. «Martor» este cartea publicistului treaz, consecvent, care știe să anunțe calea binelui, să dezvăluie pericolele inconștienței și

Lazăr Lădariu, Nicolae Băciuț –
Diplomă de excelență din partea
revistei „Vatra veche”, 22.12.2012

ale abdicării de la morală, să prevadă, salutar, cel puțin cu o secundă mai repede, convulsia răului, în «învolburată vreme»; imprimând o direcție în scrierea editorialului, a articolului de atitudine, a comentariului de fond din paginile cotidianului «Cuvântul liber.» („Lazăr Lădariu, Martorul... Note la volumul „Martor”, publicistică, Editura Nico, 2008, prof. dr. **Valentin Marica**, „Cuvântul liber”, 31 decembrie 2008)

• „Lazăr Lădariu face parte din galeria jurnaliștilor care și-au respectat condiția impusă în uzul deontologic de Ion Luca Caragiale: «Cinste și gramatică!». Editorialele sale sunt pledoarii pentru verticalitate, moralitate, normalitate. Lazăr Lădariu e o instanță imparțială, mereu de partea adevărului, oricât ar supăra în stânga sau în dreapta. «Martor» ar putea fi considerată nu doar o carte importantă pentru biografia lui Lazăr Lădariu, ci și un manual de jurnalism. Un model de implicare a jurnalistului în viața de toate zilele, «câine de pază» la realitatea care scapă adesea din lesă. Cred, cu convingere, că în publicistică, pentru mureșeni, «Martor» e cartea anului.” („Când ziarul devine carte”, **Nicolae Băciuț**, „Cuvântul liber”, 6 ianuarie 2009)

• „Poemele lui Lazăr Lădariu circumscriu efigia unui poet conștient de capacitatea cuvântului poetic de a rosti adevăruri grave și simbolice ale vieții și ale morții, ale binelui și ale istoriei, ale lucrurilor simple și ale sacralității (...). Câteva teme esențiale structurează creația lui Lazăr Lădariu: istoria, singurătatea, timpul, moartea, cu avatarurile ei (noaptea, frigul, străinul, cenușa), teme pe care vocea lirică le modelează firesc și grav, într-

un stil enunțiativ și sobru, nu lipsit de tonalități liturgice sau de timbrul solemn al parabolei și alegoriei (...). Lazăr Lădariu descifrează semnele istoriei și ale lumii, dar și sensurile proprii interiorității, în versuri tensionate și tragice, vibrante și elegiace totodată, în tonalități ale urgenței și patosului, mărturisindu-și, încă o dată, încrederea în credința, în forța proprie de a mântui lumea de efemer și precaritate”. („*Urgența poeziei*”, **Iulian Boldea**, „Cuvântul liber”, 25 martie 2009)

• „De peste 50 de ani scrie poezie Lazăr Lădariu, îndrăgostit incorigibil de verbul limbii române. A trecut prin școala de Filologie clujeană (...), a făcut gazetă, a făcut politică, a albit nișel, dar pasiunea pentru poetică nu l-a părăsit (...). Lazăr Lădariu e un truditor pe ogorul poetic al limbii române înspre a înțelege, a spune, a mărturisi, a scrie. Poezia lui Lazăr Lădariu e cântare tăcută, neliniștită, întrebătoare. E taină, adevăr și ecou.” („*Lazăr Lădariu, în Amfiteatrul cu poeți*”, **Mioara Kozak**, „Cuvântul liber”, 25 martie 2009)

• „Alex Ștefănescu, bunăoară, în prefața volumului «Câmpuri cosite de ceață», Editura Dacia, 1985, p.7, îl numea pe Lazăr Lădariu «personalitate cu fibre tari, imposibil de răsucit și de rupt, integrată în harta sigură a valorilor poeziei noastre contemporane». Cornel Moraru, în numărul din martie 1987 al revistei «Vatra», îl numea pe Lazăr Lădariu «o voce distinctă a poeziei noastre contemporane, prin seriozitate și profesionalism». Dintre poeții formați în jurul revistei «Vatra», consemna Cornel Moraru, «Lazăr Lădariu a intuit poate cel mai acut rostul creației ca formă a rezistenței spiritului la abandonarea în anonimată». („*Poetul nepedepsit cu prăbușirea*”, **Valentin Marica**, „Cuvântul liber”, 28 ianuarie 2009)

• „Valoarea omului se măsoară după greutatea biruite de el”, spunea Voltaire, și dacă ar fi să îl credem pe cuvânt, atunci, cu siguranță, valoarea lui Lazăr Lădariu ar trebui să mai înalțe încă o culme în lanțul carpatin al Patriei române (...). „Întâi te vor înjura. Pe urmă vor râde de tine. Apoi te vor declara nebun. După aceea, vor încerca să te compromită. Într-un

Lazăr Lădariu, dând autograf pe „*Vecerniile memoriei*”

târziu vor face tot posibilul să te lichideze. Dacă scapi cu viață din toate astea, vei fi un om mare!” - Mahatma Gandhi.” („*Miel alb, sufletul meu...*”, **Mariana Cristescu**, „Cuvântul liber”, 28 martie 2009)

• „În ultimii cinci-șase ani, între Crăciun și Anul Nou, poetul Lazăr Lădariu ne-a obișnuit «să sune trâmbița» și să ne adune, pe toți cei cu sufletul deschis spre frumos literar, la câte o sărbătoare a poeziei, prilejuită de lansarea câte unei noi cărți de-a domniei sale. Nici anul trecut (2009 - n.a.) nu a fost altfel, la Centrul Politic și Cultural «Emil Dandea» din Târgu-Mureș, Lazăr Lădariu lansându-și cea de-a 21-a carte, intitulată «*Nașterea umbrei*», Ed. Nico, 2009, carte ce însumează rezultatul poetic al fiorului liric de peste an. (...) Aceste «respirări de decembrie, din liniștea adâncurilor venind în ecouri de colind» (cum mi-a scris pe cartea dată cu autograf), arată un Lazăr Lădariu la un timp al limpezimilor supreme, un Lazăr Lădariu al spațiilor largi unde macrocosmosul, prin elemente ale sale, se întâlnește cu microcosmosul, în asocieri surprinzătoare, admirabil concatenate. E o liniște majestoasă sub care se prefigurează sensuri majore, autorul aflându-se în ipostaza rară, chiar și a majorității poeților, de a stăpâni perfect cuvântul, arta cuvântului, în general, versul căpătând, în cea mai mare parte a sa, expresivitate și forță. E o poezie

subtilă, de multe ori aluzivă, care, sub masca liniștită a...liniștei, debordează de virilitate, într-un polisemantism de înțelesuri, specific, zic, autorului.” („*«Nașterea umbrei» care nu face deloc... umbră pământului!*”, **Răzvan Ducan**, „Cuvântul liber”, marți, 9 februarie 2010)

• „Lazăr Lădariu este un nume sonor, care s-a impus în lirica românească a ultimului sfert de veac, cu numeroase apariții editoriale care au suscitat aprecieri de la vocile criticii românești de marcă. El și-a căutat și și-a găsit drumul propriu, distigându-se prin modernitate, originalitate, timbru și substanță poetică de neconfundat. (...) Lazăr Lădariu trăiește o anume stare de urgență lirică, izvorâtă dintr-o permanentă necesitate de a-și expune gândurile, fie în chip metaforic, fie direct, explicit, cu o anumită densitate pe categoriile filozofice fundamentale: naștere, viață, moarte, singurătate, fugă, absență, retragere. Toate acestea, în mod paradoxal, îl fac prezent în iureșul Cetății, ca un veritabil cronicar al vremii sale. (...) Dacă ar fi să-i căutăm poetului un portret cât mai aproape de realitate, ar fi cel desenat în acest vers: «copacul singur își crește inelele» - fiindcă, până la urmă, singurătatea poetului e suverană, chiar în mijlocul unui vacarm asurzitor de voci cunoscute și străine. El își asumă această singurătate necesară în «Cetatea de dincolo de câmpuri», dar și în Agora, acolo unde se află în centrul evenimentelor. (...) Lazăr Lădariu, un poet cât se poate de interesant, original, ceremonios, cu accente dramatice și tonuri elegiace, sensibil, cu putere de penetrație la cititori, receptat pe merit de critica și estetica literară, un român adevărat, care-și cântă glia strămoșească și e mândru de obârșia sa. Și care, în *Antologia de față*, a reușit, cu succes, să-și expună sufletul și să-l realcătuiească din cioburile de vitraliu existente în fiecare volum, într-un suieș continuu spre înălțimile la care aspiră, îndeobște, fiecare poet care se respectă. („*Un poet sub oblăduirea lumii - Lazăr Lădariu, «Váslele timpului»*, *Antologie*, Editura Nico, Târgu-Mureș, **Cezarina Adamescu**, în volumul „Sub maluri care nu se surpă”, Ed. Nico, 2010).

Lui Lazăr Lădăriu, la 75 de bunavestiri

Nu l-am cunoscut prea bine pe Lazăr Lădăriu, am avut doar câteva întâlniri inconsistente, fugare, însă am auzit destule despre faptele de scris și despre cele de arme de pe frontul văzut sau nevăzut al apărării limbii și literaturii române într-un mediu impregnat de consoanele care papă vocalele cu perseverența unor boli istorice. Când am auzit că poetul adună 75 de „bunavestiri” în calendarul personal, nu m-am putut abține să nu-i trimit de peste munții Neamțului un gând ca o floare de colț care își depune polenul pe piatra dură a Ceahlăului, ca să aibă curcubeul resurse să adune culori din toate provinciile românești. Că dacă atunci când febra globalizării cuprinde lumile și sublumile noastre nu ai o patrie, o cultură și o limbă, ești mai nimic decât cocostîrcul care se luptă cu polii magnetici ai pământului ca să mai ajungă o dată la cuibul natal. Și dacă nu învățăm nimic de la cocostîrcul care se întoarce în fiecare primăvară la cuibul său ca să își motiveze existența și să își plătească astfel rostul de ființă pe lumea asta, nimic sîntem.

Am citit un volum de-al lui Lazăr Lădăriu, „Secunda de pământ” și nu am decât un comentariu de făcut la adunarea celor 75 de bunavestiri: timpul îmbătrânește, dar secunda nu.

ADRIAN ALUI GHEORGHE

Îeșirea din cuvânt

Pe bicicletele cerului
singurătatea trece
în spate ducând
istoria ferfenițită
a clipei;

oboseala realității lumești
salută,
cu largi reverențe,
seara cu pomeți rumeni,
de emoție pălind;

lăcomia ploii
îngHITE muțenia
de pește
a-nserării;

răsfoind cartea nopții,
în haina tăcerii
ies din cuvânt.

Aici începe poemul

Aici începe poemul timid,
rătăcind prin baruri de noapte,
în ochi cu stâncile
privirii funebre,
întruna repetând
epitaful înhumării semințelor
negre
printre pietrele cândva
vorbitoare;

aicio începe poemul
citind, sacadat, litanii din stele
cu umbre sfioase strecurându-se
printre săracii văzduhului,
nomazii înaltului,
norii bolnavi de dorul
apusurilor;

aici începe poemul
cu aurul scos din minereul stelar
al cenușii vândute prin piețe,
sub stridentele rășnițe-ale vremii
îngerii se zbenzue
prin cortul singurătății;

în convoaie de fum
dinspre răsărit spre apus,
prin cerul cu fața lui de copil,
învață poemul să zboare
cu aripi de gheață.

Doamne, al întristării cântec

Doamne, câte unul,
cu zgomot se surpă
malurile speranței,
sub cadența zăpezilor
cu răsnet răzbate durerea

în tremurul bolții înalte;

Doamne, sub șuba cerului
litaniiile plânsului
se-nalță cântând
un cer
și un pământ nou;

Doamne, al întristării cântec
atinge luna
când pădurea bolnavă
prin orgile vântului
tristețea amarnic și-o sună;

Doamne, din palma brăzdată
de râuri secate, a orbului,
zboară trandafirii amurgului
anunțând celor la porți așteptând
alte dimineți
pe malurile surpatei speranțe.

Viață dublă

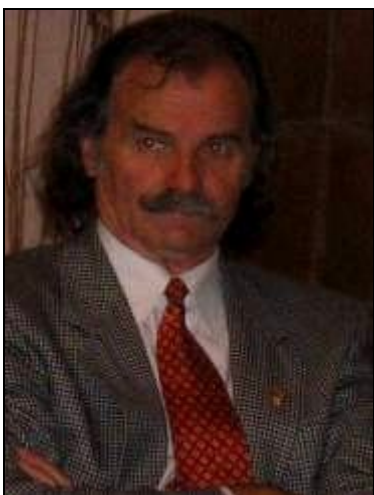
Încetul cu-ncetul,
înăuntru meu
tăcut se naște
un om,
altul decât
cel de mine știut,
decât cel dorit
de toți cei din jur,
asemenea puiului în ou,
asemenea unei biserici,
peste noapte ridicate
în inima altei biserici;

asemenea bisericii
construite înăuntru altei biserici
e sufletul meu,
pui zgribulit de gazelă,
și nu mai știu
eu cine sunt:
cel de afară,
sau cel dinăuntru!

LAZĂR LĂDĂRIU

(Din volumul « Medalii de
rouă », Editura Nico, 2014)

Vatra veche dialog

Lazăr Lădariu

Publicistul mureșean Lazăr Lădariu: "Parlamentul este cam departe de așteptările românilor"

Rar mi-a fost dat să cunosc, să ascult și să observ un ardelean atât de cumpătat, dar care are un condei - și azi scrie doar cu stiloul! - scăpăraș, un discurs în care ochii minții sale privesc spre portretele înaintașilor neamului, precum cel adorat, al lui Avram Iancu, aflat pe peretele din spatele biroului său. Un compatriot supus doar adevărului, ca oricare alt român într-adevăr liber.

-Cum se vede azi, din inima Transilvaniei, Parlamentul de la București?

-Cam departe față de așteptările românilor. Uneori chiar foarte departe! O spun ca fost deputat de Mureș în Parlamentul României, în două mandate: 1992-1996; 1996-2000, perioadă în care, incredibil azi, erau 39 de membri ai Uniunii Scriitorilor! Multe li se pot reproșa aleșilor Neamului într-o situație a lor din ce mai accentuată dincolo de interesul național, agresat de interesul de gașcă, de interesele personale ale băieților deștepți", într-o atitudine cu consecințe catastrofale asupra unei României azi în derivă. Pe atunci nu se auzea măcar de parlamentari arestați și condamnați! Acest Parlament a pierdut, înainte de toate, acea atât de necesară legătură cu OMUL, cu cei care i-au trimis pe deputați și senatori acolo să le apere interesele, nu să-și rotunjească

averile! În această deteriorare a relațiilor interumane, locul exigenței valorice a fost luat de goana după averi, după o îmbogățire rapidă. Lipsesc, din păcate, nu doar replicile atitudinale, ci într-o conștiință, în primul rând! Ce doresc, ca român? Puterea aceea a ambiției și aroganței să fie învinsă acolo de spirit! Ce reproșez aleșilor Neamului? Multe! Dintre ele, indiferența lor o acuz. Aș fi dorit, ca român cu identitate ardelenescă, o atitudine fermă față de cei care confundă Transilvania cu o Siberie, cu un sat fără câini, față de acei inși ai unei minorități care numai că au mintea întreagă nu se pot lauda, care, aici, în Ardeal, în Transilvania, leagănașul nașterii Neamului nostru românesc, vor tocmai ce nu se poate: autonomia teritorială, pe criterii etnice, a unui așa-zis Ținut Secuiesc, de fapt o revenire, o formă cosmetizată a fostei Regiuni Autonome Maghiare, de sorginte stalinistă, de tristă amintire, cu steaguri secuiești și unguerești pe instituții ale Statului Român. Ceva ce bunul-simț, orice minte limpede și sănătoasă nu pot accepta. Toate guvernele de până acum, Parlamentul, din 1990 încoace, au cedat și au făcut compromisuri costisitoare în fața celor stăpâniți de o lăcomie intratabilă, posedați de frustrări de nemulțumiți într-o Românie care nu doar drepturi la standarde europene, ci și privilegii și supradrepturi le acordă! Așadar, o necesară trezise se impune!

La sjubă de parastas al lui Adrian Păunescu, 3 noiembrie 2013. În plan secund, Nicolae Băciuș

- Ce mai înseamnă acum patriotismul, pentru europenii care trăiesc în spațiul intracarpatic?

-La 29 decembrie 1993, într-o alocuțiune parlamentară rostită în Camera Deputaților, afirmam în fața aleșilor Neamului, unii cu gura până la urechi într-un rânjat tâmp, că patriotismul trebuie să fie un sentiment înălțător, nu o rușine, cum îl consideră unii. Că trebuie să fii mândru că ești român! O afirmație plecând din acea menținere intactă a ființei naționale și a valorilor statului de drept, din grija pentru o mai curată și frumoasă limbă românească, pentru o cultură națională. De fiecare dată, atunci când cineva mă întreabă ce părere am, ca ardelean, despre patriotism, fac, imediat, trimitere la acea precizare a istoricului Alexandru Papiu Ilarian, ministru al Justiției pe timpul domnitorului Cuza, în cabinetul condus de Kogălniceanu. Cerându-i-se să definească patriotismul, istoricul răspunsese că, în Transilvania, a fi patriot și naționalist român „una și aceeași este!”. Noi, cei care credem, cu tărie, în „Transilvania românească, eternă și nedespărțită” – cum se exprima Liviu Rebreanu –, știm bine că a fi patriot român, dar și naționalist, precum francezul, neamțul, grecul, ungurul, în sensul aceluia naționalism curat, luminat, care a dat și „Școala Ardeleană”, echilibrat, tradițional ardelenesc, nu înseamnă a fi împotriva cuiva. A-ți iubi Patria, vatra moșilor și strămoșilor, locul obârșiiilor care țe-au dat lumii, pământul înaintașilor lăsat moștenire, tradițiile strămoșilor, nu înseamnă a urî e cineva, a fi dușmanul cuiva! Din păcate, pentru unii români patriotismul ar fi „un sentiment perimat”. Din păcate!

-În numele căror adevăruri vă exprimați în paginile ziarului „Cuvântul liber” din Târgu-Mureș, pe care îl conduceți de ani buni?

-Lupta mea, în întreaga viață, a fost în numele adevărului! Într-o vreme a permanentelor tensiuni din societatea românească și a stării neîntrerupte de veghe, în paginile ziarului „Cuvântul liber”, pe care îl conduc de 24 de ani, iar cu →

**ION PETRESCU,
blog Adevarul**

apariție în noaptea de 22 spre 23 decembrie 1989, în această existență cu atâtea sincope, cu o istorie atât de învolburată, cu acea responsabilitate decurgând din rațiune, din logica lucrurilor, încerc să mă exprim, mereu, în numele unor adevăruri tutelare: cinste, loialitate, respect reciproc, trudă pentru ridicarea Patriei comune, credință în Dumnezeu și în Biserica Neamului. Ca român cu pământul mereu simțit sub tălpi, cu o totală dependență față de Neamul meu, și nu față de Puterea trecătoare, de politica în care nu există sentimente, ci doar interese, și care ar trebui să fie mai smerită față de cultură, față de traiul zilnic al românului, convins de acel calm al realului și al valorii, în zilnica gimnastică a implicării, cred în valorile morale ale Neamului meu, în cultivarea sentimentului național. N-am făcut, nu fac, și nu voi face, la anii mei, genuflexiuni în fața Puterii și a mai-marilor zilei! Este, înainte de toate, o chestiune de demnitate! În acest spectacol al supraviețuirii prin hățșurile și pâclișurile postdecembriste, am refuzat, de fiecare dată, rolul de învins. Nu cu detașare doar, ci cu implicare directă, cu exigență, m-am străduit să dau personalitate ziarului „Cuvântul liber”, slujind adevărul, făcând parte din „acea generație a cărții”, cum se exprima un critic literar, ca gazetar și scriitor. Mă preocupă soarta Neamului meu, a traiului său zilnic, dar și soarta culturii naționale, cu acea implicare directă, cu acel impact zilnic în tumultul cotidian. Asta o fac de 53 de ani, cu condeiul în slujba adevărului! Asta o fac și azi, cu sentimentul reînțarcerii zilnice la spiritul național, la adevărurile problemelor de fond ale existenței.

-Sunt sensibili transilvănenii, la necesara revenire a râului Prut la condiția de curs de apă curgătoare în interiorul României reîntregite, prin unificarea celor două state românești?

- Noi, ardelenii, care amar de vreme am fost sub apăsările timpurilor austro-ungare, cred că îi înțelegem cel mai bine pe frații basarabeni și bucovineni, rupti, prin Pactul Ribbentrop-Molotov, de România, Țara-Mamă. Îi cuprindem, ca ardeleni, pe frații noștri, în spațiul românesc, nu în unul imaginar, ci în

cel atât de real, dorit de toți cei cu simțire comună. Nu printr-o poziție a indiferenței declarative, ci chiar cu acea doză de sacrificiu al implicării și al unei conștiințe naționale, cu acel sentiment de reală înfiorare și de totală abnegație românească. Să nu se uite că frații sunt și rămân frați oriunde s-ar afla. Că, dacă te tai la degetul cel mic sau la cel mare, mâna te doare la fel. Mereu mă gândesc la momentul în care „Prutul în ștreang” nu va mai fi apă de graniță între frații aceleiași țări românești, când un singur popor, cu o singură limbă și un singur pământ, dar „și cu un singur mormânt/ la Putna lui Ștefan cel Mare” – cum spunea poeta Leonida Lari, îmi vin în minte versurile poetului de expresie europeană, Grigore Vieru, prea vremelnic plecat dintre noi la Domnul: „Din Basarabia vă scriu,/ Dulci frați de dincolo de Prut,/ Vă scriu cum pot/ Și vă sărut...” Și nouă, de cei de dincolo de Prut plângând, ne este dor, îi îmbrățișăm și-i sărutăm frățește!

-Anul acesta, pe răbojul vieții dumneavoastră se mai trage o linie. Privind înapoi, ca mureșean calm, cu simțul fin al umorului ardelean, ce credeți că ați reușit și ce nu, în jurnalismul promovat de dumneavoastră după 1989?

-.Dacă Părintele Îndurărilor va avea grijă de mine, așa cum a avut și până acum, la 25 martie, de Buna Vestire, voi împlini 75 de ani! E greu, e nostalgic să privești înapoi, parcurgând, în memoria întoarcerii în timp, cele 75 de jaloane, fără a

La Colocviile „Cuvântul liber” – „Punți de lumină”, ediția a IV-a, 27 decembrie 2013, primind Legitimția UZPR

La Colocviile „Cuvântul liber” – „Punți de lumină”, ediția a IV-a, 27 decembrie 2013, prezentând ediția a II-a din volumul său „Memorii”.

realiza că sunt prea multe momentele demne de a fi evocate, fără a-ți aminti de tristeți și neîmpliniri care ar trebui, firească, uitate. Uneori deziluziile vin în cascadă, într-un timp al vremurilor atât de agitate, atât de complexe din punct de vedere social. Privind în urmă cu necesara luciditate, după cele vreo 40 de cărți publicate, după vreo 20.000 de articole scrise, după cele șapte premii ale Asociației Scriitorilor Mureș, după cam toate distincțiile județene decernate, constați nu doar aplauze, ci, uneori, și invidie. Ca să nu folosesc cuvântul ură! Aici, în Ardeal, nu suntem înconjurați numai de statuile înaintemergătorilor, ci și de neprieteni. Din păcate! La capitolul „reușite” situez acest ziar „Cuvântul liber”, al românilor mureșeni, cu o receptare de invidiat din partea cititorilor, nu doar o flacăra argheziană „de o zi”, ci și steag și baricadă de luptă în numele adevărului. Regret, însă, că, atunci când ar trebui să fie mai uniți, românii sunt prea repede dezbinați, prea repede cuprinși în acel „blestem al dezunirii”, cum spunea cândva Vasile Pârvan. Îi doresc pe români legați prin tradiția aceea prin care am rezistat. Să fie veșnic uniți! Iar ca gazetar albit atâtea ani în „salopeta de cuvinte” a scrisului, îmi doresc să pot continua să dau „podoabă limbii” întru „creșterea limbii românești/ și-a patriei cinstire”, testamentului lui Ienăchiță Văcărescu, și la cei 75 de ani, îndemnându-i pe colegii mai tineri într-ale scrisului, cu cuvintele lui Nenea Iancu Caragiale, cel care „simțea enorm” și „vedea monstruos”: „Cinste și gramatică!”.

Vatra veche dialog

Lazăr Lădariu

„Uneori am avut senzația că nu mă pot salva numai dacă eu singur mă prind de propriul păr și îmi salt umbra. Cuvintele acestea încă nu le-am spus nimănui”.

- „O, cum iarna se duce, încet călcând peste deal, cu toate zăpezile-n brațe...”. Este ziua Poetului, e ziua Poeziei... cea în care ne distingem de Neant. Vă sperie sau vă echilibrează trecerea timpului?

- Vă mulțumesc pentru acest gând luminos din ziua Bunevestiri, vă mulțumesc din tot sufletul, cum mulțumesc tuturor prietenilor care au fost alături de mine și la bine și la rău. Ajuns la această bornă cu numărul 60, fără să vreau întorc capul și privesc în urmă. Este necesară privirea în urmă. La 60 de ani împliniți chiar astăzi, cu ale mele „Zăpezi dilematice” de martie, constat, cum o făcea și marele poet Nichita Stănescu, un adevăr esențial: poetul ca și soldatul nu are viață personală. Pentru unii poezia pare o mare de liniște, pentru alții pare acel tărâm prin care adie un cânticel vesel, un tărâm de liniște. Pentru mine Poezia sau Tărâmul este veșnica întoarcere la izvoare, la rădăcinile mele, acea veșnică întoarcere la ai mei. Prin poezie, și nu exagerez, mă regăsesc de fiecare dată. Atunci când am fost întrebat și mi s-a cerut o părere despre poezie m-am gândit la cele trei elemente, așa spune eu, care ar putea-o caracteriza; pentru că, să fim sinceri, o definiție a poeziei nu există. Eu așa încerc să-i dau o definiție, dar în felul meu, într-o manieră proprie. Iată că ia foc un templu budist. Un învățăcel își dă seama că pe perete se află o celebră

pânză. Soluția lui a fost următoarea: și-a spintecat abdomenul, a făcut sul pânza și a introdus acel sul în abdomen și printr-o minune această pânză a fost salvată. Uneori poezia e și **sacrificiu**. Îmi amintesc apoi de cele trei femei găsite într-o junglă a Amazonului care nu cunoșteau un limbaj, dar se înțelegeau de minune prin sentimentele lor intrate în acea armonie dumnezeiască a naturii. Deci, poezia trebuie să fie și armonie. Și o altă percepție a ei. Am fost întrebat o dată, la Iclânz, la o întâlnire cu cititorii, de o fetiță: „Cum ați defini dumneavoastră poezia?” O găgâllice din clasa a VI-a, îmi amintesc, m-a așezat într-o mare dificultate. Îmi cerea, în naivitatea ei, definirea poeziei. Mi-a venit, atunci, următoarea idee. Să ne închipuim că e o splendidă seară de mai, cu fluturi multicolori, nemaivăzuți, nemaîntâlniți, doar închipuiți de mintea poetică. Toți se izbesc de un gros perete de sticlă, prin care, se înțelege, nu se poate trece. Totuși, un singur fluture, cel mai frumos, cel mai nevăzut reușește să pătrundă prin acest adevărat blindaj din sticlă. Acel fluture este poezia, pentru mine.

- **Vorbiți despre poezie în poezie; cu liniște și nerv. De unde veniți în viață? Din ce loc?**

- Din cel mai frumos loc. Un sătuc de munte este locul ivirii mele în lume, numit Idicel-Sat. Am spus-o mereu, când am fost întrebat la ce țin mai mult, că țin la acest **axis mundi**, locul de unde m-am înălțat și la care trebuie să mă întorc de fiecare dată. Eu mă întorc și astăzi la locul ivirii mele la acest sătuc care m-a dat lumii, cu oameni atât de cinstiți și frumoși pe care trebuie să-i pomenesc, pomenindu-i dându-mi forță prin ei să merg mai departe. Viața nu m-a ocolit, știu ce sunt greutățile și durerile, ce e scrâșnirea și lacrima. Dacă nu aveam în spate acest sprijin, nu știu ce m-aș fi făcut. Îmi cunosc forțele proprii, dar trebuie să existe și acest reazâm. Când îmi este mai greu, eu mă întorc acolo, la ai mei.

- **Acolo unde șipotul a rămas...Ce merinde ați dus lumii de acolo, din Idicel?**

- Am spus-o întotdeauna, că acea liniște ancestrală, acea pace lăuntrică numai de acolo pot fi luate. Scriam și dezvoltam ideea în „Râurile se întorc la izvoare” ca o recunoaștere față de

satul meu. Merindea? Cinstea înainte de toate. Am învățat-o de la părinții mei, **Fironica și Mihăilă din Crucea Uliței**, să nu-i fac de rușine pe unde mă duc, să fiu drept, să muncesc, să fiu curat și înalt în fața Domnului întotdeauna.

- **Valori canonice ale satului... Cum ați apărut în literatură?**

- Povestea este lungă, drumul este lung. Vreau să fac o precizare. Mulți cred că dacă ai terminat o facultate umanistă, filologia, cum am terminat și eu, în 1963 la Universitatea din Cluj, poți deveni scriitor; ar fi facultatea umanistă certificatul de garanție al scriitorului. O mare greșală, pentru că nu școala formează neapărat scriitori, ci ei s-au născut pentru a fi scriitori, au darul și harul odată cu sevele inițiale, pe care trebuie să le arate în fața Domnului și a oamenilor. Este ceva **dincolo** care se descoperă cu vremea; dincolo de facultatea de filologie.

Eu am început tărâmul scrisului prin cenaclul Liviu Rebreanu, perioada înfloritoare cu domnul Silviu Olariu la cârmă, cenaclu sprijinit de Romulus Guga, Mihai Sin și ceilalți din jurul revistei „Vatra”. Am debutat în 1982 în „Caietul debutanților” la Albatros, dar înainte am avut preocupări de folclor. Cu profesorul Serafim Duicu ne-am aplecat asupra creației populare și în 1969 am tipărit culegerea de folclor „Mureș pe marginea ta”. În 1986, a venit, cum se spune, prima carte de autor, la Editura Dacia, **Câmpuri cosite de ceață**. Au urmat altele, **De pe celălalt mal, Dimineți fără coloane, Planete pentru iscoadele albe, Ieșirea din iarnă...** acum **Zăpezi dilematice**.

- **Prima dilemă – „câmpul” de debut – rămâne ca primă pagină într-o antologie Lazăr Lădariu 1999?**

- Să vă citesc „În armura cu mii de picioare”?

- **Cum începe poemul?**

- „Eu sunt acela, / fiul marelui miriapod / din al șaptelea cerc, peste cerul rupt în două de șarpe / Umbra mi-am păzit-o de lupi...” Versurile sunt cuprinse în antologia „Zăpezi dilematice”. Din cele 6 cărți de versuri ale mele, am ales câte zece poeme din fiecare carte și așa s-au născut „Zăpezile dilematice”. 60 de poeme din 6 cărți, pentru 60 de ani.

- **La ce a visat cel mai mult Poetul în anii aceștia? →**

VALENTIN MARICA

- Probabil că o să vă surprindă răspunsul meu. Ar trebui să spun că am visat la poezie. Poezia vine ca un flux, dar are de unde să vină. Am scris în condiții grele, am publicat cărți, fiind într-o centrifugă a zburciunilor vieții. În fiecare zi scriu editorialul în „Cuvântul liber”. Gazetăria îmi ia mult timp și nu e o meserie pentru fricoși. Este o mare responsabilitate. Dar zilnic, mă gândesc la viața atât de amărâtă a oamenilor. 60 – 65 % din oameni o duc greu. Nu e fariseism când spun că nu pot trece nepăsător pe lângă viața lor amară, pe care n-o merită. Românul ar merita altceva.

- Tocmai pentru aceasta, dumneavoastră nu trebuie să fiți învins. Zbaterea are sens.

- Pentru acest sens al zbaterei mele le mulțumesc tot înaintemergătorilor mei și țăranilor mei de la Idicel, foarte riguroși. De la ei am moștenit că ce îți propui și promiți trebuie respectat. Nu este ușor. Sunt în Parlamentul României, dar, o spun cu toată sinceritatea, nu este cel dorit de mine. Îmi răpește mult timp. Prin cărțile mele vreau să spun că oricât de înalte ar fi scaunele puterii, deci și cele parlamentare, ele sunt trecătoare. Rămân doar cărțile. Rămâne după noi ceea ce am făcut temeinic. Vor rămâne și de la Parlament stenogramele. Am luat atitudine, poziții, am lăsat semne în numele neamului meu. Dar am lăsat și acele semne de neșters, cărțile.

- Ați lăsat „Transilvania din suflet”.

- Titlul mi-a fost inspirat din cel mai mare prozator al tuturor timpurilor...

- Sunt curios să aflu care este cel mai mare prozator al tuturor timpurilor...

- Părintele prozei, Liviu Rebreanu. Pe unii i-a supărat ce spun eu acum. E un citat din Rebreanu: „Cred veșnic în Transilvania românească eternă și nedespărțită”.

Vreau să vin cu o completare. Spuneam că scaunele puterii sunt trecătoare. Rămân cărțile ca existență. Există ideea că în Parlament se doarme, că nu se face nimic. Cartea mea „Transilvania din suflet” vorbește despre intervențiile mele politice, în Parlament, în fiecare zi de marți. De fiecare dată spun: „Am un subiect de mare actualitate pentru Ardeal”. Public declarațiile și în numerele de marți ale „Cuvântului liber”. În fața culturii, politica trebuie să fie mai smerită. Totdeauna, repet.

- Dileme și... dileme. „Acolo ne ducem, acolo vom ști / abatorul aievea de e / ori scena ninsorii mai e

sau nu e / repetiție între două vânzări de cai și de miei...”

Fiecare om are o viață maximă și o viață minimă, se spune. Aveți sentimentul că, acum, aveți maximul vieții?

- Nu! Nu consider că am ajuns sus, de tot. Eu mă sfîșez să spun 60 de ani. Spun 60 de borne. La a 60-a mă opresc să-mi trag puțin sufletul și voi continua. Am foarte multe de spus și cred că de acum înainte voi fi util oamenilor. Am adunat în viața mea zburciună multă experiență. M-am izbit și de pragul de jos și de cel de sus și am învățat multe.

- De ce ar trebui să se teamă oamenii în ziua noastră?

- Să se teamă de oamenii de nimic și de mizeria creată de ei, de lipsa fair-play-ului în relațiile interumane, de lingușitorii și fariseii care ne fac imposibilă viața. Atitudinile unor oameni cărora le-am făcut mult bine m-au amărât; și mi-am pus întrebarea: De ce au îndreptat tunurile zavistiei și urii împotriva mea, făcându-mi viața de bine? Tocmai în momente când aveam mare nevoie de oameni. Este un subiect de meditație... Nu consider la 60 de ani că trebuie să trag o linie, să fac socoteala, pentru că știu că oamenii mai au nevoie de mine și eu mai am mare nevoie de ei.

- „Acolo, acum, m-aș întoarce, / Umilit de o frunză în vis. / Catarge se rup și pânzele cad / Din marea de ceruri întoarce...” Am citat din bunătatea cuvintelor dumneavoastră. Vine ea din sonoritatea numelui de Lazăr? Din ziua de naștere 25 Martie? Sau nu acceptați să fiți numit om bun?

- Mă bucur, domnule Marica că... se spune... ceea ce se spune... despre mine. Om bun. E liniștitor să auzi rostit acest cuvânt, astăzi, într-un ocean de răutate. Acesta e adevărul. Port numele de Lazăr. Similitudini există. Am trecut prin multe în viață. Uneori am avut senzația că nu mă pot salva numai dacă eu singur mă prind de propriul păr și îmi salt umbra. Cuvintele acestea încă nu le-am spus nimănui. Am avut senzația, că dacă nu îmi voi sălta umbra, nu voi mai fi salvat.

Pentru că am fost împins în situații extreme. Episodul '68, '69, când a trebuit să părăsesc... județul de azi. Preparativele se făceau în fosta Regiune Mureș Autonomă Maghiară.

Am suferit mult, am fost izolat, dat la o parte, silit să renunț la cariera universitară. Și am vrut să fiu dascăl, pentru a-mi răzbuna înaintemergătorii, strămoșii de la Idicel.

Aș fi vrut să fiu dascăl, ca să pot împărtăși. N-am fost lăsat în pace și am părăsit meleagurile natale. Am intrat în presă.

Am adunat 8000 de articole. 14 cărți. N-am făcut umbră pământului... Ce să vă spun în ziua aceasta când Arhanghelul Mihail a adus vestea cea mare Feocioarei Maria?

- O mulțime de poeți vin spre noi, în frunte cu Homer, purtând pe cap amfore albe, cumpenindu-și-le pe creștet, vase în care își poartă esența poeziei. Descrierea îi aparține lui Marin Sorescu. Am reprodus-o trunchiat, am început să uit... Vă dorim ani mulți, pe cap cu amforă albă...

- Vă mulțumesc! Poezia nicicând nu e gata. Voi continua, motivându-mi demersul, așa cum trebuie motivate logic toate demersurile noastre. Aș vrea să rămân **Lazăr Lădarius**, cu semnele trecerii mele; cunoscând-mi bine locul. În literatură sunt și vârfuri și dealuri și coame – relieful literar al culturii noastre.

Voi rămâne, cred, acea **scamă de eternitate, umbră călătoare**, cum spunea, atât de inspirat, Shakespeare. Voi fi doar deschis, cu credință spre cultura adevărată. Vă mulțumesc pentru lumina pe care mi-ați adus-o. Îi mulțumesc lui Dumnezeu, le mulțumesc cititorilor, fără de care n-aș însemna nimic, le mulțumesc prietenilor statornici, le mulțumesc iubitorilor de poezie, din tot sufletul. Vă mulțumesc! Vă mulțumesc!

(Interviu realizat când poetul Lazăr Lădarius împlinea 60 de ani.)

Credință în destinul românesc

Prin anii '70, când lumea culturală românească, mai ales cei tineri, redescoperea cercetările echipei de sociologi condusă de Dimitrie Gusti, revistele de cultură au publicat studii și eseuri entuziaste despre acele "revelații" privind civilizația rurală românească. Între lumea interbelică, cu cultura ei atât de bogată și performantă, într-un fel "explozivă", și lumea românească "comunistă", se ridicase o bizară și mereu amenințătoare "cortină de fier". Nu erau deloc numeroși cei ce se străduiau și chiar reușeau să treacă dincolo de "cortină" și să refacă, fiecare după puterile lui, legăturile firești, de continuitate, ce ar fi trebuit să fie naturale și normale. Față de satul românesc atât de traumatizat de colectivizare și de atâtea alte orori, cu C.A.P.-uri și I.A.S.-uri, cu "navetiști" ce păreau să se străduiască să-și uite tradițiile țărănești, satul lui Gusti apărea ca un păstrător de tradiții și comori naționale inestimabile, ca un "leagăn" al unei civilizații românești autentice, ca o lume ale unor virtuți, norme și legi morale ce asigurau o specificitate românească inconfundabilă.

Pe lângă studiile, eseurile, articolele și reportajele care încercau "să scoată capul" și să pătrundă mai profund în realitățile satului românesc din trecut și din prezent, în reviste erau reproduse fotografii realizate de echipa Gusti, mai ales la Drăguș-Făgăraș și Șanț-Năsăud. Erau fotografii cu țărani stând pe la porți, în fața caselor, în mici grupuri sau doar bărbat și femeie, cu coasa sau cu sapa la muncă și în alte ipostaze. Erau uscățivi (nu-mi amintesc să fi văzut vre-o fotografie cu un țăran sau o țărăncă grași sau măcar corpolenți, se pare că încă nu cunoșteau expresia „traie pe vătra"), munciți, palmele și degetele erau noduroase, dar ce mă impresionase cel mai mult era privirea îndărjită, neresemnă, cu niște ochi ce nu priveau spre aparatul fotografului, ci undeva, departe, numai Dumnezeu putea să știe unde, poate spre propria soartă și spre soarta neamului lor. Vorbă mare? Nu, pentru că altfel cum ar fi rezistat secol după secol fără să-și piardă identitatea, când atâția alții cedaseră totuși, din atâtea și atâtea pricini, sub ochii lor?

Ajuns la 75 de ani, mi se pare, și nu de ieri, de azi, că Lazăr Lădariu, fiu al satului, seamănă izbitor cu acei țărani pomeniți mai sus. Aceeași făptură uscățivă, ascetică, aceleași plete sure, atinse de trecerea anilor și de fel de fel de necazuri și drame, știute și neștiute, dar dintre care cunosc și eu destule, dar mai ales aceeași îndărjire a privirii, o îndărjire care nu e provocată de poftă și dorinți absurde și stupide ale contemporaneității noastre, ci de credința obsesivă în destinul neamului său, în esența nobilă a românismului, promovat și cultivat de spirite ilustre ale intelectualității românești, ca

Marius Pașcan, Ioana Florea, Doru Borșan, Mariana Cristescu, Lazăr Lădariu, dr. Anca Sin, prozatorul Mihai Sin.

Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, Constantin Noica, înaintașul lor Rădulescu-Motru și încă atâția alții.

Lădariu e mândru de originea lui țărănească și înțelege să fie la datorie, în slujba idealurilor pe care doar unii dintre intelectualii „subțiri” și la modă, dar mai goi pe dinlăuntru lor decât o banală tobă, le consideră perimate și „retrograde”. Om al prezentului, atent mai ales la orice mișcare antiromânească, el știe că seamănă mai ales cu cei „vechi”, a căror credință în destinul românesc rămânea nestrămutată, deși de atâtea ori au fost obligați de urgia vremurilor să treacă prin încercări cumplite.

Și totuși: atâția inși ce se prefac, cu o „candoare” imbecilă (vezi „celebra” zicere că Transilvania nu-i o bucățică de zahăr s-o bage alții în buzunar și s-o ducă aiurea) mai aruncă în cele patru zări, zeloși, întrebarea: ce atâtea „zbucium” inutil? Chiar dacă nu mai e atât de „dodoloață”, România e în NATO și în Uniunea Europeană, deci e un stat sigur și bine apărat. România, ca stat, și românii, ca popor, au îndurat prea multe nedreptăți „istorice”, ca să mai creadă în tot felul de „cântece de sirene”, promisiuni deșarte și iluzii vărsate cu dărnicie de televiziuni care, unele, par a avea orice altă menire, numai slujirea intereselor românești nu. Dar „asaltul” continuu exercitat asupra României, din exterior și interior, este o evidență pentru orice român lucid și de bună credință. Iar lucrarea „defetismului românesc”, în timp de pace, începută sau mai bine-zis continuată în forme mai virulente după '90, nu numai că nu e de neglijat, dar a făcut și face destule „victime” mai ales printre tineri, dar nu doar printre ei. Nu, românii lucizi nu-și pot permite să doarmă liniștiți. Iar Lazăr Lădariu și-a făcut o misiune, ca și alți români (nu atât de puțini pe cât s-ar crede la o privire superficială și aburită de „lehamite”), de a lupta fără menajamente pentru drepturile și interesele românilor în propria țară, trădate și încălcate sistematic. Și chiar dacă ris-curile n-au fost și nu sunt puține, și le-a asumat pe deplin.

MIHAI SIN

Lansare de carte la UAT Târgu-Mureș: Nicolae Băciuț, Mihai Sin, Lazăr Lădariu, Cristian Stamatoiu

A fi sau a nu fi... „Cineva”!

Fără îndoială, una dintre cele mai temerare întreprinderi scriitoricești este încercarea de a realiza, public, la ceas aniversar, fie și doar o schiță de portret, un crochiu, partenerului de drum și de viață, mai ales când acesta se bucură de o recunoaștere cvasiunanimă - știut fiind faptul că lipsiți total de dușmani sunt doar cei lipsiți de valoare.

În ce măsură, oare, te poți obiectiva, descriind „la rece” – uman vorbind - o personalitate complexă, și complicată, în permanentă căutare de sine, în permanentă ardere, cu tenacitatea aceea tipică nu doar Berbecului zodiei, ci și ardeleanului blagian, care duce totul până la capăt?!?

Lazăr Lădariu este un asemenea... personaj, fascinant, fabulos chiar, uneori, dacă m-aș raporta doar la poezia lui.

Mi presus de toate, însă, Lazăr este... „Cineva”. Chiar și atunci când, sau mai ales atunci când, șarjând amical, constatăm, nu fără oarecare invidie colegială, următoarele:

Cineva a scris vreo 200.000 de articole și câteva zeci de cărți; Cineva a fost parlamentar în două legislaturi;

Cineva a fost declarat, de cinci ori, „Cel mai apreciat gazetar”; Cineva e Cetățean de Onoare al Târgu-Mureșului și Sârmașului, Cineva are Fibula de la Suseni;

Cineva își „pierde” nopțile (la 75 de ani!) scriind;

Cineva corectează texte;

Cineva scrie poezii – inclusiv de dragoste!;

Mariana Cristescu și Lazăr Lădariu – „Între viață și cărți”

Cineva urcă dealul zilnic, să hrănească vietățile nimănui;

Cineva coboară de pe Columnă în fiecare cuvânt, în fiecare ardere; Cineva urcă, sus de tot, în rang nobiliar, rădăcina de foc, de nerăsucit, a Neamului românesc;

Cineva stă de strajă la frontierele Limbii Române;

Cineva a urcat 75 de trepte spre curcubeul Iubirii de Neam, fără să-și încline coloana vertebrală;

Cineva merită toată lauda și prețuirea noastră pentru demnitatea și noblețea cu care își poartă mândria de a fi Român;

Cineva stă de-a dreapta mea, neclintit, de 22 de ani; La mulți ani, Lazăr Lădariu!

MARIANA CRISTESCU

LA MULȚI ANI, VENERABILE COLEG LAZĂR LĂDARIU!

75e ani... înseamnă o vârstă!

Sunt ani mulți, tot atâtea trepte, greu și de numărat, nu doar de urcat, mai ales când urcușul nu este deloc lin, căci niciun gazetar respectabil, cu adevărat profesionist, nu se poate lăuda cu o traiectorie lipsită de mendre și de obstacole. Cu atât mai puțin Lazăr Lădariu, dacă ar fi să ne raportăm doar la volumele sale cu caracter autobiografic, nu doar la faptul că ne cunoaștem și ne prețuim reciproc de amar de ani.

Meseria noastră nu se poate face decât cu pasiune și curaj. Gazetarul este un lider de opinie. Grea misiune, căci timpurile sunt, cel mai adesea, învolburate, iar oameni „sub vremei”.

A fi gazetar cere bărbăție, inteligență și cinste. Și cultură, și dragoste față de țara ta, față de poporul din care te-ai ridicat în lumină și față de limba mamei care ți-a dat viață; a fi gazetar adevărat și onest înseamnă a le ocroti și apăra neconținut, cu arma noastră - Cuvântul scris -, adesea mai puternică decât cel mai sofisticat arsenal, cu prețul nopților târzii, și chiar cu viața, uneori, neprecupețind-o când valorile esențiale, identitare, ale Neamului sunt în primejdie.

Un astfel de om, un asemenea lider de opinie este confratele nostru, Lazăr Lădariu, membru marcant al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România, aflat acum, iată, la „borna 75”, după un parcurs demn de galeria marilor jurnaliști ai acestei țări.

La mulți ani, venerabile coleg! Fie-ți anii ce vor veni încununați de bucurii, putere de creație și sănătate!

DORU DINU GLĂVAN,
președintele UZPR

Mariana Cristescu, Doru Dinu Glăvan, Ion Petrescu 2013, la “Punți de lumină”

LAZĂR LĂDARIU - UN ARDELEAN NEOAȘ, NĂSCUT PENTRU ARDEAL ȘI ARDELENI

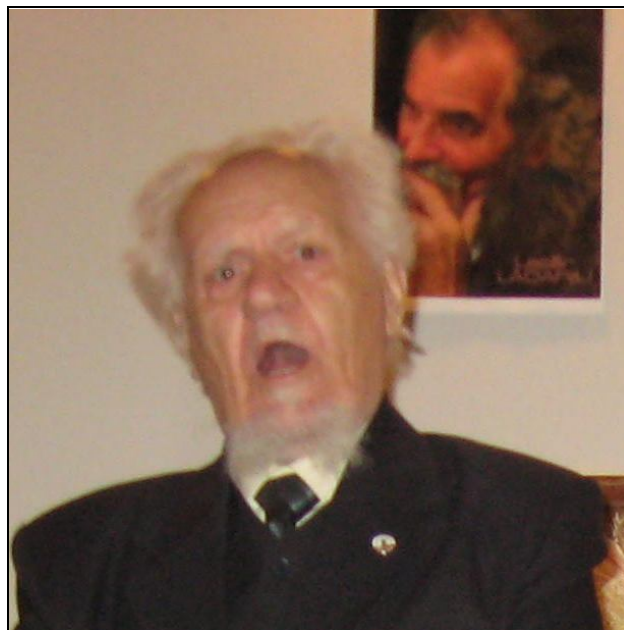
În toamna anului 1958, deci în urmă cu peste 55 de ani, am fost numit în comisia de admitere, împreună cu colegul Mircea Croitoru, plecat spre finele anului 2013 pe drumul cel fără întoarcere. Printre candidații la admitere se afla și tânărul Lazăr Lădariu, care avea o înfățișare de copil. De fapt, majoritatea candidaților din acea vreme aparțineau generațiilor care terminaseră școala medie cu zece clase. Așa că doi ani contau pentru maturizarea tinerilor de 17-18 ani,

În învățământ, atât liceal, cât și universitar, rămân în memoria cadrelor didactice contrastele, vârfurile grupelor sau anilor, precum și îndeosebi elevii și studenții-problemă. Încă din prima lună de student, Lazăr Lădariu a început să se afirme, situându-se printre vârfuri, fiind remarcat de toate cadrele didactice care lucrau cu grupa respectivă. Datorită pregătirii sale perseverente și permanente, Lazăr Lădariu a încheiat primul semestru al anului întâi cu rezultate foarte bune, fiind apreciat de cadrele didactice printre elitele anului întâi. Am lucrat cu anul lor și pot să afirm, cu toată certitudinea, că generația din care a făcut parte și Lazăr Lădariu a fost o generație de excepție. Specialiștii spun că o generație de excepție, în învățământ, apare odată la patru-cinci ani.

Prin luna februarie sau martie a anului 1959 am fost invitat la Serviciul Personal, unde tovarășul Crișan, un fost muncitor, atunci funcționar la Cadre, mi-a comunicat că trebuie să fac câteva propuneri de nume dintre cei mai buni studenți, care urmau să-și continue studiile în Uniunea Sovietică. La iscuția avută am fost atenționat ca studenții propuși să aibă origine socială sănătoasă, să aibă un comportament decent. Cu acea ocazie mi s-a cerut să propun și câteva nume de studenți care urmau să efectueze o excursie la Moscova și Leningrad, în vacanța de vară a anului 1959. Îmi amintesc faptul că, pe ambele liste, pe primele locuri figura numele studentului Lazăr Lădariu.

După ce am predat listele, săptămânal îl vizitam pe Crișan, să aflu rezultatul. Timpul trecea, dar nu aflam niciun rezultat. Prin aprilie, Crișan mi-a comunicat că toți membrii Serviciului Personal sunt foarte ocupați, angajați în fel de fel de probleme, și că niciunul nu este disponibil să se deplaseze în teren, în vederea întocmirii dosarelor studenților propuși să plece la studii în URSS. M-am supărat tare pe cei de la Serviciul Personal și, ca să nu fac scandal, m-au rugat să mă deplasez eu în teren și să obțin informațiile în vederea întocmirii dosarelor. Am acceptat propunerea din considerentul ca nu cumva studenții noștri să nu poată efectua excursia sau să nu ajungă la studii.

Am descins la Întorsura Buzăului, apoi m-am întors în satul Idicel, județul Mureș, și la Sfatul Popular din Idecu de Sus, actualmente Primăria. Am rămas uimit că reprezentanții Sfatului Popular, când le-am comunicat scopul deplasării mele în comuna lor, în loc să se bucure că un cetățean al lor este propus să studieze în

străinătate, ei m-au privit cu indiferență. Mai mult, nu mi-au dat nimic în scris, motivând că vor trimite ei informațiile necesare Serviciului Personal al Universității.

La ieșirea din sediul Sfatului Popular m-au condus trei bărbați în vârstă, unul era cu baston, până în stradă, unde ne-am întreținut câteva minute despre familia Lădariu, cu precădere despre Lazăr, cică ar fi fost un copil neastâmpărat, de aceea nici n-a intrat la facultate, că a fost și profesor suplinitor, dar nici acolo n-a făcut mare brânză.

Este adevărat că eu m-am prezentat la Sfatul Popular cu delegația din partea Serviciului Personal al Universității, despre care lumea nu avea o părere bună. La început, la Cadre, așa se cunoștea în popor, erau oameni cu stagiu în partid, dar fără pregătire. Chiar și la Universitate a fost, câțiva ani, șeful Serviciului, un miner. Așa că și persoanele care m-au însoțit au crezut, probabil, că și eu sunt un terchea-berchea cocoțat în Serviciul Personal și că n-am nicio legătură cu învățământul. Așa că în zadar le spuneam eu că Lazăr este un student de excepție. Unul dintre ei, mai vorbăreț și atotștiutor, cel cu bastonul, a avut imprudența să mă întrebe:

- Dar, dumneavoastră, dacă lucrați la Cadre, îi cunoașteți pe toți studenții din Universitate?

- Da, aveți dreptate – i-am răspuns prompt – nu poți cunoaște toți studenții din Universitate, întrucât sunt câteva mii, însă pe Lazăr Lădariu îl cunosc foarte bine încă de la examenul de admitere și lucrez cu anul lor. Mai mult, sunt responsabil de an, din partea Catedrei și a Decanatului, și sunt obligat să-i cunosc pe toți studenții de care răspund.

- Deci asta-i socoteala – a continuat bărbatul cu baston –, va să zică, sunteți profesor. Tovarășe profesor, chiar așa-i de deștept Lazăr ăsta, de l-ați propus să meargă să învețe la Moscova?

- Baciule, scuzați că nu v-am reținut numele, însă eu vă doresc să mai trăiți cel puțin zece ani, și veți vedea cine este Lazăr Lădariu. Va fi un om care, satului, comunei dumneavoastră, Ardealului, și chiar țării, le va face numai bine, se vor mândri cu el.→

**Prof.univ. Dr. Honoris Causa
ONUFRIE VINȚELER**

- Măi, măi, chiar așa?!?

- Așa-i, tovarășilor, nu-mi este rudă, ci doar student, ca și mulți alții.

Toți cei trei bărbați și-au plecat capetele și n-au mai zis nimic. Am dat mâna cu ei și ne-am despărțit, pentru că venea autobuzul. M-am deplasat la Târgu-Mureș, Târnăveni, Blaj, Petroșani etc. Nu am avut acces la dosarele studenților, însă am aflat că dosarul lui Lazăr nu a intrat în discuție. De fapt, la studii a plecat o singură persoană, care, din păcate, nu s-a afirmat pe plan științific. În excursie, însă, au plecat vreo 5-6 studenți, din toți anii de studii. Unul dintre ei a fost racolat de sovietici, devenind agent dublu. După cât este știut, agenții dubli nu prea au șanse să iasă la pensie, pentru că nu poți să fii slugă la doi stăpâni și să-i satisfaci pe amândoi în aceeași măsură.

Nu a plecat la studii în URSS nici studenta din Blaj, Steluța Doina Totoianu, element meritoriu, care, la terminarea facultății, s-a căsătorit cu Lazăr Lădariu. Eu și soția mea am ținut legătura cu foștii noștri studenți, inclusiv cu familia Lădariu, și am aflat că a fost o căsătorie reușită. Din păcate, în anul 1992, Doina Steluța a plecat din această lume pe drumul cel fără întoarcere. În Vinerea Paștilor 2009, pe același drum a plecat și Alla. Am rămas singuri, Lazăr, la Târgu-Mureș, și eu, la Cluj. Iată ce scrie poetul Ion Vasile Mircea despre singurătate:

„Din seara când ai plecat,
Singurătatea e stăpână,
Doar lucrurile încă mai sunt,
Care ți-au trecut prin mână.”

Același poet, de fapt profesor universitar, menționează, în poezia „Poveri grele”:

„Nu-i destul că bătrânețea
Sunt condamnat s-o port în spate,
Mi s-a urcat alături
Și groaznica singurătate.

Așa, intrat fără voie
Într-o perioadă nouă,
Implicit sunt osândit
Să le port pe amândouă.”

Ce lungi ni se par, uneori, orele și zilele, și ce scurtă este viața!

*

Lazăr Lădariu a văzut lumina zilei la data de 25 martie 1939, odată cu începerea celei mai mari conflagrații mondiale din istoria omenirii. S-a născut din părinții **Mihail și Fironica**, țărani din satul **Idicel-Sat**. Din primii ani s-a dovedit un copil vioi și neastâmpărat, vorba aceea: „Cine a mai văzut copil cuminte și babă frumoasă?”.

La șapte ani a devenit elev al școlii din satul natal, unde a urmat primele patru clase, iar clasele V-VIII le-a urmat în Idecu de Sus.

După terminarea școlii elementare s-a înscris la Liceul „**Al.Papiu Ilarian**”, pe care l-a absolvit în anul 1957.

Din mai multe motive nu s-a prezentat la examenul de admitere, așa că un an a îndeplinit funcția de suplinitor la Școala din Urisiul de Sus.

După un an de profesorat, în toamna anului 1958, în urma examenului de admitere, este declarat

În redacția cotidianului mureșean „Steaua roșie”

student la **Facultatea de Filologie a Universității „Babeș”, din anul 1959 „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca**, pe care o absolvă în anul 1963. În perioada studenției, Lazăr Lădariu s-a dovedit a fi un cadru serios, studios, pregătind cu seriozitate seminarele, frecventând toate cursurile, precum și conferințele care se țineau în cadrul facultății, pe teme de literatură sau de cultură în general. De altfel, Lazăr Lădariu se afla în atenția tuturor cadelor didactice, fiind apreciat și considerat un viitor cadru didactic universitar. Din păcate, din cauza unor uneltiri nesăbuite, nu a fost reținut la catedră. Despre intrigile țesute în acea perioadă împotriva tânărului student Lazăr Lădariu voi scrie cu altă ocazie, pentru că le cunosc foarte bine.

Peste mai bine de două decenii, Lazăr Lădariu își amintea despre anii de studenție: „Când trec pe lângă Facultatea de Filologie, pe strada Horea, am emoții. Au trecut deja 21 de ani de la absolvirea facultății. Totuși, parcă nu mai e Clujul de altădată. Îmi pare chiar dezolant, mohorât” (**Memorii**, p.31). Era normal să-i pară astfel Clujul, erau alți studenți, iar mulți profesori au plecat în cealaltă lume.

La terminarea facultății, Lazăr Lădariu a fost repartizat, prin repartitie guvernamentală, în învățământul superior, dovadă că a fost un student de excepție. Nu a fost reținut la catedră, dar a primit post la Institutul Pedagogic de trei ani, în prezent Universitatea „Petru Maior” din Târgu-Mureș. Merită să reproducem câteva secvențe despre felul cum a fost primit tânărul absolvent la instituția menționată: „Pe locul dinainte de a urca cele câteva scări spre actuala «Aula Magna» a Universității am întâlnit-o pe rectorul IP-3 de atunci, Szilagyi Margit.... Eram în haina militară a studenților rezerviști, cu însemnele cunoscute pe epoleți și la caschetă. Am salutat-o, militărește, și i-am prezentat repartitia guvernamentală. A privit-o cu o ciudățenie pe care, nici atunci, nici mai târziu, nu am înțeles-o. Apoi, după un moment de tăcere și de o adâncă liniște, cu o anumită semnificație, o aud spunându-mi, tendențios, sentențios chiar, cu o sprânceană ridicată: «Tinere, știi limba maghiară?» Pauză. Eram uluit. Apoi reia întrebarea: «Tovarășe, știi limba maghiară? Aici, adică la noi, e imposibil să fii încadrat, dacă nu cunoști maghiara!». N-am stat prea mult pe gânduri, împins parcă de un nestăpănit resort lăuntric: «Tovarășă rector, eu sunt cu o repartitie guvernamentală în învățământul superior, într-o instituție din România, →

după absolvirea cu rezultate care mi-au dat dreptul să fiu repartizat într-o instituție tot din România, Lazăr nu din Ungaria, ca absolvent de Filologie, în care nu am specialitatea, pe diplomă, limba maghiară. Cunosco o limbă străină, în alta mă descurc. Dar nu în limba maghiară! Apoi, repet, știu că țara în care trăiesc e România, mai precis Republica Socialistă România!» Tovarășa rector i-a replicat: „Tinere, aici este Regiunea Autonomă Maghiară!” (cf. „**Memorii**”, p.10-11).

Din păcate, situații similare se petrec și în prezent, în acea zonă, unde românilor li se cere cunoașterea limbii maghiare. Aleșii noștri nu ne apără, pe ei nu-i interesează soarta românilor. Acțiunile antiromânești se amplifică. Se bate multă apă în piuă „despre Ținutul Secuiesc Autonom, despre enclave pe criterii etnice în inima României...” („**Martor**”, p.171). Se vorbește și se scrie mult despre Ținutul Secuiesc, dar se naște întrebarea: unde sunt secuii? Unde sunt limba și cultura lor? Iată ce scria poetul Károly Kisfaludi despre problema în discuție: „Poporul care nu posedă o limbă maternă nici patrie nu are” (Paul Lendvai, „**Ungurii**”, p.10).

*

Și, totuși, câine-câinește, absolventul Lazăr Lădariu a fost acceptat la **Institutul Pedagogic de 3 ani din Târgu-Mureș**, pe post de asistent, însă mulți dintre colegii de breaslă nu l-au privit cu ochi buni. Câte probleme nu apar în viața unui om! Și Lazăr Lădariu s-a îmbolnăvit, a stat câteva luni într-un sanatoriu TBC. În astfel de situații, oamenii adevărați îi întind bolnavului-coleg o mână de ajutor, se străduiesc cu ce pot ca omul să poată depăși starea în care se află. Din păcate, unii, neoameni, se bucură de necazul altora și se tot gândesc, făcând fel de fel de planuri, ca persoana aflată în suferință să dispară, ca să le rămână lor capra. Lui Lazăr Lădariu i s-au creat condiții insuportabile, cu scopul de a părăsi Institutul. Despre situația prin care a fost nevoit să treacă tânărul asistent se menționează în una din lucrările sale: „Așa că, vrând-nevrând, încetul cu încetul, după un proces de pomină, în care, la pagina 26 a dosarului (...), cu răspunsurile de pomină ale judecătorului, unul, de la IP-3, după lunile de sanatoriu mă considera ca și «mort» (da, așa scrie acolo!), am crezut de cuviință că în acel viespar nu mai aveam loc, că trebuie să mă îndrept spre altceva” („**Memorii**”, p.12). Astfel s-a încheiat cariera didactică a asistentului Lazăr Lădariu, care a durat între 1963-1969. Omul avea nevoie de pâine și a plecat la București să-și caute o slujbă. Bucureștenii nu cunoșteau realitatea din Ardeal și îndeosebi a umilirii românilor din Regiunea Autonomă Maghiară, poate tocmai din acest motiv unul a afirmat: „Cum, dumneata abandonezi o carieră sigură pentru un loc nesigur, în ziaristică?” (Ibidem).

Dacă bucureșteanul, cel care a pus întrebarea, ar fi trecut și el prin ce a trecut Lazăr Lădariu, ar fi procedat la fel. Până la urmă, ardeleanul a ajuns la ziarul „**Satul socialist**”, unde, după un interviu și o verificare succintă, tânărul Lădariu a dat dovadă de vaste cunoștințe din viața satului, așa că a primit legitimația de corespondent pentru județele Mureș și Bistrița-Năsăud, iar a doua zi, în ziarul menționat, i-a și apărut un articol, care „A fost debutul

meu – scria Lădariu – în presa centrală, în care am publicat, cu precădere, articole pe o anumită temă, dar, de multe ori, și de cultură” (Ibidem, p.13).

Din anul 1974, în urma desființării ziarelor satelor, Lădariu a ajuns la ziarul județean „**Steaua Roșie**”. Nici aici nu i-a fost ușor, s-au găsit unii care nu încăpeau de el. Au început cu fel de fel de reclamații la Comitetul Județean de Partid. Lazăr Lădariu era recunoscut, apreciat ca ziarist, așa că nu-l puteau înlătura de la ziarul județean și, cum se întâmplă de obicei, dacă nu-ți găsești anumite cusururi ca să fie motiv de a fi eliminat, atunci și se propune o altă slujbă, de multe ori o avansare. Se face orice numai să se scape de tine. Iată cum au procedat cu Lazăr Lădariu: „Tovarășe Lădariu, noi ne-am gândit să te trimitem la cursul postuniversitar, la «Ștefan Gheorghiu»” (Ibidem, p.16). Lădariu și-a dat seama că „Era una dintre modalități de a scăpa, măcar o vreme, de un ins, de un ziarist incomod”. Lădariu a avut curajul să refuze propunerea făcută de un for superior de partid: „Eu sunt absolvent de Filologie din cadrul Universității clujene. Nu cred că mai am nevoie de o altă școală. Filolog fiind, mă descurc bine, ca jurnalist. Apoi, nu am garanția că m-aș întorce de acolo mai bun gazetar. Dimpotrivă!”. Printre bucele găsite la Lazăr Lădariu au fost părul lung și mustața – vorbă să fie!

După așa-zisa revoluție din decembrie 1989 – Lădariu o consideră lovitură de stat –, Lazăr Lădariu a devenit redactor-șef la noul ziar, „**Cuvântul liber**”, și, cum singur recunoaște, a pus umărul la nașterea „**Vetrei Românești**”, sprijinind problemele prin care trecea și încă trece Ardealul. Tocmai pe Vatră s-a copt ideea ca Lazăr Lădariu să fie propus candidat pe lista PUNR, fiind apoi în Parlamentul României, unde și-a adus oibolul la retolvarea unor probleme, cu precădere cele din Ardeal.

Nu avem intenția să insistăm mai detaliat asupra activității politice a lui Lazăr Lădariu, ne vom opri la funcția de ziarist, publicând peste 20.000 de articole pe teme foarte variate, politice, culturale, poetice etc. În acest sens stau mărturie numeroasele volume, precum: „**Epopoea de pe Mureș**”, Târgu-Mureș, 1985 (în colaborare), doar peste un an vede lumina tiparului un alt volum: „**Cartea Mureșului**” (în colaborare). Peste un deceniu apare „**Transilvania din suflet**”, tot publicistică, de data aceasta este singur autor, prin articolele publicate ziaristul Lazăr Lădariu își exprimă dragostea pentru Ardeal. Ca un ziarist român este „**Prezent**” (2000) la datorie, apărând cu pixul pământul țării. Din păcate, autorul constată, cu regret, că țara etse „Furată, trădată mereu” de cozile de topor.

În cele ce urmează vom insista mai detaliat asupra volumelor apărute în ultimii ani. Astfel, în primul rând, avem în vedere amplul volum „**Martor**”, apărut în anul 2008, la Editura Nico, Târgu-Mureș, 436 de pagini, și conține circa 150 de articole. Tematica articolelor este foarte variată și bogată în informații. Deosebit de interesante, atractive și corespunzătoare →

Foto: Lazăr Lădariu, în tinerețe

cu conținutul articolelor sunt titlurile. Ne permitem să reproducem câteva titluri pe care le socotim mai semnificative: „Poporul român nu poate fi culpabilizat pentru vini care nu-i aparțin”; „Dictatura minorității”; „Toleranță și clemență față de criminali”; „Monumentele non-grata și cedările continue pe pământ românesc”; „Sus inima, români!”; „Golgota Ardealului” și multe altele. Reproducem și câteva citate: „Nu a scăpat de atacuri furibunde mai ales Biserica Ortodoxă Română, lovită din două flancuri” (p.32); „... minoritatea udemeristă târgumureșeană continuă să-și impună punctul de vedere, nu doar împotriva unei realități evidente, ci, înainte de toate, a unei majorități românești” (p.39); Constantin Rădulescu Motru scria: «Poporul român n-are nevoie să fie susținut cu argumentări, pentru ca să-și cucerească locul său sub soare; el își cucerește acest loc prin desfășurarea propriei sale energii; el își are vocația sa în ursita lumii» (p.120)”. Spațiul nu ne permite să reproducem și alte citate.

A doua carte după „Martor” este „**Pentru credință, neam și țară**”, scrisă în colaborare cu **Mariana Cristescu**, și apărută la Editura Nico, Târgu-Mureș, 2010, 290 de pagini. Cartea este dedicată activității despărțimintelor ASTREI de pe Mureș și Târnave. Sunt o serie de informații, cunoscute de altfel, care merită să fie repetate: „Nu exista o pătură mijlocie de țărani și meseriași mai înstăriți, cu posibilități să-și trimită copiii la învățătură, țărani erau săraci, cu pământ foarte puțin”. Este vorba de țărani români. Pe aceeași linie menționăm: „Să nu uităm, apoi, că patronii unguri și germani nu angajau români, muncitori, ucenici sau calfe. Nici vorbă de patroni români cu posibilități financiare și materiale să-și trimită pe copiii români la școală” (p.96). În prezenta carte se descriu, detaliat, întreaga istorie a Despărțământului ASTREI de pe Mureș, precum și reprezentanții de seamă ai acestei asociații, care, în condiții deosebit de grele, și-au adus obolul lor la dezvoltarea culturii, literaturii și limbii române. Se poate afirma, cu toată certitudinea, că întreaga contribuție a autorilor cărții de față nu numai că este valoroasă, dar și atât de necesară în aceste timpuri vitrege pentru toate sectoarele României de azi.

În același an, și la aceeași editură târgumureșeană, a apărut o altă carte a lui Lazăr Lădariu, cu un titlu poznaș: „**Plăcuta zăbavă**”, 358 de pagini, și care conține 150 de articole, cu precădere despre cultură, literatură și civilizație. Normal că asupra acestora autorul a fost obligat să zăbovească mai mult. Pentru convingerea cititorului asupra celor relatate, reproducem doar câteva titluri de articole: „Dintre sute de catarge” (p.8), „Dor de Nichita” (p.9), „Doamne Eminescu, sfinte” (p.44), „Doina și Ion Aldea Teodorovici” (p.48), „Curge Prutul între noi și plânge” (p.113), „Seaua Grigore Vieru” (p.276) și altele. Sunt și articole cu o altă tematică, de exemplu o prezentare a cărții lui Petre Țurlea. Prima parte a articolului se intitulează: „Iertăm, dar nu uităm!”. Am întâlnit în scris și am auzit, de mii de ori, această apoftegmă, dar nu s-a tras nicio concluzie în favoarea poporului român. Fiind cetățean al acestui popor, nu mai pot admite toleranța, îngăduința, răbdarea, trăsături caracteristice poporului român, de care au profitat dușmanii poporului nostru în decursul istoriei. A sosit vremea care ne cere să nu mai iertăm și să ținem bine

Ioan Husar, Lazăr Lădariu, Costina Zehan, Mariana Cristescu, la Galeriile „Cuvântul liber”

mente suferințele poporului român. Ca și cărțile precedente, și prezentul volum este plin de învățăminte și îl recomand cu căldură unui cât mai mare număr de cititori, care pot afla cele mai interesante informații.

Ultimul volum aflat în posesia noastră se intitulează: „**Memorii. File de jurnal. Confesiuni**”, apărut în 2012, la Editura Nico, Târgu-Mureș, 332 de pagini. După cum rezultă din titlu, materialele din volum au o tentă autobiografică. Nu întâmplător cartea începe cu sfatul învățătorului Gavril Popovici, moldovean de origine, care insista pe lângă tatăl autorului să își dea fiul la școală: „Dă-l, bade Mihăilă, la școală, să învețe mai departe. Are cap, prinde repede, și o să facă treabă!”. Câți copii talentați nu au avut posibilitatea de afirmare, pentru că lipsea un astfel de învățător, care să intervină pentru elevii lui! Cine va avea curiozitatea să citească această carte, spun că este atractivă, va afla cu lux de amănunte cum un puiu de om, dintr-un colț al Ardealului, merit să fie ciurdar al satului, a devenit un publicist de marcă, un scriitor de seamă, un cunoscut și apreciat poet, de o țară întreagă. Autorul descrie, pas cu pas, renunțarea la funcțiile politice și administrative, pentru a se putea dedica, întrutotul, scrisului. Normal, nu le poți face pe toate, și vine o vreme când trebuie să dai socoteală de ce ai lăsat în urma ta. Dar pe mulți, îndeosebi politicieni, nu-i interesează ce lasă în urmă, ci doar ce iau și duc cu ei.

*

Cum am menționat mai sus, îl cunosc pe Lazăr Lădariu de peste o jumătate de veac, perioadă în care ne-am mai întâlnit, la Cluj, la Târgu-Mureș etc. și, totuși, parcă încă nu îl cunosc îndeajuns, motiv pentru care, cred, este logică și motivată întrebarea: Cine ești dumneata, domnule Lădariu? Nu vorbim de anii de școală sau de studenție, dar l-am întâlnit în postură de cadru didactic, ziarist, om politic, poet etc.

În toate domeniile a lăsat urme adânci, care nu pot fi șterse cu buretele. Despre unele domenii am amintit mai sus. Special am lăsat la urmă poezia. Dacă numărul articolelor semnate și publicate de Lazăr Lădariu a atins cifra de 20.000, nici numărul poeziilor și al volmelor de versuri nu este de neglijat. Auzim uneori pronunțându-se dictonul: „Românul s-a născut poet”. Se pronunță numai la singular, la plural ar fi fost prea mulți poeți. Dar, în cazul de față, ca și în multe altele similare, putem oare afirma cu certitudine că Lazăr Lădariu s-a născut poet? →

Dacă n-ar fi fost învățătorul Gavril Popovici, am fi spus că s-a născut păstor sau de altă profesie. Cât de mult contează o vorbă spusă la timp, în destinul unui om!

Am pomenit mai sus că Lazăr Lădariu a publicat circa 20.000 de articole, recenzii, note etc. Este important și numărul de poezii, la început colaborări cu grupaje și pagini de poezie în reviste, precum „Vatra”, „România Literară”, „Steaua”, „Tribuna” etc.. Dacă în reviste ne impresionează numărul de poezii, în continuare, pe o perioadă destul de îndelungată, ne uimesc numărul de volume, precum și referințele critice ale unor istorici și critici literari de seamă. Astfel, Mihai Sin, în „Steaua roșie”, iulie 1984, sublinia: „... autorul acestei cărți face parte din acea categorie de oameni, din ce în ce mai rari, care cred cu tărie în literatură...”. Zaharia Sângeorzan este de părere că „Verbul lui Lazăr Lădariu are durezza diamantului și memoria păstrează setea de a cuceri galaxia realului” („Cronica”, oct.1985). Clujeanul Adrian Popescu menționează, în „Steaua”, decembrie 1985, că „Lazăr Lădariu rămâne un înzestrat născocitor de peisaje simbolice elaborate minuțios, în care se contemplă pentru a se înțelege mai bine pe sine”.

Cu aprecieri valoroase despre poezia lui Lazăr Lădariu vine și Laurențiu Ulici, fostul președinte al Uniunii Scriitorilor, în „România Literară” din octombrie 1985: „Dacă singurătatea pare să fie linia de orizont a existenței poetului, tensiunea lui principală e spre abolirea acesteia prin mijlocirea Cărții a poeziei în ultimă instanță...”. Un poet maramureșean, prof. dr. Mircea Nuțu, scria despre singurătate: „De când ea s-a dus dincolo,/ Fără speranță să mai vină,/ Singurătatea-i doamnă-n casă/ De dimineată pân' la cină”.

Cornel Moraru i-a „copt” în „Vatra” câteva aprecieri valoroase, din care spicuiem: „Dintre poeții formați în jurul revistei «Vatra», Lazăr Lădariu se distinge prin seriozitate și profesionalism. El a intuit, poate cel mai acut, rosul creației ca formă a rezistenței spiritului la abandonarea în anonim. Șansa poeziei lui Lazăr Lădariu este de a se menține mereu în acest elan spre echilibru și acumulări de substanță” („Vatra”, martie, 1987). Același critic literar revine, în martie 1995, cu o continuare aprecierii: „Poezia lui Lazăr Lădariu pare a fi protecția compensatorie a unui eu liric scindat, aflat într-o patetică și mult stăpânitoare clarificare de sine”.

Numele și numărul celor care au scris despre Lazăr Lădariu sunt impresionante, sperăm ca ele să-și găsească locul într-un alt studiu. De fapt,

poetul și jurnalistul Lazăr Lădariu, deși are, fizic, aparent, o constituție slabă, în scrieri este un colos și nu poate fi expedit într-un articol sau studiu de revistă. Creația lui, atât ziaristică sau cea de scriitor, cât și cea poetică, merită să se afle între copertile unui sau unor cărți voluminoase. Mai reproducem, totuși, niște nume care au reușit să realizeze unele analize pertinente ale poeziei lui Lazăr Lădariu. Astfel, îi amintim pe: Alex Ștefănescu, Constantin Sorescu, Gh. Perian, Nicolae Băciuț, Vasile Dan, Cristian Stamatou, Cristian Livescu, Constantin Crișan, Gelu Dorian, Ștefan Melancu, Gh. Mocuța, Traian T. Coșovei, Marian Barbu, Iulian Boldea, Valentin Marica, și despre volumul jurnalistic „Martor”: Mariana Cristescu, Valentin Marica, Nicolae Băciuț. Toți cei menționați și alții, pe care nu i-am pomenit, prin analizele și afirmațiile lor, vin să confirme că Lazăr Lădariu este un scriitor de certă valoare. Pentru susținerea afirmației noastre mai aducem ca argumente traducerea unor poezii în limbile: germană, engleză, rusă, maghiară, sârbă, albaneză. Pe aceeași linie, amintim premiile Asociației Scriitorilor din Târgu-Mureș, premiile Uniunii Ziariștilor Profesioniști, diplome de excelență și de onoare, titlul de Cetățean de onoare al municipiului Târgu-Mureș, al orașului Sârmașu și multe altele.

Se spune că poezia este un apanaj al tinerilor. Să ne aducem aminte ce spunea Pușkin, cu două veacuri în urmă: „Leta k surovoi proze klonit” („Anii te trag către aspra proză”). Și dacă, la această vârstă, Lazăr Lădariu scrie poezie, și chiar de dragoste, înseamnă că este tânăr la suflet.

Câtă bucurie au părinții când își văd copiii realizați! Ceva asemănător simt cadrele didactice, când află că foștii lor elevi sau studenți au ajuns ineva și că i-au depășit chiar!

Cum rezultă din cele amintite mai sus, Lazăr Lădariu a avut și are multiple preocupări, și în toate și-a adus din plin contribuția. De altfel, contribuțiile lui au constituit o prezență dinamică pe o perioadă de câteva decenii, fapt care îi dă dreptul la prețuirea noastră, a prietenilor, a colegilor, a numărului imens de cititori.

Îndeplinind frumoasa și venerabila vârstă de 75 de ani, Lazăr Lădariu poate privi cu satisfacție bilanțul activității sale. La acest moment aniversar cu roade atât de bogate și prețioase, adunate, bob cu bob, în decursul a peste o jumătate de veac de activitate, îi aducem omagiul și prețuirea noastră, cât și tradiționala urare „La mulți ani!”, sănătate și putere de muncă în folosul comun al obștei!

Lui Lazăr Lădariu, Omul cu suflet de Țară.

Greu de Ucis. Secvența 75.

Am bucuria împărtășită de a-l fi descoperit pe LL în circumstanțe excepționale din destinul apropiat al românilor din Transilvania. Nu am să purced la o reconstituire a împrejurărilor care mi l-au zidit pe LL în Panteonul Amintirilor conștiinței mele pentru că sunt convins că se vor alătura mii de rânduri ale altora, la fel de îndreptățiti – ba chiar mai mult! - care îl vor deconspira în cele mai intime și rafinate dimensiuni ale sale. Cele peste 40 de cărți personale și aproape 20 de mii de articole de autor sub semnătură proprie sunt peste măsura puterilor mele de a înțelege deplinătatea trăirii acestui Om de o rară completitudine.

Îmi place să mă folosesc de un aforism personal al cărui tâlc se urzește de minune cu viața lui LL: „*În viață, cât trăiești ești ceea ce faci! În moarte, ești doar ceea ce rămâne!*” Și LL, în această viață de trei sferturi de secol este și rămâne ceea ce face de când a intrat pe poarta cetății!

Adică,

Un Luptător, aprig mânuitor al cuvântului de foc, al verbului de oțel, al vorbelor de săgeată care s-au unit în unul și același binecuvântat talent hărui de Dumnezeu Nostru!

Un Luptător fără spaimă, fără răgaz și fără prihana sufletului dărui idealului său greu de ucis, prin care și-a dorit națiunea mereu unită în Leagănul ei de Facere.

Un Luptător sub Regele Popor care a stăbătut abrupturi ucigătoare dar de fiecare dată reușind izbânde de epopee ale Termopilelor.

Un Luptător asumat pentru Dreptatea Românilor din toată întinderea lor, dar mai ales pentru neamul lui ardelenesc izvoditor de Țări Române, mai mereu supuse și încălecate de vitregiile vremilor potrivnice!

Un Luptător cu suflet de floare, sensibil la minunea dumnezeiască numită Viață pe care o

*Ion Petrescu, Mircea Chelaru,
Târgu-Mureș, 2013*

cuprinde cu cingătoarea tricoloră Credenței Strămoșilor. Și mai este ceva demn de admirat.

Este de mirare pentru mulți, în lumea noastră golită de morală și spurcată de trădări, cum de poate cineva să reziste tentațiilor, ademeniilor și amăgirilor deșarte, toate cu aparență de nimfă odisseică! De ce refuzul categoric în fața trocului mercant și lesne folositor sieși, când tot ce încojoară este odă și închinare binelui personal! Pentru că LL a învățat să renunțe la aparențe și a intuit Calea Rămânerii în Timpul care Vine prin asumarea sacrificiului de Sine fără compromisuri de la idealul său cu bentiță tricoloră.

LL a dobândit, prin șlefuirea sa permanentă cu Piatră de Hotar, taina clădirii Caracterului după chipul și asemănarea Legii Pământului. Nu poți fi iubitor de Neam și Țară dacă nu ți-ai încrustat pe răbojul vieții dărele aspre ale istoriei poporului tău. Ori LL este identic cu spiritul, sufletul și corpul acestui Neam Ancestral așa cum au fost toți cei ce au rămas în Eterna noastă Amintire.

Sunt obligat să scriu aceste rânduri pentru că ele vin dintr-o realitate pe care vremurile de astăzi o ridiculizează, o încredinează, o sluțește în numele unei neoideologii ucigătoare de identitate, iar LL este un simbol de identitate națională în lumea românească, cu precădere în Transilvania.

Aici, la noi, în Ardeal

Nu-i lapte pe lume mai dulce,
Nici soare să urce pe deal,
Mai altfel, mai blândă
chemare,
Ca aici, la noi, în Ardeal.

Nu-i ninsoare căruntă pe
munți,
Nici zăpezi să respire-n val
Prin pădurea pândită de lupi,
Ca aici, la noi, în Ardeal.

Nu-i o seară mai plânsă pe
culmi,
Pe Mureș, pe ape-n aval,
Nu-i doină mai tristă să cânte,
Ca aici, la noi, în Ardeal.

Nu-i loc să coboare, în vuiet,
Clopote-n chemări de caval,
Cu gloanțe mari de ploaie și
jar,
Ca aici, la noi, în Ardeal.

Nu-și sună în tropot pe ceruri,
În marșul de ploi, triumfal,
În trăsnet furtuna, saboții,
Ca aici, la noi, în Ardeal.

LAZAR LĂDARIU

Că au încercat tocmiții zilei „să mi-l omoare la apus de soare”, este adevărat, dar s-au izbit de Nevăzutul Protector al Neamului de Demult ce mi l-au apărat cu Scut de Lumină.

Greu de Ucis la cei 75 de ani,
Greu de uitat în Timpul care Vine.

DR. MIRCEA CHELARU,
*General în rezervă, fost Șef al
Statului Major General,
Fost Președinte al Partidului
Unității Națiunii Române*

București, 28 martie 2014

LAZĂR LĂDARIU SAU „SECUNDA CE SUNT”

Numele lui **Lazăr Lădariu** este, astăzi, cunoscut și răscunoscut, atât în viața socială a României cât și în cea culturală, ca poet și ziarist, constructor al spiritului național în prelungirea conștiinței eminesciene despre etnia noastră și rezistența ei istorică.

Numele lui mi s-a amprentat însă mult mai dinainte, dintr-o cronică a lui Constantin Crișan, prietenul meu cu care am împărtășit bucuria de a elabora o carte fundamentală, **Literatura română în lume**, apărută în ediții în română, franceză și engleză, prefațată de cel mai reprezentativ istoric al culturii europene din acel timp, Pierre de Boisdeffre, iubitor al spiritualității noastre. Era un moment de eferescență a literaturii române, reprezentată de Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Marin Preda și numeroși alți creatori.

Ne citeam articolele și am fost surprins de cronică pe care Constantin Crișan i-a consacrat-o, întrucât criticul era susținător al poeziei moderne, și nu bănuiam apariția unui poet nou la Târgu Mureș.

Mai târziu l-am înțeles pe Constantin Crișan, iar astăzi, când Lazăr Lădariu împlinește 75 de ani, constat că se adevăresc caracterizările de acum peste trei decenii.

Cum se definește poetul?

„Cu deget de pai, celălalt eu,
În martie îmi bate în geam”.

Plăpândul „deget-pai”, firav în fața imensității poetice, este un **eu** ce se privește retrospectiv dintr-un **martie** care este chiar luna sa de naștere. Altădată, același **plăpând pai** devine „**secunda ce sunt**” dintr-o imensitate a omenetului lumii care are ceva de spus. Și spune: „**cu teama de dimineață**”... „**tiptil mă strecur ca lumina difuză**”. E o lume blagiană.

Tiptil dar conștient, întrucât în alt loc afirmă:

Cuvintele mele

Sunt ca munții

Și ele apără pământul neamului, frumusețea omului, gândul său cutezător spre mâine.

În peste 30 de volume, dintre care 20 sunt de versuri, se autodefinește în primul rând ca propăvăduitor al **Transilvaniei din suflet**, vrednic purtător de logos specific unui luptător ca Ion Alexandru.

De altfel, alături de autorul „imnelor” specifice neamului, a început în 1992 o aspră bătălie în Parlamentul României pentru democratizarea statului și așezarea lui pe baze europene.

O întinsă perioadă de timp, lupta politică directă a fost însoțită de cea gazetărească, iar atunci când nu a mai acționat pe scena parlamentară, a continuat în publicistică să-și impună argumentele în cărțile **Prezent, Furată, trădată mereu, Martor, Pentru credință, neam și țară** (împreună cu Mariana Cristescu) și deopotrivă în paginile ziarului **Cuvântul liber** din Târgu Mureș, pe care îl și conduce.

De altfel o și recunoaște singur:

„Soră și frate fiindu-mi gazetăria și scrisul, trecător pe scara lumii, martor și luptător pe baricada neliniștii, am înaintat conștiințios în viață până la locul de unde, și

Lazăr Lădariu, Miron Manega, Victor Crăciun, 2013, Târgu-Mureș, „Punți de lumină”

înapoi, și înainte, pot vedea acum totul”.

Noi îl apreciem astăzi, după atâtea bătălii, nu numai pentru conștiinciozitatea susținerii ideilor democratice ci și pentru tăria afirmării lor, pentru curajul exprimării adevărului istoric și social privind viața românilor și a României de astăzi, configurator astfel al României Mari și prin prietenia cu Adrian Păunescu și Grigore Vieru.

El este nu doar un **privitor** care **vede acum totul** ci tocmai de aceea un cutezător constructor al unei României noi, care, din păcate se așază greu pe făgașul revigorării pe care o merită în Uniunea Europeană.

Lazăr Lădariu rămâne, prin acțiunea sa, unul dintre continuatorii presei ardelenice în filonul Slavici – Goga – Onisifor Ghibu, care în noile condiții ale evenimentelor de după 1989 și-a dăruit întreaga forță ca om și ziarist impuneri acestui ideal.

Și Lazăr Lădariu se întreabă, ca și Adrian Păunescu, unde erau românii când s-au întâmplat atâtea rapțiuni teritoriale, decapitari de neam inclusiv prin reprezentanții săi, de la Decebal, Mihai Viteazul, Brâncoveni, pentru a nu pomeni decât în gând șirul martirilor din care nu lipsesc domnitori, prelați, cărturari, toți legați de pământul românesc și conștiința de neam trăitor pe aceste meleaguri veșnic stropite de sângele apărătorilor.

Românii erau ades în umbră iar dușmanii au fost mai vicleni, schimbând cursul vremii și abătând tragedii asupra neamului trăitor în ceea ce mințile luminate au numit „grădina Maicii Domnului”.

Spirit echilibrat, așa cum se cuvine a fi într-o perioadă în care țara își caută drumul democrației adevărate, Lazăr Lădariu duce mai departe ideea națională, fără de care nu poate fi concepută Uniunea Europeană care este tocmai o încrengătură de etnii care îi dau, prin contribuțiile specifice, forța regeneratoare a unui izvor viu cu atâtea substanțe tămăduitoare și susținătoare a tinereții. Și tocmai aceasta este și frumusețea acțiunii pe care o susține Lazăr Lădariu.

Îl sărbătorim la cei 75 de ani, cum zice ardeleanul, „cu clopul jos”, pentru întreaga sa acțiune, neînfricată, categorică, apărătoare de neam și, mai ales, a pământului ardelenesc, a etniei noastre dintotdeauna.

VICTOR CRĂCIUN

Lazăr Lădariu la 75 de ani

...cu rănile însângerate încep ruga,
cu lacrimi plătit-am încercările
toate...

(Lazăr Lădariu)

Despre **Lazăr Lădariu** nu se poate vorbi decât având în minte și în suflet vibrațiile unei biografii împlinite în voința înmulțirii binelui; o biografie care a urcat, înspre șlefuirii de trăire umană și creație, fără șovăiri, de la studenția în mediul literelor clujene la catedra de asistent universitar, de la reporter la redactorul-șef al unui prestigios cotidian și la scriitorul binecunoscut. Cărțile publicate, de poezie și publicistică, certifică un traiect biografic al *răurilor ce se întorc la izvoare* și al izvoarelor ce se revarsă, cu noblețe, în ani de viață și creație, rotunjiți în exemplaritate. Din cărțile lui Lazăr Lădariu se poate învăța, din viața sa se pot lua învățăminte, viața și opera Domniei Sale deschizându-și-se pilduitor, generos și persuasiv, cinstind lumina; respectându-i pe cei care știu s-o caute, s-o primească și s-o poarte.

Ca să vorbim, acum, cu teme despre **Lazăr Lădariu**, omul, poetul, publicistul, universitarul, parlamentarul, astrictul, cetățeanul de onoare, senior al Târgu- Mureșului, cel iubitor de adevăr și frumos, cel cu teamă de Dumnezeu, trebuie să-i recitim cărțile, descoperindu-i **văsele timpului**, cu reflecțiile lor: *Văd cum / iarba cărunță / de pe acum învață / abecedarul tăcerii / sub fulgerul cel de argint / (...) semn că îngerul are nevoie / de încă o aripă.* A vorbi, acum, despre om și scriitor, înseamnă a intra, firesc, în **sentimentul omenescului** și divinitatea Cuvântului; *umblătoare sub aripă de înger.* Altitudinea cuvântului, distincția, cumpătarea, altruismul, exigența, respingerea mediocrității, a falsului, a îngâmării, a slugărniciilor, șuvoiul întrebărilor adresate vieții și morții, coerența, temeritatea, solemnitatea, neliniștea gândului, involburarea destinului, răsunetul pașilor prin miezul Transilvaniei, ideogramele ancestralului, străfundurile unei puternice memorii afective, judecata dreaptă i-au dat plenitudine, l-au așezat mereu pe un câmp de luptă, i-

au trasat chipul treaz și înalt al bucuriilor sincere și i-au adus arderea seniorială a rodirii: *în zori vor năvăli toate apele fecundității, / vor vâsli toate grădinile / în mine ascunse / până la așteptata / judecată a fructelor...*

Știe, și o spune mereu, că poezia e sacrificiu, că ea vine ca un flux, dacă are de unde să vină, că nu de scrierea poeziei ducem lipsă, ci de citirea ei, că jurnalismul este o mare responsabilitate, că *inspirația* este efortul de a munci în fiecare zi, că lucrurile trebuie privite drept în față, cu orice risc, că în preajma culturii, politica ar trebui să fie mai smerită, că împotriva făcătorilor de bine se îndreaptă tunurile zavistiei și ale urii lingușitorilor și fariseilor ce ne fac imposibilă viața. Știe, și o spune, cu luciditate și milă creștină, că nu se poate salva decât dacă *se prinde de propriul păr și își saltă umbra*; chemându-ne în *cel mai frumos loc*, **Idicel-Sat**, de unde a luat ca merinde, pentru drumurile lungi ale vieții și ale biografiei culturale, cinstea, dreptatea, râvna, iertarea, liniștea ancestrală și pacea lăuntrică. Când viața i-a dat greutate și dureri, când i-a tăiat în carne vie scrâșnirea și lacrima, Lazăr Lădariu s-a întors în poala de cer a Idicelului-Sat, a părinților **Fironica** și **Mihăilă** din *Crucea Uliței*, gășind echilibru; apoi un urcuș, metaforic, al muntelui; muntele și dimineața reprezentând

spațiul sacru și timpul sacru, cele ale mântuirii poetului, ale despovăririi de traumă: „la umbra amintirii / adun versurile acestei cărți/ înainte de *urcușul de mâine*.” (subl.n.) Imaginea *mâinelui*, pregnantă în poemul **În trudnica urcare a dealului** este reluată în **Aștept dimineața de mâine**, dar și în alte poeme, ca laitmotiv al reasezării timpului, al reordonării lui, desprinzându-se din viclesugurile contingentului.

Atracția înaltului, a muntelui, a absolutului, a „dimineții de mâine” devine obsesivă, atenuând sentimentul dezolant al clipei: „simt golul tristeții orașului/ pitit pe sub fuga umbrelor...” *Dimineața de mâine* „ninge cu iarbă/ și scrie cu fluturi...” în timp ce poetul acceptă jertfa („acum, când mă las răstignit pe cuvintele mele...”), în numele limpezirii Sinelui.

Pe omul și scriitorul, pe reputatul publicist, îl căutam în cărți și în viață, în idei, gesturi de omenie, în prietenii, în scrisul jurnalistic de fiecare zi, în opinii, în felul în care dialoghează cu noi și cu societatea. Ne întrebăm ce știm și ce nu știm despre el și ce ar trebui să căutăm bine în sufletul său, citindu-i profesiunea de credință din poemul **Caută bine prin sufletul meu** publicat în volumul **Doar lumina deasupra**. Vom citi și reciti poemul și îl vom reîntâlni pe Lazăr Lădariu cu *nesațiul* său de viață și creație, cu inconfundabili pași prin tărâmurile cotidianului și ale veșniciei, cu neostoitul gând de-a așeza lumea din jur în ordine, cu fără-de-oprire încredere în valorile omului, gata să-și bea potirul până la fund, în jarul adevărului.

VALENTIN MARICA

“Ocrotiți de Eminescu”, Blaj, 29 ianuarie 2014. Lazăr Lădariu, Nicolae Băciuț, Valentin Marica

Dincolo de evenimente. 1 decembrie 2013, Nicolae Băciuț, Lazăr Lădariu, Valentin Marica.

Truditor în toate cele

Sunt mulți oameni care-și trimit încă din această lume comorile duhovnicești, în cealaltă lume, întru netrecătoarea împărăție a Cerurilor, spre care apoi privesc cu multă nădejde, în toate zilele vieții lor. Nu este vorba doar de marile ctitorii pe care cei înstăriți le închină lui Dumnezeu, sau de faptele bune, milosteniile și grija binevoitoare manifestată pentru semenul aflat în suferință. Este și o comoară a gândurilor bune și a trăirilor intense sufletești care-i îmbărbătează pe oamenii aleși. Dacă aceștia nu pot construi întotdeauna palate din piatră, aur sau argint, zidesc într-un alt chip: „Omul bun, din vistieria cea bună a inimii sale, scoate cele bune”(Lc. 6,45). Această comoară nepieritoare, mai valoroasă decât cea constituită din metale prețioase spre care tânjesc cei mulți, nu va fi niciodată în pericol din pricina furilor, a moliilor, sau a ruginii. Astfel, „după roadele lor îi veți cunoaște“. Au doară culeg oamenii „struguri din spini sau smochine din măracimi? Așa că orice pom bun face roade bune, iar pomul rău face roade rele...” (Mt. 7, 16-17). În pustiul acestei vieți, omul bun este un izvor ce îi adapă pe toți cu o cunoaștere nouă și ne dă speranțe noi. E puternic, e împărat. Izbucnește înăuntrul inimii omului și lumina lui dă claritate acestei inimi. Se dăruiește tuturor, fără grija că nu ar putea fi iubit și că noi nu vom trăi veșnic în ceruri.

Viața culturală românească a timpului nostru, în consonanță cu valurile zbuciumate ale celei sociale și politice, au oferit mereu imaginea unor necurmăte prefaceri, răsturnări, chiar dinamități ale elementelor de stabilitate. Totuși, au existat oameni care au continuat să acționeze, egali cu sine și în direcția marilor valori, construind mereu, laborios și tenace, parcă fideli unui program asumat la venirea lor pe lume, chiar în aceste vremuri frământate. Lazăr Lădăriu este un nume de onoare al contemporaneității noastre. Zilele acestea, scriitorul, poetul și publicistul, împlinește 75 de ani. Nu puteam trece peste acest moment aniversar fără a-i dedica câteva

gânduri, semn al prețuirii, aprecierii și admirației pentru strădania de a așterne în multele sale cărți, nenumărate frumuseți spirituale și culturale ale neamului nostru românesc.

Omagiul adus de cei care l-au cunoscut, ascultat și citit pretutindeni, în țară sau în lume, este destinat a sublinia momentul actual al existenței acestui cărturar, cu operă bogată și inedită, cu carieră în derulare, încununat de aura de lumină și valoare a timpului nostru, model de intelectual de mare modestie, patriot adevărat, simbol al demnității noastre pe acest pământ.

Nu este ușor să scrii despre o asemenea personalitate. Te împiedeci în cuvinte neștiind care ar fi mai potrivite pentru a te ridica la nivelul acestei personalități marcante, locale, dar și de nivel național. Înseamnă și să-ți asumi o mare răspundere, după ce s-au publicat atâtea articole și cărți despre această remarcabilă personalitate a culturii românești; și nu de către oricine, ci de către oameni care-i cunosc mai bine decât mine traseul vieții, etapele de formare, specializare, afirmare, recunoaștere și consacrare, multiplele fațete ale activității sale pe tărâm cultural, social și politic.

Prezență constantă, de peste 50 de ani, în viața culturală mureșeană, Lazăr Lădăriu este un om de cultură complet, un nume de referință în literatura română, care a contribuit cu întregul său talent și cu toată energia, la îmbogățirea spirituală a județului Mureș. Un poet ale cărui realizări izbesc sufletul cu frumusețea lor și nu poți trece cu vederea peste ele, sunt ceva ce trebuie și chiar este obligatoriu să așezi deoparte pentru zile grele. A ales să-și pună în slujba poeziei în

urmă cu multă vreme, forța și sufletul, pentru că “Poetul” îl ajută pe om să-și descopere adâncurile și coboară cu el în iadul cel mai profund, ca acolo să sădească o speranță, să arate o cale spre lumină. Poetul e un reconstructor de suflete și ar vrea ca toți să fie cu el, într-o comuniune nesfârșită. El vestește zorii unei lumi noi.

Lazăr Lădăriu este și publicist, și istoric și președintele Despărțământului Județean Mureș al ASTREI. A devenit toate acestea pe parcursul a peste cincizeci de ani, iar în fiecare din aceste modalități de „texturare“, a adus semnul său personal la cea mai înaltă expresie, obținând și recunoașterile semnului, nu numai ca marcă, din partea semenilor săi. Sunt sigur că în acest an va fi onorat și cu alte “recunoașteri”, pentru că pe 25 martie este ziua în care va fi sărbătorit pentru împlinirea unei frumoase și binecuvântate vârste.

Lazăr Lădăriu este un adevărat apostol al culturii românești, căci toate realizările sale din domeniul culturii sunt predici vii ale credinței și năzuinței sale permanente spre Adevăr. El merită un loc al lui de frunte în aria literaturii și culturii române, dacă aceasta mai are coloană vertebrală și dacă va dori și va ști să-și recunoască eroii, ceea ce, afirmă Thomas Carlyle, constituie condiția esențială pentru propășirea unei națiuni.

Acesta este omul iubit și apreciat de mureșeni, ancorat în toate problemele urbei noastre. Acesta este omul înțelept, plin de energie și bun sfătuitor, model de verticalitate, de probitate și de distincție personală. Pentru foarte mulți, un prieten ales, discret și elegant, care mereu iradiază caldură sufletească. Acesta este omul patriot, învederat și militant activ și neînfricat, pentru cauza intereselor naționale perene ale românilor de pretutindeni. Este posibil să fi avut și dușmani, dar numai din invidie și el pe bună dreptate i-a evitat.

Nu mai știu cum l-am cunoscut pe Lazăr Lădăriu. Știam că el e Poetul, Gazetarul și Omul politic. Cunoșcându-l și iubindu-l ca Poet, l-am îndrăgît deopotrivă și ca Om. Observându-i evoluția, nu →

**Pr. Dr. GHEORGHE
ȘINCAN**

Lazăr Lădariu: o instituție pe două picioare

Îl iubesc pe acest om din atât de multe motive încât numai enumerarea lor ar face de prisos orice alte explicații. Dar cum enumerările riscă să aplatizeze, prin stufoșenie, spectaculozitatea reliefului și să descurajeze lectura, am să „vorbăresc” doar câteva accente.

Lazăr Lădariu este, irevocabil și înainte de toate, o conștiință. O conștiință a neamului. Tot ceea ce se poate spune despre el, tot ce a făcut el, a spus sau a gândit este în continuarea și în completarea acestei dimensiuni fundamentale. Este condamnat la a fi mai presus de el însuși. Este o vertebră a neamului românesc.

S-a născut o dată cu al doilea război mondial, prefigurare, parcă, a luptelor ce avea să poarte, ca gazetar, cu toți negustorii din templul țării, de-a lungul a trei epoci istorice: stalinismul postbelic, comunismul post-stalinist și neostalinismul capitalist contemporan. A luptat cu instrumentele gazetăriei, dar cu determinarea de țaran ancestral și atemporal. Căci țaran s-a născut și țaran a rămas și a considerat aceasta ca fiind blazonul și titlul său de noblețe, pentru care le e recunoscător părinților și strămoșilor. Iar când spune EU, parcă ar spune IO: „*Datorez mult rădăcinii mele țărănești, în devenirea mea, EU, fiul de truditari ai pământului din Idicel-Sat, considerând, întotdeauna, că rădăcina aceasta mi-a conferit un titlu de noblețe aparte. Le rămân, așadar, lor, părinților mei, tuturor țăranilor care au dat numele țării, recunoscător*”.

Lazăr Lădariu este un individ cu valoare de instituție. ”O instituție pe două picioare”, ca să parafrazăm în sens invers cuvintele lui Constantin Argetoianu despre Iuliu Maniu („o enigmă pe două picioare”). Am spus „în sens invers” pentru că aprecierile lui Argetoianu la adresa lui Maniu nu sunt tocmai elogioase. El îl considera pe Maniu ca fiind „de o incultură impresionantă”... Raportat la această apreciere, Lazăr Lădariu este, dimpotrivă, de o impresionantă cultură. Mai mult, are, cu asupra de

măsură, tot ce-i lipsea lui Iuliu Maniu în viziunea lui Argetoianu: cunoaștere complexă a realității sociale și a realității în general, viziune, imaginație debordantă, creativitate artistică. Toate acestea se regăsesc și în dimensiunea sa poetică, surprinsă cu precizie plastică de Alex Ștefănescu: „*Cu toată discreția sa, Lazăr Lădariu se definește ca o personalitate cu fibre tari, imposibil de răsucit și de rupt. Această modestie trainică, incoruptibilă, mai rezistentă decât orice imperialism al eului, îl integrează de altfel în spațiul spiritual ardelenesc: îl integrează, totodată, în harta sigură a valorilor poeziei noastre contemporane, unde nu este deloc ușor să ocupi un loc distinctiv [...]. În obișnuitul său stil enunțiativ, poetul descrie scene zguduitoare, în care recunoaștem ceva din vântul de nebunie care străbate viziunile coșmarești ale lui Hieronymus Bosch*”.

Lazăr Lădariu nu poate fi judecat din perspectiva niciunui context politic în care vremelnic s-a aflat, din simplul motiv că **nu a a fost parte** a acestuia (acestora), ci doar **a făcut parte** din ele, ca aliat de sine stătător. Este o nuanță importantă această disjungere. Dovadă: „contextele” au dispărut, „instituția” Lazăr Lădariu a rămas și continuă să funcționeze. Sistemul de valori al acestei instituții este imuabil și indestructibil. Nu aparține lui Lazăr Lădariu, nu este creația lui, nici proprietatea lui. Și nici a celor de la care le-a primit, precum nici a celor cărora le-o lasă. El este doar păzitorul și slujitorul acestei moșteniri. Slujitorul - atenție! - , nu sluga, căci nu este retribuit pentru asta. Dimpotrivă, taxat. Acest sistem de valori este opțiunea sa voluntară sau, mai exact, canonul său existențial.

Cât privește profesia de ziarist, o percepe și o exercită ca pe o misiune, așa cum a învățat de la Eminescu

jurnalistul. Subordonată, și ea, luminoasei fatalități a condiției de român purtător al cătușei nobiliare. Această noblețe îl obligă la o gramatică a gesturilor publice, la o rânduială a discursului, așa cum se cuvine din partea unui boier-țaran. Deviza sa de ziarist, împrumutată de la Caragiale și afirmată, aplicată și confirmată zilnic prin faptele sale de presă, este: „Cinste și gramatică!”.

MIRON MANEGA

TRUDITOR ÎN TOATE CELE

→puteam trece cu vederea modul în care alegea, cu discernământ moral și artistic, condițiile în care scrie, publică și în care trăiește, înconjurat de oameni. Prietenia noastră s-a clădit pe sentimentul prețuirii, la lumina fiecărei cărți, a fiecărui articol, a fiecărei poezii. Da, este un noroc deosebit să cunoști asemenea oameni, care datorită realizărilor lor, devin cunoscuți, prețuiți și iubiți de mulți. Și asta îmi face mare cinste. Pregătindu-ne pentru această aniversare, neîndoios m-am gândit că, de-a lungul timpului ce a trecut, am fost un martor ale existenței sale, că adesea am participat, încă din primii ani de început ai originalei noastre democrații, la dialogul politic cu țara, al omului de aleasă cultură și militantului vieții publice Lazăr Lădariu.

Soarta i-a cumpănit darurile, bucuriile, munca și satisfacțiile. Dar mai ales i-a oferit dreptul la dragostea nestinsă, dreptul la memorie, la neuitare. Îi voi purta stimă și respect până la plecarea mea pe drumul cel lung, fără întoarcere.

Aici mă opresc. Pentru că despre prietenul Lazăr Lădariu, personalitate complexă, creativă și multivalentă, pildă vie a jertfirii la altarul culturii, de care se învrednicesc unii din fiii aleși ai națiunii, nu știu să fi rămas ceva nespus, sau nescris. Toate acestea îmi dau onorantul prilej de a mă alătura la urările de bine și sănătate făcute Domniei Sale de cei care îl înconjoară cu prețuire și recunoștință, la acest popas aniversar dăruit de Dumnezeu, celor aleși de El.

Îi dorim ani mulți și spornici și să ne bucure în continuare cu lucrarea sa încărcată de roade.

Lazăr Lădariu:

UN SIMBOL ȘI O EFIGIE A
ROMÂNISMULUI
ARDELENESC!

Talentatul scriitor, coborât din stirpea aleasă a vrednicilor idiceni ai Mureșului, înflăcăratul patriot, demn și neînfricat slujitor al idealurilor poporului român - cu pana-i neobosită de gazetar, dar și cu glas netremurat, ca parlamentar, de la cea mai înaltă tribună a Țării -, prietenul nostru Lazăr Lădariu înscrie încă o treaptă pe răbojul vieții. O treaptă înaltă și luminoasă!

75 de ani sunt mulți: trei sferturi de veac, din care aproape cinci decenii nu s-a dezlipit de arma-i, în egală măsură admirată și temută, simbol gazetăresc - stiloul său, devenit proverbial -, apărând valorile Neamului și ale Patriei, sub deviza, preluată de la înaintașul Nenea Iancu, și ea devenită proverbială: „Cinste și gramatică”!

Lazăr Lădariu este el însuși un simbol și o efigie a românismului ardelenesc, a iubirii pentru Țară, pentru Istoria ei, pentru eroismul acestui neam luptător până la sacrificiul suprem apărând pământul strămoșesc și valorilor fundamentale ale poporului care l-a zămislit.

Îl cunosc de o viață de om pe Lazăr Lădariu și îl prețuiesc pentru dârzenia lui de bărbat viteaz, pentru tenacitatea Berbecului născut în superba zi a Bunei Vestiri, cu care apără credința în Biserica Neamului acestuia, întâiul născut creștin, datinile, obiceiurile și tradițiile obârșiilor truditorului român, al cărui blazon îl poartă cu mândrie și noblețe.

La ceas aniversar de frumoasă sărbătoare, îl îmbrățișez cu drag și cu aleasă prietenie, urându-i sănătate, împliniri și putere, pentru a sta de strajă la fruntariile Limbii române, pe care cu atâta iubire o slujește, prin scrisul său frumos, de o viață, spre bucuria noastră, a tuturor.

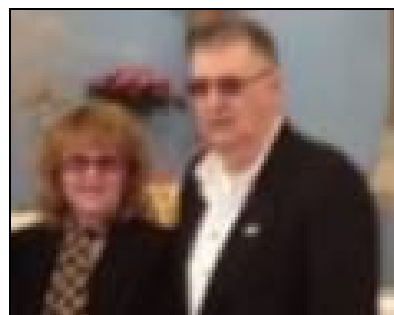
La mulți ani fericiți, cu cer senin și pace în suflet!

Dr. IOAN SITA

Laudatio pentru Lazăr Lădariu

Pentru noi, (realizatorii revistei “Clipa”, editată în frumoasa și îndepărtata parte de sud a Californiei), este o mare plăcere să transmitem felicitări și sentimente de aleasă prețuire și sinceră admirație dlui Lazăr Lădariu, cu ocazia împlinirii frumoasei vârste de 75 de ani.

Născut în cea mai bogată și pitorească parte a pământului românesc, în mândra și binecuvântata Transilvanie, “acolo unde dorul de moșie - întotdeauna drept a stat - și bărbăteasca vitejie - A-mpodobit orice barbat” (I. Nenițescu), într-o familie de oameni simpli, buni și harnici, dar apărători fervenți (înflăcărați) ai românismului ardelen, domnul Lazăr Lădariu a devenit o personalitate desăvârșită a culturii române contemporane. Domnul Lazăr Lădariu s-a afirmat cu mare succes în domeniul creației literar-artistice, în jurnalism, dar și pe tărâmul atât de absurd al politicii românești. Astfel, ca scriitor și jurnalist, domnul Lazăr Lădariu a realizat o impresionantă operă, pe care a sintetizat-o chiar domnia sa într-un discurs fulminant adresat detractorilor săi politici, care i-au contestat titlul de “Cetățean de Onoare” al orașului Târgu-Mureș. Invocând meritele pentru care i s-a acordat valoroasa distincție, domnul Lazăr Lădariu spune că “ar fi cele 25 de cărți publicate, lăsate dovezi indiscutabile în urma sa, pentru care i-au fost acordate șase premii literare ale Asociației Scriitorilor, peste

15.000 de articole apărute (în care poate oricine vedea că autorul a cuprins “și bucuriile, viețile, dramele, supărările multor maghiari corecți, cinstiți, care respectă Constituția și legile României”). Și acestea i-au adus, în patru din cinci ani, la rând, titlul onorant de “Cel mai apreciat ziarist mureșean”. Se adaugă într-o lungă serie Diplome de Merit, Diplome de Excelență, numeroase medalii și distincții din partea unor universități și localități. Domnia sa a mărturisit, iar noi am văzut citindu-i oricare din scrierile sale, că și-a făcut datoria “de patriot și naționalist român, adept al unui naționalism luminat, echilibrat, tradițional ardelenesc necesar”. În viziunea sa, adevărul jurnalistului trebuie să fie adevărul vieții și al suferinței oamenilor, în general, dar se poate spune că l-a pasionat viața și suferințele românilor din Ardeal, aceasta fiind o preocupare specifică tuturor intelectualilor de valoare născuți pe acest teritoriu greu încercat de istorie. Cine citește creațiile dlui Lazăr Lădariu, constată că versurile sale, indiferent de tematica abordată, dezvăluie un crez poetic înălțător, marea sa dragoste față de oameni și de pământul transilvănean. Înzestrat cu talent de excepție, în peisajul jurnalistic românesc, nu întâmplător cititorii l-au așezat pe locul celui mai apreciat ziarist. Însetat de cunoaștere și de adevăr, purtând în caracter noblețe, în suflet lumină, pace, justiție și dreptate, dnul Lazăr Lădariu s-a dăruit poporului său, oferindu-i mai mult decât și-a păstrat lui. Pentru toate acestea, ne înclinăm cu respect și considerație, scoatem și pălăria în fața unui mare intelectual și mare patriot.

VERA și DWIGHT LUCHIAN-PATTON

Editorii revistei *Clipa Romanian Magazine*, Anaheim, California, USA.

Lazăr Lădariu: sau CUVÂNTUL adevărului în apărarea istoriei și a Limbii Române

Pentru a începe a scrie despre Omul și opera poetului și publicistului Lazăr Lădariu, am ales o zicală din popor, pe care o folosesc drept metaforă. Se spune că „așchia nu sare departe de trunchi”. „Trunchiul” fiind neamul românesc, cu tot ce are el ca zestre, inclusiv Limba Română, iar „așchia” fiind poetul și publicistul de care facem vorbire, cel care poartă în ființa sa seva dragostei de Țară, limba ce-o vorbim, și întreaga zestre a neamului din spațiul carpatodanubiano-pontic. Zestre formată și acumulată în peste două mii de ani.

Născut în inima Ardealului, în zodia Berbecului, Lazăr Lădariu, încă de mic, așa cum au relatat cei care i-au fost colegi, a scris poezii cu substanță patriotică. Publicând în revista școlară. Absolvent al Facultății de Filologie din Cluj, poetul patriot și-a urmat chemarea. Pe lângă funcțiile de asistent universitar, profesor, ziarist, pe care le-a îndeplinit cu profesionalism, din condeiului lui Lazăr Lădariu se scurgeau râuri de fraze și versuri precum apele învolburate ale celor doi frați - Mureșul și Oltul, încărcate de sincere sentimente față de neamul în mod special adevărul despre său și iubire de semenii. Citindu-i poeziile, l-am asemuit cu Octavian Goga, iar unele versuri ale lui Lazăr Lădariu și azi le mai recit, uneori în gând, alteori la cenele pe care le conduc. Chiar în momentul acesta îmi vin în minte versurile:

S-APRIND PRIN VII LĂMPAȘE DE LĂMÂIE

Ca niște clopote abia întoarse
Se clatină uimiți ciorchinii-n vie,
Stă bruma sus, în deal, cu frigu-n oase,
Chemând prin cețuri toamna belalie.

Se culcă iarba-n caier printre dealuri,
Urechea la pământ își pleacă vântul,
Se tânguie un vaiet printre valuri,
Pădurile-și încep în murmur cântul.

Pasc turme grase pe cerul adormit,
În vechiul corn un tânguit învie,
Moțâie gutuii sub un vânt uimit,
S-aprind prin vii lămpașe de lămâie.
Trist doarme codrul pe umbre

alburii,
Se-nclină bolta-n seară cu mirare,
De îngeri plină-i toamna asta în vii,
Sub norii-ntorși de-o veșnică
vâltoare.

PRIN CODRUL MEU, ACUM UITAT DE GÂND

Prin codrul meu, acum uitat de gând,
În carnea timpului cu larg ocol,
Copacii trec prin iarna viscolind
Speranța grâului cu trupul gol.

Prin casa mea de troieniri albind,
Pustia-și vrea vama în tăcere,
O vulpe roșie străfulgerând,
Tăcută așteaptă în unghere.

Prin dorul meu, septembrie roșind
De tresărirea ierbii tot mai verzi,
Învolbură culorile vâslind
Spre roadele întoarse în livezi.
Prin visul meu, alene rătăcind,
Cercându-i mării necuprins contur,
Sub holdele în liniști vălurind
Eu caut, în adânc, mărgeanul pur.

L-am citit pe bardul de la Târgu Mureș, de-alungul timpului, în revistele „Vatra”, „România Literară”, „Steaua” și „Tribuna”, unde lucra și soția mea ca secretară, poeta Titina Nica Țene, care, prin anii 1993, unde l-a cunoscut pe deputatul PUNR Lazăr Lădariu, care, în puținul timp disponibil, venea la Cluj la redacția „Tribuna” având în buzunar, vorba lui Ioan Alexandru, o „bibliotecă” de poeme. I-am citit poemele, articolele, din cele peste 25 de volume publicate, de poezie, reportaje, publicistică, inclusiv volumul de debut, realizat în colaborare, din 1969, ce cuprinde o culegere de folclor. De aici mi-am dat seama că acest OM iubește zestrea neamului nostru. Și întrezăream în el viitorul luptător cu „arma” condeiului pentru apărarea „lăzii de zestre” a spiritualității românești.

Personal l-am cunoscut abia în anul 2012, când am fost invitat de distinsa scriitoare Mariana Cristescu să particip la o lansare de carte. Iar în anul următor am scris și publicat o recenzie la cartea, de fapt o adevărată biblie, „În numele adevărului”, în care spuneam: „Cu această profesiune de credință, acest luptător cu «arma» - stiloul - în mână (același instrument de scris folosit vreme de 46 de ani, de când a început să scrie, și care l-am văzut

Titina Țene, Constantin Toni Dârțu,
Al. Florin Țene

păstrat cu grijă) își deschide masivul volum unde au încăput sutele de articole ce dezbat o multitudine de idei, întâmplări, fapte, propuneri, dezbateri, care au interesat și interesează comunitatea românească. Lazăr Lădariu se află în mijlocul luptei pentru apărarea adevărului, stă pavază cu stiloul în mână, răspunzând la „provocările, manifestările împotriva echilibrului interetnic din Ardeal, cu orice preț, indiferent de urmări. «Strategia» celor porniți spre destabilizare este, de-acum, prea bine cunoscută.” („Toate au o limită!”, 13 ianuarie 2009).

Cunoscându-i mai de aproape întreaga operă, personalitatea sa și activitatea neobosită ca președinte al Despărțământului Județean Mureș al ASTREI, și cunoscându-i zbaterea sa pentru menținerea SPIRITULUI ROMÂNESC într-o zonă sensibilă, Liga Scriitorilor Români, al cărui președinte național sunt, i-a acordat cea mai înaltă distincție – „Virtutea Literară”, semn de înaltă prețuire pentru o viață de Om dăruit neamului său.

Mai scriam, în cronică de care făceam vorbire mai sus, aceste rânduri, însoțite de o profesiune de credință a lui Lazăr Lădariu: „Cele 224 de eseuri, scrise în perioada 12 februarie 2008 - 21 decembrie 2012, se constituie într-un evantai de opinii în numele Adevărului, în slujba Patriei, a neamului românesc și a Limbii în care a visat și a scris Eminescu.” Aceste rânduri, pe care le-am scris, le întărește Lazăr Lădariu cu frazele de pe ultima copertă a cărții, ce exprimă o profesiune de credință: „Voi veghea mereu ca «harta Limbii Române să nu devină, cumva, mai mică decât cea a României». Într-o lume sufocată de răutate, de rapacitate, de egoism, cu emoție sinceră,

AL.FLORIN ȚENE,

Membru corespondent al Academiei
Americano-Române

amplificată, vă garantez că voi rămâne, mereu, «membru al poporului român». (n.n. - Așa cum îl citează, într-o carte, și Mariana Cristescu). Voi așeza lupta pentru unitatea statală și siguranța națională alături de sprijinirea și propășirea culturii. Totul, în numele adevărului! Cu Dumnezeu, înainte!”

Ce poate fi mai înălțător decât aceste fraze, scrise cu sufletul? Pentru acest suflet am scris poezia pe care o reproduc:

Vibrația iubirii de neam

Poetului Lazăr Lădariu

Și tu cultivi iubiri de neam și țară,
au făcut-o moșii din mia de motive;
în marea sete a lor de primăvară
tânjind după Cuvinte definitive.

Am avut șansa odată să te-ascult
Când sunetul vibra în poezia ta,
Istoria se-ntrupă în lumina din cult,
Iar fiecare cuvânt devenea o stea.

Aduci de dincolo de ceață străbunii,
Și versul ne urcă-n clipe însorite
De parcă ies părinții sub razele lunii
Să te asculte de sub crucile-nverzite.

Din poezia ta parcă ies izvoare
Ce susură cuvinte de înțeles,
Eu te ascult și parcă o cărare
Se deschide spre cuvântul ales.

Dar câte voi avea pe-un rest de soare,
La poezia ta m-aș prinde rob total
Și nicio bucurie n-aș avea mai mare
Decât să te ascult în liniște pe mal.

Văd la tine cum vibrează iubirea-
Virtute întrupată din lut și soare.
De-ar fi s-aleg din noi dumnezeirea
Aș alege Poezia ta citită cu ardoare.

AL.FLORIN ȚENE

Ajuns la vârsta înțelepților ardeleni, Lazăr Lădariu, ca redactor-șef al cotidianului „Cuvântul liber”, rămâne o voce puternică a celor pentru care Transilvania e inima României.

Cu ocazia împlinirii vârstei de 75 de ani, atât eu, cât și soția mea, Titina Nica Țene, alături de colectivul de conducere al Ligii Scriitorilor Români, îi dorim multă sănătate, alături de partenera sa de drum, scriitoarea Mariana Cristescu, inspirație, și să rămână cu sufletul tânăr, așa cum îl știm. La Mulți Ani, Maestre!

O sumă de Lazăr și de Lădariu

Lazăr Lădariu împlinește 75 de ani! E o veste în firescul ei și în uimirea sa. Împlinește, iar nu *face*. Scrisul său o arată cu forță. Poezia sa mai mult ca orice. Revista *Vatra veche* s-a gândit să îl sărbătorească. (*Vatra veche*, iar nu *Vatra*!) Pe Lazăr Lădariu îl cunosc de când eram copil și l-am prețuit dintotdeauna. Dacă ar fi să găsec o trăsătură fundamentală a poeziei lui, aceasta e seninătatea, în toate formele ei, de la patriarhal la citadin, de la expresionism la ingenuitatea populară. E o lumină care vine de la Alecsandri în poezia sa și care marchează ireconciliabil omul: vulcanul pătimaș în publicistică, transfiguratul în poezie. Aceste două dimensiuni echilibrează și fundamentează (dar, cum spuneam, nu împacă) o operă literară remarcabilă. Cred în poezia sa mai mult decât majoritatea criticilor locali care au scris despre ea mai mult fiindcă Lazăr Lădariu e un om de neocolit decât fiindcă ar mai crede domniile lor în literatură în general. Am spus-o și cu alte ocazii: poezia sa riscă nemeritat să stea în umbra publicisticii. Neîmpăcarea e semnul destinului. E semnul plăcilor tectonice care permit să existe între ele purgatoriul. Dar Lazăr Lădariu ce fel de om este? Țin minte un moment de la o lansare de carte a dumnealui, prin 2006, dacă nu mă înșel, când, fratele poetului (din Idicel-sat) a ajuns puțin în întârziere, când lansarea deja începuse. Cu câtă tandrețe s-a dus Lazăr Lădariu și l-a luat în brațe. Fratele său avea pe cap o căciulă țărănească de blană. În gerul dintre Crăciun și Anul nou. Ce a eliberat acel țaran din căciulă, când

Nicolae Băciuț, Ilie Șandru, Răzvan Ducan, Darie Ducan, Dumitru D. Silitră, de veghe la bustul în bronz al lui Grigore Vieru

¹ *Revistă remarcabilă de cultură care a funcționat la Târgu Mureș.*

și-a dat-o jos, a fost un alt fel de căldură, nu cea de cenaclu literar, nu cea a oarecărei prețiozități admise, ci o căldură simplă. Abia atunci, la întâlnirea acestor două călduri, am înțeles exact cine e Lazăr Lădariu și de unde vine confortul din poezia sa, simplă și totodată luxuriantă, odihnită. Sunt lucruri și opere care își găsesc explicația în afară deși noi înăuntru ar trebui să le-o căutăm. Pentru un bibliofil acea căldură ar fi mirosul de proaspăt imprimat al cărților. Lazăr Lădariu nu cred că aibă extravagante de felul acesta. Dumnealui e întâlnirea a două călduri. Dar e și omul bun și curajos care uneori e victima propriilor calități. A încrederii prea mari în semenii. A impulsului căruia îi răspunzi imediat. Nu pot să uit interdicția nemeritată care mi s-a pus la *Cuvântul liber* când condamnase o nesolidaritate de bun-simț față de tatăl meu. Apoi m-am întâlnit, după ceva timp, cu Lazăr Lădariu, la fel de senin și de prietenos. Gestul fusese, mai mult ca sigur, al altcuiva din redacție. Aceste lucruri sunt glume, sunt fapte trecătoare pe care le privesc cu o dulce blândețe, eu însumi mă uit la ele ca la teatru, nu mă afectează prea mult. Esențialul e în lucrurile de durată, în poezia sa, fundamentală pentru un spațiu și universală prin felul în care acest spațiu alunecă de pe ea: nu există o dependență între aceste două, să le numim strategii de lucru, ci una și alta își sunt un adjuvant care se topește în compoziția cântecului. Ce aș putea să-i doresc lui Lazăr Lădariu la această vârstă decât sănătate, să își publice poezia și jurnalul și să aibă în continuare aceeași forță de lucru și de reprezentare? Iar acea căldură eliberată prin luarea căciulii din cap de către fratele său să îi răsfoiască, precum un vânt bun, poezia. Ca să se regăsească. Pe sine, sieși, să se redea.

DARIE DUCAN

Paris, 29 ianuarie 2014

LAZĂR LĂDARIU - 75

La data de 21 iunie 2013 am avut prilejul să cunosc personal un mare om de cultură – Lazăr Lădariu.

Era organizată, de către scriitoarea-ziaristă Mariana Cristescu, sărbătoarea poetului național Mihai Eminescu.

Am mai participat la astfel de manifestări, dar de această dată a fost un moment excepțional, atât prin importanța participanților (general Mircea Chelaru, Miron Manega, Al. Florin Țene, Victor Crăciun, Nicolae Băciuț, Titina Nica Țene ș.a.), cât mai ales prin cuvântul omului de cultură Lazăr Lădariu, care a prezentat activitatea ziaristică a poetului național (mai puțin cunoscută).

Dar să-l cunoaștem pe Lazăr Lădariu:

- Membru al Uniunii Scriitorilor din România (1988) și al Uniunii Ziariștilor Profesioniști (1975)
- Ales în Camera Deputaților, în legislaturile 1992-1996; 1996-2000, membru al Comisiei pentru Cultură, Culte, Mass-media, din partea PUNR
- Vicepreședinte al PUNR
- Membru al delegației române din partea Camerei Deputaților, la Adunarea Parlamentară a Cooperării Economice a Mării Negre
- Președinte al Despărțământului Central Județean Mureș al ASTREI
- Consilier județean, ales în anii 1996, 2004, 2008
- **Debut publicistic:** 1963, în ziarul „Steaua roșie”, cu un eseu, apoi în același ziar cu poezia „Alb”;
- 1983: **Debut la concursul „Caietul debutanților”**, Editura Albatros;
- 1985: **Debut editorial** cu „Câmpuri cosite de ceață” (poezie);

Cărți publicate

„Râurile se întorc la izvoare” (carte de reportaj, 1984); „Câmpuri cosite de ceață” (poezie, 1985); „Doar lumina deasupra” (versuri, 1986); „De pe celălalt mal” (versuri, 1991); „Starea de veghe” (publicistică, 1992); „Dimineți fără coloane” (versuri, 1994); „Planete pentru iscoade albe” (versuri, 1995); „Transilvania din suflet” (publicistică, 1996); „Ieșirea din iarnă” (versuri, 1997); „Zăpezi dilematice” (versuri, 1999); „Prezent” (publicistică, 2000); „Onomastica

Constantin Toni Dârțu, la Iernut alături de Lazăr Lădariu, Mariana Cristescu, Titina Nica Țene, Nicolae Băciuț la lansarea marii enciclopedii "Personalități Române și faptele" lor

ierbii” (versuri, 2001); „Veghe cu fluturi” (versuri, 2002); „Furată, trădată mereu” (publicistică, 2003); „Vânătoare de umbre” (versuri, 2004); „Sub norii de plastic” (versuri, 2005); „Litaniile cerului” (versuri, 2006); „Trecerea râului” (versuri, 2007); „Martor” (publicistică, 2008); „Vâslele timpului” (antologie de poezie, 2009); „Nașterea umbrei” (versuri, 2009); „Plăcuta zăbavă” (publicistică literară, 2010); „Bucurie simplă” (versuri, 2010); „Pentru credință, neam și țară. ASTRA meleagurilor mureșene” (împreună cu Mariana Cristescu, memorialistică, 2010); „Vecerniile memoriei” (versuri, 2011); „Memorii. File de jurnal. Confesiuni” (2012); „Secunda de pământ. Poezii din... Jurnal” (versuri, 2013).

Medalii

- Medalia Muncii;
- Medalia și Diploma de Excelență din partea Primăriei Târgu-Mureș, pentru contribuția remarcabilă adusă în Parlamentul României la obținerea titlului de Oraș Martir;
- Medalia Jubiliară cu ocazia împlinirii a 725 de ani de atestare documentară a municipiului Târnăveni;
- Medalia și Diploma aniversară „Prof. Dumitru Mărtinaș”;
- Medalia comemorativă și Diploma „90 de ani de la crearea statului național, suveran, independent și indivizibil România Mare”;
- Medalia Universității „Petru Maior”, în semn de recunoștință și omagiu pentru contribuția deosebită, adusă la promovarea publică a Universității „Petru Maior”;
- Medalia Jubiliară de Aur 1990-2010, din partea ASTREI, pentru fidelitatea și devotamentul patriotic,

pentru slujirea statonică a idealurilor de prosperitate și emancipare spirituală și unitate a românilor de pretutindeni (2010);

- Medalia „Universitas. Pro bono publica” a Universității „Petru Maior” (2010)
  - Medalia „75 de ani de la Marea Unire: 1918-1993” (1993)
  - Medalia „Justiția Suprema Lex” din partea Uniunii Juriștilor din România (1995)
  - Medalia „80 de ani de la înființarea armeei tancuri” (1999);
  - Medalia „Lex. Jus. Pux” din partea Comandamentului de Jandarmi Teritorial Târgu-Mureș (2001)
  - „Cel mai bun jurnalist târgumureșean în 2003”, la Gala „Omul anului” (2003)
  - Medalia „Gheorghe Șincai: 1754-1816”, cu ocazia manifestărilor omagiale (2004)
  - „Cel mai apreciat jurnalist” la Gala „Omul anului” (2005)
  - „Cel mai apreciat jurnalist târgumureșean din presa scrisă”, Gala „Omul Anului” (2006)
  - „Cel mai influent jurnalist târgumureșean de presă scrisă”, în Top-100 (2007)
  - Medalia „Târnăveni 730: 1278-2008” (2008);
  - Medalia „90 de ani de la crearea statului național, suveran, independent și indivizibil. 1 Decembrie 1918 – 1 Decembrie 2008” (2008);
  - Medalia „Pentru merite deosebite” a Asociației Naționale „Cultul Eroilor”
  - Titlul „Târgumureșean de Onoare” (2005)
  - Distins cu „Fibula de la Suseni”, cea mai înaltă distincție județeană
  - Cetățean de Onoare al Târgu-Mureșului, Sârmașului, Deleniului (comuna Ideciul de Jos) și Urisiului de Sus (comuna Chiheru)
- De asemenea, putem nota și alte 106 diplome și premii.
- Iată, succint, activitatea culturală a unui excepțional scriitor, poet și publicist.

CONSTANTIN TONI DÂRȚU,
președintele Filialei Iași a Ligii Scriitorilor Români

Lazăr Lădariu, la vârsta reinventării

Lazăr Lădariu este omul care, de la înălțimea vârstei de 75 de ani, nu are nici un motiv să privească „înapoi cu mânie”, ca să parafrazez titlul unei piese de teatru de John Osborne.

„Foaia de parcurs” a lui Lazăr Lădariu, cea care se întinde pe trei pătrimi de veac, are partea ei de consistență, cu peste 53 de ani de muncă neîntreruptă, unde primează statutul și munca de ziarist profesionist (membru al Uniunii Ziaristilor Profesioniști), conducător de ziar (redactor-șef, de 24 de ani, la „Cuvântul-liber”), cel de om politic (deputat, în două legislaturi, din partea P.U.N.R. în Parlamentul României, etc.), cel de luptător cu condeiu, pentru drepturile românilor de pretutindeni, cel de propagandist cultural și conducător de asociații culturale (vicepreședinte al „Vetrei Românești”, președinte județean al ASTREI), cel de scriitor (cu aproape 30 de cărți publicate), membru al Uniunii Scriitorilor din România, etc.

Sunt coordonate de viguroasă trăire, complementare una alteia. De altfel, Lazăr Lădariu nu poate fi înțeles decât luând în calcul această complementaritate, această însumare de direcții, oportunități și chemări. Doar așa se poate realiza „portretul mișcat” al acestuia, „...mișcat”, deoarece acesta „e încă viu, pipăibil cu mâna”, cum ar fi spus Nichita Stănescu, trăind, în pofida vârstei, un timp tânăr al scrisului și luptei sociale și naționale, pe toate palierele.

Cred că Lazăr Lădariu este la vârsta reinventării. A ars, până acum, toate vârstele inventate de umanitate, de-a lungul istoriei sale, și fiindcă nu s-a mulțumit cu aceasta, nu i-au ajuns, a considerat necesar să-și inventeze o nouă vârstă, pe care și-o așează, „cireasă pe tort”, peste celelalte vârste, tasate de timp și de vremuri. De ce aceasta? Fiindcă are încă combustie, are nerv, are motivație, totul, fluid încă verde, mișcător, într-o venă elastică, armonică, de bucurie și durere.

Ca om este bun de pus pe rană, „pâinea lui Dumnezeu”, cum se spune în popor. Atât de bun încât „din bucata lui de pâine a hrănit- o viață de om- un om și-un câine”, de

fapt mai mulți oameni și mai mulți câini! Câinele îl recunoaște, dar alți oameni (puțini, din fericire) uneori nu îl mai cunosc! Pentru cei mai mulți, însă, este apostolul neînfricat al acestui spațiu mureșan și transilvănean, colț de Românie eternă, care nu precupețește nici un efort să-i apere frontierele firești, să-i scrie devenirea. Este un haiduc al zilelor noastre - nicidecum „lotru de pădure”, atacând poștaliene - ci haiduc modern ce caută dreptatea în adevăr și lucruri de substanță, pe care le concatenează după știință și puțință, pentru a le da apoi celor ce, astfel, vor să se întărească. Adevăr, cum ar fi acela -de exemplu- al drepturilor inalienabile ale poporului român în spațiul carpato-dunăreanopontic. Al dreptului românilor asupra „leagănelui poporului român”, Transilvania! Se încovoie de argumente și scoate adevăruri la lumină, chiar dacă trebuie uneori „să meagă cu picioarele goale, pe lama ascuțită a cuțitului”. Ia de la sine spirit și informație, și dă la alții. Ia nădejdi și le împrăștie, cu generozitate, celor mulți, ce și-au pierdut speranța.

Adept a spusei lui „nenea Iancu”, adică „cinste și gramatică”, Lazăr Lădariu este indubitabil „suflet în sufletul neamului său”, ca să-l parafrazez pe Coșbuc. De asemenea, acesta „...este universal, fiind foarte român”, așa cum a spus Tudor Arghezi despre Eminescu. Am spus foarte român, dar nu șovin, fapt constatat și de un cunoscut scriitor maghiar, patriot român, Hajdu Győző, ce-i atribuia lui Lazăr Lădariu, ca o caracteristică de gazetar, adagio-ul latin „Salvo iure alieno!”, adică „Fără violarea drepturilor altora!”.

În literatură a fost și este „național cu fața spre universalitate”, urmând parcă îndemnul dat creatorilor de către Titu Maiorescu. Prin cărțile de poezie, prin cărțile de cercetare culturală și istorică, prin cele de publicistică, a contribuit la îmbogățirea universului cu o speranță, la redimensionarea lui, în ultimă instanță.

Prin „scrierea cu sine...”, hemografie, după cum ne-a învățat același Nichita Stănescu, acesta și-a împlinit latura unei vocații, aceea de a fi poet. Și ce poet! De altfel, scrierile lui, indiferent de direcția în

care s-au manifestat, sunt adevărate „scrieri-școală”, pentru că Lazăr Lădariu nu a făcut niciodată rabat de la calitate!

Pe latura strict materială a vieții, din mare și sinceră dragoste de țară, Lazăr Lădariu a fost și este un mare perdant: fără firme, fără afaceri personale, fără posturi universitare realizate special pentru el, fără conturi grase în bănci, fără sute de hectare de pământ, fără vilă cu piscină, fără mașină personală, doar...doar, cu un biet apartament de trei camere, la etajul al III-lea, într-un bloc din Tg. Mureș, apartament avut înainte de 1989! Platon o spune concis: „Morală determină politica”. Și Lazăr Lădariu a fost prea moral ca să aibă ceva consistent, materialicește, dar și ca să determine ceva, în noianul de falși și ipocriți politicieni postdecembriști. Sau altfel spus: „Prieten i-a fost Platon, dar mai prieten adevărul!”.

Sunt aspecte, convingeri și mici „flach”-uri ale subsemnatului, la ani rotunzi, aniversari, ai prietenului și colegului de condei, Lazăr Lădariu.

Ana Aslan a inventat Gerovitalul, pentru a da longevitate vieții oamenilor. Lazăr Lădariu propune munca și credința. Deocamdată, le-a probat pe propria piele de 75 de ani și...ele au produs efecte. Și anume, efecte de întinerire a lui și al celor din preajma lui, care-l citesc și-l respectă.

La Mulți Ani, Lazăr Lădariu, cu tot bagajul de carne, oase și mai ales spirit, cu care probezi „tinerețea fără bătrânețe și viața fără de moarte!”

29 ianuarie 2014

RĂZVAN DUCAN

Lazăr Lădariu și Paltinul creț, „ca doi frați într-o tulpină”

Lazăr Lădariu s-a așezat la loc de cinste, de câțiva ani buni, în galeria celor mai valoroși și complecși oameni de cultură mureșeni. Intellectual autentic, cu diverse, profunde și rafinate preocupări social-culturale, ancorate în esența spirituală a neamului românească, din a cărui rădăcină s-a aprins, din a cărui sevă se hrănește, și pentru care neuitare vibrează, până în cea mai adâncă dimensiune a crezului său.

Tot mai rar ne este dat să întâlnim oameni în prezența cărora istoria se scrie întru adevăr.

Pe Lazăr Lădariu îl știu dintotdeauna. Când am deschis pentru prima oară ușile bibliotecii, deja ocupase loc pe raft: sensibil poet, fin observator al firescului, devenit cu timpul „vânător de umbre”. Când am început să caut misterul rimelor, am primit răspunsuri și din versurile lui, deseori croite pe inima mea. Când am simțit nevoia de-a mă preocupa, tot mai mult, de lumea din jurul meu, în presa mureșeană, articolele girate de el mi-au conturat adevărul (războinic al cetății, dâr și drept legiuitor, m-a reprezentat cu cinste în Parlamentul României). Sentințele lui de bun simț, n-au nevoie decât de „urechi s-audă și ochi să vadă”.

De câte ori am căutat să readuc în lumina din memorie un alt cultivator al ideilor, cu semințe de litere, pe câmpuri de hârtie, înaintea gândului meu, Lazăr Lădariu își aduce aminte, suflet de frate, de fiu, de tată al tuturor acelora care-și poartă în demnitate blazonul statoficiei, peste tot unde se vorbește românește.

Uneori, îndemnată să iau atitudine în fața acelora care slujesc interese vitrege neamului meu, observ că adopt arma lui: coloana vertebrală dreaptă și „adevărul, verde-n față”, însă, niciodată la înălțimea lui: măiestrind verbul limbii române, dulce-melodios, grav-răscolitor, taind văzduhul cu o singură respirație și stârnind ploaia-botez (asemeni vechilor solomonari), următorilor veghetori predestinați menținerii echilibrului pe „piciorul de plai, pe gura de rai”.

Totuși, deși am avut deseori șansa să-i fiu în preajmă, niciodată nu am cutezat în a pătrunde dincolo de Cercul său Polar - graniță afișată pretutindeni,

și dincolo de care nu a permis nimănui să treacă. Sau, poate...

Purtător al totemului dacic - în spiritul lupului: înțelept și iscusit, organizat și disciplinat, discret și omniprezent, stăpân și paznic vigilent, blând, dar gata să înșfăce luna în colți, cu o singură vocaliză.

Este un prototip al omului locului, de care cauți să-ți legi obârșia: delicat la-nfățișare, figură ascetică, puternic întru voință, smerit în fața creației lui Dumnezeu, sensibil cu toți frații lui, pregătit a fi-mpărțit ofrandă întru consolidarea țarinei.

În urmă cu câțiva ani, complotând împreună cu scriitorul Nicolae Băciut în a organiza o activitate culturală complexă, la care l-am putea atrage, cu respect, pe Lazăr Lădariu, am ales să instalăm o tabără de creație la Idicel Sat, aproape de casa lui părintească, între neamurile sale, între prietenii lui din copilărie, pe ulițele satului, la umbra prunilor pe care i-a călărit „băiet fiind”, în curtea școlii și-a bisericii, unde sămânță de desăvârșire a sădit.

L-am așteptat cu nerăbdare pe prisma satului său, în frunte cu preotul și învățătorul, copiii și bătrânii, neamurile, prietenii veniți din toată țara.

Într-un târziu, a ajuns și el: pasul alene, parcă mai stingher ca niciodată, un pas la cinci bătați de inimă, cu haina atârându-i pe umerii dezarmați. Atunci i-am surprins chipul transfigurat!

După ce a băut cu nesaț o cană de apă rece, scoasă din fântâna școlii, mi s-a descoperit prunc timid, sfios, cu genele ascunzând lumina divină din ochi, îmbrăcat cu o cămeșă lungă, albă, ce croia un trup asudat de voieșie, desculț, încercând să-și îngîă călcâiul în iarbă, apăsător, clătinat.

Numai umbra lăsată de frunzele prunilor din curtea bisericii făcea să se suprapună peste chipul copilului trăsăturile moșului uitat în timp, știutor a toate, șugubăț, mândru de tolba plină cu povești, dar pe care nu dorea să le răstoarne: încă aduna trifoi cu patru foi, împăcat că satul își vede de treabă, și mână lumea mai departe - căruță cu fân, pe care stau, hodinindu-se preț de o cărare, moș, tată, fiu.

O toacă din cer s-a pornit! O toacă din lemn de paltin, cum spun basmele românești referitoare la Potop: că Dumnezeu i-a poruncit lui Taica Naie, să construiască o arcă din lemn de paltin și, ca semn de recunoștință a faptului că Dumnezeu ne-a salvat neamul, rememoram sunetul produs de

cuiele bătute în acest lemn sfânt și batem toaca - scândură de paltin, în fața bisericii din lemn de paltin, în care, altar din lemn de paltin, ține Sfânta Scriptură.

Iată cum, „codrul, frate cu românul” îmi descoperă cât de mult seamănă Lazăr Lădariu cu paltinul creț: arbore cu trunchiul drept, înalt, din esență dură și textură frumoasă, cu frunzele crestate adânc, florile mici, verzui și fructe prevăzute cu aripi, folosit în construcții și la fabricarea instrumentelor muzicale - având o rezonanță specială, unică. În rădăcinarea este puternică! Paltinul creț reprezintă unul dintre cele mai scumpe și rare produse ale pădurii montane și premontane a arcului Carpat.

Tot mai rar întâlnit prin pădurile noastre! Tot mai mare preț pe trunchiul lui, promis a fi tăiat și vândut, înalte de-a fi găsit! Însă, se știe că există! E trădat de singurul și nedespărțitul său prieten - vântul de munte, care, impregnat de vibrația lui aparte, împrăștie peste tot semnul cheilor care descifrează partituri muzicale. Acela care-l află, îl ascunde, și-l ține sub observație, nu pentru a-l proteja, ci pentru a-l tăia el, înalte tuturor!

Dar abia atunci începe sublimarea energiilor lui! Rănit, tăiat, mutilându-i-se chipul de arbore, se transformă în vioară. Arcușul - așchie din trupul său, mângâind gâtul vioarei, descătușează emoție.

Muzica, versul reprezintă vehicule ce ne saltă prin dimensiunile temporale în care Paltinul celest salvează de la potop neamul ales, iar Lazăr Lădariu recuperează, din ghearele uitării și ale risipirii, spiritul curat al neamului său.

Prof. SORINA BLOJ

Pentru Lazăr Lădariu

– În numele unei statornicii,
întru slujirea adevărului și al
destinului român

Cu domnul Lazăr Lădariu ne știm de 3 decenii. Nu aveau cum să ne ocolească evenimentele de după decembrie 1989 când ne-am cunoscut mai bine pentru că ne-am încurajat în atitudinile civice pe care le-am zămislit împreună fără să ținem seama de riscuri și fără să urmărim împliniri personale. Ne-am trezit pur și simplu pe aceeași parte a baricadei când am înființat Uniunea Vatra Românească, atunci când s-a adeverit pe față cât de mulți și vioi sunt dușmanii românilor, fără să bănuim proporțiile răului care ni-l făceau din interior aici la noi acasă.

Au fost multe semnalele date de Lădariu cum ne urmărește „blestemul dezunirii”, care poate fi și o metaforă pentru că se exprimă prin condeiul unui poet conștient de talentul său, stăpân pe cuvintele scrise cum rareori se întâlnește. Are credința și forța cuvântului scris, din stăpânirea pe care o poartă cu sine când scrie a devenit până la urmă sclavul propriei credințe.

Atunci când am intuit pericole majore pentru Transilvania străbună ne-am dat seama că entuziasmul nostru nu are acoperire și am aprins scânteia unui fenomen care s-a întins ca o văpaie constituind ce în concepția profundă exista de secole dar instituțional ca o redută de apărare, am fondat cu program și cu acte în regulă „VATRA ROMÂNEASCĂ”, a fost scutul care a oprit valul cel tulburat și de acolo nu putea, nu avea cum să lipsească Lazăr Lădariu și grupul lui de

gazetari de la Ziarul „Cuvântul liber”. S –a alăturat și a îmbrăcat aceeași cămașă a sacrificiului decis să ducă lupta până la capăt ca un lucru frumos început să fie și terminat.

I-a plăcut rigoarea cu care am pus problema acțiunilor U.V.R. și ziarul „Cuvântul liber” a fost primul care a scris despre întâlnirile preliminare constitutive ale Uniunii de la Biblioteca județeană, clădirea fostului T.C.M. și de la Liceul „Papiu Ilarian” Casa sindicatelor din strada Cuza Vodă. În toate aceste întâlniri unde Lazăr Lădariu a fost prezent, s-au adunat într-un creuzet ideile program pentru care urma să militeze Vatra Românească. Ele au fost formulate într-o ținută redacțională pentru a fi publicate pe parcursul câtorva întâlniri de către subsemnatul, Mircea Mihai și Vasile Dobrescu, desemnați să prezentăm un document program. El a fost dezbătut și finalizat sub responsabilitatea unui comitet de inițiativă în care și-a adus aportul și Radu Ceontea. Noaptea înainte de publicare în redacția „Cuvântul Liber” s-au adus, după multe lecturi, ultimele corecturi fiind preocuparea ca să fie înțeles și mobilizator pentru fiecare cititor de bună – credință dar în același timp să aibă o ținută sobră. Eram conștienți că va fi un document istoric de referință și orice stângăcie nu –și avea locul. Supărările românilor erau multe, nedreptățile la fel, provocările antiromânești la tot pasul, momentul trebuia surprins dar impresiile sale nu ne puteau domina.

În acele momente era o adevărată inflație de idei, de zvonuri, de platforme, libertatea dobândită a revărsat entuziasmul fiecăruia doritor să spună ceva. Una era „platforma F.S.N.” Radu Ceontea avea o adversitate la cuvântul „platformă”, tocmai că așa începeau toate organizațiile, dar mai ales, atât el cât și Lazăr, nu doreau o similitudine de denumire între „Platforma – program UVR” și „Platforma F.S.N.”. M-au chemat la redacție la Radu Ceontea, apoi în tipografie, unde se tipărea ziarul. Am convenit să-i spunem „Declarația – program”, pe care am propus-o. Radu Ceontea s-a dus repede la dicționar pe care l-a consultat cu Lazăr Lădariu, reflexul ne ducea la cuvântul „declarație” pe care o lua milițienii. Știu că am

spus „Declarație s-a numit și la Alba – Iulia”, sensul lingvistic este mai complex și s-a stabilit denumirea de „Declarație – Program”, cum s-a și publicat.

Măcar ca denumire a fost prima diferențiere de platforma F.S.N. Desigur, diferențierea se va adânci, nu numai în denumire ci în toate, iată că intuiția de atunci a făcut să se dovedească până la urmă cât de importantă a fost apariția și rolul jucat de U.V.R. pentru românii din Transilvania și cât de nociv a fost F.S.N. –ul cu tot cu platforma lui pentru întreaga țară.

Am găsit semnificativ să evoc acest moment uitat de mulți, nu înțeleg de ce se întâmplă, pentru că U.V.R. a fost o flacăra care a ars foarte puternic, i-a adunat pe români sub cupola sa, fără rolul jucat de Vatra în anii de după 1990, soarta românilor ardeleni ar fi cu mult mai tristă, ne este teamă chiar să ne gândim la scenariul care s-ar fi putut întâmpla.

Lădariu a fost un militant de seamă al U.V.R., al cauzei naționale, a găzduit, chiar făcând sacrificii și riscuri deliberate pentru ziarul său, toate opiniile exprimate în scris și făcute în serviciul poporului român. Este o secvență importantă pentru prezența lui în peisajul public mureșean și național, chiar dacă ar fi numai atât și ar fi foarte mult, ar merita laudele pe care nu le cere.

În viață ne este dat să întâlnim oameni cu talent, cu vocație, dar din comoditate și insuficiență pentru unii rămâne așa un har risipit cu admirație efemeră pentru cei care îl cunosc. Lădariu este cu totul altceva. El a stăruit cu îndărătnicie, a rupt toate barierele convenționale, sudoarea lui este compusă din picături de sânge, lupta lui este o perseverență dusă fără epuizare pe care nu o are altcineva decât un copil plecat pe roua dimineții din satul natal cu soarele în creștet, călcând cu sfială prin colbul drumului lui necunoscut pentru el dar știe că îl are undeva la orizont în calea lui se deschide.

-Am vorbit de talent pe care EL îl are, ca o redescoperire continuă, în cărțile sale, în articolele de fond din ziarul pe care îl conduce →

**Prof. Univ. Dr.
IOAN SABĂU – POP,
Avocat**

în care obsesiv reia aceeași idee fundamentală. Ar părea că este în criză de idei, dar nu este așa, el întoarce fenomenul pe toate fețele și emite ipoteze, caută soluții și aduce proiecte îndrăznețe. Reamintește de rănilor vechi, încă nevindecate deoarece la rândul lor cititorii să-și reamintească secvența din timpul istoriei dramatice.

Are reflexul său spre lumea începutului său în lumea aceasta, o face cu sfiata cărturarului aplecat pe slove cu datorii imense pentru civilizația satească, rămasă săracă după plecarea lui și a altora ca el din Idicel Pădure, Săcal, Lueriu și alte mii de așezări mirifice românești. Drumurile noastre s-au încrucișat deseori, atât la lansarea și susținerea „fenomenului vatrîst” care este cea mai minunată vrere a noastră, cu inconștiența noastră „am ținut piept furtunii” și a fost o aventură în cele mai curate sentimente naționale, de fapt, fără să fim modești, am oprit ororile celor care acționează din întunericul istoriei și am salvat cei care am fost atunci, mai mulți, mai puțini, dar cu siguranță printre ei printre noi și acest Lazăr Lădariu cu mentalitate de tribun pus în slujba Ardealului. Ardealul care are și el dreptul la restituirea istoriei, la lumina cerească aici în Carpați, în România supranumită „Grădina Maicii Domnului”.

Credința lui nestrămutată stă în scris, în forța cuvântului și scrierile sale sunt mai tăioase ca sabia. Le-a trimis avertismente frățești și le-a amintit crimele cu care au venit în istoria Europei propovăduitorii hungarismului și ai ororii fără oprire, le-a cerut să recunoască, să se căiască, să abandoneze anacronismul feudal și le-a adus aminte cu documente, statistici și fapte istorice fărădelegile duse la paroxism săvârșite împotriva poporului român. Nu cunosc să i se fi dat replici pe măsură, să fie contrazis cu documente și argumente minuțioase. A fost catalogat ca antimaghiar, asta îi face cinste și este un semn că îl consideră un adversar reductabil de care să se țină seama.

Nu îmi stă în fire să fiu laudativ, mai degrabă prin formație profesională și structură dezvolt un spirit critic, de-a lungul timpului i-am făcut și reproșuri, am avut rezerve la unele poziții publice ale

sale, pe care le-a avut ca politician dar pentru că i le-am spus „verde în față” nu s-a supărat, așa cum este el, introvertit în lumea lui, a fost disponibil la dialog și la controverse argumentate.

Cunosc activitatea lui ca ziarist, scriitor, ca luptător consecvent pe baricade cauzei naționale, îmi este pur și simplu drag că este onest, că este cinstit, că venind de acolo din lumea unei civilizații ancestrale a satului este un intelectual român autentic. Poate că prin origini și efort stăruitor să avem unele lucruri în comun. Nu pot să dezvălui prea multe din cauza spațiului și a timpului care a trecut peste noi adunând pentru ceea ce ne-am propus să luptăm tot mai multe poveri în relația noastră, îmi permit să reproduc o dedicație care mi-a dat-o pe una din cărțile sale, cu o caligrafie ireproșabilă cu semne grafice clasice care trădează până la urmă pe dascălul de limbă română Lazăr Lădariu ” Domnului Prof. univ. Dr. Ioan Sabău Pop, aceste adevăruri trăite, din partea unui luptător pe baricada interesului național, cu statornică prietenie și frățesc omagiu.” Poate că numai din dedicațiile pe care le-a făcut cu prilejuri diferite la prieteni, colegi, instituții, chiar și adversari s-ar putea scrie o carte, care ar contura o personalitate în sensul că ar exprima pentru fiecare situație un sentiment spontan, o dăruire unică și esențializată, iar nu o simplă frază stereotipă.

Dovedește preocuparea lui pentru profunzimea trăirii, pentru „esența esențelor” Brâncușiene, spiritul său are toate componentele unei atitudini de durată consecvente și meritorie pentru a rămâne în timp un reper al contemporaneității. Intransigența

Nicolae Băciuț, Codruța Băciuț, Tudor Gheorghe, Lazăr Lădariu, 10 februarie 2006

cu sine însuși îl definește, nici nu poate fi altfel, așa că prietenii săi de condei și năzuințe sunt cu atât mai numeroși cu cât au văzut în el nădejdea unor împliniri dar alura prezenței sale care te scrutază cu seriozitate și suflet deschis spre ajutor.

Permanența lui în scena publică, polivalența acțiunilor și a scrierilor sale pe tărâm cultural sunt de notorietate incontestabilă, s-a bucurat până acum de recunoaștere din partea celor vrednici ca și el, a primit aprecieri și critici favorabile din partea unor cărturari consacrați. E și un personaj controversat mai ales pentru perioada cât a fost politician, împărtășește soarta marilor oameni de cultură care au intrat în politică unde se fac neînțelese compromisuri, nu duce lipsă nici de detractori sau unii care mișună invidioși pe meritele sale. Toate la un loc întregesc o personalitate puternică, cu o activitate prolifică, o viață de om care a forțat destinul și a reușit, un autentic patriot.

Toate distincțiile, titlurile, diplomele de excelență și de onoare sunt confirmarea deplină a meritelor sale, premii pentru promovarea culturii naționale, a valorilor spirituale și tradiționale românești, pentru profesionalism și performanțe jurnalistice, pentru consacrarea depusă spre binele comunității, pentru respectul și cinstirea limbii române, a istoriei și dănuirii neamului care o vorbește. Mă bucură că este minunatul om de lângă noi, este contemporanul nostru.

„Gardieni, păziți straja!”

Un poet și publicist, tribun al poporului permanent de strajă, apără națiunea și democrația cu o credință țesută în Frumosul uman

Titlul acestei mărturii („Gardieni, păziți straja!”), pe care l-am scris cu semnul citării, se referă la unul din versurile celui mai mare poet revoluționar al literaturii maghiare din secolul XX, Endre Ady. Mărturia mea vorbește despre poetul, publicistul, scriitorul și prietenul meu drag, Lazăr Lădariu. Arta scrisului, ars poetică, exprimată în poezia intitulată „Gardieni, păziți straja!”, de marea personalitate a liricii moderne maghiare, care s-a declarat ca „prieten fanatic al românilor”, este ca o regulă de bază care poate să fie urmată și azi de către oricare poet veritabil.

„Gardieni, păziți straja” se adresează și poezilor eminenți ai liricii românești contemporane. Așadar, cu prilejul apropiatei aniversări a vârstei de 75 de ani a excepționalului poet și publicist, Lazăr Lădariu, care lasă în urma sa 53 de ani în domeniul creației, nu întâmplător l-am citat pe Endre Ady, care, într-o scrisoare adresată marelui său prieten și poet român, Octavian Goga, spunea: „**Stimate prietene, Octavian Goga, crede-mă țin la tine, țin la poporul tău minunat și sensibil, ca și la al meu... Deoarece „acela care este poet nici măcar din dragoste pentru neamul său nu poate fi ucigașul năimit pentru uciderea altui neam.”**

Vreau să evidențiez aceste cuvinte ca o idee călăuzitoare, deoarece tot ce doresc să spun, ca maghiar și patriot român, despre patriotul român, Lazăr Lădariu, care de strajă, ca apărător al națiunii și al patriei sale, este figură emblematică a liricii și publicisticii române din epoca noastră modernă. El exprimă spiritul lui Ady Endre, citat mai sus, având față de maghiaritate o atitudine similară celei pe care a avut-o Ady față de poporul român, o deschidere europeană imaculată. Prin urmare, eu - ca scriitor și publicist maghiar din România, care în curând voi împlini 85 de ani și care timp de 65 de ani am muncit și muncesc și în prezent în diferite redacții de ziare și

reviste, am slujit și slujesc și acum cauza literaturii, artei și culturii din România – simt aproape de mine, pe lângă lirica maghiară de două veacuri, atât operele clasice, cât și creațiile valoroase ale poezilor români. Iar, dintre poezii contemporani români îi iubesc și îi apreciez înainte de toate pe cei care, ca lirici și tribuni ai poporului, își apără neamul, stând de strajă la tot ce slujește prosperității țării și umanității, cauza fraternității și solidarității dintre popoare și națiuni. Un asemenea poet, liric și publicist român este și **Lazăr Lădariu**. De aceea îl consider nu numai un simplu coleg, ci un camarad de arme cu care pot să stau de strajă pe același loc, cu care pot să lupt pe aceeași baricadă.

De ce este Lazăr Lădariu un poet valoros, autentic? În loc de o analiză critică, detaliată, voi sintetiza astfel răspunsul la această întrebare, parafrazând cuvintele unui exponent de frunte al literaturii maghiare din a două jumătăți a secolului XX și adaptându-le la opera poetică a lui Lazăr Lădariu: „**Un mare poet român poate fi doar cel care din bazinul originalității române umple ulciorul propriei sale originalități**”. Cele 38 de volume de poezii, de scrieri publicistice și de eseuri confirmă faptul că Lazăr Lădariu a umplut ulciorul originalității sale din bazinul originalității române chiar și atunci când a fost constrâns să scrie poeziile sale și să editeze un ziar într-o epocă a cărei esență poate fi exprimată fără echivoc printr-un proverb latin: „Hoc volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas” – „Așa vreau, așa ordon, voința să fie în serviciul rațiunii (pentru rațiune)”, și chiar și atunci,

când în societatea eliberată de dictatura regimului totalitar, stând de strajă ca poet al tribunei poporului, declară, cu un curaj care dovedește un mare caracter, cu o putere de muncă captivantă, cu o stăruință nemărginită și cu o convingere neclintită că: numai un singur lucru există în lumea asta în care nu poți să-ți pierzi încrederea, iar acesta este: **adevărul!**

Întreaga operă lirică a lui Lazăr Lădariu este pătrunsă de acea convingere că singurul lucru pentru care nu poți pierde încrederea este adevărul. Astfel, mărturiile sale, fie de natură publicistică, pătrunse de o stare de neliniște excesivă, fie cele lirice, cu o stare de spirit personal, dezvăluie direct sau indirect adevăruri de viață, adevăruri sociale, politice și filosofice. Atelierul adevărului pasional lădariuscean ne este dezvăluit cel mai bine într-un volum de colecție a scrierilor sale publicistice, de aproximativ 800 de pagini, intitulat „**În numele adevărului**”. Acest volum mi-a fost înmănat în aceste zile chiar de autor, cu o dedicație, ca semn al respectului nutrit față de mine: „Scriitorului Hajdu Győző aceste adevăruri trăite, din partea unui luptător pe baricada interesului național, cu statornică prietenie și frățesc omagiu”.

Urmând o frumoasă și valoroasă tradiție, atât a literaturii maghiare, cât și a literaturii române, cei mai mari poeți și prozatori au desfășurat și o activitate publicistică, jurnalistică la fel de importantă ca și operele lor lirice sau epice. Este suficient, dacă ne gândim doar la Eminescu și Arghezi. Sau, la fel de bine putem să ne referim și la Endre Ady și la romancierul Zsigmond Móricz.

În acest sens, Lazăr Lădariu este rudă apropiată cu clasicii români și maghiari, mai sus menționați. Pentru Lazăr Lădariu jurnalistică a reprezentat o sursă permanentă de inspirație pentru lirica sa despre care putem spune, fără exagerare, că este: fără seamăn în jurnalistică română și maghiară contemporană din România. Nu cunosc în România niciun ziarist român sau maghiar care în fiecare zi să fi publicat în paginile ziarului condus de el, intitulat „Cuvântul Liber”, nu o singură, ci adesea mai multe →

HAJDU GYŐZŐ

Multă sănătate, ani mulți alături de cei dragi!

Cu domnul Lazăr Lădăriu, eu, ing. Mircea Radu – consilier județean – și alți mureșeni ne-am întâlnit pe aceeași baricadă, cea a luptei pentru interesul național, pe vremea în care era deputat de Mureș din partea Partidului Unității Naționale Române (PUNR), partidul de suflet al românilor ardeleni, în Parlamentul României, partid care, în județul Mureș, în urma alegerilor parlamentare din toamna anului 1992, în urma celor 127.000 de voturi, trimitea în Sfatul Țării patru deputați și doi senatori. Am colaborat, fructuos, întru apărarea aceleiași idei, încă de pe vremea în care mă aflam în postura de președinte al celei mai puternice filiale din țară, cea a Mureșului, iar domnul Lădăriu era vicepreședinte al PUNR.

Ne-am aflat, apoi, pe baricada luptei comune, fiind consilieri peuneriști în Consiliul Județean Mureș. Spirit de luptător adevărat, de bun patriot român, de la tribuna Parlamentului României, ca deputat, apoi în calitate de consilier județean, jurnalistul, scriitorul, omul Lazăr Lădăriu, reprezentându-i pe românii mureșeni, cu dăruire s-a zbatut pentru semeni, pentru apărarea interesului național, pentru unitate românească, pentru integritatea statală a României.

Consider o mare pierdere că nu-l avem azi pe Lazăr Lădăriu în Parlament, acolo unde, în două mandate (1992-1996; 1996-2000), și-a făcut datoria cu cinste.

Acum, la împlinirea vârstei de 75 de ani, cu ocazia zilei de naștere, îi doresc omului, poetului, gazetarului și patriotului, multă sănătate, ani mulți alături de cei dragi.

LA MULȚI ANI!

Cu respect,

ING. MIRCEA RADU

GARDIENI, PĂZIȚI STRAJA!

→scrieri publicistice, comentarii politice, mărturiile despre scriitori și de poeți, precum și studii și eseuri bine documentate. Dar, în cazul de față cel mai important nu este aspectul cantitativ al lucrurilor, ci marile adevăruri spuse de el în cele mai variate genuri ale jurnalisticii. În paginile ziarului târgumureșan, „Cuvântul Liber”, Lazăr Lădăriu rostește marile adevăruri în probleme sociale, economice și, nu în ultimul rând, în chestiuni politice, în lumina cărora pot fi recunoscute realitățile caracteristice epocii noastre aflate în tranziție, ale capitalismului sălbatic, de care este frământată întreaga populație a țării, românii și maghiarii deopotrivă.

Din cauza faptului că Lazăr Lădăriu apără, stând de strajă, cu un patriotism neclintit națiunea, țara și limba lui Eminescu, extremiștii maghiari, unii lideri din conducerea superioară a UDMR, l-au denumit „mâncător de maghiari”, „șovinist român”. Această calomniere trivială îi caracterizează pe acei lideri fanfaroni, mari maghiarotarzi ai UDMR care au prezentat lumii întregi cu o nerușinare revoltătoare toate criticile lansate împotriva lor din cauza unor pretenții anticonstituționale ca fiind atacuri adresate întregii națiuni maghiare. Ar fi cazul să se încheie odată pentru totdeauna cu această atitudine imorală și mârșavă, udemeristă. E timpul să punem punct unor manifestări, cum ar fi, de exemplu, cea dovedită de vicepreședintele politic al UDMR, László Borbély, care a motivat slăbiciunea organizației UDMR Târgu-Mureș, respectiv faptul că niciunul dintre iluștrii membri ai UDMR - nici domnia sa, nici Hunor Kelemen și nici György Frunda - nu au fost aleși în funcția de primar al orașului, din cauza unui cotidian de limbă română – „Cuvântul Liber”, condus de Lazăr Lădăriu –, care zilnic lansează atacuri șovinie și josnice împotriva cetățenilor de naționalitate maghiară din Târgu Mureș. Nu merită să risipim prea multe cuvinte pentru o asemenea atitudine calomniatoare, manifestată de acești fanfaroni. Însă, trebuie să precizez, neîntârziat, că politica naționalistă luminată, spiritul umanist promovată de Lazăr Lădăriu pentru apărarea națiunii și a patriei, nu are nicio legătură cu extremismul, cu prejudecățile rasiale, naționale, mai exact spus, cu șovinismul. Angajamentul său naționalist se manifestă printr-un patriotism asumat deschis care

niciodată, în nicio împrejurare, **nu violează drepturile** fundamentale ale națiunii, ale altor naționalități, iar principalul obiectiv considerat de el este **apărarea drepturilor**. Cu alte cuvinte, nu jignește pe nimeni, dar apără neclintit drepturile fundamentale ale propriei națiuni, ale propriei patrii și ale semenilor săi.

Activitatea publicistică, jurnalistică, desfășurată de Lazăr Lădăriu în mod exemplar pe parcursul a mai multor decenii poate fi caracterizată succint prin proverbul latin: : „**Salvo iure alieno!**” – „**Fără violarea drepturilor altora!**” Scrierile sale publicistice, mărturiile sale condamnă cu cuvinte arzătoare șovinismul horthyst, atacurile îndreptate împotriva României de către extremiștii maghiari din țara noastră și din străinătate, politica duplicitară promovată de conducerea superioară a UDMR și revendicările anticonstituționale ale acesteia, sau desfășurarea unor acțiuni întreprinse de partidul lui László Tökés pentru obținerea federalizării României. Toate acestea demonstrează, în mod evident, că **esența crezului jurnalistic al lui Lazăr Lădăriu este: „Fără violarea drepturilor altora!”** Adică, ca patriot român, cu spirit european, știe foarte bine, mărturisește și își asumă faptul că aceste cuvinte: „**Fără violarea drepturilor altora!**” - înseamnă în sine construirea țării. Știe foarte bine că, dacă noi, popoarele care trăim aici, români și maghiari, deopotrivă, avem inimă și putere, aceste cuvinte trebuie să le respecte: „Fără violarea drepturilor altora!”, iar atunci pacea se va instala în inimile oamenilor, atunci și pe pământul nostru se va statornici armonia interetnică și prosperitatea patriei noastre comune: România.

Pe dragul meu prieten și colegul meu scriitor, poet și publicist de 75 de ani, Lazăr Lădăriu, îl felicit din toată inima, deoarece a fost și este un exemplu și pentru generația viitoare de jurnaliști români și maghiari, prin a demonstra ce înseamnă a fi european, ce înseamnă a fi atașat neclintit țării și națiunii tale și cum să aperi aceste valori fără violarea drepturilor altora.

Această mărturie am început-o cu cuvintele marelui poet revoluționar maghiar, Endre Ady, și voi încheia tot cu cuvintele sale memorabile, citate dintr-o scrisoare a sa: Te îmbrățișez, dragul meu Lazăr și am sentimentul că pe cei buni Destinul îi păstrează chiar dacă îi decimează, fie și din cauza ticăloșilor.

GÂNDURI DESPRE LAZĂR LĂDARIU

Domnul Lazăr Lădariu – elită a intelectualității transilvănene – este cunoscut și prețuit datorită activității neobosite și multilaterale, ca jurnalist, critic literar, memorialist, poet, profesor. Patriot înflăcărat, militează pentru apărarea statului național român, limba română și salvarea culturii aflate în declin.

Aparține apusului generației 1930, născut în vâltoarea „anului simbolic 1939”, când Războiul al Doilea Mondial s-a declanșat, și România Mare începe să se destrame prin pierderea de teritorii. Armonia, ordinea și siguranța epocii interbelice s-au prăbușit brusc.

În țară s-au instalat haosul și teama de pericolul extern. Apunea epoca cea mai înfuriătoare din istoria modernă a României, integrată în civilizația corespunzătoare lumii occidentale. Perioada care a urmat a fost dereglată de comunism.

Elitele intelectuale, vârstnici și tineri, care au pus bazele statului român unit modern în epoca interbelică, au lăsat urmașilor un stat organizat și o societate animată de optimism și încredere în realizarea idealurilor de viață.

Reprezentanții generației tinere, Mircea Eliade, Constantin Noica, Tudor Vianu, Mihail Sebastian, Nae Ionescu, Lucian Blaga, în competiție cu marii titani ai literaturii, au condus multe reviste, ziare, edituri, au scris studii, în care își exprimau crezul, credința în Dumnezeu, tradiții și continuitatea istorică.

În perioada comunistă, când societatea era derutată și implicată în evenimente imprevizibile, jurnalistul Lazăr Lădariu a reușit să analizeze obiectiv starea națiunii și să reorienteze poporul spre o gândire logică, fiind cel mai devotat și perseverent, reușind să educe poporul în spiritul sentimentelor patriotice, promovând „toleranță, înțelegere și înțelepciune”.

Activitatea vastă a închinat-o milioanele de români, care au căzut victime sub ocupații străine. Deportăți, refugiați au trăit sub un regim de teroare. Cei rămași în țară, cuprinși de spaimă și teamă, mulți nevinovați au fost arestați și întemnițați.

Cu ocazia oricărui eveniment, publicistul și analistul Lazăr Lădariu evocă durerea, zbulciul și suferințele acelor eroi, pentru ca tinerii de azi să-i prețuiască, să păzească hotarele țării și să se închine în fața drapelului național al țării noastre.

În paginile ziarului „Cuvântul liber”, cu insistență, militează să schimbe mentalitatea cititorilor înșelați de ideologia comunistă, care a transformat societatea românească. În ziar, apără cauza românismului și a adevărului istoric. Susține reviste literare, „Vatra Veche” și cele din Basarabia și Bucovina, precum și societatea ASTRA.

Volumele care cuprind: „File de jurnal, Confesiuni și alocuțiuni...” sunt deosebit de importante. Aceste consemnări vor fi documente privind desfășurarea activității parlamentare, gândurile, părerile autorului.

În volumul „Plăcuta zăbavă”, criticul literar Lazăr Lădariu își aduce contribuția la modelarea categoriilor de creatori de frumos în literatură (poeți, prozatori, preoți, medici, culegători de folclor). Cu duioșie, criticul înțelegător mărturisește: „adânc respect pentru toți cei prezenți în această carte”.

Îmi exprim respectul față de Lazăr Lădariu, care m-a sprijinit în prezentarea, analiza trilogiei de Cornelius Ryan, tradusă de mine, „Ultima bătălie”, „Ziua cea mai lungă”, „Un pod prea îndepărtat”. O analiză deosebit de impresionantă în evoluția desfășurării Războiului al Doilea Mondial, făcută la două din volumele trilogiei.

Cu ocazia împlinirii vârstei de 75 de ani, îi doresc multă sănătate și putere de muncă, pentru a putea contribui la progresul societății românești în drumul spre democrație.

NICOLAE-DAN CETINĂ

MALURI DE PRUT

Grigore Vieru la Târgu-Mureș

Târgu-Mureș, 1992. Ion Aldea Teodorovici, Florin Oproiescu, Mariana Cristescu, Grigore Vieru, Lazăr Lădariu, Doina Aldea Teodorovici, Ioan Oprea...

Grigore Vieru, Lazăr Lădariu, Ioan Oprea

Lazăr Lădariu, Grigore Vieru, col. Ioan Judea

CU IUBIREA APROAPELUI ÎN GEAMANTANE

În 1985, Alex. Ștefănescu scria în postfață la cartea de poezie a lui Lazăr Lădăriu, *Cîm-puri cosite de ceață*, că „deși puțin cunoscut, poetul nu este un autor oarecare” și creiona, mai apoi, liniile ce defineau o personalitate „cu fibre tari, discret, de o modestie trainică, incoruptibilă”, în deplin acord cu „spațiul spiritual ardelenesc”. O modestie, scrie Alex. Ștefănescu, „mai rezistentă decît orice imperialism al eului, integrîndu-l în harta sigură a valorilor poeziei noastre contemporane, unde nu este deloc ușor să ocupi un loc distinct”. Poetul însuși, în *Portret sumar în peisaj marin*, își vede „subțirica (...) siluetă”, dizolvată-n „oglinzi./ amplificată apoi în sute de inși (...)”, iar „difuza lumină (...) bucură ceva mai mult/ decît laudele tuturor prietenilor”. Cert e că poetul „se impune [...] drept una dintre vocile originale, distincte, ale poeziei noastre con-temporane”, scria, în „Vatra” Nr. 3/ 1987, Cornel Moraru. Nicolae Băciuț, editorul cărții *Trecerea Râului* (2007), îl consideră, pe Lazăr Lădăriu, un „senior al poeziei mure-șene care se situează acolo unde poezia este credința și credința poezie [...]”. Fără nici o îndoială, o retrospectivă (fie ea și sumară) asupra poeziei lui Lazăr Lădăriu, aduce la iveală un poet cu o vizualizare profundă a elementelor *numinosului*, reflectate în vers cu tonalități liturgice, so-lemne, în registrul parabolei sau alegoriei. Lazăr Lădăriu se impune în poetică printr-o imaginație densă, relevând *numinosul*, evocând lumea epifaniilor. Înțelegerea pe care M. Eliade o acordă noțiunii de imaginație, ori hermene-uticii acestei facultăți psihice, generatoare de mari trăiri lirice, în sensul că omul „lipsit de imaginație își pierde fericirea și se năruie rupt de realitatea profundă a vieții și de propriul suflet” (*Solicvii*, 2003), așează poemele lui Lazăr Lădăriu sub semnul unui *immersion* într-un univers oniric de forme și culori cosmice.

La ceas aniversar (al numărului natural 75), versurile poetului, *lată/ cum vin și se duc/ în logica grupării anume –/ frunze amare și dulci/ prin noaptea cît pînea* („Doar lumina deasupra”, din volumul *Doar lumina deasupra*, Editura Eminescu, București, 1986), într-un anume fel, devin emblematice, dar nu numai pentru el, ci și pentru noi (semenii săi). *Fenomenologia rotundului* (Bachelard) ne determină să urmărim scrisul poemelor, din volumul amintit (și nu numai din acest volum), în rostirea poetică a lui Lazăr Lădăriu. Prin prisma acestui studiu, se poate observa cum ideea lirică din versurile de debut al primului poem, „*Ce frumos e zborul păsării/ pe unde se vede atît de clar totul/ chiar îndoiala noastră./ totul se întoarce în ochi:/ (...) pînă și apa/ cu muzica ei înșelătoare/ se întoarce la locul dintâi./ (...) ce frumos zborul păsării./ ce verde apă-ntoarcerii*”, se desăvârșește în versurile din poezia cu care se încheie volumul: „*Într-o zi și eu am să plec într-acolo, am să plec negreșit/ cu iubirea aproapelui în geamantane*”. Elementul de început devine un laitmotiv, ca un marcator de elită: „*Zăpada asta nu spune nimic/ despre tăcerea unui zbor lung/ tot așa și acum/ la prima ninsoare/ ne vindecăm cu speranță*” (*Așa va fi și venirea luminii*). Motivul *zborului*, prezent în poemele lui Lazăr Lădăriu, este însoțit de tăcere, o tăcere care vorbește, simbolul Absolutului, absolutul dincolo de sensul imediat rațional.

Dincolo de revelația divină, identificăm în poezia lui Lazăr Lădăriu revelațiile unui poet-pictor de cuvinte înnaripate, în lumina divină a unei țări pe care bine o știe poetul, *îndepărtată țară*, îmbrățișând ineditul „devălmășiiilor adormitoare”, frumos „obligat” (ca dintr-o pornire interioară numai de poet știută) să-și „țină o clipă răsuflarea prin limpezimea/ ochiului cu o pupilă mare./ tremurătoare/ ca o zăpadă primă-n declin” (*Doar lumina deasupra*); am zice, o viziune de atunci, a *zăpezii* vieții de acum; un sfârșit, dar nu apocaliptic, ci mai degrabă timbrat de speranța unui *tot* împlinit în iubire (iubirea aproapelui din 2 Petru(I) 1:5-7), în zborul către un *dincolo* al transcendenței.

Că Lazăr Lădăriu devine mesagerul *Cântării* divine, mesagerul semenului (văzut, știut sau presupus), înțele-gând misterul *zborului*, al inversului zbor chiar, echiva-lează cu misionarul devotat slujirii, aducând *iubirea a-proapelui* la timpul permanenței existențiale. Cât de ade-vărat e că poetul cunoaște morala creștină, că nu se poate o desăvârșire (fie ea și în dimensiuni omenești), fără a îm-plini Legea vieții – Iubirea; iubirea este chiar viața, scrie, în *Arta de a trăi* (2007), Cristian Țurcanu. Legea iubirii, „povară” ori ba, fiecare o avem în noi (în stare latentă ori nu, mai greu e de recunoscut, și mai greu e, de a o purta în *geamantane*), în inima devenită locul de depozitare ordonată a sentimentelor (sentimente tănuite ori nu, într-o atitudine de tăgadă ori mărturisire, de respingere sau acceptare). Părintele Calistrat spune: „Iubirea este o taină pe care Dumnezeu a pus-o în sufletul omului, care are la baza ei jertfa. Nu există jertfă fără iubire și iubire fără jertfă” (*Creștin Ortodox*, 2013). Cunoscător al textului biblic, unde avem dovada unei iubiri desăvârșite și veșnice (Ioan (II) 3: 16), nu întâmplător, poetul transpune fidel în vers emoția sufletului, într-o alchimie cerească.

Recunoaștem, în geografia mitică a poemelor lui Lazăr Lădăriu, *ochiul* profetului care știe că de n-ar fi cereasca purificare răsfrântă în simbolică *șapte ori*, precum în Luca (III), n-ar ieși, el, poetul „din cerc în cerc (...)”, dintr-ale sale știute, „mai alb decît pânza-nchipuirii de-atunci” (*Tărîm natal*). O vocație demiurgică există și în versul poetului, pentru că cine, dacă nu Creatorul universului poetic, ar putea să purifice desăvârșit vrerea omescului, precum în Isaia (IV) (1:18). Lazăr Lădăriu preia textul biblic și creează o ilustrație poetică inedită, amprentată de imaginea amorfă a întunericului din liniștea veșnică: „Într-o zi și eu am să plec într-acolo/ să culeg ceasuri din copaci muribunzi./ o curgere moale/ peste greșelile noastre”. Și, de aici, e doar un pas spre a contura, el, poetul, modelul tatălui (Pilde¹ 1, 8-9), recunoașterea Adevărului și libertății depline, iubirea pentru Dumnezeu din celălalt, *Tatăl Înaintemergătorul*, tatăl ca legiuitor (Paul Ricoeur): „Caută bine fiule prin sufletul meu mirositor ca o rodie/ și-l vei găsi pe tata aruncând semințele serii pe cer/ în sfânta semănătură/ (...) // au rodit deja semințele așteptării./ caută doar bine prin sufletul meu” (*Caută bine prin sufletul meu*).

Apropierea de sacralitate e recunoscută de însuși poetul: „Eu știu acum că lumina e ultima șansă”. Convin-gerea fermă că reflectarea *sacralului* în *profan* are loc numai prin recursul la memorie și rațiune, îl determină pe I. Boldea să traseze conturul portretului unui Lazăr spiri-tual care „descifrează semnele istoriei și ale lumii, dar și sensurile proprii interiorității, în versuri tensionate și tragice, vibrante și elegiace totodată, mărturisindu-și, încă o dată, încrederea și credința în forța poeziei de a mântui lumea de efemer și →

CRISTINA SAVA

precaritate.” (Poemele trecerii în „Cultural”/2008) Poetul, într-un stil ușor botticellian, deschide comunicarea între elementele ce compun *sacru* văzut și nevăzut, prin cele două *moduri de a fi în lume* (M. Eliade, *Sacru și profan*, 1992), răsfrând în lumea profană: „Departa./ floare și om./ om și mușețel./ feriga, cucuta, trifoiul și menta, ciuboțica cucului, brândușa cu rădăcini otrăvitoare; // ce frumos se scrie rețeta armoniei perfecte.” (*Week-end*).

S-ar putea crede că pentru L. Lădăriu, singurătatea se oglindește în eternitatea cuvântului - culoare, în fapt, el zămisleşte o lume a unei noi realități: „De la o vreme/ după perdele ne așteaptă inimile pînă tîrziu -/ mere roșii pulsînd” (*De pe terasa ajunge să privim*). Nu un principiu generalizator de singurătate identificăm, ci o individualitate dionisiacă împărțită: „Înseamnă-mă/ și rostește-mi nu-mele meu./ desprinde-mă de mine/ cu ceva./ pe mine de mine mă desparte/ venind din două direcții./ pe două dru-muri într-unul fugind.” (*O pasăre va veni*). Propria limită este depășită într-o fervoare a lăuntruului extatic, contopit în îmbrățișarea iluzorie, aproape omniprezentă, ca reiterare a spațiului și timpului. Spre o *poetică a spațiului-timp* și către o *poetică a apei* (Bachelard) ne conduce Lazăr Lădăriu, în acest volum, *Doar lumina deasupra*.

Ce e *spațiul-timp* în viziunea poetului? Un *într-acolo* unde va pleca negreșit, ca orice muritor, de unde se vede chiar și îndoiala, unde *totul se întoarce la locul dinții*, unde chiar *apă-întoarcerii* devine verde. O *poetică a spațiului*, o dialectică a *mare-mic*, *sus-jos*, o dialectică a *timpului*, *aici-acolo* în relație cu elementele ce-l definesc, făcând obiectul unei percepții subiective, dar sub autoritatea unei *limite ce se impune*. După cum în accepția grecilor, *limita* nu este locul unde încetează existența unui lucru, ci *limita* este locul din care lucrul își manifestă esența, la fel se întâmplă și în poezia lui Lazăr Lădăriu. Spațiul poetic devine *locul* care prin esența sa, echivalând cu ceea ce este rânduit, ceea ce este introdus în *limita* sa, permite libertatea de mișcare neîngrădită. *Libertatea idealizată, pură*, cum o numește Liiceanu (*Despre limbă*, 1994, 2009), este condiționată de ființa umană, de însăși faptul de a fi. Coordonatele realului identificabil, reprezentat inteligibil, se întrupează din sensibilitatea poetului, ca o punte de trecere între *sacru* și *profan*, devenind intermundiul incert, trecător, *ultima ușă a vorbelor*, unde *timpul și spațiul albesc departe* (Ilarie Voronca, 1933), unde interiorul se răsfrânge în exterior, *ab extra ad intra*. *Spațiul-timp* imaginar stă sub tutela simbolurilor și arhetipurilor religioase, într-o existență subtilă, *imaginatio vera* a alchimiștilor (dacă ar fi să ne raportăm la conceptul lui Henry Corbin): „Îmbătrânim în liniște/ în tăcere îmbătrânim./ (...) // Îmbătrânim/ ca zăpada târzie/ pe ceasul uitat” (*Ca o zăpadă târzie*). *Liniște și tăcere* este isihia în vers a lui Lazăr Lădăriu.

Revenind asupra *Timpului*, ca primă dominantă a regimului nocturn al imaginarului, identificăm stabilitatea în irepresibila scurgere a timpului în care sunt concentrate aspirațiile poetului către o lume a devenirii, transcendență: „Dacă, într-adevăr, există/ limbajul inocenței absolute./ galanthus nivalis are locul din inimă./ în limbajul inocenței absolute el înfloarește./ de fiecare dată sub cerul de sare strălucitoare/ eu albesc./ pur și siplu./ privindu-l.” (*În limbajul inocenței absolute*). O simbolistică a culorii, albastru-verde, din chiar *apă-ntoarcerii*, readuce mitul fâcării și al morții. Element primordial, *apa* simbolizează substanța din care toate formele se nasc și în care toate se reîntorc. *Apă-ntoarcerii* delimitează un spațiu din care nu se poate ieși decât prin întoarcere *ab inițio*, prin *nașterea din nou* (Ioan¹ 3:3-7). Întregirea ființei, întoarcerea la condiția ei

originară (M. Eliade, *Încercarea labirintului, Convorbiri cu Claude - Henri Rocquet*, 2007), aflată sub semnele oniricului, nu poate începe decât numai astfel, reprezentând a doua șansă în împlinirea destinului cos-moz: „Singur cu mine am rămas/ să alunec/ lacrimă pe a-cest obraz de piatră/ dintr-o lume/ în alta” (*Cîntecul de-mulț s-a sfârșit*). Memoria poetului cunoaște o extensie, dobândind prin această legătură directă cu primordialul, cu natura, o conduită frenetică, „stihială, îmbracă dimen-siuni neobișnuite și magice în cadrul căreia zbuciumul lăuntruului liric se eliberează într-un mod firesc.” (Anton Cosma, 1977). Timpul este aproape un univers panteist, senzual, iar lumea pare să se întrupeze din corporalitatea cuvintelor *sim-pathiei* mișcării universale: „de la o vreme / nu mă mai împac cu mine./ cu inima nu mă înțeleg”. Timpul *havuz* (Lucian Blaga), mitic, el însuși devine temător în exprimarea unei *sympathii* cu destinul consub-stanțial mărturisirii în plasmuire dintr-un *illo tempore*: „Două umbre am rămas./ păzindu-și tremurul/ lângă singurul foc./ (...) // chip al nehotărîrii la pîndă./ copilăria vine de-acolo acum/ cu fața-nnegrită./ sub ape cerești/ grija grădinii nu am avut-o” (*Grija grădinii nu am avut-o*). Focul *empedoclean* instaurează în versul lui Lazăr Lădăriu, într-o armonie perfectă, dragostea și respectul, viața și moartea, dorința circumstanțială de schimbare, de înnoire, după modelul *Eu sunt Cel ce sunt*, materializat în umbra și focul ființei, ca un foc al orfevrului.

Deschiderea poetică a imaginilor construite prin pris-ma traseului *structurilor antropologice ale imaginarului* (Gilbert Durand, 1977), evidențiază schimbul permanent, produs între trăirile interioare, subiective, și reprezentările obiective, modelate de imperativele impulsionate ale eului liric: „De mă va afla ramura ta stăruitoare./ când toate sărbătorile au trecut/ eu n-am să mă supăr/ că n-au ajuns pînă la tine/ scrisorile mele.” (*De mă va afla*) Mirajul unei reverberații blânde, într-o irezistibilă atracție, ar trebui să re – cunoască *tăcerea* care vorbește dincolo de ceea ce ar putea fi: „Tu ești/ cea mai mută salcie/ și singură mă poți recunoaște” (*De mă va afla*). Tăcere în liniștea inimii, ca un dar de la Dumnezeu, o nouă *facere târzie*, înțelepciune și har în *absența prezentă* a esențialității: „Spune-mi pe nume/ așa cum ai privi lumina/ primei întoarceri/ Pentru un preț atât de mic/ aş sparge clepsidra/ să-i număr nisi-pul” (*Pentru un preț atât de mic*). Astfel, poetul, cu toată discreția sa, lăsă loc manifestării în verb, nu a hermene-uticii singurății, ci a hermeneuticii unei frumuseți a lă-untruului, dând într-un anume fel definiția condiției umane: „Viața trece cu mâinile ridicate./ un semn de iertare/ un semn de trădare” (*Cu mâinile ridicate* din volumul „De pe celălalt mal”, 1991).

Note

¹ 2 Petru 1:5-7 – [...] dați-vă și voi toate silințele ca să uniți [...] cu dragostea de frați, iubirea de oameni.

¹ Ioan 3: 16 - Fiindcă atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, că a dat pe singurul Lui Fiu, pentru ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viața veșnică.

¹ Luca 11:1 - Doamne de câte ori să iert pe fratele meu când va păcătuî împotriva mea? Până la șapte ori? [...]

¹ Isaia 1:18 - De vor fi pacatele voastre cum e cărmăzul, se vor face albe ca zapada.

¹ Pilde 1, 8-9 - Ascultă, fiul meu, învățătura tatălui tău [...] Ascultă, fiul meu, și primește cuvintele mele [...] Ascultă, fiule, și primește învățătura mea și nu lepada sfatul meu...! [...] Ascultă-mă, fiule, și bagă de seamă, și mai pe urmă vei înțelege cuvintele mele!

¹ Ioan 3:3-7 - Adevărat, adevărat îți spun că dacă nu se naște cineva din apă și din Duh, nu poate să intre în Împărăția lui Dumnezeu. [...] Nu te mira că ți-am zis: «Trebuie să vă nașteți din nou».

Încearcă mereu să faci lumină

Incontestabil și original este Lazăr Lădariu, pentru că înaintea oricărei distincții, a demonstrat mereu că este român. Să porți un nume cu mândrie, și nu oricare ci Lazăr, care în limba ebraică este אלעזר Eleazar, la origine un nume teoforic frazeologic cu semnificatia "Elohim a ajutat", sau „Dumnezeu ajutat”.

Din 2003 îl cunosc personal pe Lazăr Lădariu, invitată fiind la lansări de carte la Târgu-Mureș sau participând la câte un festival de poezie. Mi-a plăcut mereu cum depăna amintirile din copilărie de la Idicelul de Sus, când tatăl, badea Mihăilă se consulta cu dascălul Gavril Popovici, întrebându-se unde l-ar putea da la școală. Tatăl care trăia în cultul muncii și al valorii, l-a trimis păstor, să aibă grijă de vitele gospodariilor din „Crucea Ulii”. Plictisit cât pășteau vitele, a cerut învățătoarei Sofia Popovici câte o carte din biblioteca Idicelului, pe care o citea „Între Vii”. Seara, lampa cu petrol nu se stinge până când nu isprăvea cu nesăț cititul.

Noblețea numelui „fiu de țăran” cu amprenta unei copilării de mare preț – ca pentru mulți dintre noi – este încărcată pozitiv într-o înălțătoare modestie. Lumea lui țărănească, surprinzătoare cu „moromeții” lui, colegi sau săteni, percepți uimitor de plăcut, face ca depărtarea să devină aproape. După ce a întâlnit la liceul „Al.Papiu Ilarian” mari dascăli prețuiți, acum când se apropie de depărtarea amintirii, totul e cuprins în autenticitate.

Pasiunea răscolitoare de a „chinui hârtia” a fost insuflată de acești mari dascăli, de prietenii cu care a trudit enorm, Serafim Duicu și Alexandru Toșa, cu care a împărțit „soarta fiilor de țărani”. Neamul e și mai bine păstrat la loc de cinste.

Acum când Lazăr Lădariu poartă cu cinste titlul de Președinte a Despărțământului Central Județean Mureș al Astei, director al Ziarului „Cuvântul liber”, scriitor, găsim transparența unui suflet nobil, care nu și-a uitat rădăcinile.

În fiecare an, în preajma sărbătorilor de iarnă, scriitorul Lazăr Lădariu, lansează o carte, este promisiunea cadou oferit de sărbători celor care îl apreciază la adevărata lui valoare. Ca scriitor, jurnalist și om, scrie și trăiește istorie. Țăranul român de la Idicel Pădure, locul nașterii și al copilăriei, marchează în inima Ardealului amprenta unui om înalt în modestie și sinceritate. Demnitatea profesională respiră din toate scrierile lui.

În România suntem o majoritate distrusă și zăpăcită, terorizată, iar scrierile jurnalistice ale lui Lazăr Lădariu, refac oarecum țesutul sănătos al neamului. **Neamul.** Sfântul cuvânt care l-a închisat pe Lazăr în trupul României. Știu că nu și-a dorit titlul de cetățean de onoare decât pentru merite profesionale și publice, iar de politică s-a îndepărtat tot pricina vânzătorilor de neam. Cum să stai la masă Iuda?

Transmiterea adevăratelor valori prin comportament și atitudine, fac din Lazăr Lădariu un luptător pentru dreptate și virtute. Atitudinea-valoare atinge un grad înalt de stabilitate și constituie un caracter moral, vertical, adus de acolo de unde șapte ani de-acasă fac mai mult decât toți anii de facultate pentru care cineva

Nicolae Băciuț, Lazăr Lădariu, Gabriella Costescu Nicolae Teșculă, întâlnire literară în Turnul cu Ceas, Sighișoara, 2012

obține o diplomă. Nici nu are nevoie de o diplomă pentru recunoaștere. Sunt sigură că nu a conceput în copilărie să devină scriitor, a dorit doar o șansă de reușită în viață atunci când se întreba dacă tatăl îl va trimite la școală, dar truda uriașă, munca enormă și sacrificiul, este caracteristică numai unui om care poate respecta valorile, avansează pe linia destinului deja trasată de Celesta voință a Celui care îl ține de mână prin viață și-i tot trimite îngerii pe umăr.

Cel mai mult mă bucur că am ocazia de a scrie despre un om de valoare în viață. Sufăr sincer să vorbesc despre un om cu valori la timpul trecut. Aprecierea mea vine din faptul că, Lazăr Lădariu se coboară, stă pe aceeași scară sau se ridică la nivelul fiecărui semen, este energic și nu pot decât să mulțumesc lui Dumnezeu că există.

La mulți ani MAESTRE, înalt fiu de țăran.
Cu prețuire,

GABRIELLA COSTESCU

Curier

STIMATE DOMNULE BĂCIUȚ,

Mulțumesc pentru invitația de a colabora la suplimentul Lazăr Lădariu.

Voi vedea puțin mai încolo dacă pot scrie ceva, cu toate că-l cunosc doar ca membru al filialei UR cu care am schimbat câteva cuvinte și... câteva cărți. Un om cumsecade, deschis și amabil. Multe nu știu a spune, dar știu că era și este apreciat de mulți târgu-mureșeni.

Eu mă aflu... ca frunza pe apă, după mai multe zile de stat la pat, plimbările prin casă fiind insuficiente pentru înzdrăvenire.

Profit de acest prilej și vă întreb dacă a ieșit Vatra veche și pe hârtie, pentru că încă nu am primit nr. pe ian.2014.

M-ați obișnuit rău cu punctualitatea dvs.

iar acum... mi-a intrat în obișnuință. Abonamentul pe

2014 l-am achitat odată cu achitarea revistei pt. Dl.

Constantin Blănaru și suplimentul Guga, plus suplimentul Guga - format carte. - 160 lei. Mi-ați confirmat primirea banilor, prin e-mail.

Nădăjduiesc... că toate lucrurile sunt cum trebuie să fie și că la mijloc este doar o mică întârziere. Sau... nici măcar atât. Cu bune gânduri,

GEORGE L. NIMIGEANU

Lazăr Lădariu - aprig luptător pentru idealurile ASTREI

Pentru mine, Lazăr Lădariu este luptătorul pentru idealurile ASTREI, Asociația pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român din Transilvania. În această extraordinară calitate de luptător astrist l-am cunoscut pe Lazăr Lădariu.

Ne-am întâlnit la una din Adunările Generale ale ASTREI, în Sibiu, după care au urmat altele, și altele ... La fiecare întâlnire astristă, Lazăr Lădariu se evidențiază prin patosul său.

Luările de cuvânt, vorbirile sale la Adunările Generale ale ASTREI sunt lecții de patriotism curat, sunt lecții de comportament sincer de mare patriot român.

Vorbirea-i cu un cald și totodată înflăcărat entuziasm molipsește, determinându-te să te gândești automat la valorile neamului din care faci parte, chiar punându-te în conexiune cu spiritualitatea lumii.

Nu este ușor să fii astrist. Trebuie să ai în suflet frământările de veacuri ale nației în care te-ai născut și trăiești. Să știi pentru cine și pentru ce lupți. Lazăr Lădariu știe. Cunoaște valorile sacre ale neamului românesc atât de bun și de credincios. Poate prea bun.

Poate de aceea pe Lazăr Lădariu îl vezi și îl simți cum tremură vorbind despre neamul nostru românesc, despre suferințele de veacuri ale românilor, despre ceea ce înseamnă păstrarea identității naționale în vremea de azi.

Cu vocea-i ca buzduganul din basme ce străbătea văzduhul anunțându-și prezența, Lazăr Lădariu, plin de energie și de

vivacitatea spiritului, s-a zbătut și se zbate pentru drepturile românilor din Transilvania, ale românilor de care se simte atașat sufletește, lângă care și împreună cu care trăiește pe meleagurile mureșene.

Prin bogata-i activitate, Lazăr Lădariu dăruiește cultură românească. Dăruind vei dobândi! Doar dăruind, se simte realizat pe sine, se simte împlinit.

A promova cultura românească, a promova mărcile identității naționale nu este ușor în Ardealul nostru drag. Dar se poate.

Lazăr Lădariu este un exemplu. El dezvoltă în noi iubirea de limbă, iubirea de legea strămoșească, de obiceiurile străvechi, de tradiția românească.

Ca un adevărat luptător întru credința de neam, Lazăr Lădariu a mers pe urmele înaintașilor, le-a cercetat truda și incontestabilele merite. S-a aplecat cu afectivitate și cu probitate științifică asupra activității și operei unor cunoscuți români ce s-au evidențiat într-o perioadă de glorie a istoriei culturale a ASTREI din centrul Transilvaniei, cum ar fi dr. Eugen Nicoară, istoricul Vasile Netea, protopopul Ariton Marian Popa, avocatul Aurel Baciuc, profesorul Ioan Bozdog, profesorul Horia Teculescu, preotul Gheorghe Oprean, doctorul Valer Russu.

ASTRA mureșeană are în Lazăr Lădariu un aprig luptător apreciat de astriștii din țară, apreciat în mod deosebit de noi, astriștii din Covasna și Harghita, care considerăm că Lazăr Lădariu este unul dintre cei mai importanți cărturari mureșeni cu suflet și simțire românească.

La ceasul unui bilanț ocazionat de rotunjimea vârstei, desigur multe se pot spune. Și, firește, o spun cei ce l-au cunoscut mai îndeaproape, care-i stau în preajmă domnului Lazăr Lădariu.

Noi îi spunem din tot sufletul un sincer *La mulți ani!* dorindu-i multă sănătate și tinerețe spirituală. Dumnezeu să vă dăruiască, stimate domnule Lazăr Lădariu, putere și ani mulți ca să vă puteți bucura de gratitudinea semenilor.

DR. LUMINIȚA CORNEA
Președinte - Despărțământul ASTRA
Covasna-Harghita

Cuvântul liber

D-lui Lădariu Lazăr

Cine-mi bate în fereastră?
Nu e zi, nici noapte nu-i.
E amiaza din cuvinte
ce se vrea rostită-acum.

Cine bate în cuvinte,
în vocale și hiat?
E îndemnul din citate,
arheologii să-mpac.

Cine bate-n oseminte?
Drum spre moarte, nu desfac!
E copilul din cuvinte,
limba mamei, s-o împac!

Rusalii, Târgu-Mureș

CORNELIA JINGA HETREA

*Nicolae Băciuc, Lazăr Lădariu,
Răzvan Ducan, Petre Curticăpeanu,
28.10.2010*

*Lansare de carte la Gledin, 14
ianuarie 2012. Ioan Bândilă
Mărceanu, Lazăr Lădariu, Nicolae
Băciuc*

*Ziua Culturii Române la Reghin, 15
ianuarie 2013. Ec. Maria Precup,
primarul municipiului Reghin,
Răzvan Ducan, Nicolae Băciuc*

Viziune

Prin râurile cerului
înoată panterele negre,
prin spații abia uitate de fulger,
împleticindu-se,
lumina se furișează
printre coloanele templelor
cetății încă adânc ducându-și
somnia;

cu ochi de leoaică sătulă,
liniștea stă la pândă
după fiecare colț de stradă;

gârbovită de nesomn,
oboseala
picotește și ea
împreună cu câinii maidanului;

vreți, nu vreți,
împreună o să mai lălăim

prin această cetate părăsită,
laolaltă cu roiul de heruvimi,
până va veni,
într-un scaun cu rotile,
și speranța,
prin surpările fosforescenței seri,
scriind literele de pe monograma
unui inel,
când mor singure
și învie florile.

Cu degete lungi, lumina

Pe jos căzute,
țipă poamele coapte,
de sânge urcă
luna-n cireși,
în loc de iarbă
cuvintele cresc
cu ale lor albe capete
de păpădie;

inimi negre – pietrele
pe limbi de-ntuneric vorbesc
cealaltă limbă
a stâncii veghind;

pe umerii munților
îngerul duce rochia grea
a așteptărilor
până dincolo,
spre aerul viitor,
subțire, al dimineții
mereu de zmeul nopții
pândită,
când fructele pădurii
în tăcere se coc;

cu degete lungi,
în libertatea dorinței
lumina alungă fantoma ceții
din halta destinului.

LAZĂR LĂDARIU
(Din volumul "Medalii de rouă")

ASTRISTUL LAZĂR LĂDARIU

Se crede că un copil născut într-o zi importantă va avea un viitor deosebit. Este cazul domnului Lazăr Lădariu căruia Bunavestire, (25 martie, sărbătoare echinocțială) i-a hărăzit un viitor strălucit.

Domnul Lazăr Lădariu a urcat cele mai înalte trepte ale ierarhiei sociale: gazetar neobosit, poet sensibil, parlamentar. Prezent pe arena disputelor politice, domnul Lazăr Lădariu își apără cu curaj punctele de vedere, aducând argumente ce nu pot fi contestate.

Patriot, în cel mai înalt sens al cuvântului, domnul Lazăr Lădariu apără cu vehemență elementele esențiale ale identității noastre naționale: credința în Dumnezeu, limba română, obiceiurile și tradițiile.

Prin ideile și activitatea domniei sale, domnul Lazăr Lădariu este personalitate emblematică a județului nostru și nu numai, fiind prezent oriunde este o manifestare culturală.

Amintesc două momente când am avut șansa de a-l avea în mijlocul nostru. Este vorba de data de **14 octombrie 2006** și **10 mai 2008**. La 14 octombrie 2006, a avut loc simpozionul cu titlul „**Limba noastră cea română**”, iar la cealaltă dată a fost lansarea cărții „**Valea Gurghiului în perioada interbelică**” având ca autor pe doamna profesoară Aurelia-Victoria Baltaru. Manifestările au fost ample, cuprinzând montaje literar-muzicale, prezentate de elevi, vernisajul unei expoziții de pictură.

Domnul Lazăr Lădariu nu s-a dezmințit nici de data aceasta. A felicitat pe autoarea cărții, a felicitat elevii pentru programul prezentat, dar a subliniat eroismul românilor în diferite perioade ale istoriei, lansând îndemnul de a se culege vestigiile istorice locale. A citit apoi trei poeme din volumul domniei-sale, „Litaniile cerului” dintre care menționăm „Apa trece, pietrele rămân”. După citirea însuflețită a poeziilor, se întoarce la sublinierea, încă o dată, a elementelor identității noastre: moșia, limba și credința.

La ceas aniversar, urăm domnului Lazăr Lădariu multe primăveri, realizări pe plan profesional și personal, multe bucurii..

ELENA MERA

Ibănești, 21 februarie 2004

Lazăr Lădariu, Nicolae Băciuș, la Ibănești Pădure – Simpozionul „LIMBA NOASTRĂ CEA ROMÂNĂ” sub auspiciile Despărțământului ASTRA „VALEA GURGHULUI”, 14.10.2006

ȘCOALA GENERALĂ IBĂNEȘTI, 10 mai 2008 – Fotografii de realizate de prof. EUGEN MERA din Ibănești

Poetul nepedepsit cu păbușirea

Alex Ștefănescu, în prefața volumului *Câmpuri cosite de ceață*, Editura Dacia, 1985, îl numea pe Lazăr Lădariu personalitate *cu fibre tari, imposibil de răsucit și de rupt, integrată în harta sigură a valorii poeziei noastre contemporane*. La fel, Cornel Moraru, în numărul din martie 1987 al revistei „Vatra”, îl numea pe Lazăr Lădariu o voce distinctă a poeziei noastre contemporane, prin seriozitate și profesionalism. Dintre poeții formați în jurul revistei „Vatra”, consemna Cornel Moraru, *Lădariu a intuit poate cel mai acut rostul creației ca formă a rezistenței spiritului la abandonarea în anonimat*. Asemenea judecăți critice sunt actualizate prin antologia *Văsele timpului*, purtând priceperea și sensibilitatea editorială a Marianeii Cristescu și a lui Nicolae Băciuț.

Versurile lui Lazăr Lădariu din *Văsele timpului* sunt călătorii spre lămurirea ființei, spre iluminarea Sinelui. Desprins din *marea comuniune*, din ceea ce criticul Ion Pop numea în comentariile sale despre Lucian Blaga „rotunjimea originară”, sufletul intră în „înfașșările” lumilor divizate, în care coexistă abrupt binele și răul, *limpezirea și tulburarea*, tensiunea înjumătățirii întregului : *Eu sunt acela / fiul marelui miriapod / din al șaptelea cerc / peste cerul rupt în două / de șarpe... sau : Stau așa, răstignit pe cerul întors. / Toamna vine acum dinspre ape, / dinspre pierduții fluturi vine, / și cuvintele ei rupte-s în două, / răsturnate câte-o jumătate spre ceva aparte...*

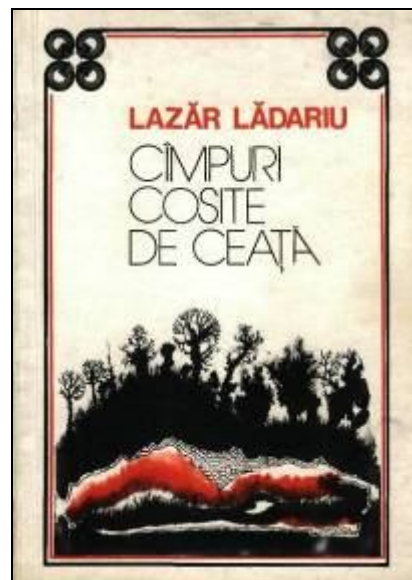
Îndepărtarea de câmpul matricial al originarității, adversitatea unui timp regresiv, *sub norii de plastic*, îi deteriorează poetului *lacrima: mă întorc gârbovit, / cu toate săgețile înfipte în mine, / cu rănille însângerate încep ruga, / cu lacrimi plătite-am încercările toate, / și n-am*

*găsit legea dinlăuntrul inimii; / bătrân sunt, / ca un mut, / ca un surd, / ca un orb, / cu trupul nevindecăt mă întorc / și n-am văzut încă nimic, / iar mântuire nu am găsit (v. *La stâncile cu idoli de piatră*, din volumul *Vânătoare de umbre*, 2004). Viclesugurile finitului însingurează eul poetic, dar, în același timp, îl face recurent. *Parcă m-aș întoarce dintr-o boală*, este un vers din poemul *Tărâm natal*. Poetul apără ceea ce a rezultat din *treierișul zilei* (metaforă coagulantă a volumului *Sub norii de plastic*), ideogramele luminii salvate din mълuri (*Eu știu că lumina acum e ultima șansă...* se intitulează un poem din volumul *Trecerea râului*, 2007), prefigurând dimineața timpului veșnic, când sub Marele Ochi se reintră în rânduiala cosmică dintâi : *în palma stelei de dimineață / crinul cel alb, / aripă de înger, / pe loc înflorește...* sau, dintr-un alt poem: *Doar aici e unicul loc / unde cu un deget pot împinge / mătasea întunericului / dincolo de sunete.**

Este *schimbarea zodiei*, în limbajul lui Blaga; sau *noua naștere*, în argumentul lui Mircea Eliade, prin instinctul și spiritualitatea obârșiei. Vladimir Streinu vorbea de instinctul vetrei strămoșești la Ioan Alexandru, alături de voința sa aprigă de modernitate. Reluându-i reputatului critic cuvintele, apreciem că alături de voința aprigă de modernitate, Lazăr Lădariu are instinctul *tăcutului cântec al obârșiei*, încât pe coperta acestei antologii, *Văsele timpului*, simțim fiorul unui alt nume, ce vine dinspre publicistică, *Transilvania din suflet*. O carte a cărților lui Lazăr Lădariu poate purta acest nume, *Transilvania din suflet*; cea eternă și nedespărțită, cum îi place lui Lazăr Lădariu să spună, citându-l pe Liviu Rebreanu, apropiindu-se de Liviu Rebreanu prin ceea ce Mihai Sin numea, în *Marea Miză*, *conștiința seriozității umane*.

Închei, cu gândul că lui Lazăr Lădariu i se potrivește aprecierea lui Marin Sorescu despre cel umblând cu lanț de rouă la glezne, *Grigore Vieru*, și anume: atacă poezia frontal, cu nevinovăție, cu forța simplității, pe muchia muntelui din cuvinte, nepedepsit cu prăbușirea. Lazăr Lădariu la cei 70 de ani este *poetul nepedepsit cu prăbușirea*.

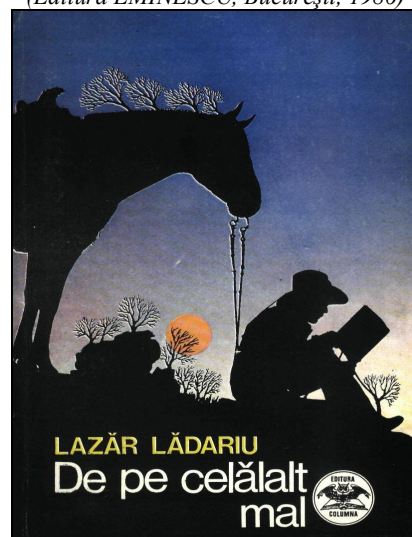
VALENTIN MARICA

CÂMPURI COSITE DE CEĂȚĂ
(Editura DACIA, Cluj-Napoca, 1985. Cu o prefață de Alex.Ștefănescu - Coperta de Radu Ceantea). Premiul Asociației Scriitorilor din Târgu-Mureș

DOAR LUMINA DEASUPRA
(Editura EMINESCU, București, 1986)

DE PE CELĂLALT MAL
(Editura COLUMNA, Târgu-Mureș, 1991. Coperta de Radu Ceantea)

ÎN TRE VIAȚĂ ȘI CĂRȚI

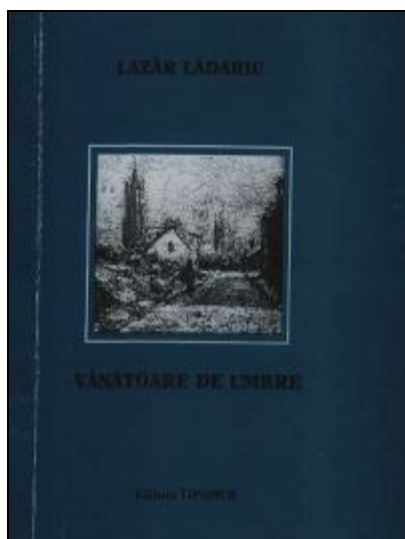
Lazăr Lădariu la 65 de ani?! Pare de necrezut, atâta vreme cât Lazăr Lădariu e la fel de activ cum l-am știut dintotdeauna, dacă nu cumva acum se întrece pe sine, risipitor în marea sa iubire, gazetăria, credincios față de poezie, devotat unor idealuri, care fac să i se potrivească de minune testamentarele versuri văcăresciene: „Las vouă moștenire / Creșterea limbei românești / Ș-a patriei cinstire”.

Cred că lui Lazăr Lădariu i se potrivesc cum nu se poate mai bine și cuvintele lui Shakespeare: „Munca pe care o îndeplinim cu plăcere ne vindecă de truda ei”. Cred că de aceea Lazăr Lădariu, ajuns la o vârstă la care cei mai mulți depun armele, trăiește o a doua tinerețe. Cei care-l cunoaștem mai de-a-proape știm că nu a încetat să scrie poezie, să facă gazetărie, să conducă o publicație, să fie angajat pe frontul politicii. Sunt admirabile, pilduitoare eforturile pe care le face pentru a se menține în prima linie a vieții culturale, sociale și politice.

Scriitorul Lazăr Lădariu a recuperat în ultimii 14 ani o bună parte din timpul irosit înainte de 1989 înafara literaturii, reușind să publice aproape în fiecare an câte o carte, de versuri sau de publicistică. În mai multe rânduri, într-un răsfaț de care numai poeții sunt în stare, și-a sărbătorit ziua de naștere prin poezie, făcându-și cel mai de neprețuit cadou, câte o nouă carte purtându-i semnătura.

Consecvent, și în acest an, de 25 martie, *Buna vestire* a lui Lazăr Lădariu a fost o carte, de data aceasta o carte de versuri, *Vânătoarea de umbre*, apărută, ca aproape toate cărțile sale, la Editura Tipomur, la fel de promptă, tipărind cartea în doar câteva zile, în condiții elegante, de distincție, prin simplitate și sugestivitate. Este a zecea carte de poezie, de la debutul în volum din 1985, cu *Câmpuri cosite de ceață*, apărut la Editura Dacia, la care se adaugă câteva prezențe în antologii de versuri.

Nu e nici mult, nici puțin, dar îndeajuns pentru a confirma o voce distinctă și a consacra un destin de scriitor.

Mă aflu în raport cu Lazăr Lădariu într-o relație privilegiată – sunt editorul a unsprezece dintre cărțile sale, din care opt de poezie și celelalte de publicistică. Primele două au apărut la Editura Columna, iar celelalte la Editura Tipomur. Această consecvență editorială e onorantă, iar pe de altă parte ne arată un Lazăr Lădariu detașat de orgolii provinciale, de a tipări la cine știe ce editură de răsnet, după ce, totuși, a publicat înainte de 1989 și la editurile Dacia și Eminescu. Domnia sa a avut încredere într-o editură locală, cei drept cea mai importantă, o editură care a tipărit de la înființare peste 400 de titluri, cifră greu de egalat curând, chiar dacă, aparent, oricine poate avea editură, oricine poate tipări o carte.

Lazăr Lădariu n-a parcurs un traseu poetic spectaculos, ci unul al acumulărilor lente, într-o coerență stilistică și aprofundare tematică. Despre poezia sa au scris critici importanți, de la Laurențiu Ulici la Alex Ștefănescu, de la Iulian Boldea la Cornel Moraru. Cu siguranță, lirica lui Lazăr Lădariu ar fi putut beneficia de o receptare mai substanțială, dacă o bună parte a criticii literare nu s-ar fi complăcut în demisia morale, făcând judecăți de valoare prin prisma politicului, a apartenenței sau simpatiei politice.

Politicul, de altfel, a făcut să se aleagă praful și de ceea ce la începutul anilor optzeci începea să se contureze ca școală de poezie târgumureșeană, cu note distinctivă, în linia optzecismului poetic care recupera realul, redescoperia cotidianul, insignifiantul, ironia,

ludicul. Deși la o altă vârstă biologică, Lazăr Lădariu a fost asimilat nu o dată optzecismului, față de care era *solidar*, el rămânând însă un alergător de cursă lungă *solitar*, urmându-și propriile obsesii poetice.

Lazăr Lădariu a rămas și prin această carte un autor al echilibrului, un sentimental lucid, un nostalgic bine temperat, riguros în arhitecturile sale poetice, nemaifăcând ca altădată escapade „în dulcele stil clasic”, cum ar spune Nichita Stănescu.

Imaginarul poetic devine la Lazăr Lădariu biografie, iar propria biografie sursă a imaginarului. Cotidianul din poezia lui Lazăr Lădariu capătă sens moral, în veritabile parabole civile. Între regăsiri și recuperare, poezia lui Lazăr Lădariu caută locul geometric al ființei poetice. Livresc fără ostentație, necenzurându-și emoția, dar nici exacerband-o, Lazăr Lădariu rămâne un poet original, dincolo de orice afiliație sau afinitate electivă.

Ultimul volum al lui Lazăr Lădariu stă sub semnul confesiunii. Câtă confesiune atâta biografie, câtă biografie atâta poezie, pare a ne spune poetul, pelerin „plecat la vânătoare de umbre”, cum singur spune în poemul care dă titlul cărții. Acum însă, biograful e văzut în dimensiunea sa metafizică. O metafizică a resemnării, a împăcării, într-o perspectivă mioritică. În nici o carte anterioară, tonul de spovedanie nu are accente atât de grave ca în *Vânătoarea de umbre*, care nu e doar o etapă poetică, ci și un prag biologic, unul în care thanaticul are preeminență. Poezia de acum a lui Lazăr Lădariu are pentru autor semnificația pe care au avut-o *Psalmi* pentru Arghezi. Acum, poetul, devenind profund religios, câștigă detașare, înseninare: „*Fericit cel care se teme / de poruncile Domnului*”, / *El vede, prin întuneric, lumina drepților, / cu numele Lui închide gura păcătosului* – spune Lazăr Lădariu în poemul *El aude grăul înmulțindu-se*.

Redescoperirea religiosului deschide poeziei lui Lazăr Lădariu perspective noi. Poetul are resurse pentru a da acestei teme dimensiuni lirice pe măsură.

NICOLAE BĂCIUȚ

Vecerniile memoriei

Lazăr Lădariu, Editura "Nico", 2011

"...de dimineață până seara, târziu, așezat pe creasta zimțatei tăceri, am numărat cutele de pe fruntea timpului."

(Lazăr Lădariu, *De dimineață până seara, târziu*)

Prin încă o carte, *Lazăr Lădariu* e în dialog poetic cu timpul. *De dimineață până seara, târziu*, poetul se mistuie în flacăra cuvântului, pe care o răsădește, apoi, în taina timpului-vecernie: *flăcări erau cuvintele mele, în văpăi răsădite...* Timpul-vecernie este adânc, dens, senin și dureros, un timp al revelației, al *devremelui* înserării. Vecerniei i se mai spune *înseratul*, dar e slujba de la apus de soare. Poetul o adoptă ca recuzită lirică, ca fascinație „pentru cartea / cu ziua nașterii / care singură se scrie...”

Vorbim de vecernia zilnică, de vecernia mare, pascală, a iertării, a cinei, a plecării genunchilor ș.a.m.d. *Lazăr Lădariu* le cuprinde în pluralul poetic din titlul noului său volum de versuri, *Vecerniile memoriei*, apărut la Editura „Nico” în construcția editorială expresivă a scriitoarei *Mariana Cristescu* și a directorului editurii, scriitorul Nicolae Băciuț, ca pe o întărire ritualică a eului liric. Poetul se învrednicește (vecernia cuprinde rugăciunea *Învrednicește-ne, Doamne!*) să-și apere spiritul drept și roditor, prin cartea de poezie. Poate că nu știu cum sunt alți poeți, dar știu că *Lazăr Lădariu* și-a dat viața în mâinile poeziei, cu o uluitoare consecvență și cu un respect pentru limba română rar întâlnit; trăind și scriind, deodată. Starea de grație a poeziei se amplifică în biografia umană și poetică a lui *Lazăr Lădariu*, în *dus-întorsul* acesteia, într-o lungă așteptare, din care încă nu se retrage *imediatul* confuz și deceptiv. *Dus-întorsul* ce-i edifică poetului viața și creația, privirea înapoi și privirea înainte, se eliberează, tot mai mult, de împăienjenishul clipei, exprimându-se prin tainicul timpului liturgic, prin *cântecul de heruvimi*. În poemul *Dus*

și întors, poetul dialoghează cu propriul eu, într-un taifas intelectual și afectiv de mare rafinament. Simte, deodată, sublimul „urcușului” și adversitățile clipei, ale sumbrului cotidian: „...de unde mă aflu/ văd can palmă orașul/ cu blocurile lui încărunțite...” Spiritul deschis, înălțător al poetului intră în coliziune cu spațiul geografic închis, inevitabil: „coborând dealul / în apartamentul din bloc mă întorc”. Starea de reclusiune e sublimată de poet prin conștiința harului: „ un înger mi se așază pe umăr/ apoi pe suflet.” Textul poetic este mereu atent supravegheat de o conștiință poetică lucidă, mărturisitoare, prinsă într-o juxtaponere a lumilor, a celor ce sunt, a celor ce-au fost (motivul *dușilor; acolo, departe...*) și a celor ce vor fi. Și poemele din volumul de față (a se vedea în special volumul *Vâslele timpului*) sunt călătorii spre lămurirea ființei la *întâlnirea* lumilor. Poetul, desprins din ceea ce am putea numi „rotunjimea originară”, poartă înfățișările lumilor divizate, imaginea *cerului rupt în două* (a se vedea și volumul *Sub norii de plastic*), înclăștarea dintre lut și duh, dintre *iezii albi și lupii bătrâni*, dintre *noapte și zori*, ca în poemul *Frig de pe munți vine deodată*. Se prefigurează timpul „urcușului”, poetul reluând, subtil, motivul muntelui, atât de prezent în lirica sa, legat de un altul, dominant, cel al *dimineții*.

În *Vecerniile memoriei*, muntele și dimineața reprezintă spațiul sacru și timpul sacru, un viaticum al mântuirii poetului, al despovăririi de traumă: „la umbra amintirii / adun versurile acestei cărți/ înainte de *urcușul de mâine*.” (subl.n.) Imaginea *mâinelui*, pregnantă în poemul *În trudnica*

Mariana Cristescu, Lazăr Lădariu, Victor Suciu, fost primar al Târgu-Mureșului

urcare a dealului este reluată în *Aștept dimineața de mâine*, dar și în alte poeme, ca laitmotiv al reazășării timpului, al reordonării lui, desprinzându-se din viclesugurile contingentului: „ușa zilei scârțâie-n țâțâni”; „apa dedesuptului pânge”; „viespii rod fructele” etc.

Atracția înaltului, a muntelui, a absolutului, a „dimineții de mâine” devine obsesivă, atenuând sentimentul dezolant al clipei: „simt golul tristeții orașului/ pitit pe sub fuga umbrelor...” (poemul *Miel alb soarbe roua*) *Dimineața de mâine* – în poemul *Tăcerea s-aude*, sub forma „viitoarea dimineață” – îi numește poetului timpul desăvârșirii literei, marcând abandonarea timpului regresiv – „boala asta temută, ascunsă, a timpului” – și intrarea în timpul armoniilor. *Dimineața de mâine* „ninge cu iarbă/ și scrie cu fluturi...”, în timp ce poetul acceptă jertfa („acum, când mă las răstignit pe cuvintele mele...”), în numele limpezirii sinelui, a îmbogățirii în esențial: „văd părul de aur/ al luminii (...) văd înflorind/ tot ce până acum / rodire n-a fost.”

Vecerniile memoriei împlinesc o biografie literară de rară frumusețe și puternică reverberație. Căci, cum scria, altădată, criticul *Cornel Moraru*, „dintre poeții formați în jurul revistei „Vatra”, Lazăr Lădariu se distinge prin seriozitate și profesionalism. El a intuit poate cel mai acut rostul creației ca formă de rezistență a spiritului...”

VALENTIN MARICA

SUB NORII DE PLASTIC

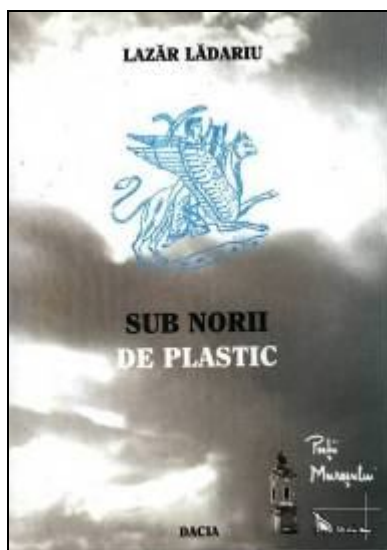
Dincolo de toate provocările cotidiene, politice, profesionale, Lazăr Lădariu rămâne, funciarmente, poet. O demonstrează într-un registru temporal care înseamnă și echilibru și decență și trudă pe text. Aparițiile editoriale semnate Lazăr Lădariu au o frecvență care fac dovada continuității preocupărilor creatoare, nu doar poetice, pentru că și în publicistica sa Lazăr Lădariu e un artizat, preocupat de acuratețea frazei, de construcția ei stilistică.

Deși e poet de-o viață, editorial Lazăr Lădariu are la activ doar două decenii, interval în care însă a dat un număr important de cărți, începând cu "Câmpuri cosite de ceață", volum apărut în 1985, la Editura Dacia. Printr-o fericită coincidență, noua carte de versuri a lui Lazăr Lădariu, "Sub norii de plastic", apare tot la Dacia, editură de prestigiu care a făcut istorie literară în primul rând pentru spațiul transilvan.

Cartea de acum două decenii a lui Lazăr Lădariu făcea parte dintr-un program care începea recuperarea poezilor mureșeni și înscrierea lor în circuitul național de valori. Dintre cei care au pornit atunci la drum, Lazăr Lădariu este cel care a conturat cel mai pregnant o operă poetică în primul rând. Poezia sa se integra unui anume tip de atitudine poetică specifică unei tendințe literare, optzecismul, fără să se înregistreze însă acestuia, pentru că, cel puțin prin formare, prin afinități, Lazăr Lădariu era mai aproape de șaptezeciști, prin aripa transilvană, care includea și pe Adrian Popescu și pe Ion Mircea.

Recenta carte a lui Lazăr Lădariu a apărut tot la Editura Dacia și tot într-un proiect de recuperare și impunere în circuitul literar național a unor nume de scriitori mureșeni care au deja un univers poetic bine definit. Această seria, pusă sub sigla "Poezii urbei", va continua "Dinastia clipei", volum semnat de dimitru D. Silitră.

E o provocare la care îi invităm și pe alți poeți mureșeni să se înhame. Lazăr Lădariu a deschis calea, printr-un volum elegant, cu o copertă în concepția Marianei Cristescu, parte a unei echipe teh-

(Editura DACIA, Cluj-Napoca, 2005. Volum apărut cu sprijinul Primăriei Târgu-Mureș și al Fundației Culturale „Cezara Codruța Marica”. Coperta de Mariana Cristescu.) **Premiul Special al Asociației Scriitorilor din Târgu-Mureș**

nice care s-a aflat alături de poet la aproape toate aparițiile sale literare.

Mă aflu în raport cu Lazăr Lădariu într-o relație privilegiată – sunt editorul a unsprezece dintre cărțile sale, din care opt de poezie și celelalte de publicistică. Primele două au apărut la Editura Columna, iar celelalte la Editura Tipomur. Această consecvență editorială e onorantă, iar pe de altă parte ne arată un Lazăr Lădariu detașat de orgolii provinciale, de a tipări la cine știe ce editură de răsunet, după ce, totuși, a publicat înainte de 1989 și la editurile Dacia și Eminescu. Domnia sa a avut încredere într-o editură locală, cei drept cea mai importantă, o editură care a tipărit de la înființare peste 400 de titluri, cifră greu de egalat curând, chiar dacă, aparent, oricine poate avea editură, oricine poate tipări o carte.

Am moșit și această carte, chiar dacă ea a apărut la Editura Dacia, ceea ce mi-a asigurat un anume sentiment fratern, al coparticipării, al solidarității dar și răspunderii editoriale. *Sub norii de plastic*, în ciuda unei aparente de schimbare de ton și atitudine, prin metafora surprinzătoare din titlu, rămâne, totuși, o carte marca Lazăr Lădariu, un brand vechi, câștigat cu trudă, care s-a impus în timp. Poetul a rămas și prin această carte un autor

al echilibrului, un sentimental lucid, un nostalgic bine temperat, riguros în arhitecturile sale poetice, nemaifăcând decât accidental escapade „în dulcele stil clasic”, cum ar spune Nichita Stănescu.

Imaginarul poetic devine biografie, iar propria biografie sursă a imaginarului. Cotidianul din această poezie capătă sens moral, în veritabile parabole civile. Între regăsiri și recuperare, poezia lui Lazăr Lădariu caută locul geometric al ființei poetice. Livresc fără ostentație, necenzurându-și emoția, dar nici exacerband-o, Lazăr Lădariu rămâne un poet original, dincolo de orice afiliație sau afinitate electivă.

Și acest volum al lui Lazăr Lădariu stă sub semnul confesiunii. Câtă confesiune atâta biografie, câtă biografie atâta poezie, pare a ne spune poetul. Acum însă, biograficul e văzut în dimensiunea sa metafizică. O metafizică a resemnării, a împăcării, într-o perspectivă mioritică.

Lazăr Lădariu a deopășit tentațiile dragi optzecismului poetic care recupera realul, redescoperea cotidianul, insignifiantul, ironia, ludicul. Regăsim în versurile lui Lazăr Lădariu cotidianul, care însă a trecut acum de epiderma anecdoticului, anodinului, reverberând în cercurile concentrice ale metafizicii. Există în poemele lui Lazăr Lădariu un flux al memoriei baconskian, care a întreținut incandescența unor „zări și etape”, cum ar zice Blaga. Poetul regăsește mereu sursele primordiale ale lirismului, cu dominantă emoției ca meteorologie a trăirilor, ca în poemul *Stau sub întâia ninsoare*: „Ce liniște-i deasupra pădurii;/ /singur/stau sub întâia ninsoare,/năframa norilor/scutură fluturi/până în adâncul mărilor/prin această tăcere/în care nimeni /nu moare;//doar apa geme/sub povara zăpezii,/în leagănul de gheață/al serii;//lămâie pe cer,/luna trece/în luntre de aur,/lumina ei/adoarme uitată pe acoperișuri;//mestecenii triști/aud viitoarea lor frunză/cum cântă/doina doar de ei înțeleasă;//ce liniște-i deasupra pădurii//când trece,/la un semnal,/așteptatul cal negru/pe câmpul cel alb”.

În crescendo, în ultimele cărți, tonul de spovedanie capătă accente atât de grave, care nu e doar o etapă poetică, ci și un prag biologic, →

NICOLAE BĂCIUȚ

unul în care thanaticul are preeminență. Poezia de acum a lui Lazăr Lădariu are pentru autor semnificația pe care au avut-o *Psalmii* pentru Arghezi. Acum, poetul, devenind profund religios, câștigă detașare, înseninare.

Redescoperirea religiosului deschi-de poeziei lui Lazăr Lădariu perspec-tive noi. Poetul are resurse pentru a da acestei teme dimensiuni lirice pe măsură.

Atunci când simte nevoia implicării, verbul poetului e tăios, necruțator, ca în poemul „Manifest”, unde revolta e bipolarizată. E și o revoltă față de lumea exterioară, dar și o luptă a sinelui cu sinele: „M-am săturat/de crâncenele vedenii, /zilnic dându-mi târcoale,/mimând imnuri triumfale/prin răscolirea disperărilor; // de primăverile amăgitoare-s sătul,/ de corbii roțiți în stoluri/deasupra victoriilor mereu amânate;//m-am săturat/de toți acești stăpâni/peste regatele moarte,/de acei zburători cu aripile păsării adormite,/ de vorbitorii despre patrie /cu gura mereu plină de aur,/de povestirile cu miros de sânge/ de prin cotloanele în care/ moartea mereu se ascunde;//m-am săturat/de cântatul alienat/al cocoșilor din flori de crizanteme, /de ticăloșia luată drept suferință,/ de patimile dominate/de sfârșitul de aur al promisiunilor;// m-am săturat/de îngerii tăului /sfaturi dând gureșilor înțărcați/cu țării la birtul din colț,/de găștele guralive,/ duse pe apa sâmbetei,/ca vinul cel prost, /odată cu zdrențele gândurilor;// m-am săturat/ de duhurile arțăgoase/ mereu blestemând trupurile;//dincolo de mormânt, / morții/ umbra și-o sar/cu haine grele,/de timp și pământ”.

Ce sunt, în acest context, **Norii de plastic** pentru poet Lădariu? Nicidecum o schimbare de macaz, ci o extensie a viziunii sale poetice, o nouă proiecție a temporalității, o detașare de o anume degradare a realului: „uneori,/printre atâtea-ntrebări/ auzim doar secundele smucind lanțul,/pentru a trăi amintirile noastre /reale.” (**Sub norii de plastic**).

Lazăr Lădariu rămâne și prin această carte un poet de esență lirică, al confesiunii netrucate, între identitate și alteritate, cu texte elaborate minuțios, cu tentații de orfevriar, conturând o viziune proprie a sentimentelor; rămâne un poet al „devenirii întru ființă”.

Scrisă sub zodia melancoliei, a nostalgiilor, noua carte a lui Lazăr Lădariu îl înscrie pe autor „în harta sigură a valorilor poeziei noastre contemporane, unde nu este deloc ușor să ocupi un loc distinctiv”, așa cum intuia încă de la cartea de debut a poetului, criticul Alex. Ștefănescu.

Lazăr Lădariu n-a parcurs un traseu poetic spectaculos, ci unul al acumularilor lente, într-o coerență stilistică și aprofundare tematică. Despre poezia sa au scris critici importanți, de la Laurențiu Ulici la Alex Ștefănescu, de la Iulian Boldea la Cornel Moraru. Cu siguranță, lirica lui Lazăr Lădariu ar fi putut beneficia de o receptare mai substanțială, dacă o bună parte a criticii literare nu s-ar fi complăcut în demisia morale, făcând judecăți de valoare prin prisma politicului, a apartenenței sau simpatiei politice.

Cred că lui Lazăr Lădariu i se potrivesc cum nu se poate mai bine și cuvintele lui Shakespeare: „Munca pe care o îndeplinim cu plăcere ne vindecă de truda ei”. Cred că de aceea Lazăr Lădariu, ajuns la o vârstă la care cei mai mulți depun armele, trăiește o a doua tinerețe. Cei care-l cunoaștem mai de-aproape știm că nu a încetat să scrie poezie, să facă gazetărie, să conducă o publicație, să fie angajat pe frontul politicii. Sunt admirabile, pilduitoare eforturile pe care le face pentru a se menține în prima linie a vieții culturale, sociale și politice.

Pare de necrezut, atâta vreme cât Lazăr Lădariu e la fel de activ cum l-am știut dintotdeauna, dacă nu cumva acum se întrece pe sine, risipitor în marea sa iubire, gazetăria, credincios față de poezie, devotat unor idealuri, care fac să i se potrivească de minune testamentarele versuri văcăresciene: „Las vouă moștenire / Creșterea limbei românești / Ș-a patriei cinstire”.

Cu această nouă carte, Lazăr Lădariu confirmă o voce distinctă și consacră un destin de scriitor.

Lansare de carte la *Librăria Romulus Guga*”

Mai tânăr ca mine, trece timpul

Pe aici trenul visului
niciodată n-a trecut
și nici nu va trece;

plouă ca într-o prelungită
elegie de toamnă,
pe mal stau ca într-un început,
visând cum dincolo
toate odată
se prăbușesc la semnal;

prunii grei de poamă
în tăcere se frâng,
iertare-și cere vremea,
umilită-i până și oboseala trupului;

în redingota de litere trece poetul,
în ochiul hazardului se coc
întâmplările,
balerine-paiate dansează
printre jaloanele tristeții;

metaforele luminii
trec norii înalți;

pe aici trenul visului
niciodată n-a trecut
și nu va mai trece;

peste muțenia apei,
ecou prelung,
în vârful picioarelor,
mai tânăr ca mine,
trece timpul.

Polen de ger duc cupele de crini

Mirese albe dealul gol visează,
Cu muguri, la urechi, de promoroacă,
Prin ape verzi, năvalnici cai nechează,
Se-ntoarce seara în bătaie de toacă.

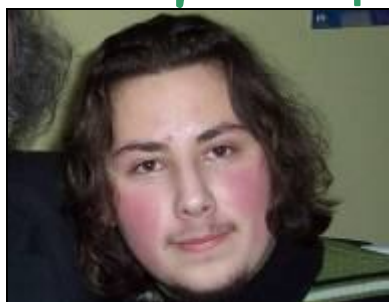
Departele-i aproape, mai aproape,
Vifor de floare rece-i prin grădini,
O lună lină trece pe sub pleoape,
Ochii cerului de îngeri sunt mai plini.

Prin nopți aud, izvoarele mă cheamă
În pădurea ceea tristă de demult,
Nori mari și suri trecutului dau vamă,
Mă-ndeamnă orga izvorului s-ascult.

Greu polen de ger duc cupele de crini,
Încet, cerul își varsă iarăși colbul,
Lătrată-i luna de toți ai iernii câini,
Când ‘naltul din năframă-și varsă
albul.

LAZĂR LĂDARIU
(Din volumul “Medalii de rouă”)

Lăzăr Lădăriu și bucuriile simple

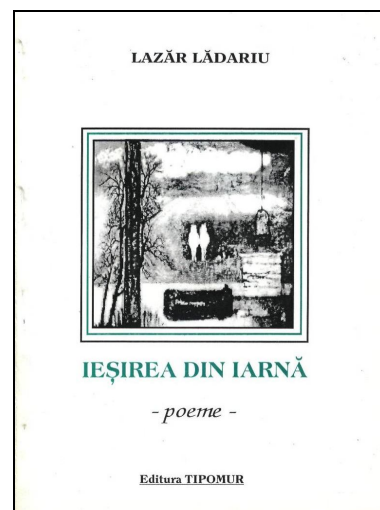

Poetul Lazăr Lădăriu e la un moment editorial deosebit. Poetul special, și recognoscibil printr-un stil personal, își îmbogățește alura, își îmbogățește forma și substanța prin care se exprimă și prin care se arată. „*Memorii. File de jurnal. Confesiuni*”, Editura Nico, 2012 e o carte pe cât de interesantă și de complementară poeziei, pe atât de originală ca viziune și ca forță. Cele trei perspective ale abordării fac din biografic o putere a credibilității. Îndoește se consideră că în jurnal poți scrie ce vrei, autarhic, fără control exterior. Celelalte capitole aduc însă la rândul lor alte voci care vorbesc despre autor și îi întregesc portretul, adică îi fac credibile singurătatea și lapidaritatea notelor de jurnal. Dintre cele trei capitole cel de jurnal mi-a plăcut din cale-afară de mult. Notățiile fugare, secvențiale, devin uneori alegorice prin ruptură, prin faptul că nu e un jurnal continuu, ci e un jurnal spectral, un jurnal care arată o epocă dintr-o perspectivă foarte onestă și netrucată. Cărți asemănătoare, și totuși diferite, au dat în ultimii ani Adrian Marino, „*Viața unui om singur*” și Constanța Buzea, „*Creștetul ghețarului*”, toate trei importante în literatura diaristică recentă. Viața scriitorului în comunism, primele cărți, truda, birocrăția, viața de scriitor în provincie, situația politică și literară, note de lectură, plăcerea de a citi scriitori sud-americani și ruși, într-un exotism salvator, zeci și zeci de poezii personale în text, cu variante, într-un șantier în care poetul revine asupra textului uneori chiar fără a-l numi poem. Cu insistență asupra refacerii (Câți poeți fac și refac un text de câteva strofe? Tot mai rar.) Jurnalul acoperă perioada februarie 1983- mai 2002 și cea mai frapantă calitate a sa e continuitatea lapidarității, excesul de zgârcenie față de cuvânt. Prima dată acest lucru

pare un minus, pe parcurs însă se observă cât de bine valorifică notația. Mai ales în perioada de sfârșit a anilor 80 notația ca întreruptă de o pană de curent (pana de curent ca ipotetic partener de dialog într-o maieutică personală!) se evidențiază aproape visceral. Sărăcia, disperarea, redundanța acelorași temeri, lipsa de chef din redacție, „trăim în poala fricii” revin obsesiv și pun jurnalul în radarul major al genului la granița cu literatura. Senzația e aceea că notațiile par niște alexandrini unul după altul, fără rimă, într-un perpetuu atelier centrifugal și condensat. Jurnalul regelui Carol I, publicat în urmă cu câțiva ani, e scris într-o lapidaritate similară. Forța de rezistență a jurnalului poetului Lazăr Lădăriu devine complice prin versuri, poemele din jurnal nu sunt adăugiri târzii și strategice pentru a sparge blocul de beton-armat unui text sau, cum se numește în presă, a împărți în coloane, ci sunt din aceeași suferință ca notele în proză. În acest fel sinceritate unui jurnal e dublată afectiv și artistic. Relația nu e de neobservat. Dialogul sună complex și natural. Viteza de electrocardiogramă a unei pagini de jurnal, din acest prim volum, dacă redă ceva înainte de toate, e un puls al epocii și un *spleen personal*.

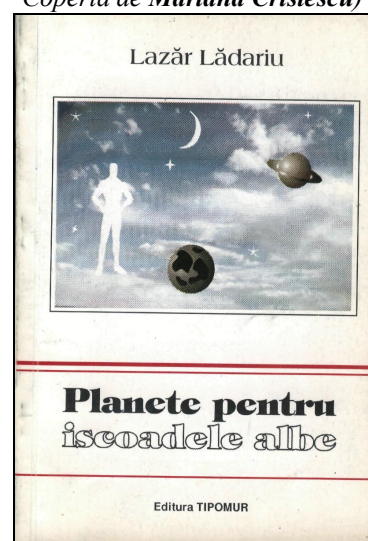
Celor care cunosc neobositul jurnalist Lazăr Lădăriu, pe poetul inspirat și destul de prolific, această carte le aduce în față de la viața literară la viața personală, nu fără judecăți de valoare, uneori mai aspre, alteori mai blânde, de la viața politică la fapte care generează un abis afectiv, altfel spus, la poezie. Dar toate, cel puțin contextual, altfel. „*Martor*”, „*Plăcuta zăbavă*” și acest volum memorialistic arată o conștiință literară, ca să nu mai vorbim de volumele de versuri care sunt esența ei, unică prin consecvență și talent. Opera literară și mărturia de jurnal vor rămâne mai mult decât presa și mai mult decât strădaniile politice. Când avem jurnalul lor, sentimental meu este că trebuie să facem un efort să ne înțelegem scriitorii și să îi iubim. De ce să „ne”? ar veni întrebarea urgent. Pentru că ne aparțin nu auctorial, ci empatic. Pentru că sunt acolo de unde mai toți au plecat. O bucurie simplă această carte în care e vorba despre o bucurie simplă...

DARIE DUCAN

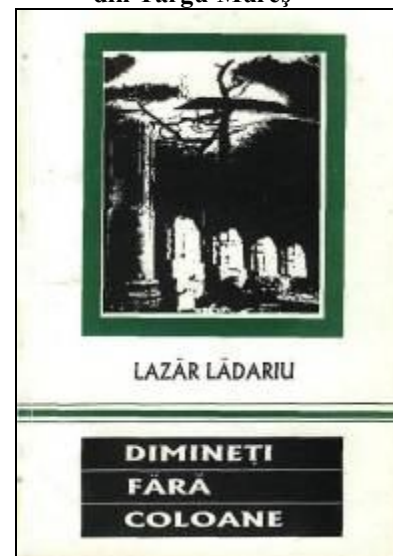
(Editura TIPOMUR, Târgu-Mureș, 1997.

Coperta de **Mariana Cristescu**)

(Editura TIPOMUR, Târgu-Mureș, 1995. Coperta autorului)

Premiul Asociației Scriitorilor din Târgu-Mureș

(Editura TIPOMUR, Târgu-Mureș, 1994.

Coperta de **Ion Petru Pop**)

PLĂCUTĂ ȘI DE FOLOS ZĂBAVĂ

Lazăr Lădariu debutant? Iată o aserțiune reală, oricât de incredibilă, pentru un autor ajuns la o vârstă venerabilă.

Lazăr Lădariu debutează în volum cu critică literară, lucru numai în aparență surprinzător, pentru cine nu a citit în ultimele decenii cotidianul „Cuvântul liber”, în paginile căruia Lazăr Lădariu a fost o prezență constantă în orizontul evaluării critice a literaturii mureșene în primul rând.

Din această „plăcută zăbavă” a lecturii critice s-a născut o carte, o veritabilă panoramă a literaturii mureșene postdecembriste, panoramă pe care o oferă, iată, un poet și nu un critic literar al locului, cum ar fi fost de așteptat. „Sunt doar un cititor, avizat cred, în lumea asta postdecembristă inundată de scepticism, de ură și de lipsa toleranței în toate domeniile”, spune Lazăr Lădariu. „Plăcuta zăbavă” își refuză pentru autor aura de critic și istoric literar, acceptând așadar doar condiția lectorului avizat, într-o relație a autorului „cu literatura și cu vremea”, după cum se precizează în „Cuvântul înainte” al cărții. Relație care situează lectura între meserii, cu toți parametri definitori ai profesionalismului, ca activitate responsabilă, care exclude amatorismul, facilul, conjuncturalul.

Chiar dacă nu se consideră critic literar, actul lecturii critice are toate datele judecății morale, cea care respectă principiul, adevărul, oricât loc ar putea să-și reclame subiectivismul, într-o declarată atitudine a solidarității de breaslă.

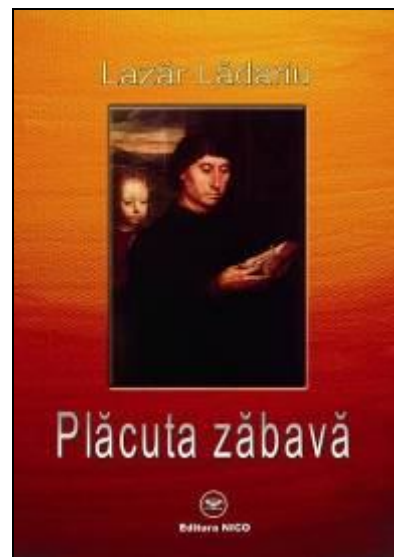
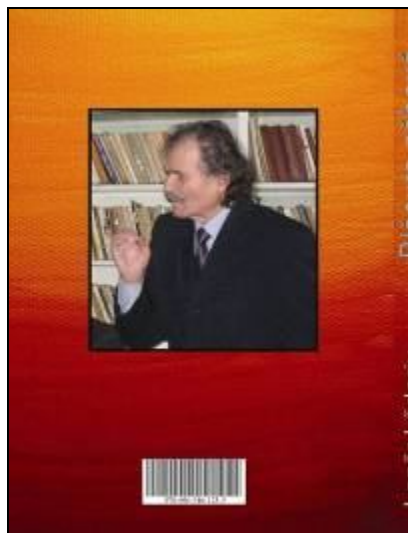
În fapt, Lazăr Lădariu este critic literar în această carte, unul care practică un gen delicat, cel al criticii de întâmpinare, al criticii de susținere, ceea ce nu presupune și a face concesii axiologice, dar optează pentru a vedea mai ales partea plină a paharului editorial. Și mai face un lucru elementar – chiar citește cărțile pe care le comentează, nu le frunzărește doar, cum se mai obișnuiește și la case mari.

Și Lazăr Lădariu nu e doar critic literar și istoric literar, ci și un atent observator al fonomenului cultural mureșean, căruia îi înregistrează

pulsul, trăirile proprii relevante, dar și cele dintr-un spectru mai larg, la care are conexiuni. În toate situațiile însă, verbul critic al lui Lazăr Lădariu are forță.

Întoarcerea în timp, recuperările încep de la sfârșitul deceniului nouă, dar substanța cărții se constituie din textele postdecembriste, cele care se subsumează unui activism cultural dinamic, imparțial, generos, jertfelnic, larg cuprinzător, până la urmă, el fiind adesea concurențial, în vârtejul numeroaselor și diverselor angajamente profesionale, sociale, publice, adesea sufocante. Cele două decenii postdecembriste își împart reprezentarea, unul fiind dedicat mai ales jurnalismului cultural, iar celălalt „plăcutei zăbave”, lecturii critice, când timpul poetului și jurnalistului nu a mai fost subordonat uzurii politicului.

În lecturile sale critice, Lazăr Lădariu nu are rețineri în a face aprecieri adesea superlative: „Iar când Valentin Marica te încântă, fără pic de vanitate, cu versul dumnezeiesc „Țin sub braț/ liniștea de la ușa bisericii”, din poemul „Albul mai poate fi cuvânt...””, într-adevăr, ești dominat de convingerea fermă că ai în față un adevărat mare poet, pe care-l salut, din nou, cu statornică bucurie colegială”. sau „Din neamul poezilor, acela al „zburătorilor cu aripile-ascunse sub cămașă”, văzuți de Nicolae Dabija, al „zânatnicilor” lui Nichita Stănescu, al „limbilor clopotelor de alarmă”, cum îi numea Ioan Alexandru, prin talentul ei, Sorina Bloj învinge și prin „Cuvântul nerostit”: „N-ai cum

să știi cum doare/ cuvântul nerostit;/ e-o floare ce-nfloarește/ spre minus infinit;/ e-o pasăre rănită;/ ecou încremenit.// N-ai cum să știi cum doare/ cuvântul nerostit;/ e-o aripă legată/ de cuibul blestemat;/ e-un ochi citind în noaptea/ celui mai greu păcat.// Blestem legat de floarea/ ce n-a mai înflorit;/ de setea de lumină/ ce nu s-a potolit;/ de vinul negru-albastru/ din care m-am trezit.” sau „mă voi referi doar la această parte a excelentei cărți-eseu „«Caragialumea»-matrice și prefigurare” - a lui Cristian Stamatoiu, cadru universitar la UATC Târgu-Mureș, anume la actualitatea operei lui Caragiale, văzută de autor”. ori „Darie Ducan știe prea bine că el a pornit pe un drum aparte, original și surprinzător, atâta vreme cât este convins că-i îndreptățit să exclame: „Trag la indigo, de vreau, luna din cer!” sau „În Mioara Kozac am descoperit o reală personalitate, un talent incontestabil afirmat pe acest tărâm al eselui. O dovedește, din plin, cartea cu titlul inspirat „EgoGrafii. Exerciții de dicție pentru păstrarea iluziilor”.

Neindiferent la opacitatea unei anume critici literare care ignoră cărți precum cele pe care le comentează, Lazăr Lădariu nu se sfiește să dea sfaturi unui mai tânăr poet: „I-aș sfătui pe foarte tânărul poet Darie Ducan să nu devină sensibil la reacțiile unor cărcotași neputincioși”.

Poate că această carte, în subsidiar, prin astfel de poziții, e și o carte polemică, oricâtă

NICOLAE BĂCIUȚ

cordialitate invocă și evocă autorul, una care contrazice etichetele cu care o pretinsă elită culturală desconsideră o bună parte a fenomenului editorial mureșean.

Ca să nu spun că aceasta a refuzat până și consemnarea unui procent covârșitor dintre cărțile apărute în ultimele două decenii, măcar ca la rubrica de „mică publicitate”.

E greu să treci cu vederea nume ca Romulus Guga, Serafim Duicu, Mihai Sin, Valentin Marica, Mariana Cristescu, Cristian Stamatoiu, Răzvan Ducan, Sorina Bloj, Darie Ducan, Magdalena Dorina Suciuc... și lista e lungă și ea include inclusiv pe Lazăr Lădariu.

Doar trecând în revistă titlurile și autorii comentați de Lazăr Lădariu, câteva zeci, numai o privire cu ochelari de cal poate ignora sau minimaliza dimensiunea vieții cărții în spațiul mureșean. „Nu de orgolii, spune Lazăr Lădariu, este nevoie în lumea bulversată în care azi trăim, ci de toleranță, de înțelegere și înțelepciune”.

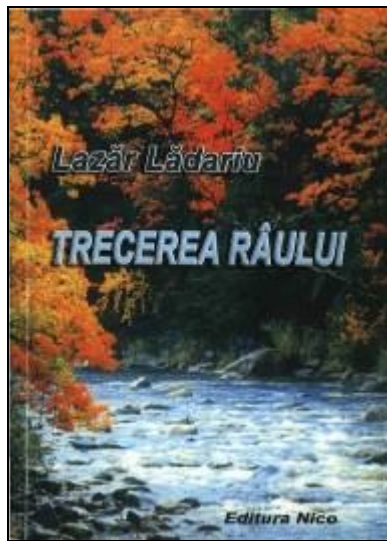
Cartea lui Lazăr Lădariu nu face nici ierarhii, nici nu demolează. Ea propune, afirmă nume, valori, oferă o șansă până și celor aflați pe treptele mai de jos ale literaturii, parcă sugerându-ne că e loc pentru toată lumea.

Chiar dacă restrictivă, fiindcă sumarul cărții include comentarii doar la acele cărți pe care Lazăr Lădariu le-a prezentat la prima întâlnire cu cititorii, panorama literară mureșeană oferită de Lazăr Lădariu e mai mult decât substanțială, poate cea mai relevantă de la *Dicționarul de scriitori mureșeni* al Anei Cosma, tipărit cu un deceniu în urmă. Cândva, o sintagmă a făcut carieră: „calmul valorilor”. Ar fi de preferat ca în acest calm, valorile să se vadă, să fie auzite. Altfel, opozabile calmului sunt „zgomotul și furia”.

Cum cartea e și un obiect, nu putem să nu remarcăm la această ediție îngrijită de Mariana Cristescu și ținuta grafică, inspirată și sugestivă copertă.

„Plăcuta zăbavă”, între critica literară și publicistică culturală, e o carte care contează, o carte care rămâne!

TRECEREA RÂULUI

(Editura NICO, Târgu-Mureș, 2007.
Coperta de Mariana Cristescu.)

Premiul Asociației Scriitorilor din Târgu-Mureș Lazăr Lădariu e un poet cu un destin atipic. A intrat în literatură pe porțile reportajului („Râurile se întorc la izvoare”) – e adevărat, un reportaj nu lipsit de lirism, în genul lui Geo Bogza. Apoi, n-a intrat în literatură cu generația sa, ci cu „optzeciștii”, cu care a fost asimilat, de altfel, o vreme, nu ca vârstă biologică, cât ca vârstă de creație, ca univers tematic, ca apoi să-și câștige locul său adevărat în literatură, acela de lip singuratic, de alergător de cursă lungă, care s-a detașat de plutonul poeziei mureșene în care s-a aflat la „start” și din care au fost destule pierderi și rătăcirii pe traseu, dar care s-a reconfigurat, cu alți „alergători” și cu alte mize.

Lazăr Lădariu a urmat un curs aparte, în continuă ascensiune, într-o continuă acumulare, pe principiul bulgărelui de zăpadă. Și când părea ostenit, poetul a știut să aleagă locul de „popas” în care aerul era respirabil, în care nu era nici un risc ca poezia sa să se sufocă.

În ultimii ani, poetul Lazăr Lădariu nu doar că și-a întezit ritmul, dar și-a făcut și un ritual din „a da naștere” unei noi cărți între două „nașteri”: nașterea Pruncului Iisus și nașterea Anului Nou.

După „Sub norii de plastic” (Editura Dacia, 2005), „Litaniile cerului” (Editura Nico, 2006), anul

2007 a fost încheiat cu „Trecerea râului” (Editura Nico).

„Litaniile cerului” erau un pariu, ambiționau o reînnoire și o ucenicie la clasici, o demonstrație a disponibilităților poetice într-un orizont extins, de mare diversitate, o sfidare a modelor și modelelor poetice fără a risca intersecția cu desuetudinea în plin elan postmodernist.

Dacă în volumul de debut („Câmpuri cosite cu ceață”, Editura Dacia, 1985), criticul Cornel Moraru remarcă „spaima de absolutul morții” („Poezia lui Lazăr Lădariu, în „Vatra” nr. 3/1987), evoluția poeziei lui Lazăr Lădariu până la acest volum a câștigat în detașare și seninătate „mioritică”.

„Trecerea râului” este, indiscutabil, cartea cea mai importantă a lui Lazăr Lădariu, cea care confirmă toată investiția de speranță făcută în poezia sa, cea care consolidează reperele care au definit-o de la început: rigoare și distincție, rafinament și profunzime, rostuire în rostire, discreție și echilibru, înscriindu-l astfel în linia marilor spirite poetice ardelenice, de la Lucian Blaga la Adrian Popescu, de la Ion Mureșan la Valentin Marica.

Îndrăzneț acolo unde cei mai mulți renunță, Lazăr Lădariu reabilitează teme și prozodii, în metafore mereu proaspete, într-un tumult imaginativ debordant, într-o conciliere a tradiționalismului cu hermetismul, cu reflexe expresioniste și onirice.

Lazăr Lădariu e un senior al poeziei mureșene, în sensul genuin al termenului, el situându-se acolo unde poezia e credință, unde credința e poezie.

„Am suferit prea mult, spunea Cioran, ca să nu am bucurii de-a dreptul insuportabile”. „Trecerea râului” poate fi, pentru Lazăr Lădariu, o „bucurie insuportabilă”, dincolo de care e greu de întrezărit ce ar putea urma, însuși poetul exprimându-și temeri în acest sens. Cunoscându-l însă bine pe Lazăr Lădariu, știu că va avea puterea să nu se lase copleșit de această bucurie editorială. Pentru că Lazăr Lădariu nu și-a spus ultimul cuvânt în poezie.

NICOLAE BĂCIUȚ

Secunda de pământ

„Grădinile suspendate ale Poetului sau prăbușirea în cer” îmi intitulam un comentariu trecut, vorbind despre „Vecerniile memoriei”, un alt volum de versuri al lui Lazăr Lădariu. Și spuneam atunci despre lirica sa, comparând-o, ca și pe cea despre care vorbim acum - „Secunda de pământ” -, cu luxurianta grădină ridicată, în miezul deșertului, de Nabucodonosor, pentru Semiramida, regina sa persană, afirmând că, asemenea acesteia, din filele cărții, imaginația clădește, ca dintr-un abur de vis, bătrâne trepte de piatră prinse în încheștări de ramuri verzi, pe care, urcându-le, își vor fi tocit gândurile înțelepții, ocrotiți de arbori cu rădăcini în cer.

„Cuvintele mele/sunt ca munții,/ca stâncile adunate/snop de aur în mâna lui Dumnezeu://cuvintele mele,/de departe privitye,/au forma văzută/doar de cei care urcă muntele;.../cuvintele mele,/învers rostite,/sar putea să vă sperie,/în oglindă privitye;

În grădinile suspendate ale poetului, „în totala ei libertate,/seara își sună bănuții copacilor./ și apa verde-i/ o iarbă rece,/ tăcută/ și fără nădejde:// prin singurătatea închizându-se-n sine,/ pentru ora vânătorii/ din țesuturile ei moarte, / floarea învie:// în așteptare,/ semințele înving gravitația/ pentru viața plantelor de azi și de mâine.” „Pete de iarbă au răsărit după ploaie” se intitulează poemul din care am citat fragmentul, superb, după mine, care esențializează estetica autorului. Este un poem al statorniciei, al durabilității și permanenței Omului, valori ale Neamului românesc, acceptând marea trecere, dar învingând gravitația. Deși..., „de este un loc de treceri uitat,/ acolo, acum m-aș întoarce” – mărturisește autorul, într-un alt poem, astfel intitulat. Nimic nou, până aici. „Repetabila povară” a Poetului. „Clipă, rămâi!” – strigă și Faust, în opera lui Goethe. „Oprește trecerea!/ Știi că, unde nu e moarte, nu e nici iubire - și totuși, Te rog:/ Oprește, Doamne, ceasornicul cu care ne măsoară destrămarea.” - spune Lucian Blaga, „În Marea Trecere”... Iar Dante avertizează, la Poarta Infernului: „Lasciate ogni speranza,

voi ch'entrate...” Dar tot el spune și... „Mai bine cu tine în Infern, decât fără tine în Paradis”...

Versuri de tinerețe? Nicidecum. E Lazăr Lădariu un poet romantic? Un romantic târziu, mai degrabă, cu accente impresioniste, chiar suprarealiste pe alocuri, cu capul și sufletul pline de poezie, de literatură, în general. Sub aspect cronologic, da, sunt poeme de relativă tinerețe, cele din „Secunda de pământ”. Dar există, oare, o vârstă a poeziei? I-am citit toate cărțile, m-am ocupat de 99,99% dintre ediții și pot spune, cu mâna pe inimă, că nu am sesizat nicio diferență – stilistic și ideatic – între poezia de acum 20 de ani și cea de azi. „Stilul e omul însuși” – spunea naturalistul francez Georges-Louis Leclerc, baron de Buffon (secolul 18), și viața confirmă. Și poezia lui Lazăr confirmă. Reperele sunt aceleași: obârșia, casa părintească, părinții, strămoșii, credința, frumusețea plaiului, oglinzile sufletului, zbulciumul, marea trecere... Permanențe.

Element fundamental, la care se întoarce mereu și mereu, precum „râurile se întorc la izvoare”, „Casa mea de pe deal/ cu câte o oră coboară la locul ei/ pe un val nevăzut cu ochiul” . Nota bene: „coboară” – nu alunecă, nu se prăbușește! - , coboară din vis, „de pe deal”, din universul ondulat, cum ar spune filosoful Lucian Blaga, către Gee – Mater – Pământul, pentru a renaște din mirabila lui sămânță. Veșnicia născută la sat – declarată și statuată ca atare de marele filosof – apare și în poemele lui Lazăr Lădariu, doar că dinamica gândului ardelenesc „dus până la capăt” transcende condiția telurică a

Biblioteca Municipală “Petru Maior” din Reghin – locul multor întâlniri literare. Marin Șara, Mariana Cristescu, Lazăr Lădariu, Nicolae Băciuș, primarul ec. Maria Precup, Răzvan Ducan, 17 ianuarie 2014

obârșiei către înalta comunicare cu Divinitatea. Citind „Apele trec, pietrele veșnic rămân”, ca icoane de abur ni se perindă prin amintire chipurile țăranilor îndemnați la revoltă de Radu Gyr ori cel al fratelui Mihai, din Idicelul nașterii, cu care poetul se identifică, suind Golgota Neamului.

Fost-am Iisus chinuit în celule,/fost-am și lacrima din cântul păgân./am scrâșnit și am plâns, supus, că știam:/apele trec, pietrele veșnic rămân.//Fost-am cel mereu înjugat de nevoi,/fost-am călcat și de vicleanul cel spân,/sorbit-am aerul ca laptele sfânt:/apele trec, pietrele veșnic rămân.//Fost-am cu voi prin Siberii reale/și în cele din gând prin ceruri stăpân,/cunună de spini eu purtat-am convins:/apele trec, pietrele veșnic rămân.

Sunt repere fundamentale care îi prefigurează lirica și pe care le vom regăsi, leitmotivic, în toate volumele de mai târziu. Avem de a face, încă de acum, cu o poezie originală, care se va dovedi inconfundabilă, de o senzualitate aparte, cu lumini discrete, cu mirări și întrebări fundamentale, care ne trimit cu gândul la estetica blagiană și la cea a lui Emil Cioran, Lazăr Lădariu fiind ardelen până la ultima fibră, fapt ce nu-l împiedică însă să își împrospăteze uneori până în seva speranței unui „ev aprins”: „doar ochii/ priveau spre Numele mare al inimii/ pe ape trezite urcând/ și cântecul doar acolo lin începea/ înainte de sine,/ semn viu al timpului nou”. (Și cântecul doar acolo lin începea)

Faust modern, fiu risipitor, aidoma tuturor creatorilor, poetul se mărturisește: Am trecut prin toată→

MARIANA CRISTESCU

otrava viiturilor,/ spinii mi-au mușcat lacomi din carne,/ nicio grijă, asta-i rostul lor, de-a fi spini; // mi-am oblojit rănile/cu luminoasa iarbă a zăpezii,/apă,/câtă privirea, am văzut/ înapoi/și-nainte,/gândul meu/ pasăre adormită-n copac,/un rod care pică; // mi-am lepădat, pe rând,/piele cu piele,/toți pe lângă mine-au trecut,/am auzit orele în mări născându-se/și-un cutremur prin toate; // nimic cu mine n-am luat,/și-acum m-am întors/cu mâinile goale.

„Poezia este un veșmânt în care ne îmbrăcăm iubirea și moartea.” - scrie undeva Lucian Blaga. Așa este „Apele trec, pietrele veșnic rămân” - exclamă și autorul de față.

Un poet fără vârstă, care își restituie și se restituie sieși, venind către noi acum cu un nou, fascinant, volum de versuri, în veșnic proaspăta căutare de ideal, dislocând faustic spații mari de abur, în inconfundabila sa plutire deasupra lumii celei de toate zilele. Coboară din nou din „grădinile sale suspendate”, Lazăr Lădariu, același, și totuși altul, în „Secunda (sa) de pământ”: „Să ascult cântecul unic/ la munte am venit cu inima-ntreagă,/măr rotund pulsându-mi în carne; // la piatră am venit,/ mai tăcut ca niciodată. // să învăț lecția cufundării/ în cuvântul fără întoarceri; // pe câmp am ieșit/ tot alfabetul germinăției,/să cumosc respirația aceluia mesteacăn; // pentru o gură de aer/ muntelui,/ pietrei,/ câmpului/le dăruiesc acum/ secunda mea de pământ./ Secunda ce sunt.”

Este o carte foarte frumoasă, mi-a făcut plăcere să lucrez la punerea ei într-o formă accesibilă cititorilor și, în loc de orice altă încheiere, vă voi reda încă una dintre poeziile care îmi încălzesc sufletul.

Rugă de joi: Doamne, nu mă osândi acum,/pentru cele de mine niciodată /gândite,/ niciodată făcute,/ci, mai degrabă, aprobă despicairea cerului/pentru durerile noastre/ de o întreagă Vinere a patimilor/de nimeni niciodată știute; // Doamne, mersul acesta pe ape,/precum și dansul pe sărmă,/e incomod deja,/și încălțările/ne mușcă groaznic călcâiul /obișnuit doar/cu trecerea prin pasajul/ într-o zeghe de zebra; // Doamne, întoarce-ți fața acum/ spre cele lumefiți/și salvează-ne de toate/ mizeriile de-o zi/ ratață,/ca iubirea, ca iarba călcată/între două trenuri/ întotdeauna de noapte.

Secunda de pământ

Editura Nico, Târgu-Mureș, 2013

Motto: „...toate acum urcând muntele/ răsună în urechea bolnavă/ cu ora/ cu ziua/ cu anul/ fereastra rotundă se rostogolește/ prin resemnarea zăpezilor;/ în buzunarul hainei/ răbdător se coace poemul.”

(Lazăr Lădariu, *Răbdător se coace poemul*)

„Ca iedera de arbur” (să folosim o expresie poetică eminesciană – vezi „Scrisoarea I”) se ține poezia de **Lazăr Lădariu** și atunci când își scrie jurnalul. În fărăde-oprirea ei, poezia își face loc potrivit în pagina jurnalului, amplificându-i inefabilul mărturisirii. Prin „*Secunda de pământ*”, poeme din jurnal devin parte văzută, exprimând adâncimi și înălțimi ale cuvintelor „fără de întoarceri” prin care Lazăr Lădariu susține vocația sacră a poeziei sau ceea ce Vasile Voiculescu numea „*Călătoria spre locul inimii*”. Ne întâlnim în biografia literară a lui Lazăr Lădariu, din nou, cu o carte a semnelor ascensionale. Metaforele urcușului spre lumea mai înaltă, cea a revelațiilor, revin în structuri lirice decisive. Acum, cuvântul ordonator al confesiunii lirice e *muntele*, cel cu stâncile „adunate snop de aur în mâna lui Dumnezeu”, aura de sacralitatea a cuvântului unindu-se cu sacralitatea muntelui. După eliberarea din „greșelile începutului”, eul liric află *cântare nouă*, palpând locuri ideale de trecere spre „*aerul absolutului*”. În timp ce „nimicul umblă prin toate cu sabia lui scoasă”, eul poetic, urmând *psalmii lui David*, se desprinde de efemeritate și viclesugurile contingentului, de irosire, privind, mai întâi, la „muntele nădejdlor”, mutându-se, apoi, în țăriile lui: „*pe creștet, colbul trecerii mele coboară, / urechea ia aminte la toate/ până să mă mut în munți ca o pasăre...*” Trama călătoriei poetului (*sufletul zilei mă împinge-nainte*) spre pururea înviere a vieții în *trupul alb* al muntelui este pecetluită în sfîntenia, inocența și sublimul gestului matern al binecuvântării: „*doar mama, / tristă lumânare, / topindu-se-n zare, / la pod îmi dă / binecuvântarea*

plecării” (**Plecarea**). Poetul, „cu călimara la brâu”, jertfelnic, cunoscând „înfrângerea” cu bucuria învingătorului, se leapădă de asperitățile și limitele clipei, ipostaziind o altă naștere a Numelui, cea prin care „*apele toate, / să ardă cu flacără vie și mare*” (**Nu cred**). Metafora urcușului e însoțită la Lazăr Lădariu de conștientizarea clară și interiorizarea subtilă a dramatismului nașterii poeziei („*cuvintele se înfruptă din mine*”), de rescrierea eului, prin trecerea de la angoasă la iluminare („*în zori ajuns, cel de aseară rătăcit*”); „*Secunda de pământ*” este cartea pragurilor de trecere dinspre abruptul existențial, fragilitatea și reclusiunea ființei spre „*cântecul unic*”; *pătrunde un muritor în veșnicie*, ar spune Dante. Eul poetic, clipă, *secundă de pământ* (din pământ suntem...!) e și *suflet de pământ*, dăruindu-se – ca summum - imensității, Marelui Tot, respirației veșnicului: „*muntelui, / pietrei, / câmpului / le dăruiesc acum / secunda mea de pământ. / Secunda ce sunt*” (**Secunda mea de pământ**). Urcușul, *drumul cel lung* al eului liric dezlegat de spaime, întinde rodnicia spirituală, mântuirea. Consemna, în *Răspunsuri către Talasie*, Sfântul Maxim Mărturisitorul: „*cel ce cere fără patimă, primește harul de a lucra prin fapte virtuțile*”. Călătoria în *nepătimire spre lumea mai înaltă* este, la Lazăr Lădariu, și solstițiu, și echinocțiu, purtând fiorul durerii unde poetul șezuse și plânse, dar și pe cel al vindecării prin „*venirea luminii*” (poetica textelor anunță lumina taborică) aflând „*ce-i în față, în spate...*” și cum se taie fereastră euharistică în cer: „*strig și cuvintele mele cad pietre pe stâncă, / acoperite de aripi sub lanțul subțire al morții/ prin norii văzduhului pândesc și aștept/ la temeliile lumii o rană răsplată...*” (**Citind psalmii lui David**)

Și prin acest volum, pentru Lazăr Lădariu este *vremea bună* a poeziei; căci Lazăr Lădariu este, tot mai mult, un Poem.

Târgu-Mureș, 27 martie 2013

Prof. dr. **Valentin MARICA**,
senior editor la Radio România
Târgu-Mureș

„Secunda ce sunt” a lui Lazăr Lădariu este “... pata de sânge care vorbește” a lui Nichita!

Uneori sunt urmărit de o serie de întrebări: Se cade ca un poet să aibă spirit critic față de poezia altui poet? Nu este riscul ca el să cadă în subiectivismul dat de propria poezie, de convingerea că aceasta este “firul roșu” al poeziei din toate... timpurile? Că totul în afara ei nu sunt decât devieri mai mari sau mai mici față de drumul de urmat de către... POETUL UNIVERSAL? Fără răspunsuri convingătoare, găsesc un subterfugiu. Rândurile scrise de un poet despre alt poet nu sunt cu adevărat rânduri de critică literară. Sunt sensibilități la care poetul ce scrie despre alt poet a rezonat. Sunt bucurii de cititor, mai mult sau mai puțin versat, sunt decriptări după „forma și asemănarea” poetului cititor.

Astfel, sub amendamentul celor exprimate, mă încum să scriu câteva rânduri despre „**Secunda de pământ**”, Ed. Nico, Tg.Mureș, 2013, proaspătă carte de versuri apărută sub semnătura lui **Lazăr Lădariu**, iluministul mureșan al acestor vremuri, erudit om de cultură, publicist și sensibil scriitor, harnic și motivat luptător social și național. *In extenso*, un om în slujba oamenilor, un român în slujba neamului său.

Cartea menționată este „extrasă” dintr-un jurnal, ținut în perioada februarie 1983 - mai 2002, arătând faptul că poezia izbucnea între două adnotări, între rânduri de scriere a sinelui, a conștiinței și conștientului, raportat în spațiu și timp, la situații și situații. Ea arată un Lazăr Lădariu cu amplitudini de sensibilitate poetică izbucnite între contorsionările faptelor timpului de fiecare zi. Poezia sa nu este una spectaculoasă, cu înălțări verticale și apoi coborâri în vrie. Este o poezie așezată, echilibrată, dar expresivă în rafinamentul ei. Așa cum „esențele tari se țin în sticle mici”, și în poezie gânduri mari pot găsi formule migăloase, imagini filigranice de exprimare: „.....și toți cei care ați urcat muntele/ veți fi niște umbre ascultătoare/ sau, poate/ eu voi fi cel cu numele Umbrei,/ cercel de piper la urechea dealului;...” (poezia „**Și la lună vă voi cunoaște**”), sau „Cineva țipă în burta pământului,/ cineva se trezește și cască prelung,/ cineva din adâncul mugurelui/ repetă cântecul învierii,/ cineva mână din urmă/ o

caravană de rufe;...” (poezia „**Nașterea numelor**”).

„**Așteptând înserarea**” este un poem al trecerii implacabile a timpului, căreia autorul nu i se poate sustrage, o complacere surdă sub care mijeste regretul „marii treceri” blagiene: „Jumătate-iarbă,/ cealaltă jumătate-copac,/ crește în urmă/ vremea mea dusă;/ pasărea de sânge/ arde și azi în metaforă,/ fluturile deodată cu șarpele trece;/...”. Zădărnice, ar spune eclesiastul, fiindcă „...doar numele Tău/scriș e în ceruri.”, spune Lazăr Lădariu în poemul „**Numele Tău**”.

În majoritatea poemelor întâlnim expresii care, ele însele s-ar putea constitui în mici poeme, deosebit de expresive: „...strig, și cuvintele mele cad pietre pe stâncă/ acoperite de aripi sub lațul subțire al morții...” (poezia „**Citind psalmii lui David**”); „...doar amintirea solemnă rămâne/ despre alte aripi/ prin alt aer tăiat de o epifanie uitată...” (poezia „**Decembrie**”); „Punte,/ umbra ta între două maluri...” (poezia „**Stop-cadru**”); „Neîntrerupt/ precum timpul,/ copacul apelor curge...” (poezia „**Cu proaspătă memorie**”); „Țipătul coasei a fugit în pământuri sure...” (poezia „**Zbor dublu**”) etc. Citind poezia lui Lazăr Lădariu în această cheie constăți că, așa cum spune în versurile „asemenea unei biserici/ ridicată în inima altei biserici” (în poezia „**Viață dublă**”), în propria poezie ascunde altă poezie, probabil, tocmai pentru a-i da poeziei sale consistență și durabilitate.

„Chemarea străbunilor” este o altă temă a volumului, temă, de altfel, curentă în cărțile de versuri ale lui

Ziua Limbii, la Târgu-Mureș, 27 iulie 2013. Codruța Băciuț, Lazăr Lădariu, Mariana Cristescu Nicolae Băciuț, Ioan Matei

Lazăr Lădariu, temă ce-l prinde bine, deversându-i tumultul: „E-un suflet de pământ ce, greu, mă cheamă,/ din ce în ce mai tainic înapoi,/ prin dimineți târzii de vară beată,/ prin seri de pergamute și de ploii...Șoptesc păduri în orga lor vicleană,/ sub haina umbrei eu să mă-ncovoi,/ e-un suflet de pământ ce, greu, mă cheamă,/ din ce în ce mai tainic înapoi.” (în poezia „**E-un suflet de pământ ce, greu, mă cheamă**”)

Pe alocuri, sunt răbufniri în stil poetic propriu, dar în spiritul poeziei lui Goga, și chiar a lui Ion Horea, absolut firești în contextul luptei și a „cămășii morții” îmbrăcate de autor, deodată cu această înregimentare în apărarea valorilor și spiritului românesc pe aceste meleaguri: „Nu-i lapte pe lume mai dulce,/ Nici soare să urce pe deal/ Mai altfel, mai blândă chemare/ Ca aici, la noi în Ardeal// Nu-i ninsoare cărunță pe munți,/ Nici zăpezi să respire-n val/ Prin pădurea pândită de lupi,/ Ca aici, la noi, în Ardeal//...” (poezia „**Aici, la noi, în Ardeal**”). Sau poezia „**Apele trec, pietrele veșnic rămân**”, care mă duce cu gândul la acel „sfânt al închisorilor comuniste”, Nichifor Crainic: „Fost-am Iisus chinuit în celule/ fost-am și lacrima din cântul păgân/ am scrâșnit și am plâns, supus, că știam:/ apele trec, pietrele veșnic rămân//...”. (E demn de remarcat faptul că Lazăr Lădariu nu a scos aceste poezii din carte, pentru a face o carte de sine stătătoare, scrise în acest registru a „**Mustului care fierbe**” (licență poetică O.Goga), ci a preferat sinceritatea, de a le așeza alături de poemele cu iz existențial, cronologic, așa cum „i-au venit” și când „i-au venit”, în Jurnal.)

Poemul „**Secunda mea de pământ**”, poemul definitoriu al cărții, este unul al convingerilor existențiale, asemănător în idee, nu și în formă, a celebrelor haikuri japoneze, ce reflectă în mare măsură ideea călăuzitoare a vieții: „Să ascult cântecul unic/ la munte am venit cu inima-ntreagă,/ mă rotund pulsându-mi în carne;/ la piatră am venit,/ mai tăcut ca niciodată,/ să învăț lecția cufundării/ în cuvântul fără întoarceri;/ pe câmp am ieșit/ cu tot alfabetul germinației,/ să cunosc respirația aceluia mestecăc;/ pentru o gură de aer/ muntelui/ pietrei/ câmpului/ le dăruiesc acum/ secunda mea de pământ// Secunda ce sunt.”

„Secunda ce sunt” a lui Lazăr Lădariu este „... pata de sânge care vorbește” a lui Nichita!

„*Cuvântul liber*”, 13 aprilie 2013
RĂZVAN DUCAN

„Nașterea umbrei” care nu face deloc...umbră pământului!

Încă de la început poezia lui Lazăr Lădăriu a atras atenția cunoscătorilor și iubitorilor de poezie. Fără pile și proptele, foarte la modă în deceniul nouă al secolului XX, Lazăr Lădăriu câștigă concursul de debut la Editura „Albatros” din București, fiind inclus în acel an 1983, în volumul colectiv „Caietul debutanților”. Acesta a fost doar uvertura, urmând, la intervale de 1-2 ani, mai ales după 1990, alte volume de versuri, de data aceasta de autor, ca să nu mai vorbesc de prezența domniei sale în diverse antologii, inclusiv în cele în care poezia sa a fost tradusă în mai multe limbi.

Critici din diverse generații, au punctat la timpul lor noile sale apariții editoriale: „Luciditatea poetului sancționează efemerul, vulnerabilitatea ființei, creează recursuri de o puternică angajare în destinul existenței și naturii. Verbul lui L.L. are duritatea diamantului, și memoria păstrează setea de a cuceri galaxia realului. Pentru aceasta, L.L. refuză limbajul de circumstanță, întemeindu-și o sintaxă lirică proprie” (Zaharia Sângeorzan, despre „Câmpuri cosite de ceață”, Ed. Dacia, 1995, în revista „Cronica”, nr.40, 4 octombrie 1985); „Cu toată discreția sa, el se definește ca o personalitate cu fibre tari, imposibil de răsucit și de rupt. Această modestie trainică, incoruptibilă, mai rezistentă decât orice imperialism al eului, îl integrează, totodată, în harta sigură a valorilor poeziei noastre contemporane, unde nu este deloc ușor să ocupi un loc distinctiv.....” (Alex Ștefănescu, prefață la aceia carte amintită anterior); „...Lazăr Lădăriu e un hermetic, dar în sensul original al noțiunii....Imaginația lui Lazăr Lădăriu e de o eleganță fastuoasă. Ideea, parabola, eticul se exprimă la el prin reprezentări de o concretețe insinuantă...” (Constantin Sorescu în „Suplimentul literar și artistic”, Nr. 42, octombrie 1985); „...O notă particulară a poeziei lui Lazăr Lădăriu este tocmai această conjugare a faptului real cu cel imaginar, ducând la îmbinarea frecventă a sarcasmului cu oniricul și coșmarescul” (Gheorghe Perian, în „Vatra” nr. 8, august 1985); „Lirica lui Lazăr Lădăriu mi se pare tensionată între cei doi poli, tradiționalism și modernism într-un mod particular. Tradiționalist în insistența în care se oprește asupra unor teme, el este absolut modern în expresie.” (Nicolae

Băciuț, despre poezia din volumul „Câmpuri cosite de ceață”, în „Steaua Roșie”, 13 iulie 1985); „Lazăr Lădăriu rămâne un înzestrat născocitor de peisaje simbolice elaborate minuțios, în care se contemplă pentru a se înțelege mai bine pe sine.” (Adrian Popescu, în „Steaua” Nr. 12, decembrie 1985); „Dacă singurătatea pare să fie linia de orizont a existenței poetului, tensiunea lui principală e spre abolirea acesteia prin mijlocirea cărții, a poeziei în ultima instanță, deși conștiința că și asta e o vanitate, o iluzie consolatoare, nu lipsește.” (Laurențiu Ulici, în „România literară” Nr. 44, octombrie 1985), etc.

Exemplele de cronici de carte și de critică literară de care a avut parte volumele de versuri aflate sub semnătura lui Lazăr Lădăriu sunt numeroase și consistente, atât înainte de 1989 cât și după acest an de cotitură, nume prestigioase din literatura română, critici, dar și poeți și prozatori, aplecându-se cu atenție și entuziasm asupra versului său. Aproape că este imposibil să redai într-un articol de mărime rezonabilă întreaga suită de cronici și referințe apărute. Totuși mai amintesc că patru din cărțile sale de versuri au fost distinse cu Premiile ale Asociației Scriitorilor din Tg. Mureș. E vorba de: „Câmpuri cosite de ceață”, Ed. Dacia, 1985; „Planete pentru iscoade albe”, Ed. Tipomur, 1995; „Sub norii de plastic”, Ed. Dacia, 1995 și „Trecerea râului”, Ed. Nico, 2007.

În ultimii 5-6 ani, între Crăciun și Anul Nou, poetul Lazăr Lădăriu ne-a obișnuit „să sune trâmbița” și să ne adune, pe toți cei cu sufletul deschis spre frumos literar, la câte o sărbătoare a poeziei, prilejuită de lansarea câte unei noi cărți de-a domniei sale. Nici anul trecut (2009-n.m.) nu a fost altfel, la Centru politic și cultural „Emil Dandea” din Tg. Mureș, Lazăr Lădăriu lansându-și cea de-a 15 carte, intitulată „Nașterea umbrei” ,Ed. Nico, Tg. Mureș, 2009, carte ce însumează rezultatul poetic al florului poetic de peste an. S-a scris despre această lansare, despre atmosfera ce s-a creat în seara lansării, despre participanți (ce au umplut sala până la refuz), despre personalitățile prezente, despre vorbitori, cât și despre recenziiile cărții, apărute ulterior în presa locală și cea națională, semnate de Nicolae Băciuț, Mariana Cristescu, Valentin Marica, etc.

Aceste „respirări de decembrie, din liniștea adâncurilor venind în ecouri de colind” (cum mi-a scris pe cartea dată cu autograf) arată un Lazăr Lădăriu la

un timp al limpezimilor supreme, un Lazăr Lădăriu al spațiilor largi unde macrocosmosul, prin elemente ale sale, se întâlnește cu microcosmosul, în asocieri surprinzătoare, admirabil concatenate. E o liniște majestuoasă sub care se prefigurează senzuri majore, autorul aflându-se în ipostaza rară, chiar și majorității poezilor, de a stăpâni perfect cuvântul, arta cuvântului, în general, versul căpătând, în cea mai mare parte a sa, expresivitate și forță. E o poezie subtilă, de multe ori aluzivă, care sub masca liniștită a...liniștei, debordează de virilitate, într-un polisemitism de înțelesuri, specific, zic, autorului.

„Nașterea umbrei” are loc natural, la ora sorocului, fără forcepsul, specific celor care se doresc poeți cu orice preț. Lazăr Lădăriu e categoric poetul născut și nu făcut, „Nașterea umbrei” fiind o nouă apariție editorială, firească a acestui fapt. Autorul se scrie pe sine, scriind lumea în care este protagonist și observator, totodată.

Pentru că mă doare sufletul să citez versuri, rupte din context, care reduc astfel în mare măsură, frumusețea de ansamblu, mă vor rezuma de a cita/rede pe de-a-ntregul două poezii din carte, poezii care mie mi s-au transformat în tablouri înrămate în nemărginire: „Spaima se gudură/ printre steagurile învingătorilor// ea face cu ochiul/ umbrele venind pe furii/ din tabăra celor învinși// beți,/ soldații dorm/ visând sângele iernii/ în călătoria ei/ veșnic fantastică// înviorați,/ îngerii petrec printre trandafiri/ purtând cununi de rouă// cu crini albi în mâini/ vin călăii pădurilor/ să cânte victoria celor norocoși,/ rătăciți de-aseară prin labirint// învingătorii/ abia acum văd/ haina de doliu a nopții,/ cenușă împrăștiind pe câmpul morților/ peste care cerul cerne/ zăpada roșie/ a anotimpului dus.” (poezia După victorie, pag.13-14); „A execuție târzie/ răsună toate tobele cerului// pe tabla acoperișurilor/ calcă vântul,/ precum o pisică sătulă// ploiele lustruiesc răbdătoare pietrele/ azi-noapte aruncate pe țărnul/ uitat în ochiul albatrosului// prin piețele lumii/ se vând, cu bucată,/ aripile fluturilor// în tăcere,/ trupurile florii-soarelui/ pe ape se duc,/ însoțite de cocorii cei triști// doar zidul din scutec ieșind/ străjer pe zidul cetății/ anunță zorii-nflorind.” (poezia Zorii-nflorind, pag. 62-63);

Așadar, „Nașterea umbrei” este cartea care nu face deloc...umbră pământului, ci din contră!

„Cuvântul liber”, 9 februarie 2010

RĂZVAN DUCAN

Umbra lui Lazăr la Târgu-Mureș

Există o mistică a umbrei, poate chiar plecând de la biblicul „*nu te sprijini de umbră*”. Fascinația ei i-a adus încărcături simbolice, mărturie a fiecărui timp al înțelegerii. Pentru umbră și suflet indienii Americii de Nord aveau în vocabular, ca și multe limbi afro-asiatice, același termen. Dar, în culturile arhaice, umbra a fost considerată și dublul persoanei, ca întruchipare a sufletului despărțit de trup.

Despre nemuritorii chinezi se credea că ei nu lasă umbră pe pământ, în timp ce oamenii muritori aveau pentru umbră respect dar și o teamă mistică.

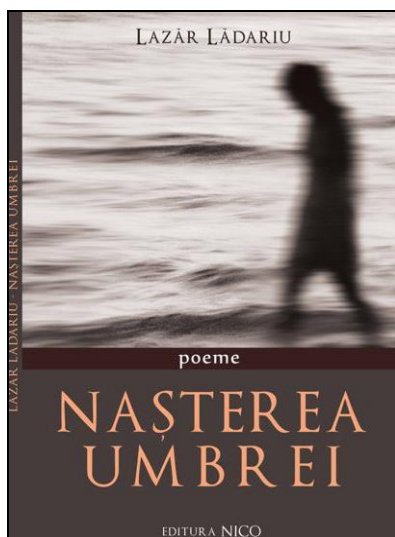
Umbra a fost privită însă și ca ipostază a morții, ca dublu devitalizat, eu descârnat, imaterial - „lumea umbrelor”.

Imaginarul mito-poetic, asimilează umbra ca reflectare a imaginii omului, contur întunecat al unei ființe sau al unui lucru proiectat pe o suprafață luminată. Umbra e privită și ca lipsă a luminii sau porțiune din spațiu unde nu ajunge lumina. Ea e și sinonim simbolic, chiar dacă atenuat, al întunericului, sumbrului, culorii negre, al amenințărilor ascunse. Așa au apărut „omul din umbră”, „vânătorii de umbre”..

„Când murim, spune Lucian Blaga, în *Cuvinte pe stela funerară*, nu facem decât să ne retragem lin în propria umbră”.

În această dimensiune a umbrei se situează și *Nașterea umbrei* a lui Lazăr Lădariu, chiar dacă nu suntem în fața unei abordări programatice, ca preponderență tematică, cât mai degrabă în fața unei metafore integratoare a unei lumi de proximitate. Oricum, pentru Lazăr Lădariu, umbra e dublul, cu prioritate cea care se naște în registru nocturn: „La lumina lunii/ stau de vorbă/ cu umbra mea:// „Vin ploile” – îmi zice și tace -/ vine și focul/ prin tăcerea fagilor tineri./ am văzut și norii / mai triști decât o corabie./ doar puterea luminii/ cunoaște sunetul cuvintelor/ prin tăcerea grădinii pierzându-se:// noaptea pustului/ cu noaptea vorbește./ când trec/ bărcile cu pânze ale cerului./ de aer suspendate:// salamandrele în auz/ au focul și/ vântul:// „vin ploile/ și fulgerul vancremeni/ pe cer” – îmi zice umbra./ la lumina lunii:// stau de vorbă cu ea/ până, din nou./ se luminează de ziua.”

(Stau de vorbă cu umbra). Mai mult, în viziunea lui Lazăr Lădariu, umbra are autonomie, independență față de trup: “Umbra mea prin păduri rătăcește./ caută semințele începutului

călător./ când tăriile se spală/ în culoarea vântului”. **(Doar singur izvorul la izvor se întoarce).** Sau “Am văzut, // domol trecând dealul, / umbra mea, / înaltă, subțire, albuie spre gri, / și n-am mai recunoscut-o, / în amurg, / așa cum era, / străină demult, / pe alte tărâ-muri plecată; **(Domol trecând dealul)**

Ba chiar, într-o reciprocitate integratoare, ea are atât dimensiune reală cât și metafizică, „De pe celălalt mal, / tristă, umbra mă privește”. Când „celălalt mal” are și semnificație geografică și mistică. Umbra are și temporalitate, are trecut, are prezent, are consistență reală, dar geneza ei rămâne însă taină: „dar nu mă întreba/ de unde-mi vine umbra”.

Umbra, pentru Lazăr Lădariu, are o proiecție fizică, cu materialitate definită, are corporalitate, chiar dacă într-o perspectivă mistică: “Privesc umbra subțire/ cum trece înot apa morților, / cum intră tăcută-n mormintele/ dealului de fulger tăiat, // după atâtea pribegii/ prin pustia cu chip de pară, / câinii așteptării o latră:// în urma ei/ o ceață vine, tiptil, / vulpe roșcată/ prin litania deșerturilor.” **(Umbra).** „Trecere, peire, umbră, vis”, ar spune Eminescu.

Însuflețirea nu e doar a umbrei, cum bine observa un critic, ci și “muntele vine spre mare, frunzele privesc, vânturile povestesc, citesc manuscrise, copacii admiră păsările, dimineața sărută iarba, în haine de arlechin vine seara”, într-o corespondență a trăirilor și simțurilor cu lumea umană, într-o consubstanțialitate a emoțiilor, într-o exuberanță imagistică, într-un răsfaț al viziunilor.

Această nouă ontologie a inanimatelor capătă consistență compensatorie, devine și pararealitate dar și o nouă poetică, în care se integrează biografia eului creator, inevitabil revelator al sinelui profund.

Poetul rămâne observator al cotidianului, din care reține semnele prin care acesta își pierde echilibrul. Retorica religioasă își continuă accentele remarcate imperativ odată cu „Litanii cerului”.

Nașterea umbrei este, ca bună parte din poezia lui Lazăr Lădariu, confesiune discretă și atitudine, împăcare mioritică și seninătate sacrală, asumare a jertfei, în altarul cuvintelor.

A 12-a carte a lui Lazăr Lădariu, la care se adaugă două etape de antologie, ultima, **Váslele timpului**, un popas liric la 70 ani, are câștigurile experienței poetice, ale vârstei, ale conștiinței literare. Există o ritmicitate asumată, o religiozitate a întâlnirii cu cititorii, prin poezie, anuală, fără restricții, dar și fără angajamente cantitative. Pentru că Lazăr Lădariu are exigențele sale editoriale la care nu abdică. De la **Câmpuri cosite de ceață**, 1985, la **Nașterea umbrei**, 2009, poezia sa și-a definit un teritoriu pe care nu-l poate revendica nimeni, cu reperi care fac din autor un poet (re)cognoscibil, într-o dinamică literară vămuțită de toate bunele și relele unei lumi în căutare de sine. Reiterarea unor simboluri, de la „câmpuri de ceață” la „șarpele casei” întărește imaginea de stăruință asupra unor reperi care nu-și pot epuiza sensurile.

O instanță critică necoruptă, nedeturnată de la menirea ei, va acredita fără rețineri poezia lui Lazăr Lădariu, situându-o în față, între poeții care s-au format în jurul revistei „Vatra” și între care se remarcă drept singurul alergător de cursă lungă, responsabil de menirea sa, pe care și-a sumat-o fără menajamente. Chiar dacă poetul declară că poate spune tuturor că a „avut parte de singurătate”, că a putut câștiga detașare, când „istoria obosită/ îmi întoarce spatele”. **(Acum pot spune)**, cum detașat îl privește și pe cel care îl pânđește la colț **(Tiptil mă strecor ca lumina difuză)**.

Poetul nu pune punct poeziei și „cu teama de dimineață în brațe/ neodihna mărilor/ aduce cheile adâncului/ pentru un nou cântec”. **(Cu teama de dimineață)**.

Ediția a fost îngrijită, cu aceeași rigoare și exigență ca la toate volumele postdecembriste ale lui Lazăr Lădariu, de Mariana Cristescu, cea care a gestionat și umbra cărții, coperta, inspirat realizată de Andrei Balint.

Un inventar editorial și succinte referințe critice dau rotunjime acestei cărți elegante, din toate punctele de vedere.

NICOLAE BĂCIUȚ

„Litanile cerului” sau asumata opțiune a lui Lazăr Lădariu de a fi „între Dumnezeu și neamul său”.

De ani de zile, ne-a obișnuit dl. Lazăr Lădariu, ca după zilnica hărnicie, aproape singulară în județ, cu editorialele sale pline de forță, corectitudine și erudiție, atât de bine ancorate în realitatea județeană și națională, ca după solicitarea și prezența sa aproape fără...absență, în tot județul, la sfințiri de biserici și de monumente istorice, la lansări de cărți, la comemorări și sărbători naționale, etc., ca după responsabilitatea asumată de om politic, consilier județean, dar și ca președinte al ASTREI județene, “să sune goarna” și să ne adune pe toți ai lui, între Crăciun și Anul Nou, sub “faldurile” unei noi cărți de poezie, poezie reieșită din meandrele sensibilității sale-descătușare într-un tărâm rezervat doar...zeilor! A făcuto și la sfârșitul anului trecut cu seriozitate, atât dintr-un respect pentru cei invitați la eveniment cât și dintr-un respect de sine, al credinței omului (ardeleanului în, speță) că lucrurile, indiferent de felul lor trebuie făcute...așezat! Deși am primit imediat cartea, m-am ferit să o citesc și să scriu sub impulsul stării de moment lăsând acesta în favoare celor din “primul val”, asumându-mi riscul și privilegiul, totodată, să o las la...macerat, intuind că am în față o carte de recitare ce merită “văzută” cu ochiul tihnei! Și nu m-am înșelat deloc!

Fără a avea pretenții exhaustive, de cunoscător, cred că “Litanile cerului” este altceva față de ceea ce am citit până acum din cărțile poetului. “Râurile” sale, de la această vârstă a lucidității depline, “se întorc la izvoare”, ca să parafrazez, real, titlul unei cărți de a sa de publicistică. Se întorc la izvoare atât ca fond și ca formă. Un fond remodelat după sufletul său preaplin de iubire. Poetul reconsideră o lume pierdută odată cu vârsta și cu mutarea la oraș, într-un bloc. Netributar modei, necomplexat de zeloșii postmoderniști, sau avangardiștii desueți ce mimează angoase celeste când vorbesc de poezia cu rimă și de subiecte ca: patrie, neam, pământ, sat natal, natură din jurul satului natal, etc., Lazăr Lădariu are curajul de a-și cânta și plânge lăuntru său, cu subiecte care-l bucură sau nu-i dau pace. Nu se vrea altfel cu orice preț, este altfel prin felul cum “cântă” și cea ce cântă! “E seva asta dureroasă

ce ne trage/ Cu fiecare zi trecută spre pământ./ Noi am clădit aici din timpuri milenare/ Și-am zăvorât încet cuvânt peste cuvânt...” (din poezia “E seva asta dureroasă ce ne trage”). Astfel, Lazăr Lădariu zăvorește încet “cuvânt peste cuvânt” țaranului român: “Pe rând ne dau toți rețete și sfaturi./ cei gureși, străinii, cu aer stăpân./ și uită că azi salvarea e una:/ cel veșnic, curatul, țaranul român.” (din poezia “Sub sceptrul uitatului Domn”). Îl mai vede pe țaran într-un “Vis cu țărani”: “Când iulie crește-n pâinea cât o țară./ lin, timpul în ochiul fântâniei coboară./ senini, curgând din soare în pragul nopții./ îi văd trecând, iar, prin holde, pragul morții...”. O litanie cerului face și celor sărmani: “Stăpâne, Doamne, fă o bucurie/ Tăcuților sărmani de-o-ntrăie viață/ Și dă-le, Doamne, apa lor cea vie..” (în poezia “Stăpâne, Doamne, fă o bucurie”). Viața, cu învăliurile ei cotidiene, lasă prea puțin timp de “aduceri aminte”. Dintr-o conștientă lucidă poetul își jură credință veșnică locurilor sale de început în lume și se autoblestemă dacă vreodată va uita de ele: “Greu se mai dezleagă toate dorurile-n mine./ se apleacă tot câmpul împovărat de roade./ mă duce o lumină în carul fără roate./ mă cheamă fântânile cu ciuturile pline.// Măndeamnă o sămânță la rostul ei iar trează./ când palma dimineții mai luminează glia./ să-ngenunchiez prin ierburi, și veșnic temelia/ străbunilor, cu visul, cu gândul, mă veghează.// La poarta zării, mare, o lacrimă mă strigă./ când sufletul, ca floarea amiezii, se închină:/ cartea țărâniei mele, în vremea ce-o să vină./ de-o voi uita, cu doruri și viscoliri mă frigă.” (poezia “Măndeamnă o sămânță”). Natura, în absolut toate anotimpurile, legată îndisolubil de sat, este o altă componentă majoră, asupra căruia se ndreaptă pioasa sa meditație: “Lumini strecurate prin frunzarele rare/ octombrie cerne lin, rar, măsurat./ brândușe plutesc, albăstrimile-s clare/ spre muntele-n ștergarul zării-nfășat.// Desculță pădurea e toată de brumă./ De sânge-i semnul ruginii de mâine./ Cade pământul în lințolii de humă./ Bobul de grâu se cufundă în pâine./...” (poezia “Așteptare în octombrie”). Mai spune poetul în același spirit: “Toamna, tăcerea se-ntoarce în stâncă...” (în poezia “Mai vine ninsoarea, lină uimire”) sau “Mă cheamă o primăvară năvalnică în toate...” (în poezia cu același nume). O linie directoare, ce marchază de fapt întreaga sa creație lirică, mai acceantată ca niciunde în

prezenta carte, este iubirea de patrie, cu particularitatea sa, iubirea de Ardeal. Două poezii cu acest subiect, una de început și una de final, ca două paranteze majore ce “strâng” la mijloc “epicul” atât de...liric al cărții, sunt cele care dau tușele minunatei cărți ale lui Lazăr Lădar: “Dacă m-am născut cu sabia-n leagăn./ Nu-i vina mea, așa a fost să fie./.../Pământ și neam, mereu mi-ați fost aproape./ Și-n zbor înalt pe-a cerului tărie./...” (în poezia “Nu-i vina mea, așa a fost să fie”) și în poezia credință și testament, totodată, numită “Obârșie”, poezie ce încheie volumul: “Nu vreau pietre aprinse de stele./ nici comori străfulgerate de mit./ vreau doar cântul pădurilor mele./ prin rânile unui timp netrăit.// Din zori până în seara aproape,/ ploaie-mă câmpul cu stropii de flori./ el, neamul meu, chinuit m-a rodit./ tot el, bătrân, pe mine mă-ngroape.”. De fapt, o permanentă chemare de Ardeal, declarată sau nu, are parte poetul în întreaga sa carte: “Nu-i lapte pe lume mai dulce./ Nici soare să urce pe deal./ Mai altfel, mai blândă chemare./ Ca aici, la noi, în Ardeal./...” (poezia “Aici, la noi, în Ardeal”). Fie că e Ardeal, fie că e întreg pământul patriei, fie că e țara cu țărani, cu natură și anotimpuri, poetul simte forța și măreția maiestooasă a timpului căruia îi face o reverență de înțelegere: “Supus, clipei mă-nchin/ cu pâine și vin,...” (poezia “Pasăre și clipă”).

Rezultatul din retorta în care s-au topit neparcimonios “mustul care fierbe” al lui Goga, spiritul esenian al lui Virgil Carianopol, cel mesianic al lui Aron Cotruș, grija aproape sacră de cuvânt a lui Ion Horea, poezia lui Lazăr Lădariu “între Dumnezeu și neamul său” se dezvoltă încântător într-o nouă combustie, pe cât de personală, pe atât de acaparatoare. Poate că e un truism ceea ce spun, dar la ora actuală, alături de Adrian Păunescu și Corneliu Vadim Tudor, Lazăr Lădariu e unul dintre cei mai buni poeți din țară, pătruns de un adevărat, puternic și declarat spirit național. Mă bucur că i-am citit cartea. Mă bucur că îi sunt contemporan. Mă mândresc că îmi dă puțința de a-i sta în preajmă și de a fi numit prieten.

“Litanile cerului” o adevărată carte de învățătură într-un timp plin de falși profesori și “învățători” de circumstanță.

„Cuvântul liber”, 30 ianuarie 2007

RĂZVAN DUCAN

LITANIILE CERULUI

LITANIILE CERULUI

(Editura NICO, Târgu-Mureș, 2006. Coperta autorului.) **Premiul Asociației Scriitorilor din Târgu-Mureș**

Încă din titlul cărții, LITANIILE CERULUI, (Editura NICO), LAZĂR LĂDARIU își trasează o linie poetică, știut fiind că litania, după DEX, e o rugăciune lungă, rostită alternativ de preot și de credincioși. De unde și tonul și stilul, care scot, într-un fel, din biografia poetului această carte, deși rădăcini ale ei se regăsesc în toate volumele anterioare, atât formal cât și tematic. Nu e un alt Lazăr Lădăriu, ci un alt orizont se desfășoară între constantele sale poetice.

Poetul se întoarce la prozodia clasică, la ritmul și muzicalitatea versului, ca tipar al trăirii și mărturisirii, al rugăciunii, admitând că, totuși, poezia e și rugăciune, iar rostirea ei, prin translație, trebuie făcută și de autor și de cititor.

Nu cred că există ceva care să fi scăpat ideii de litanie. Cum să fi scăpat tocmăi cerul? Frank Herbert, în *Dune*, are "Litania împotriva fricii". Dar există și "Litania preasfintei inimi a lui Iisus" precum și "Litania tuturor sfinților". Lazăr Lădăriu ne propune "Litaniile cerului". Altfel de litanii. În care Lazăr Lădăriu e acut nostalgic și profund religios, fără ostentație și fără trufie. Poetul nu abdică la real, dar îi caută acestuia sensuri morale, etice și... metafizice, cu noi încercături simbolice.

Prin *Litaniile cerului*, Lazăr Lădăriu face o radiografie a nostalgiilor, în căutarea unui timp al regăsirii, ca sursă continuă a unui timp irepetabil.

Confesiunea e tranșantă, iar asumarea destinului ușor fatalistă: "Nu-i vina mea, așa a fost să fie". Dar e un fatalism al luptei nu al resemnării. E condiția celui care s-a născut "cu sabia în leagăn", e condiția luptătorului, cel care, pentru pământ și neam "a plutit pe ape-nvolburate".

Lazăr Lădăriu parcurge un timp al nostalgiilor, al "reîntoarcerii la izvoare", ca la o sursă salvatoare, regenerativă. Melancoliile își caută acordurile în registrele locurilor, oamenilor și anotimpurilor, devenind, până la urmă, un elogiu adus satului, ca axis mundi. Totodată autorul deplânge îndepărtarea spațiului natal, privit în extensia sa transilvăneană, de valorile sale spirituale, degradarea și deturnarea lor de la sensurile profunde. Figuri reprezentative ale unui timp apus, între care părinții ocupă un loc privilegiat, sunt recuperate, ca niște icoane, raportarea la ele căpătând noi valențe. *Aici, la noi, în Ardeal* devine în acest sens nu o simplă delimitare geografică și spirituală, ci un calificativ de distincție și noblețe, dar și de responsabilizare, de datorie, și nu mă feresc de cuvânt, patriotică. Pentru că, la fel ca în viața publică, și în poezie, Lazăr Lădăriu e adeptul patriotismului cumpătat, al militantis-mului naționalist în accepțiunea sa necontaminată de ideologii de circumstanță.

Confesiunea în poezia din *Litaniile cerului* e și spovedanie, accentele religioase plăsând pe Lazăr Lădăriu, nu doar în linia liricii transilvănene de la Goga la Ioan Alexandru, ci și în teritoriile liricii

Nicolae Băciuf, Lazăr Lădăriu, Mariana Cristescu, la prima ediție a "Punților de lumină", 2013

lui Vasile Voiculescu și Nichifor Crainic. Spaima morții, într-o acută intersectare cu împăcarea, devine și ea litanie: "Și nu mai știu, deloc, cât de departe-i iarna./ Nici cât de tristă-i pe aici, de-o vreme, seara./ Mă rog, iar Cel de Sus din cărcă-mi saltă bârna./ Tot mai aproape simt cum mă pândește fiara.", spune poetul în *Și ceru-ntreg e azi mândră oglindă sfântă*. Fiorul morții plătește vamă presentimentului morții, ca în poemul *Oglindă*: "În lacul lucitor de pe perete/ Chipu-mi adumbrit bruma-l apasă./ Când timpul-mi calcă-n urme, că-i spre seară./ Și-o ceață până la cer încet se lasă". Poetul nu ezită însă să remarce, în *Din zori eu am plecat, mărite Doamne*, că se numără printre cei "tâlhăriți mereu de-atâtea toamne". Ceea ce-i rămâne ca alternativă, ca opțiune salvatoare, este retragerea în solitudine: "Ce greu toate se nasc, ce simplu dispar./ Timidele umbre seara le toarce./ De este un loc azi de treceri uitat./ Singur, acolo acum m-aș întoarce." (*Singur, acolo acum m-aș întoarce*). Niciodată ca în poezia acestei cărți, liniștea și singurătatea nu sunt atât de mult invocate. Ele sunt terapie, sunt soluție și opțiune existențială. Ca moment în care dimensiunea interioară a ființei are preeminență. Ca nevoie a pregătirii pentru Marea Trecere: "Dacă tot fi-va odată să fie./ Încet vină cerbul cu coarnele-n vânt./ Și apa cea mirosind a tămâie./ Și zăpada în mari sclipiri de argint./ Dacă tot fi-va odată să fie./ Vara cu amintiri din fânul cosit./ Încet coborând, cu flacăra vie./ O aștept cu crinul de vânturi păzit./ Dacă tot fi-va odată să fie./ Crivățul spre seară din stele pornit, / Semnul de îngeri spre mine să-nvie./ Cu dangăt de clopot în zori pustiit."

În regia acestor registre poetice, Lazăr Lădăriu are rigoare și limpezime, discreție și rafinament, când în texturi oximoronice, când de elegantă simplitate. Lazăr Lădăriu e în *Litaniile cerului* și un pastelist, conștient de sinergia și forța imaginii.

Căutând noi paradigme ale litaniei, Lazăr Lădăriu își face un autoportret al artistului la maturitate, acea maturitate care în termeni blagieni vede jocul și iubirea în înțelepciune.

NICOLAE BĂCIUF

Lazăr Lădariu în Amfiteatrul cu poeți

„Ce repede s-au împrăștiat, /
semințele de salcâm sonor fășnind
din păstaie, / toți anii mei / în cele
patru zări / și singur m-am trezit la
râscruce / cu floarea de măr la
butonieră / sub norul fosforescent
alunecând / spre steaua până azi
neștiută.” (Ce repede).

De peste 50 de ani scrie poezie Lazăr Lădariu, îndrăgostit incorigibil de verbul limbii române. A trecut prin Școala de Filologie clujeană, s-a stabilit apoi în Târgu-Mureș, a făcut gazetă, a făcut politică, a albit nițel, dar pasiunea poetică nu l-a părăsit. De-a lungul deceniilor, a adunat premii literare, a primit lauri binemeritați, pentru că a știut să facă să rezoneze datorită față de sine cu cea față de semenii și cu cea față de propria operă, așezându-se într-un echilibru vertical, între lumea supraviețuirii – de jos – și lumea viețuirii – de sus. „Singur / în turnul de veghe / flori de gheață desenez cu răbdare / pe sticla rece, / nepăsătoare...”, mărturisește poetul. Doar așa a putut fi statornic în credință, doar așa a putut dăinui ani, decenii în cuvinte. Și în fapte. Ostașul din cărțile de poezie, unul dintre aceia cu „aripile ascunse sub cămașă”, cum îi place domniei sale să spună, „cetățean al visului”, Lazăr Lădariu a înțeles și a practicat mereu acea „disciplină a finitudinii”, cum o numea Gabriel Liiceanu; să știi că ai un timp limitat, că ești vremelnic: „În sufletul tău sunt multe popasuri/ lăcaș sigur unul ne este. Iată, / cu-ncetul ne aplecăm către moarte / cu un cuvânt, / cu o călătorie, / cu o seară / mai puțin” (Un fel de călătorie în sine). Și-atunci, cântecul de noapte al Poetului ajunge întotdeauna în luminiș. E cântec pentru veșnicia zilei. Paradoxal, deși scrie pentru mulți, Lazăr Lădariu crede în comunicarea dintre cei puțini, care au ceva de spus, cu cei, tot puțini, care știu să îi înțeleagă spusele. A avut mereu revelația „căii” și a simplității ei extraordinare. Asemenea poeți sunt recuperatorii. Plecați în căutarea timpului pierdut, prin „câmpuri cosite de ceață”, în numele unei umanități înțelese cu generoasă larghețe, ei știu că „înțelesul e mai iute decât timpul înțelesului” și că „nu există înțeles, ci numai înțelegere” (N. Stănescu).

Așadar, vorbim despre Lazăr Lădariu. Pătrundem în poezia domniei

sale precum într-un infinit de infinituri”, cum ar spune M. Cărtărescu. Traseul trebuie parcurs cu o știință a înfiorării ce tulbură confortul diurn: „Tot ce ziua strig abia noaptea aud”. Aici, realitatea e desfăcută până se poate întrezări nu doar urzeala, ci și urzitorul. Descriind lumea în culori, umbre, tăceri, rostiri, lumini, poezia lui Lazăr Lădariu ne înlesnește astfel accesul la idee. Ceea ce se oferă privirii noastre lăuntrice nu e un *dat*, ci un *lucrat*. Lazăr Lădariu e un truditor pe ogorul poetic al limbii române înspre a înțelege, a spune, a mărturisi, a scrie. Poezia lui Lazăr Lădariu e căutare tăcută, neliniștită, întrebătoare. E taină, adevăr și ecou. Discursul său este modern și totodată atemporal, țintind esențializările și liniile majore ale fenomenelor: „Dintotdeauna eu cânt / un foc fără moarte / prin buna vestire a soarelui / din sine născut; / dintotdeauna eu cânt nevăzutul” (Dintotdeauna eu cânt nevăzutul). Poetul a găsit secretul înfrângerii timpului, prin scriitură: „Teamă să nu ne fie: / jefuitorii nu vor prăda mormântul nostru, / am fost prea săraci. / Am știut de unde vin obiectele / și numele lor l-am aflat / și nu le-am numit / cu hainele lor de fiecare zi.” (Neîmpăcați am găsit cuvântul).

De o distincție intelectuală rară, poetul Lazăr Lădariu trece prin viață cu folos enorm pentru cultură. Acum, „La ora când se-mprimăvărează, pământul și mai tânăra natură îmbracă totul în verde; la ora când ochii țăranilor, cu dorul lor veșnic de câmp, privesc doar locul unde va fi să apară soarele; la ora când bărcile universului dau târcoale visului de la marginea primăverii; în buna zi de aprilie” (Planetă de aprilie), acum, „Poate începe vânarea de vânt”.

Prof. MIOARA KOZAK

25 martie 2009

Ziua născându-se

Pentru Mariana

Sub gerul acesta,
în gura de brume,
pe rând, în alb
toate cuvintele pier;

cu păsări de gheață
copacii iar plâng,
apele duc
flori de frig în ferestre;

în a nopții fântână,
lumina dimineții se naște
odată cu răsăritul
târguindu-ne sufletele;

încetul cu-ncetul,
cu un nou alfabet,
ziua numele
își scrie pe cer.

Înserare

Prin sângele amurgului înotând,
sfârșește, paralizică, ziua,
în aerul cu mirosuri de miere
învelită cu al ochiului cer de mare;

sfâșiate cravate pusu-și-au norii,
soldați resemnați la vatră întorși
cu ranițele lor pline
cu visele de apă ale ploii;

pântecul înaltului are
miros gălbui de gutuie,
când șarpele albastrului
treptat se-ngroapă în descărcarea
memoriei;

în surdină cântă
fanfara tristeții
din chilia îngerilor,
prin tunel violet
aluatul luminii palide pier,
topindu-se, încet-încet,
odată cu răbdarea greierului
în tăcuta lui așteptare;

șchiopătând,
bătrânește, ziua în cărje se duce,
gând reanimat al trezirii trecute,
prin cimitirul văzduhului
îngropat,
cariul nopții rozând,
de pe acum se aude.

LAZĂR LĂDARIU

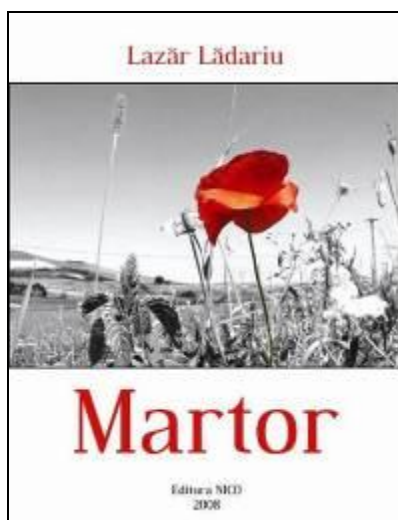
O carte uluitoare !

Din activitatea de peste 25 de ani de publicist am ajuns la concluzia că sunt, cel puțin din perspectiva mea, două categorii de subiecte; o categorie de care tu vrei să scrii și te așezi harnic la lucru, documentându-te cum se cuvine, și o alta în care subiectele te urmăresc pe tine, nedându-ți pace și nelăsându-te să dormi. Un astfel de subiect, de care n-am ținut neaparat să scriu, e cel al ultimei cărți a lui Lazăr Lădariu "Martor", Ed. Nico, 2008, a cărei lansare, cu o foarte mare afinență de public, a avut loc la finele anului trecut, la Tg.Mureș, la Teatrul "Scena" din Cetatea orașului Tg. Mureș. De săptămâni bune am obsesia subiectului (subiectelor) cărții. Sunt urmărit de această carte și nu cred că mă pot elibera (Oare vreau cu adevărat să mă eliberez?) până nu voi scrie câteva rânduri despre ea. Este o carte uluitoare, de o mare desăvârșire stilistică și documentară, de fapt coordonatele de căpătâi ale acesteia. Lazăr Lădariu a ajuns în vârful treptelor desăvârșirii sale publicistice. (Poate asemenea lui Alexandru Macedon, Lazăr Lădariu va trebui să se așeze acum și să plângă, fiindcă nu mai are, în acest domeniu al publicisticii, istorice, mai ales, ce cuceri!) Nici nu-mi închipui cum este să scrii acest gen de articole mai bine, fiindcă mai bine nu cred că există!

Ceea ce am citit zi de zi, între 2002 și 2008, ca și editoariale (o parte din ele), la temperatura fierbinte al știrilor și situațiilor proaspete, le-am citit acum într-un..."roman" publicistic "fluviu" de 436 de pagini, format A4, de o reală frumusețe, de o reală învățătură și de îndesat și demn curaj publicistic. Lazăr Lădariu este jurnalistul de o rară conștiință de iubire de neam și țară, iubire pentru care nu precupește nici un efort. Mereu în vâltoarea evenimentelor, mereu conectat la realitatea obiectivă acesta este un excepțional avocat al adevărului, care îi e mai prieten decât... Platon! Luptând pentru adevărurile de la Tg. Mureș, din județ și din țară, pentru adevărurile istorice, culturale și politice, acesta realizează între anii amintiți, în aproximativ 150 de articole captivante, o extraordinară frescă a lumii mureșene și societății românești, în primul rând,

dar și internaționale, acolo unde de obicei pivota și România. Carte-școală în ceea ce privește publicistica de înaltă calitate, carte de învățătură pentru cei care încă cred că neamul și țara nu sunt noțiuni perimate, carte de bun simț etic și estetic, "Martor" de Lazăr Lădariu va fi peste ani o probă martor al unui timp al convulsiilor, al căutărilor în speranța așezării, firești, în măcile răurilor de toate felurile. Va mai fi și un martor al existenței unui om care a ars incandescent, emblematic, pentru acest colț de Românie, pentru toate colțurile de Românie (inclusiv cele de pe te hotare), pentru poporul său românesc, pentru frumusețe și dreptate.

„Cuvântul liber”, 4 februarie 2009

Ca un infractor ce se întoarce la locul faptei!

Din cazuistica foarte bogată, de milenii, a infraționalității umane s-a tras concluzia, de către cei care au avut acces la respectivele date statistice, că un număr semnificativ de infractori se întorc la locul faptei.

"Infractor" cum sunt și eu, cu vechi state pe ogorul lecturii, vreau să cred, de bună calitate, mă întorc și eu la locul faptei, cartea "Martor" de Lazăr Lădariu, a cărei analiză succintă, fără pretenții exhaustive, mi-a apărut acum 2-3 săptămâni, în cotidianul pe care cu profesionalism îl conduce autorul.

Oare ce m-a făcut să mă întorc la această impresionantă carte de publicistică, citită atât "en-gros", publicată de editura Nico din Tg. Mureș, ca un tom cu peste 150 de consistente articole, cât și "en-detail", cu prilejul aparițiilor între anii 2002-2008, sub formă de

editoriale? Dorința de rememorare a ei? Dorința de retrăire a unor excepționale momente de combat jurnalistic? Dorința de punere "cap la cap" a imbatabilelor argumente ale autorului în apărarea vreunei cauze? Toate acestea așezate în patriotismul nedisimulat, ardent, luminat!? Sau poate că am simțit că dl. Lazăr Lădariu se află în această carte în culmea caratelor de desăvârșire ziaristică, în culmea încununării unei lupte de 45 de ani pe altarul cuvintelor, în locul unde nu-i loc de fricoși, cum spune domnia sa, jurnalismul politic, istoric, social și unde, trebuie să recunosc, mă simt bine: tonic și revigora(n)t!?

Mi-e teamă să citez titluri de articole, ca nu cumva să le neîndreptățesc pe cele necitate, pentru că nu există în cartea intitulată inspirat "Martor" mai multe "forme" de relief publicistice: văi, câmpii, dealuri, munți, ci doar una munți, munți cu vârfuri care mai de care mai frumoase. Decodificând cele menționate anterior, spun că articolele sunt fără excepție extraordinar concatenate, incitante prin delicatețea unor subiecte, serioase și grave ca abordare, dense ca manieră de scriere, documentate filigranic, argumentate fără cusur, într-un tot de excepție al fiecărui articol în parte.

Într-un singur condei, cel al dlui Lazăr Lădariu, s-au adunat fericit (har divin, spun eu) omul cu foarte multă cultură istorică, literară, sociologică, cu știința rafinată și experimentată a scrisului dens și concludent, cu tăria argumentelor dezvoltate logic, contextual, și cu cea a credinței în adevărul spuselor sale.

"Martor" este o carte scrisă cu patima omului care are ceva de spus, fără a fi însă pătimășă. Este scrisă cu mintea și cu sufletul, într-un acut simț al dreptății.

Când "Martor" al apărării, când "Martor" al acuzării, în acțiuni jurnalistică de mult bun simț, etic și estetic, autorul aduce în fața cititorilor un adevărat îndreptar al lumii noastre zbuciumate de la început de mileniu III. Un îndreptar în care, ca un leit-motiv, transpar versurile unui cunoscut cântec din perioada interbelică: "Tot ce-i românesc nu piere și nici nu va pieri".

Cuvântul liber, 26 februarie 2009

RĂZVAN DUCAN

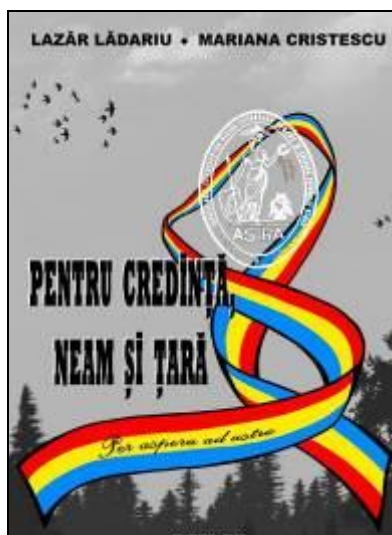
„Pentru credință, neam și țară”

de Lazăr Lădariu și Mariana Cristescu

„Nu puteam să închid ochii dacă nu scriam această carte”
-marginalii la lansarea cărții
„Pentru credință, neam și țară”

Sala de la Centrul de Dezbatere Socio-Politice „Emil Dandea” din centrul municipiului Tg. Mureș s-a dovedit a fi neîncăpătoare, **joi, 28 octombrie 2010, de la orele 17**, pentru zecile de participanți (multe, foarte multe personalități din lumea culturală, istorică, politică, economică, etc. a municipiului și județului) la lansarea cărții „Pentru credință, neam și țară”, Ed. Nico, Tg. Mureș, 2010, avându-i ca autori pe cunoscuții scriitori: **Lazăr Lădariu**, redactor șef al principalului cotidian județean de limbă română „Cuvântul liber” și **Mariana Cristescu**, șef de secție la același ziar. Cartea, care prezintă mari personalități ale ASTREI mureșene, a fost scrisă sub deviza astristă „Per aspera ad astra” de **Lazăr Lădariu** (ca unul dintre autori) care este în prezent **președintele județean al ASTREI**, revitalizezate după Revoluția de la 1989. A fost „o obligație morală, înainte de toate” atât pentru actualul președinte al ASTREI mureșene cât și pentru scriitoarea și publicista **Mariana Cristescu**-afirmația le aparține- de a arăta o „etapă glorioasă” din istoria culturală a ASTREI, pe aceste meleaguri.

Entuziasmați de cartea proaspăt apărută, încă având miros de tipografie, o serie de vorbitori de elită au exprimat pertinente și interesante puncte de vedere, ce au întregit imaginea unei lucrări de cercetare de excepție, dar și a unei serii ce a mustit de cultură și românism. Iată câteva frânturi din cele auzite de subsemnatul: **Nicolae Băciuț**, scriitor, publicist, director al D.J.C.C.P.N.C.Mureș, dar și vicepreședinte județean al ASTREI: „Cartea este un dicționar esențial al personalităților ASTREI, puse în slujba nației române”; „Fiecare personalitate astristă ar trebui să aibă propria monografie”; „Cartea e un omagiu..., un document minuțios...

ea e scrisă cu rigoare...și prezintă un set de modele demne de urmat atât de lumea civilă cât și din cea politică”; „Astra a făcut cultură și educație la modul ideal”; „Relevant e respectul pentru trecut”; **Valentin Marica**, scriitor, redactor senior la Postul Național de Radio Tg. Mureș: „În prăpastie vor cădea cei ce nu vor ști să dezlege sensuri ale timpului”-citat din Mihai Eminescu-pentru ca apoi să continue cu cuvintele proprii „Vine o carte să ne prezinte dezlegătorii de sensuri”; „E o carte a vegherii. Biografiile sunt pilduitoare”; „Este o restituire și o cinstire. Revede istoria a 8 Despărțăminte ale ASTREI...și cinstire pentru că susține un mare afiș-150 de ani de ASTRA.”; „E o carte despre ASTRA scrisă în cel mai curat spirit astrist.”; „Autorii îi așază pe cei aleși în minte, inimă și înțelepciune.”; „Astra a consfințit demnitatea umană și cea a Transilvaniei”; „Autorii cărții ne propun o lectură lucrătoare.”; „Cartea lui Mariana Cristescu și a lui Lazăr Lădariu este o carte obligatorie”. **Cornel Sigmirean**, prof. univ. dr., cancelar general al Universității „Petru Maior” Tg. Mureș: „Ionel Brătianu și Iuliu Maniu sunt printre ctitorii României Mari”-referire la posterele celor doi oameni politici aflate pe peretele încăperii; „Nici o instituție din Transilvania nu a contribuit mai mult ca ASTRA la nașterea României Mari”; „ASTRA i-a învățat pe români istorie culturală, dar și cum să cultive pământul, cum să crească animale, cum să construiască o casă...”; „Era o etapă în care omul credea în educație”. „Cultura și instruirea erau un bulevard al succesului”. **Vasile**

Dobrescu, prof. univ. dr., Universitatea „Petru Maior” Tg. Mureș: „ASTRA a însemnat o întâlnire în spirit național”; „ASTRA-o stare de spirit, de comuniune și solidaritate”; „Cred că spiritul de solidaritate al ASTREI s-ar impune și astăzi”. „Națiunile sunt datoare să-și conserve tradițiile.”; „Ar fi bine ca activitățile culturale ale ASTREI să fie aduse până în actualitate”. **Marius Pașcanu**, prefect al județului Mureș: „Antevorbitorii mei au vorbit pertinent”; „Putem lua modelul ASTREI ca organizare”; „Cartea e o doză de lecitină națională, pentru noi”; „În ziua de astăzi nu mai avem modele ale prezentului ci doar ale trecutului”; „Nu țara e devină că e prost guvernată”; „Suntem lipsiți de modele reale, valide”; „Foarte puțini dintre intelectualii țării mai sunt dispuși astăzi să se întoarcă spre talpa țării.”; „Ne înstrăinează acel blestem al dezunirii și nu reușim să ne îndreptăm spre o direcție coagulantă.”; „Îi felicit pe autori că au reușit să ne întoarcă în trecut cu bună credință.”; „Din păcate, teatrul a ajuns în mediul politic. E un spectacol public...”; „Îi felicit pe autori că ne dau alte repere morale”.

Finalul a aparținut autorilor, care vădit, emoționați, în flash-urile aparatelor fotografice, au exprimat câteva gânduri. **Mariana Cristescu**: „Ceea ce a făcut ASTRA e redutabil și asta pentru că a găsit cheia pentru fiecare categorie socială construind spitale și școli „poporale”, ridicând troițe, ...dar și prima enciclopedie română”; „Bisericile, (ortodoxă și greco-catolică-n.m.)și-au dat mâna pentru prima dată”; „Se coborau (Astriștii-n.m.)la nivelul ultimului analfabet”; „Până la urmă aștristii au fost niște martiri.”; „Pe măsură ce lucrăm găseam tot mai multe informații”; „Contează până la urmă ceea ce rămâne. Dumnezeu și timpul hotărăsc.”; „Oamenii ăștia, aștristii, nu s-au manifestat niciodată dușmănos, unul față de celălalt. Au luptat pentru lumină”; „Cartea e snopul meu de flori pe care îl dau Transilvaniei, care m-a adăpostit de 33 de ani...eu, care sunt „o Mitică”din București”. **Lazăr Lădariu**: „Nu puteam să închid ochii dacă nu scriam această carte”; →

RĂZVAN DUCAN

”Acești oameni extraordinari, antemergători,...dr. Eugen Nicoară-„un Meccena al românilor”, Ioan P. Maior, av. Patriciu Barbu, protopopul greco-catolic P. Uilăcan, protopopul ortodox Galaftion Șugău, av. Ioan Harșia, protopopul ortodox Vasile Duma, dr. Iuliu Hațieganu, protopopul Ariton Marian Popa, istoricul Vasile Netea, și alții din Despărțământul Reghin...sau Horia Teculescu-un „voievod spiritual” al „Perlei Târnavelor”, Zaharia Boiu-junior, pedagogul Ioan Popescu, istoricul universitar Ioan Ursu, Ilarie Chendi, dr. Corneliu Diaconovici-enciclopedist, Johann Wilhelm Krafft-editorul Enciclopediei Române, A.P. Bănuț-prefect al județului Târnava Mare și președinte al ASTREI sghișorene, etnomuzicologul Ilarion Cocișiu, profesorul Tului Racotă, de la Sighișoara...sau protopopul ortodox Ștefan Russu, protopopul Gurghiului și Tg. Mureșului Elie Câmpeanu, prof. Ioan Bozdog- unul dintre prefectii județului Mureș, av. Aurel Baciuc-participant la Marea Unire de la 1918, profesorul și traducătorul Nicolae Sulică, profesorul Grigore Ciortea, profesorul Traian Popa-prefect al Odorheiului, profesorul și publicistul Nicolae Albu, profesorul Gheorghe Popescu, profesorul Alexandru Sighișoreanu, profesorul Emil Vlasu, și alții din Despărțământul Tg. Mureș al ASTREI...sau protopopul Gheorghe Oprean, luptător pentru marea Unire, revitalizator al ortodoxismului pe cursul mijlociu al Târnavei Mici, de la Târnaveni... sau Ioan Boeriu și Vasile Suciuc de la Despărțământul „Murăș-Ludoș” al Astrei...sau doctorul Valer Russu și compozitorul și dirijorul Ilie Micu de la cel din Luduș...ca și cei din Despărțământul Râciu al ASTREI...și alții (fiecăruia dl. Lazăr Lădăriu-menționându-le, într-un iureș de cultură și credință, pe lângă profesiile lor și realizările cele mai mari în cadrul Despărțământelor respective-n.m.)”.;E o datorie pentru neamul meu de a face ceea ce fac”.”Deși nu mai fac politică fac în continuare politica neamului, politica lui culturală”.”Am vrut să scoatem din trecut aceste personalități”.; „Mulți aștrști au sfârșit uciși de hortyști sau în închisori, uciși de comuniști, pentru

că au fost buni români și au făcut ceva pentru țara lor”, etc. În finalul intervenției sale **dl. Lazăr Lădăriu** a citit crezul „Șoimilor Carpaților”, acea organizație, înființată în 1928 de prof. univ. dr. Iuliu Hațieganu „mare iubitor și animator al tineretului românesc din Ardeal”, formată din „tineri devotați neamului, iubitori de țară, credincioși și apărători ai legii noastre strămoșești, ai Biseicii Neamului”, care avea drept scop educarea tineretului, având deviza ”**Totul pentru națiune, nimic pentru tine, nici câștig, nici glorie**”.

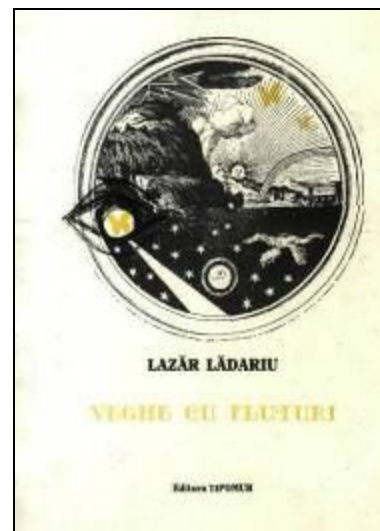
Bogat ilustrată, cu portretele celor evocați, dar și cu portrete de apostoli ai neamului (Avram Iancu, Octavian Goga, Ioan Lupaș, Nicolae Iorga, etc.) cu care aștrștii mureșeni și-au încrucișat pașii, cu locuri de biruință și de reculegere, dar și cu alte materiale documentare din epocă, cartea de 290 de pagini este o pioasă aducere aminte, îndemn fără echivoc de rememorare, a unor iluștri înaintași care au ars pentru poporul lor, sub falduri de luptă pașnică prin cultură și educație. Prin acesta **Lazăr Lădăriu și Mariana Cristescu** „și-au sărit (din nou-a câta oară?) umbra”, întrecându-se pe sine.

Așadar, cartea unor oameni- **Lazăr Lădăriu și Mariana Cristescu**- devotați trup și suflet nației lor, de ieri de azi și de mâine, mândri că sunt români, mândri că aparțin un spațiu binecuvântat de Dumnezeu, mândri că pot cu condeiu să scoată la iveală comori culturale și istorice, împlinind astfel un destin, acela de a fi, fiecare în parte și în duet, „suflet în sufletul” neamului lor, căruia îi cântă, după putințe, „bucuria și amarul”.

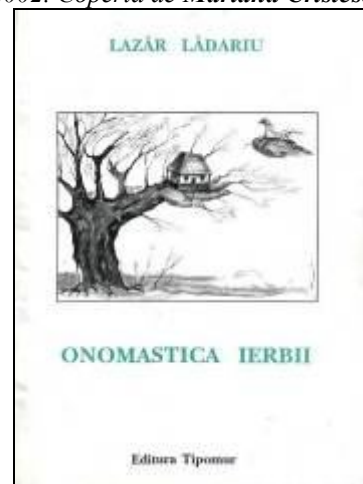
Atât scriitoarea Mariana Cristescu cât și dl Lazăr Lădăriu au acordat apoi autografe celor prezenți, cărțile epuizându-se într-un timp record. A mai fost totuși timp și pentru un pahar de vin bun, acordat de generozitate, pentru cei prezenți, de autorii sărbătorii.

Manifestarea a fost moderată de omul de cultură **Dimitrie Poptămaș**, amfitrion atent al locului de desfășurare a evenimentului.

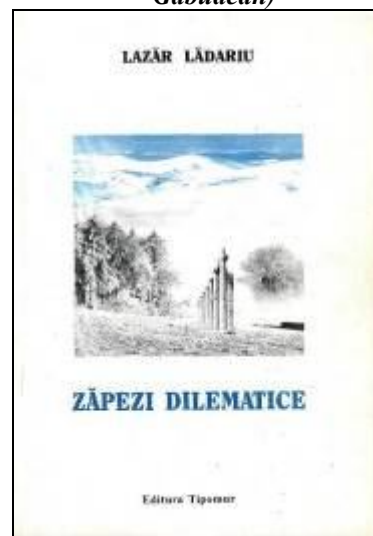
29 octombrie 2010

VEGHE CU FLUTURI
(Editura TIPOMUR, Târgu-Mureș, 2002. Coperta de **Mariana Cristescu**)

ONOMASTICA IERBII
(Editura TIPOMUR, Târgu-Mureș, 2001. Coperta de **Mariana Cristescu**.
Grafica: **Silvana Luminița Găbudean**)

ZĂPEZI DILEMATICE
(Antologie) (Editura TIPOMUR, Târgu-Mureș, 1999.
Coperta de **Mariana Cristescu**)

Câtă viață, atâta literatură. Câtă literatură, atâta viață.

Lazăr Lădariu, „Memorii. File de jurnal. Confesiuni

Niciun alt gen literar nu s-a bucurat de o revenire postdecembristă atât de spectaculoasă ca memorialistica și jurnalul, vârful acestora fiind, cu siguranță, „Jurnalul fericirii”, de N. Steinhardt, singura mare carte de serton, din anii ideologiei roșii.

După realismul socialist, era firească apariția “realismului capitalist”, era necesar să se vorbească despre adevăr și realitate fără inhibiții și fără cenzură.

Poate de aceea tentația memorialismului și jurnalului e atât de mare.

Firește, oricine poate scrie memorialistică, jurnal. Dar nu orice jurnal, nu orice memorialistică au relevanță, depășesc nivelul personal de interes. Nu e totuna să scrie jurnal un tânăr fără biografie, oricât de inocent ar fi gestul său, ori să scrie jurnal, memorialistică, cineva care are în spatele lui istorie, care a făcut istorie.

Jurnalul poate fi și un reflex al dialogului cu tine însuși, dar poate fi și o nevoie intimă de a prelungi exercițiul de creație prin confesiunea din spatele cortinei. Nu în ultimul rând, jurnalul, memorialistica sunt ele însele exercițiu literar, adună trăiri complementare creației, care nu-și găsesc loc în text, nu pot fi o adenda explicativă a unui univers literar.

Dacă se poate scrie jurnal la orice vârstă, memorialistica e mai

exigentă, ea incumbă criteriile pe care nu și le poate asuma oricine.

E prima oară, în spațiul cultural mureșean, când diarismul, opozabil ficțiunii, e și istorie și literatură. E prima dată când un scriitor mureșean publică o astfel de carte, în condițiile în care sunt destule mărturii că genul are mult mai mulți combatanți.

Lazăr Lădariu are însă toate atuurile pentru a publica o astfel de carte. În plus, e scriitorul care are curajul opiniei, curajul de a vorbi altfel despre trecut, curajul opiniei necenzurate decât de cenzura interioară, asumându-și riscul de a spune lucrurilor pe nume, de a vorbi și despre adevăruri incomode.

Deși e în registru secvențial structurată (memorii, file de jurnal, confesiuni), cartea are unitate, în registru autobiografic. Ea recuperează un timp al formării, al devenirii, al implicării, cinematografic, fie jurnalier, fie memorialistic, având însă peste tot tonul confesiv, al spovedaniei, al mărturisirii.

În plus, indiferent de formulă, există dominantă sincerității, a ilustrării adevărului istoric fără fard, fără cosmetizări de vreun fel.

Cartea are și valoare de istorie locală dar și valoare și literară, acuratețe stilistică și rigoare informațională. Ea oferă date și istoricului și sociologului și cercetătorului științific, dar și lectorului obișnuit, prin calitatea sa de carte document, cu toate semnificațiile conceptului.

Cartea poate fi însă citită și în grilă epică, aproape ca pe un roman la persoana întâi, în care autoreferențialitatea nu are nici stridențe, nici egocentrism.

Personajele cărții sunt reale, cu nume, cu biografii publice. Dar autorul vorbește mai ales despre

Premiile „Ambasador”. Încadrat de Mariana Cristescu și regretații Valentin Borda și George Pruteanu.

ceea ce este dincolo de acest orizont de imagine, întră în intimitatea unei lumi, în culisele sale, unde se petrec uneori mult mai spectaculoase lucruri decât ceea ce ajunge la publicul larg, dar aflate în consubstanțialitate.

Autorul își deconspiră chiar și mecanismele de funcționare ale propriului atelier de creație, ilustrat cu texte poetice.

Indiscutabil, partea cea mai consistentă, nucleul cărții îl reprezintă filele de jurnal, care puteau fi ele însele carte de sine stătătoare. Început în februarie 1983, scris pe sărite, și cu o pauză de 10 ani, el se oprește în mai 2002. Așadar, peste un deceniu de însemnări la cald, despre realitatea imediată, în primul rând cea literară, dar și cea politică, acestea fiind dominantele conținutistice.

Între elaborat și lapidar, Lazăr Lădariu scrie atât cât trebuie ori cât consideră necesar despre un subiect, uneori laconic: „9 mai 2002. Pe acasă! Citesc!”.

Nu aflăm nici ce, nici cât. Ci doar certifică o stare, ca un refugiu din zgomotul clipei, din vânzoleala politicului. Se plasează adesea între literatură și politic, ca între Dumnezeu și neamul meu, cum ar spune filosoful.

Dacă până la un moment dat, dominant jurnalului este viața literară, inevitabilul se produce și dominantă devine confesiunea în spațiul politic, fără a exclude o clipă implicarea în literatură.

A treia secțiune a cărții e confiscată de politic, de atitudinea scriitorului față de politic, de imixtiunile politicului în viața publică și în cea privată a scriitorului.

Aici e terenul în care scriitorul îmbracă fără reținere cămașa morții, ia atitudine, e luptător pentru cauze locale și naționale, desface itele încurcate ale relațiilor din lumea politicii, deconspirând metehne și apucături balcanice, cu consecințe pe termen scurt și lung în viața țării.

Această carte nu poate fi însă decât un început, pentru că sunt atâtea evenimente personale și naționale, pe lângă care scriitorul și omul politic Lazăr Lădariu nu putea să treacă indiferent.

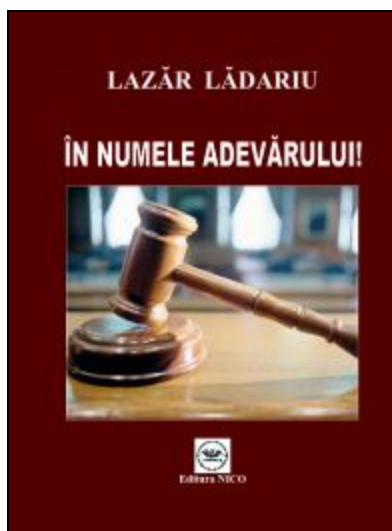
NICOLAE BĂCIUȚ

„În numele adevărului”,

spuneți peste tot, tuturor,
adevărul despre Lazăr Lădariu
și icoana crezurilor sale!

Imediat după „marele deranj” din 1989, **Lazăr Lădariu** a devenit (fiind ales democratic de către colegii de redacție) redactor șef al cotidianului „Cuvântul liber”, fiind în prima linie a luptei pentru libertate socială, iar apoi pentru apărarea ființei românești în această parte de Românie. În două legislaturi, 1992-1996 și 1996-2000, a fost deputat în Parlamentul României, din partea P.U.N.R.-ului, al cărui vicepreședinte a și fost, continuându-și lupta, de la tribuna celui mai înalt for legislativ al țării. A fost apoi consilier județean în 1996, 2004, 2008 și „cel mai apreciat și influent jurnalist mureșan din presa scrisă” în 2003, 2005, 2006, 2008, devenind și „Cetățean de Onoare” al Tg.Mureșului, primind și „Diploma de Excelență” și „Fibula de la Suseni”, etc, etc. Acestea ar fi foarte, foarte, pe scurt cursul politic al domniei sale.

„M-am îndepărtat de vâltoarea politicii în momentul în care PUNR, lovit și mâncat din toate părțile, a fost scos din Parlament, la comanda udemeristă, cu largul sprijin al vânzătorilor de neam. Deci, și cu mâna românească! Am părăsit, definitiv, scena politică românească, dându-mi demisia din toate structurile de partid, la 24 octombrie 2008 – chiar în ziua în care, alături de marele poet Adrian Păunescu, într-un cadru festiv, mi se decerna distincția de „Cetățean de Onoare al Culturii” -, scârbit de tot noroiul, de toata mizeria din haznaua politică românească. De atunci, așa cum anunțam cu prilejul demisiei din PSD, fac doar o singură politică: cea culturală! Și cea a apărării neamului meu, a demnității și a verticalității naționale în fața denigratorilor de tot felul și a tuturor celor care dau cu târnacopul la subminarea și slăbirea statului național, unitar, românesc”, spunea Lazăr Lădariu, în interviul „Jurnalistul veteran Lazăr Lădariu îi răspunde agentei filo-maghiare Smaranda Enache: „Nu mor caii când vor câinii””, publicat pe Victor Roncea Blog, în 12 iunie 2009.

„...Foarte mulți mureșeni m-au întrebat: de ce nu am acceptat niciuna dintre ofertele generoase ale celorlalte partide parlamentare (cărora le mulțumesc pentru gândul cel bun și pentru solidaritatea care mă onorează)? Răspunsurile sunt mai multe și cât se poate de simple. Din demnitate! Nu am putut accepta, în ruptul capului, compromisul! Nu-mi este felul! Am înghițit, o dată, broasca asta râioasă a politicii românești, așa că mi-a fost de ajuns! Eu nu pot accepta „politica giruetei”, nu pot fi „ca românul imparțial cu toate partidele”! Am ținut întotdeauna la verticalitate, fiind vorba despre imaginea mea publică, despre munca, de 46 de ani, cu condeiul în slujba adevărului, de notorietatea dobândită prin multă trudă și răbdare dintr-un secol în altul, pe care ar fi fost păcat să le mănânc la anii mei. Am detestat, întotdeauna, turismul politic, i-am blamat pe cățărătorii din interes și pe săritorii dintr-o barcă în alta”, se destăinuie **Lazăr Lădariu**, în chiar primul articol, **“O întrebare și mai multe răspunsuri”**, din impresionantul tom de 770 de pagini, intitulat **“În numele adevărului”**, **Ed. Nico, Tg.Mureș, 2013**, carte care cuprinde chintesenta gândirii ziaristice a autorului, în acest spațiu de mijloc de țară, unde luptă din toate puterile împotriva “dolarului găurit” (a se citi a țării găurite) de aspirațiile autonomiste a comunității extremiste, evanșarde, maghiare, care, asemeni păsării care mălai visează, visează nu numai ținuturi secuiești, ci și întoarcerea Transilvaniei românești la dualismul

din 1867. **Lazăr Lădariu** își onorează spusele prin fapte, specifice meseriei de ziarist de presă scrisă, printr-un condei ascuțit, combatant și de nezdruccinat în apărarea argumentată a liniei adevărului.

“Eu prima dată citesc în Cuvântul liber articolele lui Lazăr Lădariu, apoi celelalte”, îmi spunea, deunăzi, pe stradă, un om simplu, fără sofisme, pe care numai de ipocrizie nu-l pot acuza. Așadar, nu numai că **Lazăr Lădariu** a intrat în mentalul colectiv mureșan, și nu numai, ca și apărător de nădejde al românismului, dar acesta este, în pofida vârstei, chiar și exponentul speranței românilor, în condițiile în care cei mai mulți politicieni români mureșeni, aleși sau numiți în foruri de conducere, deși, în cele mai multe situații, majoritari, au devenit nepăsători, insolenți, uitând cu totul de aspirațiile românilor ce i-au votat, fiind uneori chiar trădători ordinari, vânzându-se pe nimic, devenind cârpele de șters pe jos ale policitienilor maghiari!

Cartea lansată și luată în discuție este tocmai una în care autorul fără de arginți, cu armele gazetarului, caută să arate populației cititoare de bună credință, mai mult sau mai puțin informate, despre dedesubturile politicii, despre adevăruile acestui timp și acestui spațiu. Cartea este o însumare ale acestor rechizitorii, din ultimii ani, pe diverse teme și în diverse situații, stând mărturie peste ani că, în pofida vânđușilor, buricați în consilii, “comitete și comiții”, unde fac politica propriilor portmonee și ale altor interese, au fost oameni, cum este **Lazăr Lădariu**, care și-au iubit neamul și țara și au acționat pentru binele lor.

Numai însumarea titlurilor celor **237 de articole** din carte poate spune o poveste despre abordarea de către autor ale temelor vii, de interes imediat sau de interes pe lung, ale temelor controversate și fierbinți, inclusiv ale celor în jurul cărora se strâng păreri ireconciliabile.

Lazăr Lădariu este departe de a fi un habotnic anti-maghiar. El nu se culcă și nu se scoală având numai unguri în cap. Problema maghiară este abordată doar atunci când democrația și egalitatea în drepturi este încălcată, iar pretențiile →

RĂZVAN DUCAN

Prin hăurile hrubei

În rădăcina apusului
piere lumina bolnavului amurg,
cu aripă sângerie
tristă reculegere
în nori ducându-se;

abia acum vor veni
porumbeii din vis,
disperată căutare
peste călătoria orbului;

prin hăurile hrubei
șobolanii nopții
rod ridurile pământului.

Adevăr căutând în singurătatea apusului

Lipăie încă lumina
pe treptele lumii
de sânge păzită;

rană mare-i apusul,
prin măreția golului
disperată țipă materia

disprețuind
strigătul cuvântului
rătăcit în colțul tăcerii;

acolo,
doar glasul
care atrage fluturii
se mai aude,
tot mai încet,
tot mai încet;

lipăie lumina
pe treptele lumii,
adevăr căutând
în singurătatea apusului.

Viziune de noiembrie

Prin iarba uscată
mușcată de-atâtea tăceri,
cărări sure de brume
duc spre barba
cea de lumină a râului
uimit privindu-se
în oglinda burtoasă
a cerului;

doar vântul
viu pe aici,
numără
semințele din ochii-nserării
călare pe umerii munților
deodată vorbind între ei.

Cu brațe de iederă

Cu brațe de iederă,
cu sunete legat la ochi,
stăpânul tristeții trece
prin puterea verde
a ierbii;

cu bot umed de mânăz,
dimineța-l întâmpină
în rochie de abur
în catifeaua gândului,
urându-i un șoptit „Bună ziua!”;

o navă de hârtie plutește
sus,
pe marea de nori,
mestecând bucăți de albastru
din suferința viitoare.

LAZĂR LĂDARIU

acestora sfidează realitatea, adevărul istoric și bunul simț, și când țara vizată de aceștia nu ar putea să se cheme decât **ABSURDISTAN**.

În carte, adevărată probă de publicistică-școală, se întâlnesc și numeroase articole de atitudine culturală, educațională, economică, de atitudine socială, etc., scrise cu documentată erudiție, într-un limbaj precis, chirurgical, cu putere de înțelegere de la “vlădică la opincă”.

Ziaristul profesionist **Lazăr Lădariu** este completat de scriitorul **Lazăr Lădariu**, membru al Uniunii Scriitorilor din România, autor a zeci de cărți de poezie și cercetare culturală și istorică, de omul de atitudine **Lazăr Lădariu**, de conducătorul de asociație culturală (domnia sa este și președinte județean al ASTREI), așadar, de omul de cultură **Lazăr Lădariu**, și nu în ultimul rând (poate că în primul rând!) de patriotul, **Lazăr Lădariu**.

Nu voi încheia aceste rânduri de întâmpinare, într-o reală admirație, a noii sale cărți de publicistică (carte care va mărturisi peste ani, prin condeiul său, luptele acestor timpuri) fără a reda în întregime gândurile consemnate de autor pe coperta a IV-a a cărții, care sunt, după mine, o

concentrare a esenței sale existențiale, adevărat epitafor testamentar, care, cu siguranță, o să-i însoțească, cândva, post mortem, memoria: “**Trecător pe scena lumii, luptător pe baricada neliniștii, a interesului național, fidel credinței strămoșești în Biserica Neamului și în bunul Dumnezeu, convins că “gazetăria nu-i o meserie pentru fricoși”, am rămas și rămân consecvent, vreme de 53 de ani, îndemnului lui Nenea Iancu Caragiale: “Cinste și gramatică!”. Am fost și voi rămâne același “câine de pază al democrației!”. Iubindu-mi Neamul meu românesc, voi merge până la capăt în lupta mea pentru**

Întâlnire literară astristă la
Târnăveni

apărarea ființei naționale și a grăirii noastre, mereu podoabă dându-i, însoțit de Testamentul lui Ienăchiță Văcărescu privind “Creșterea limbei românești/ Și-a patriei cinstire”. Același voi fi pe baricada adevărului, luptând pentru o cauză înaltă: cea a apărării și slujirii verticalității și demnității naționale. Voi veghea mereu ca “harta Limbii Române să nu devină, cumva, mai mică decât cea a României”.

Într-o lume sufocată de răutate, de rapacitate, de egoism, cu emoție sinceră, amplificată, vă garantez că voi rămâne, mereu, “membru al poporului roman”. Voi așeza lupta pentru unitatea statală și siguranță națională alături de sprijinirea și propășirea culturii. Totul, în numele adevărului! **Cu Dumnezeu, înainte!**”;

Deoarece, alte cuvinte cred că sunt de prisos, vă conjur, în încheierea acestor gânduri de prețuire, ca “**În numele adevărului**”, să spuneți peste tot, tuturor, adevărul despre **Lazăr Lădariu** și icoana crezurilor sale!

“Cuvântul liber”, 2 octombrie 2013

Stăpâne, Doamne, fă o bucurie!

Montaj literar - muzical (dramatizare)

Povestitorul: Uimiți, copacii îi
numără pașii.....
Pădurea: Unu, doi, trei, patru,
cinci.....
Povestitorul: Se întoarce.....
Un copac: Nu ne mai cunoaște.....
Alt copac: E parcă mai sur.....
Copac 3: De spate-i mai dus.....
Copac 4: Mai altfel în toate.....
Copac 5: Și mersu-i mai greu.....
Copac 6: De om obosit.....
Copac7: Mereu se oprește din
drum.....
Copac8: Și aerul rece îi
dăunează.....
Cipac 9: E o mare de șoapte în spatele
lui.....
Copac 10: Pădurea toată începe să
cânte.....
Copac 11: Parcă nu-i mai aude
suflarea de noapte.....
Povestitorul: E ca un mile alb,
sufletul său.....
Priviți-l, se roagă!
Lazăr Lădariu: Stăpâne, Doamne.....

Stăpâne, Doamne, fă o bucurie! (cântec)

de Lazăr Lădariu

Stăpâne, Doamne fă o bucurie
Tăcuților sărmani de-o ntregă viață
Și dă-le, Doamne, apa lor cea vie,
Că sunt sături de poame și povață.

Stăpâne, Doamne, fă o bucurie
Celor la drum plecați fără busolă,
Prin noaptea-n miez, prin zarea
purpurie,
Azi, mila ta lor fie-le consolă.

Stăpâne, Doamne, fă o bucurie
Poeților betegi de poezie:
Un Evtușenko-n capă azurie
Și-un miruit cu "mierea lui târzie".

Concluzie

Această poezie este o rugăciune,
Poetul intervine pe lângă Dumnezeu
și îl roagă să dea "apă vie sărmanilor
sături de poame și povață."

Pentru cei ce nu și-au găsit încă
un rost în viață, poetul îl roagă pe
Dumnezeu să-i fie milă de ei și să le
lumineze drumul.

În ultima strofă, poetul se roagă
pentru poeții "betegi de poezie", să le
dea Dumnezeu multă inspirație.

Concluzia noastră finală, după ce
am studiat poeziile cu operele domniilor
lor și ne-am însușit, cu ajutorul
cântecelor, din minunatele poezii, am
tras concluzia că poetul și a lui poezie
este mai frumos decât Făt-Frumos cu
a lui Ileană Cosânzeana.

La final, cuvântul doamnei învățătoare

Să fii lacrima lui Dumnezeu, nu
este puțin lucru, dimpotrivă. Această
lacrimă se va înprima pe un giulgiu
invizibil, precum chipul lui Iisus
Cristos pe marama Veronicăi, în
drumul spre răstignire. Și o vom purta
pe dinăuntru ca pe un odor de preț, ca
pe o cruciuliță, ca pe un Sfânt Roza-
riu (**după Cezarina Adamescu.**)

Montaj realizat de elevii clasei a III-a,
Școala Gimnazială « Sf. Gheorghe »,
Sângeorgiu de Mureș, îndrumător
Cornelia Jinga Hetrea, 2011

Nicolae Băciuț, Lazăr Lădariu,
Sorina Bloy, la Școala Gimnazială
« Sf. Gheorghe », Sângeorgiu de
Mureș

ANOTIMPURI literar-artistice

Publicat în revista Vatra veche, anul 2011 ISSN 2066-9912

Limba Românească

(cântec)

de Lazăr Lădariu

Iar dacă la-nceput a fost cuvântul,
Cu zbor de îngeri să îl însoțească,
Chiar gândul să mi-l poarte vântul
Prin limba noastră, veche,
românească.

Iar dacă la-nceput a fost cuvântul,
Chiar munții-nalți învață să-l
grăiască

La gât cu nuferi albi cât e înaltul,
Râzând în limba noastră,
românească.

Și dacă la-nceput a fost cuvântul
Prin zorile gătite să-nflorească
Când bate-n inimi subpământul
În limba noastră, veche,
românească

Iar dacă la-nceput a fost cuvântul
Chemându-ne din geamuri, ne-
amețească

Mirosul merelor domnești și cântul
În limba noastră, veche,
românească.

Concluzii

Această poezie merită să-și
ocupe un loc în manualele de
Limba și Literatura Română alături
de poeziile lui Alexei Mateevici și
George Sion.

Nu e alta mai frumoasă decât
limba noastră românească. Ea este
însoțită de îngeri în zbor când
munții învață să o vorbească și
vântul se plimbă prin tainele
limbii noastre românești.

Zorile gătite să înflorească,
mirosul merelor domnești și
cântul, toate ne îndeamnă să
vorbit frumos, să scriem corect,
să cântăm și să compunem cu
bucurie în limba noastră veche,
românească.

Din interpretările elevilor clasei a III-
a, de la Școala Gimnazială « Sf.
Gheorghe », Sângeorgiu de Mureș,
îndrumător Cornelia Jinga Hetrea,
2011, publicate în revista „Anotimpuri
literar-artistice, Supliment al revistei
„Vatra veche”

Confesiuni

O ÎNTREBARE ȘI MAI MULTE RĂSPUNSURI

Deseori, după ce mi-am anunțat public retragerea candidaturii pentru vreunul din colegiile electorale mureșene pentru votul uninominal la alegerile parlamentare din 30 noiembrie a.c. și mi-am prezentat demisia din PSD, din Consiliul Național, din funcția de vicepreședinte și din cea de consilier județean, în urma denunțării grosolane, unilaterale, a Protocolului încheiat la 14 iulie 2006, de către „gruparea Frătean”, foarte mulți mureșeni m-au întrebat: de ce nu am acceptat niciuna dintre ofertele generoase ale celorlalte partide parlamentare (cărora le mulțumesc pentru gândul cel bun și pentru solidaritatea care mă onorează)? Răspunsurile sunt mai multe și cât se poate de simple. Din demnitate! Nu am putut accepta, în ruptul capului, compromisul! Numi este felul! Am înghițit, o dată, broasca asta râioasă a politicii românești, așa că mi-a fost de ajuns! Eu nu pot accepta „politica giruetei”, nu pot fi „ca românul imparțial cu toate partidele”! Am ținut întotdeauna la verticalitate, fiind vorba despre imaginea mea publică, despre munca, de 46 de ani, cu condeiu în slujba adevărului, de notorietatea dobândită prin multă trudă și răbdare dintr-un secol în altul, pe care ar fi fost păcat să le mânjesc la anii mei. Am detestat, întotdeauna, turismul politic, i-am blamat pe cățărătorii din interes și pe săritorii dintr-o barcă în alta.

Cred că, acum, la o lună după ce am părăsit scena politică, poate că, întrebat fiind, potrivit ar fi să vin în fața dumneavoastră cu unele lucruri, în plus față de cele relatate, care m-au determinat să fac acel pas decisiv, pe care nu mi l-am dorit. După încheierea Protocolului - încălcat atât de grosolan de Alexandru Petru Frătean și ai lui „locotenenți” -, am făcut mult pentru PSD Mureș, înfrumusețându-i imaginea prin tot ce am întreprins. Ce a făcut PSD Mureș pentru mine? Absolut nimic! Nici UDMR n-a avut un comportament atât de ticălos în privința mea și a colegilor peuneriști! Am avut, recunosc, naivitatea să sper că, ducând acolo, în PSD, ideile nobile ale PUNR, voi (vom) contribui la reforma atât de necesară, mai ales acum, a social-democrației

Scriitorii: Valentin Marica, Lazăr Lădariu, Răzvan Ducan și Nicolae Băciuț

mureșene. Zadarnic! M-am zbatut, atât cât am putut, pentru români, nicidecum pentru vreun interes personal. Pentru mine, atât cât am fost acolo, nu au existat „ai noștri” și „ai voștri”! Credincios convingerilor și principiilor PUNR-iste, celor ale interesului național, am sperat că voi fi sprijinit în lupta mea, chiar dacă eram considerat, de către unii de acolo, un „lup singuratic”, împotriva tendințelor iredentiste, neorevizioniste, separatiste, șovine și extremiste ale celor din UDMR și PCM, care visează la reînvierea defunctei Regiuni Autonome Maghiare, sub chipul Ținutului Secuiesc, am urmărit și am descumpraj, vehement, ambițiile lui Marko Bela de a ne pricopsi, în Transilvania, pe noi, românii, cu cea de-a doua limbă oficială - maghiara! O naivitate! S-a dovedit că pe la PSD Mureș nu de naționaliști luminați, tradiționali în lupta pentru ideile noastre, ale românilor ardeleni, este nevoie, ci de... internaționaliști! Cu toate acestea, m-am aflat, întotdeauna, acolo unde a fost greul campaniilor electorale, unde, de obicei, eram trimis de conducerea PSD. Iar mulțumirea s-a văzut! N-a existat nici măcar minima recunoștință! Toate acestea, în situația în care nu noi, foștii PUNR-iști, am avut nevoie de PSD, ci invers, PSD-ul de noi! Iar armonia așteptată a fost brutal eliminată de actuala conducere!

Sătul de politica duplicitară a majorității noii conduceri, față de foștii PUNR-iști, față de subsemnatul, fiind unul dintre cei care au condus, ca vicepreședinte, partidul de suflet al românilor din 1990 încoace, n-am avut altă soluție decât demisia. Am plecat, refuzând să-i mai văd pe cei din corul aplaudacilor, tămâietorilor și lăudătorilor politici ai președintelui Alexandru Petru Frătean, care și-au pus în gând să ducă de răpă social-democrația mureșeană. Am plecat,

scârbit de această mizerabilă politică românească! M-am săturat de machiaverlăcurile lor politicianiste! M-am săturat de oportunistul și de minciuna ora!

M-am săturat de hienele politice! M-am săturat și sunt dezgustat de noroiul acestui fel de politică! M-am săturat de cei cărora nici măcar cu piatra ponce nu le mai poți subția obrazul! Ei au învățat pișcheria politică de la cei de mai sus: Geoană, Năstase, Hrebenciuc (prietenu, la cataramă, al lui Verestoy Attila, în tăierea pădurilor României, dornic, în postura marelui combinador, al unei alte guvernări cu UDMR!), Dan Ion Popescu (pripășit pe la PC, acum în Alianță!), de la „baronii locali”, tot mai numeroși! Așadar, nu pot fi omul jumătăților de măsură, iar când spun un lucru mă țin de cuvânt! M-am săturat de cei pentru care, în locul luptei pentru interesul național, preferabilă este intrarea în ceardașul UDMR! Pentru că, iată, conform unor instrumentări și planuri de culise, unii au ținut ca, prin înlăturarea subsemnatului, să se împlinească plăcerea UDMR. Și asta s-a și făcut!

Am ținut, prin tot ce am făcut și cât am putut, să fiu grijuliu față de tot ce ne unește pe noi, românii, nu la ce poate să ne dezbină, dușman fiind al dihoniei și al acelu „blestem al dezunirii” care bânuie prin neamul nostru. Din păcate, la Organizația Județeană a PSD Mureș, de când aceasta a încăput pe mâna unei conduceri total descumpănite, unii vor să dovedească faptul că nu mai este nevoie de un factor de echilibru! Nici de patriotism! Nici de un naționalism ardelenesc, tradițional, luminat!

Cu acest prilej țin să răspund și numeroșilor foști PUNR-iști, oameni demni cu care m-am întâlnit în intervalul de timp trecut de la demisia mea. Tuturor peuneriștilor, tuturor românilor mureșeni, care mi-au fost mereu alături, le mulțumesc, încă o dată, pentru că mi-au stat aproape în momentele grele, ale luării unei decizii, pentru încrederea acordată de-a lungul celor 19 ani, mai întâi ca deputat în cele două mandate (1992-1996; 1996-2000, când mi-au acordat, PUNR-ului și mie, 127.000 și, respectiv, 76.000 de voturi!), apoi consilier județean, ales în trei legislaturi! Ca om și ca român, înainte de toate, tuturor le mulțumesc! Întotdeauna →

LAZĂR LĂDARIU

am dus o singură politică: politica națională! Politica românului, mințit de toate partidele, și a Țării! A României! Am luptat mereu pentru unitatea românilor, nu pentru dezbinarea lor! Cum să mai vorbești, însă, de unitate, când ți se pune crosa la patină, când ești exclus, pișicherește și nedemn, tocmai de PSD, din partea constitutivă a partidului?

Așadar, nu de plăcere, nici de voie bună am părăsit politica românească. Iar să trec la alt partid, n-am dorit. În ruptul capului, eu nu pot renunța la crezul meu! Aș fi vrut să mă zbat pentru Dumneavoastră! Ei nu au dorit să lupt pentru o înaltă idee, să vă duc oful în Parlament, considerându-mă „periculos”! Prea multe au fost jocurile de culise. Mi s-a reproșat, în lipsă și indirect, că n-aș avea bani! În ochii lor, ai îmbuibaiților, mai ales, ai îmbogățitorilor peste noapte, dacă nu ai bani și nu ai furat ca în codru, ești un zero! Păcat! Rămâne să lupt, și de acum înainte, ca și până acum, în spațiul social-cetățenesc, al jurnalismului și al culturii, acolo unde încă n-au pătruns mocirla și putregaiul politicii românești. Acolo, unde au mai rămas teritoriul nemânjit și aerul curat!

Ca ideal, rămân, până la moarte, un PUNR-ist incurabil! Așadar, vă voi apăra interesele, ca și până acum, de pe o altă baricadă, necontaminată încă: cea pe care mă aflu de 46 de ani! Cea a slujirii adevărului, ca redactor-șef al „Cuvântului liber”, ca președinte al Despărțământului Central Județean Mureș al ASTREI – unde vă aștept pe toți! -, ca om de cultură. Și, înainte de toate, ca român! Credincios dorinței înaltului Domn al Limbii Române - Mihai Eminescu, visător la un „stat de cultură la gurile Dunării” -, voi așeza lupta pentru unitatea statală și siguranța națională, alături de sprijinirea culturii și propășirea României! Cu Dumnezeu, înainte!

P.S. 1. Acestea ar fi doar câteva dintre răspunsurile la întrebarea adresată de foarte mulți români mureșeni, de cititori ai ziarului „Cuvântul liber”. 2. Țin să precizez, din nou, că rămân în cele mai bune relații de prietenie, prețuire și respect reciproc, cu acei PSD-iști care țin la onoare și la verticalitate. Neagreând culpabilizarea generală, fac această necesară subliniere!

12 februarie 2008

Lazăr Lădariu

File de Jurnal

(1988)

1 ianuarie 1988. Dorind să facem Revelionul în casă nouă, până la miezul nopții am fost singuri. Apoi am plecat la Grig Ploșteanu, unde mai erau Mihai și Radu. Ne-am întors spre ora 7 dimineța. Toată ziua am stat în casă. Hotărât lucru, nu mă simt în apele mele, nu-mi aflu locul. Nici măcar chef să citesc nu am. Programul televiziunii – prost!

2 ianuarie 1988. La ora 8 am fost în redacție. Puteam rămâne acasă, dar, prevăzător cum sunt, aveam o presimțire. Dacă nu m-aș fi dus, pagina dedicată Revelionului nu era făcută nici până la ora 12. Fotoreporterul lui Bocai a tândălit. La Televiziunea Română – filme unul mai prost decât altul. „Sania albastră”-i o stupizenie! Ce mai, nici măcar un film străin. Ca la noi la nimenea. Cele rusești au devenit „tabu”. Bravo nouă!

3 ianuarie 1988. Ca în fiecare duminică – acasă. Spre seară o întâlnire cu Mihai și Grig, la Anca. Naiba știe, nu prea mai avem ce să ne spunem. Constatăm că un element dizolvant s-a insinuat în relațiile, altădată firești, prietenești și deschise, dintre intelectualii mureșeni. Nimic important în discuții.

4 ianuarie 1988. Nimic nou. Aceeși lăncezeală în munca redacțională. Oricât ai încerca să schimbi ceva nu iese nimic. Foaia e din ce în ce mai anostă, nu atât din cauza dispozițiilor din afară, cât mai ales a unei circumspecții nejustificate. Într-un cuvânt, frică. Nimeni nu riscă nimic. Totul - o apă și un pământ. Groaznic. Orice încercare de revigorare a ziarului s-a izbit de nepăsare, de indiferență. Am obosit, zbatându-mă, și încep să cred că sunt obosit și prea bătrân să mai pot continua.

5 ianuarie 1988. Trec în revistă – mai mult din plictiseală – ultimele lecturi (sau „reluări”): „Procesul de la Nürnberg”, apoi „Sonata Kreutzer”, „Hagi-Murad” și „Părintele Serghi”, de Tolstoi, „Convorbiri cu Marin Preda”, de Florin Mugur, „Viața ca o pradă”, de Marin Preda, „Emisferele de Magdeburg”, de Daniela Crăsnaru,

albumul despre Labiș, etc. Lecturi fără un criteriu anume. De fapt, ce să mai citești? Aparițiile editoriale, cu adevărat evenimente, au devenit o raritate.

6 ianuarie 1988. Nimic deosebit toată ziua. Seara, târziu, îl sun pe Mihai. Vreau să-i cer o părere. Nu voi reuși să-mi finalizez intenția, din pricina unei „inabilități diplomatice”. Aflând că a fost cerută, de Secția cultură, lui Ștefan Borbely o cronică, pentru ziar, la cartea lui Al. Cistelean „Poezie și livresc”, am impresia că s-a făcut o gafă și s-a supărat. Ni se aduc fel și fel de reproșuri. Nu mai înțeleg nimic. În prealabil doar ne-am consultat cu Cornel Moraru. Dacă-mi amintesc bine, după 25 de ani, aceasta-i prima noastră neînțelegere. Într-un fel, bine e că-i la telefon. Îi explic că aceasta era singura soluție a redacției. Ni se pune în cârcă o politică de duplicitate, de neutralitate, departe de o realitate și de adevăr. Iată că încă una din bunele noastre intenții s-a întors împotriva mea cu efectul unui bumerang. Zău că acum mă felicit că nu am acceptat să trec de la ziar la revista „Vatra”. Atmosferă imposibilă. Din păcate, acesta-i adevărul! Mi se aduc reproșuri până și pentru faptul că Gh. Perian ar fi scris cronică în „Familia” la cartea mea de poezie „Doar lumina deasupra”. Ce să-i faci dacă Manolescu, Eugen Simion sau Alex. Ștefănescu nu „mă văd”. Nu mi-am „tocmit” niciodată critici, nici n-am interzis vreodată cuiva să scrie despre cărțile mele. Poți cumva să ai vreo pretenție, când unii sunt atât de preocupați, de pildă, de... „poetul solar” Nicolae Dragoș? Mai că te apucă greața! Îmi pare rău pentru intoleranța sau, uneori, lipsa de înțelegere. Dacă între prieteni există această neghioabă suspiciune, atunci nu-i bine. Iar referitor la criticii tineri, care scriu despre cărțile mele, cred că acesta nu poate fi un motiv de supărare. →

Dimpotrivă. În rest, prietenii adevărați rămân prieteni.

7 ianuarie 1988. Dimineața – la redacție. Seara la Ioan Stoica, împreună cu Radu și Petrică. Ne-am simțit excelent.

8 ianuarie 1988. Nimic deosebit. Încerc să mai scriu ceva. Minima mea contribuție la supraviețuirea noastră culturală. Atât.

*„Mai întâi a trecut pe deasupra
o bulă de aur
sonorizând strălucirea învingătoare a
zilei,
apoi s-a furișat umbra în toate
cetățile,
și tăcerea avea de-acum glasul ei
de culoarea nufărului
până spre ora când somnul naște
o altă bulă de aur strălucitoare
cu puterea ei umbrind umbra
și născând somnul
pentru o jumătate a omului și o altă
jumătate a nopții”.*

Deocamdată, nu am găsit un titlu. După ce voi reveni asupra unor versuri, mă voi hotărî.

9 ianuarie 1988. Sâmbătă, la prima oră mă sună Mihai. Pleacă la Făgăraș, dar înainte de plecare la drum ține să-mi spună, cu reproșuri nedisimulate, că-i foarte supărat pentru apariția în „Steaua roșie” a articolului semnat de Ștefan Borbely despre Al. Cistelean. Deși n-am niciun amestec, nicio vină! „E o bășcălie! Mă mir că i-ați dat drumul!”. Ce să-i faci, eu nu mă pricep deloc la un anumit fel de ... politică literară. Supărări pentru nimic! Nu știu, motivul supărării să fie într-adevăr, real? De vină, să fie, oare, o inabilitate a subsemnatului la anumite tendințe și „statute” de grup?! Naiba știe! Cert e doar că o bună intenție a redacției s-a întors împotriva mea cu efectul unui bumerang. De fapt, din toate se învață câte ceva. Acest adevăr trebuia să-l cunosc mai demult.

10 ianuarie 1988. Știu bine, totul se repetă! Chiar și această banală formulare „Astăzi am ...” și așa mai departe. Mi-e aproape jenă să mărturisesc că, în afară de revistele literare, anoste, fade, trase la indigou și neinteresante, nu am mai citit, în ultima săptămână, nimic deosebit. Nicio carte aparte, nici măcar un grupaj de poezie! Cumplit. Laude. Tămâieri. Lingușiri. Te apucă greața. Ne vom mai întoarce, oare, vreodată la cursul firesc, normal?!

Am fost, împreună cu Steluța, la spital, la doamna Velcirov, din Timișoara. Nu ne este rudă, nu ne este prietenă de familie. O vizităm, totuși, din simplul și atât de umanul considerent că este un OM. Întotdeauna am fost alături de cei în suferință, pentru că și eu, de foarte multe ori în postura celui suferind, m-am bucurat că cineva s-a gândit la mine. Și am fost teribil de amărât când, în sanatoriu fiind, nimeni nu se gândea că exist. E încurajator să simți că alături se află umărul unuia care te înțelege și care se află alături de tine! Cumplit e că în momentul acesta eu mă simt atât de singur cum n-am mai fost, de foarte multă vreme! Vor trece, cred, toate. Sunt călit, am trecut prin toate furcile caudine și nu îmi mai este frică de nimic. Mă deranjează doar porcăria din jur. Mă revoltă, mă scârbește, mă demoralizează. Dar asta nu mai depinde de mine.

Recitesc, parțial, „Jurnalul de la Păltiniș”, acum după ce Noica nu mai e printre noi. Gândul mă duce la întâlnirea de la Bistrița, la „Saloanele literare”, unde, alături de Alecu Paleologu, Nicolae Steinhardt, Gabriel Liiceanu, Andrei Pleșu, Mihai Șora, lipsea doar marile Constantin Noica. Ciudat, ironia sorții făcea ca la această adevărată sărbătoare a spiritului să fie absent tocmai Noica.

11 ianuarie 1988. Ziua – în redacție. Seara – în tipografie. Un timp moale, primăvărat. Nu s-ar putea spune că iarna, până acum, n-a ținut cu noi. Noroc. Măcar de la natură să mai avem puțină înțelegere. Cu băieții nu m-am mai întâlnit și, de fapt, nici nu mai am chef. Încep să cred că până și

6 noiembrie 2012. Lazăr Lădăriu, Al.

*Florin Țene - președintele Ligii
Scriitorilor din România, Petru
Curticăpean, Nicolae Băciuț,
Mariana Cristescu – protagonistă
serii.*

chef, deloc, să fiu naiv!
unele prietenii, din partea unora, sunt programate, calculate. Conjuncturale, deci. Înțeleg că utopiile se plătesc. Nu mai am

12 ianuarie 1988. Încerc să ajung la stația PECO, pentru a intra în posesia cotei de benzină. Zadarnic. Ziariștii pot să stea ore în șir la interminabile cozi. Dar nu și milițienii, ospătarii, șefii de magazine...Asta-i altă căciulă.

13 ianuarie 1988. Spre seară îmi telefonează domnul Velescu. Înțeleg că va veni la Târgu-Mureș peste vreo două zile. Rămâne să mă mai sune.

14 ianuarie 1988. Am expediat o scrisoare domnului Leontin Stoica, director al Editurii „Dacia”, rugându-l să-mi comunice dacă voi fi sau nu inclus în planul editorial pentru 1989. Nu prea cred că voi primi răspunsul așteptat. Totuși, sper.

15 ianuarie 1988. Trec pe la librăria „Universala”. Cam demult n-am mai dat de nimic mai de soi. Secetă mare. Atât la poezie, cât și la proză. Nu mă mai miră absolut nimic. Ies, până la urmă, cu „Moartea lui Ivan Ilici și alte povestiri”, de L.N.Tolstoi. Seara – discuție cu domnul Velescu, cu Mihai, Grig, Cornel și Niculae.

16 ianuarie 1988. Iarăși mă apucă o groaznică lenă, încât nu sunt sigur că voi mai putea continua să țin, la zi, acest jurnal început cu hotărârea fermă de a-l „duce” măcar pe perioada unui an. Dezamăgirile sunt de mai multe feluri.

17 ianuarie 1988. Duminică – o scurtă vizită la spital. După toate probabilitățile doamna Velcirov va fi mâine supusă intervenției chirurgicale pe cord deschis. Încrezătoare, stăpănită, optimism bine întreținut. Ceva dintr-o anume psihologie a bolnavului îmi scapă, categoric.

18 ianuarie 1988. Mihai și Cornel îmi cer un grupaj de versuri pentru numărul 1 din „Vatra”. Stupoare. Selectez din cartea – manuscris înaintată Editurii „Dacia” poemele: „Precum un clopot de sare”, „Roata lui clădindu-ne numele”, „Spre alt anotimp”, „De pe celălalt mal”, „După toate așteptările”. Nu înțeleg nici rațiunea, nici subtilitatea gestului. Totuși, accept. Vom vedea ce se alege și din asta. De aproape doi ani n-am mai publicat în reviste, paradoxal, nici măcar un vers, cu toate că, între timp, mi-a apărut →

cartea de poezie „Doar lumina deasupra”, și am mai finalizat încă două manuscrise – „Dimineți fără coloane” și „Zăpezi dilematice” – pentru editurile „Dacia” și „Eminescu”.

19 ianuarie 1988. Mihai mă sună și mă anunță că grupajul nu va intra. Explicabil. Rămâne, deocamdată, pentru numărul 2. Vom mai vedea. Seara sunt redactor de serviciu în tipografie. Obositor și totul plictisitor, ca de obicei.

20 ianuarie 1988. Ședință de redacție. C.C. mă atacă, așa cum o face de mai mulți ani. Rău, invidios? Dracu-l mai știe! Gh. B. o ia razna cu un pomelnic al unor puncte dintr-un „plan de măsuri” pentru un întreg cincinal. Cumplit e când nu ai simțul umorului. Dar, mai ales, al măsurii! În rest, se plătesc polițe mai vechi și mai noi, nimeni nu are măcar înțelepciunea de a rămâne dator. Se nasc, deci, noi dușmăanii, cele de odinioară se amplifică. Totul într-o „deplină armonie”.

Ancuța ține să ne facă o surpriză: se prezintă – deși-i elevă la matematică-fizică, secția electrotehnică, a Licelului Al. Papiu Ilarian – la Olimpiada de limba română! Sincer să fiu, în sinea mea îmi place. Seara încerc să aleg ceva pentru citit. N-am chef de nimic. Citesc, până la urmă, paginile lui Mircea Micu despre Zaharia Stancu și alți scriitori. Scrise frumos, cu mult umor și mare talent.

21 ianuarie 1988. Zi obișnuită începând cu aceeași stupidă și inutilă „ședință operativă” de redacție. Dau o raită prin „târg” și mă opresc la Librăria „Universala”. Secetă mare. Atât la poezie, cât și la proză. Citind „Moartea lui Ivan Ilici și alte povestiri” de L. N. Tolstoi, lectura pentru după-amiază și seară îmi e asigurată.

22 ianuarie 1988. De la Cluj-Napoca – nicio veste încă. Am o presimțire: nu am fost inclus în planul editorial. De fapt, nici nu m-aș mai mira. Se petrec, doar atâtea.

Transcriu poezia „**Privește cireșul**” – din cartea aflată în lucru(...).

Așadar, eu încerc, pe cât posibil, să-mi văd de ale mele. Mai precis spus, și de ale mele. De scris. Voi vedea cât voi mai rezista. Există și o strategie a tăcerii.

Îmi dă telefon domnul Velescu. Intuiesc din vocea lui, de obicei atât

de liniștită, că vestea pe care mi-o aduce nu-i dintre cele mai bune. Îi admir diplomația. Până la urmă s-a întâmplat așa cum am prevăzut. Zadarnice promisiunile lui Vasile Igna: n-am fost cuprins – cu „Dimineți fără coloane” – în planul, pe 1989, al „Editurii Dacia”. Păcat.

23 ianuarie 1988. Scurtă discuție telefonică – pentru că numai „convorbire” n-a fost – cu domnul Leontin Stoica, directorul editurii clujene. Din altă parte, bănuiesc eu, vine focul. Cineva nu mă iubește. Cu toate promisiunile, gen „vom mai vedea”, sunt sigur că am pierdut și acest tren.

La mereu primitoria Bibliotecă Municipală „Petru Maior” din Reghin, director Sorina Bloj. Părintele Dumitru Gherman, Peter Schuller, Maria Precup, primarul Reghinului, Lazăr Lădăriu, Liviu Boar, Nicolae Băciuț, 21 mai 2013

24 ianuarie 1988. Duminică. Renunț să plec la Blaj. Mai mult din cauza timpului: polei, zăpadă. Și plictiseală. Citesc câteva „satire” de Juvenal. Teribil de actuale pentru unele domenii. Încerc să-l mai caut, la telefon, pe Igna, dar renunț. Simt, pur și simplu, o umilință.

Valeriu Bârgău își începe scrisoarea pe care mi-a trimis-o cu reproșuri. Nemeritate, bineînțeles. Știam că așa se va întâmpla. Nu m-a înțeles. Reținerile mele, referitor la acel interviu de la „Tribuna”, aveau alte motive. Printre ele și demnitatea. Am să încerc să-i răspund, clarificând poziția mea în legătură cu subiectul în discuție. Ar fi păcat să mă acuze, tocmai acum, de lipsă de solidaritate. Multe mi s-ar putea reproșa, dar asta nu!

25 ianuarie 1988. Alai mare, sărbătorec. Peste tot. Aștia suntem. Dar să revenim la lucruri ceva mai triste. Și mai serioase. Undeva o oază de lumină trebuie, totuși, să existe. Ar fi cumplit să fie altfel. Nu merităm

această soartă! Să nu-ți găsești locul într-o editură, pentru faptul că cineva distruge, pur și simplu, și ceea ce a mai rămas din această cultură?! E de neînțeles! Noi, târgumureșenii, am „reușit”, se pare, în sfârșit, dezmembrarea cea mult dorită. Bravo nouă! Nu ne mai întâlnim să mai discutăm, ca pe vremuri, lucruri grave, ale noastre. Nici măcar vreme pentru o cafea nu mai aveam. Ce naiba se petrece aici?

De mai multă vreme mă bate gândul să încerc să dramatizez capodopera lui Cinghiz Aitmatov – „O zi mai lungă decât veacul”. Știu că m-aș înhăma la o trăsurică destul de grea pentru mine, dar sunt convins că merită. Apoi, dacă viața va fi, desigur, îndurătoare cu mine, voi începe într-o zi să lucrez la piesa de teatru „Fântâna cântătoare”. Totul e o metaforă. O am, aproape în întregime în cap, trebuie doar să mă așez la masa de scris. Dacă, bineînțeles, va fi să fie vreedată!

26 ianuarie 1988. Azi de împlinesc 25 de ani de la căsătoria noastră. În alte condiții și conjuncturi am fi sărbătorit evenimentul. Dar nu acum. Nu vrem să mergem ... la concurență. Elena-i cea sărbătorită! Într-un fel, cam toate evenimentele personale de-o vreme sunt destul de triste. Încerc o primă formă pentru o poezie. Iese o aiureală. (...)

După toate veștile proaste de la edituri, se-nțelege că nu mai am chef de nimic. De fapt, niciun fel de mulțumire. Nicio împăcare, măcar cu sine, cât de cât.

27 ianuarie 1988. Măine vine domnul Velciov, de la Timișoara, și doamna Velescu, de la București. Doamna Velciov, operată pe cord de dr. Radu Deac, se simte bine.

28 ianuarie 1988. Delirul propagandistic continuă. Fără rețineri, fără minima jenă.

Două drumuri la spital. Seara, telefon de la domnul Velescu. În sfârșit, o veste bună: voi intra, pentru 1989, în planul Editurii Eminescu. Domnul Velescu este un om extraordinar. Ai mei m-au dezamăgit.

29 ianuarie 1988. Am trimis, prin doamna Velescu, exemplarele de rezervă, singurele de fapt, din „Dimineți fără coloane” și „De pe celălalt mal”. Mi s-a comunicat că va fi reținut primul, dar cu titlul celui deal doilea manuscris. E bine. →

30 ianuarie 1988. O sâmbătă anostă. Nu citesc, nu scriu nimic. E ziua Steluței.

31 ianuarie 1988. Deschiderea festivă a „Lunii cărții la sate”, la Iernut. Mergem: Mihai, Cornel, Băciuț, Florin Ciotea, Cornel Pogăceanu și Eugeniu Nistor. Atmosferă plăcută. Întâlnire reușită. În toate privințele. Citesc din poeziile proprii, apoi „În limba ta” de Grigore Vieru, și „Scurt reportaj”, de Mircea Dinescu. Constat că mulți, foarte mulți, nu știu cine-i Grigore Vieru. Păcat. Fratele nostru de peste Prut ar trebui mai bine (și într-un mod mai inteligent) făcut cunoscut cititorilor de poezie din România. Noi, însă, nu ne dezmințim nici în acest caz.

1 februarie 1988. Luni. Dimineața – în redacție. Apoi – la spital s-o scoatem pe doamna Velciov. A nins. Un pic de polei. După-amiază căldură. Se topește totul. Vrem să ne simțim bine. Seara, spre ora 21 – lovitură de trăsnet. Se întrerupe circulația pe drumurile publice. Încă una din obișnuitele și marile gugumăanii! Unde vede cineva, în Ardeal, înzăpeziri? Dar viscol? Deși, de fapt, suntem la „etc.”. Mare-i grădina! Acum, dacă și așa „aplauzele omagiale” au trecut, se poate întrerupe și circulația autoturismelor proprietate personală. Cică, să nu fie perturbată... aprovizionarea populației. Totul sună ca o insultă, ca o jignire adusă unui popor. Doamna Velciov, la aflarea veștii, pălește. Domnul Velciov are o criză de nervi, pur și simplu. Doar a venit un om de la Arad să-i ducă acasă. Când colo... Până la urmă, după momentul de precipitare și uluială se recurge la logica simplă a lui „nea Petrică” – șoferul: „Dar ce am eu cu asta?! Plec dimineață. Eu nu știu despre ce-i vorba”. Cea mai sănătoasă și inteligentă modalitate de rezolvare!

2 februarie 1988. Nu mai am nicio veste de la Editura „Dacia”. Parcă nici nu mă mai interesează.

3 februarie 1988. Încerc să răspund la chestionarul trimis de „Internațional Biographical Center, Cambridge”. Nu prea înțeleg: de ce le mai trebuie, dacă le-am mai expediat unul, cu toate amănuntele. E posibil să nu fi ajuns.

4 februarie 1988. Scurtă convorbire telefonică cu domnul Velescu. Înțeleg că s-a rezolvat, definitiv, includerea manuscrisului

„Dimineți fără coloane” în planul Editurii „Eminescu”. E bine și așa.

5 februarie 1988. Șezătoare literară la Sângeorgiu de Mureș. Particip alături de Serafim Duicu, Marko Bela, Cornel Pogăceanu și Mircea Art. Mihail.

6 februarie 1988. Sâmbătă anostă. Nimic deosebit.

7-8-9-10-11 februarie 1988. Aștept ceva nou. Ce?

12 februarie 1988. Mă sună domnul Velescu. Îmi confirmă, că, într-adevăr, mi-a fost inclus, în planul Editurii „Eminescu”, manuscrisul „Dimineți fără coloane”, doar cu titlul schimbat – „De pe celălalt mal”. Cred că întâmplarea face să fie ceva mai bine așa.

13 februarie 1988. A apărut „Romanul adolescentului miop” de Mircea Eliade. Citesc cartea în două seri.

14 februarie 1988. Cu toate că am aproape un an de când m-am lăsat de fumat, încep iarăși să am probleme. Sper să treacă.

15 februarie 1988. Revista „Vatra” nr. 2 îmi publică un grupaj conținând poemele: „Acum vom îmbrăca haina de floare”, „Apoi s-a furișat umbra”, „De fiecare dată uităm ziua aceea” și „Privește cireșul”. Se putea și ceva mai mult, dar e bine și așa. Nemulțumitului, se spune, i se ia darul. „Lucașfăru”, „Steaua” și „România literară” încă nimic. De fapt, sunt obișnuit. Dau rar grupaje, uneori nimic ani întregi, așa că vina nu-i a nimănu.

16 februarie 1988. A apărut „Cuvânt împreună despre rostirea românească” de Constantin Noica. Am citit, în „Telegraful român” acel cuvânt – necrolog – eseu, rostit la trecerea lui Noica la cele veșnice, de Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului. Splendid.

17 februarie 1988. Bogata. Cu trenul la o șezătoare literară. Particip alături de Vitus György, Cornel Pogăceanu, Mircea Art. Mihail și Ferenci Iosif.

18 februarie 1988. Sunt de serviciu în tipografie. Acesta-i singurul lucru demn de reținut.

19 februarie 1988. Altă întâlnire cu cititorii din Nadeș, în cadrul „Lunii cărții la sate”. Cam plictisit și obosit!

20 februarie 1988. Altă sâmbătă. La fel ca altele.

Cu prieteni, de Ziua Reghinului, 25 mai 2013

21 februarie 1988. Seara trec pe la noi Mihai și Anca. Mihai pare foarte marcat de „deposedarea”, în ultimul moment, de Premiul Uniunii Scriitorilor, pe anul 1985, pentru romanul „Schimbarea la față”. Îl înțeleg. Are dreptate. Modalitatea la care s-a recurs este absurdă, umilitoare, cinică. Nimic nu mai pare a fi normal.

22-23-24-25 februarie 1988. Încerc să mai scriu câte ceva. Nu prea am chef. Și nici nu iese nimic. Mă tot bate gândul să continui scrisul la piesa „Echipa de amatori”, apoi, ceva mai încolo, să încep munca la „Fântâna cântătoare”, și, dacă voi mai putea, să dramatizez „O zi mai lungă decât veacul”, de Cinghiz Aitmatov. Citesc, în limba rusă, „Ogoneok” – e totul altceva, câte ceva din Marquez și multă poezie –, traduceri din chineză, canadiană, franceză.

26 februarie 1988. Citesc primele pagini din „Data Tutashia” de Ciabua Amiredjibi. Ciudat nume. Ciudat titlu! Dacă ar fi să compar cu ceva acest roman, destul de voluminos, l-aș apropia de „Războiul sfârșitului lumii” de Mario Vargas Llosa. Fiind abia la început, sincer să fiu nu îndrăznesc să recurg la aceste similitudini. Concepție modernă, ritm alert, aducând a roman polițist, profunzime socială etc. Un mare roman. Doar Aitmatov m-a impresionat astfel. Pe unde îmi zboară gândurile?

27 februarie 1988. Cumpăr „Poeți francezi” (Antologie și traducere de Aurel Rău). Față de antologia poeziei americane, grecești și chineze – o mică dezamăgire. Naiba mai știe ce se întâmplă.

Șezătoare literară la Așintș, în cadrul „Lunii cărții la sate”. Participă V. Copilu Chiatră, Nicolae Băciuț, Dimitrie Poptămaș. La Bichiș - Cornel Moraru, Szepretti Lilla, Janoshazi György și Demeter →

Iosif. La întoarcere – o scurtă discuție la hotelul „Grand”. Cornel Moraru: „N-am încredere în nimeni. Absolut în nimeni!”. Și, pupăză peste colac: „Voi habar n-aveți! De nimic!”. E lesne de dedus ce se poate înțelege de aici. În rest, o pace de o mie de ani! Bine că se clarifică, totuși, fără să vrem, unele lucruri.

28 februarie 1988. Bedros Horasangian scoate, da, acesta-i cuvântul, „Sala de așteptare”, la „Cartea românească”. Cam des! Cam prea precipitat! Și, cantitativ, destul de mult. Nu sunt critic, îl admir, dar am dreptul să-mi formulez, potrivit unor judecăți ale mele, unele opțiuni.

29 februarie 1988. Iată și al patrulea an, cel cu 29 de zile. Pare o batjocură. Toată luna – minunată vreme. Uscat. Timp blând. Și, deodată, ninsoare, lapoviță, fleșcăială. Mai poți, oare, înțelege ceva?!

1 martie 1988. Aș vrea să pot continua lectura din „Data Tutashia”. Nu pot, pur și simplu. Nu am suficientă dispoziție psihică. Pentru un roman excepțional, ca acesta, trebuie să fiu bine pregătit. Lectura, în acest caz, nu mai este un simplu divertisment. E un chin. O autoflagelare. Simt că mă îmbolnăvesc. Doar la lecturile din Dostoievski am mai avut asemenea senzații. Cel puțin o vreme nu voi mai scrie poezie. Nu, n-aș vrea să fiu greșit înțeles! Nu m-am plictisit, dar am nevoie, ca de aer, de o „perdea”. Să fie cu totul altceva decât versuri. Și mă pregătesc, asemenea acrobatului de la „trapez”, pentru altceva. Mai ales că aș vrea să mă îndrept spre „Cartea românească”. Vom mai vedea. Vreme, până atunci, mai este destulă.

Soril Miavoe mă atacă pentru o părere a mea despre un termen lansat de Noica. N-am chef pentru „argumente”. E penibil. Și e nedrept!

2 martie 1988. Definitivez, parțial, bineînțeles, poezia „Geneză” (variante a II-a). (...)

3 martie 1988. O existență umană plină de nerozii. Mă și mir cum o mai suport. De fapt, trăim, mai bine spus locuim, o lume a lașităților. Totuși, totul este posibil. Dincolo – tăcere. Totală.

4 martie 1988. În această totală derută, cu o televiziune imbecilă (nu din cauza redactorilor!), cu o modalitate neghioabă de difuzare a cărții – nu mai ai chef de nimic.

Singurul refugiu – cititul. Bineînțeles, dacă mai ai ce? Ciabua Amiredjibi cu „Data Tutashia” mă încântă. Deocamdată. Rar mi-a fost dat, după „O zi mai lungă decât veacul”, să citesc ceva atât de frumos scris.

Transcriu un poem incomplet: **Cerul își sună tobele de-argint (...)**

5 martie 1988. „România literară” publică premiile Asociațiilor Scriitorilor pe anul 1985. Asociația Scriitorilor din Târgu-Mureș îmi acordă premiul pentru cartea de poezie „Câmpuri cosite de ceață”, apărută la Editura Dacia. Sincer să fiu, mă bucur. Drept „recompensă”, sunt planificat, ca redactor de serviciu, în tipografie! Băieții nu se dezmint.

La Târnăveni, în numele poeziei: părintele Ilie Bucur, Lazăr Lădăriu, Mariana Cristescu, Mircea Dorin Istrate, Nicolae Băciuț, 14 iunie 2013

6 martie 1988. O primă formă a poeziei „Dinți albi, dinți negri”(...)

7 martie 1988. Reiau și dau o primă formă poemului „Cerul își sună tobele” (...)

8 martie 1988. Mai am puțin de citit din „Data Tutashia”. O frescă socială rar întâlnită.

9 martie 1988. Zi obișnuită. Ce se înțelege prin „obișnuită” se știe prea bine.

10 martie 1988. La sediul Asociației Scriitorilor din Târgu-Mureș are loc festivitatea de premiere, pe anul 1985. Mi s-a acordat Premiul Asociațiilor Scriitorilor pentru (poezie): „Câmpuri cosite de ceață”. Participă Mihai Sin, Cornel Moraru, Nicolae Băciuț, Anton Cosma. Mitea (Dumitru Mureșan), Ion Caloi și Ioșo (Ioan Radin) șterg putina.

Discuție cu Mircea Dinescu, cel care mi-a adus premiul din partea Uniunii Scriitorilor, de 12.000 de lei, la „Predeal”. S-a cam cuminițit și el.

Timpul trece.

Scriu „Neconformism” (Rugă de joi) (...)

11 martie 1988. Plictiseală mare. În toate privințele.

12-13-14 martie 1988. Exceptând „fragmentul” de poezie „Zi de martie” – nimic deosebit. (...)

15 martie 1988. Nu mă mai încântă nimic. Revistele literare-s tot o apă și-un pământ. De la fragmentul lui Mircea Iorgulescu, din „Marea trăcăneală”, apărut în „România literară” – nimic! Rău s-a mai ajuns. Nici că se putea mai rău.

16 martie 1988. Încerc să împrumut „Berlin – Alexanderplatz”, de Alferd Döblin. N-am reușit încă s-o citesc. Iar timpul trece. Și sănătatea mea nu mă face să fiu prea optimist.

17-18-19-20 martie 1988. Am încercat să mai scriu câte ceva. N-am chef. În jur – lume potrivnică. Nu cred că așa s-au născut oamenii. Pe cei mai mulți asprimile vremii i-au înrăit.

21 martie 1988. Deși viața m-a mătrășit de atâtea ori, mă simt obligat să privesc cu surprindere, cu revoltă, uneori, în jur. De ce această lipsă de solidaritate umană? De ce această teribilă însingurare a individului?

23 martie 1988. Naiba mai știe?! Deșertăciune a deșertăciunilor să fie, oare, toate?

24 martie 1988. Aștept. Interviu, realizat de Valeriu Bărăgău, nu mai apare în „Tribuna”. Grupajele pentru „România literară”, „Luceafărul” și „Steaua” par a avea cam aceeași soartă. Transcriu „Și ce târziu peste lume se face”: (...)

25 martie 1988. Împlinesc 49 de ani. Așadar, în linie dreaptă spre 50. Radu mă felicită. Mihai uită. Seara, doar cu vecinul – Máthe Kalman – închinăm câte un pahar de vin. Altădată era altceva. Ce naiba se petrece cu noi? Prin ce spaime trece intelectualitatea? Unde vom ajunge astfel?

26 martie 1988. În primă formă – „Toate doar acolo au un început”: (...)

27 martie 1988. Citesc câteva traduceri din poezia franceză.

29 martie 1988. Treburi casnice. Plictiseală.

30 martie 1988. Scriu „Natură moartă”. (...)

31 martie 1988. Joi. Cenaclul „Vatra” îi are invitați pe câțiva poeți din Deva. Surpriza serii – țiganca Luminița Mihai Cioabă, fiica →

„regelui” Ioan Cioabă. O poeză originală. Vom trăi și vom mai vedea.

1 aprilie 1988. Ion Caloi îmi împrumută, pentru câteva zile, „Berlin Alexanderplatz”. Cu „cheful” pe care-l am, lectura ei va dura ceva mai mult.

2-3 aprilie 1988. Sâmbătă și duminică. Lectură – acasă.

4 aprilie 1988. Nimic nu mă poate mătina, ba chiar scoate din sărite, ca neodogmatismul. De fapt, o mască a neostalinismului. „Reprezentat” de frunte, explicabil, C.C. La acordarea calificativelor anuale mă acuză, din senin, că l-am făcut, chipurile, cărcotaș! Și, culmea, că eu nu particip la destule ședințe, nu mă implic în evenimente, cum ar fi, de pildă, ...alegerile din 15 noiembrie, anul trecut. Că nu mă înghesui la scrierea unor materiale oficiale și, mai ales, a telegramelor pentru conducători. Să te crucești! Mare-i grădina! În rest, parșivenia parșivenilor, – zice el: „Foarte bine, cu felicitări!”

5 aprilie 1988. Continuarea lecturii la „Berlin, Alexanderplatz”. Și când te gândești că unii, abia ieșiți din scutece, se dau mari cu „textualismul” și alte cele, „descoperind”, de fapt, ceea ce făcea Alfred Döblin prin 1928.

7 aprilie 1988. Zi mondială fără țigară. La mine nu mai e cazul. S-a împlinit, la 28 martie, anul de când n-am mai pus țigară în gură. Dar cu sănătatea tot n-o duc prea bine.

8 aprilie 1988. Găsesc printre hârtii, manuscrisul poeziei „Întoarcerea fiului risipitor”. Transcriu. (...)

9-10-11-12-13 aprilie 1988. Am terminat de citit „Berlin, Alexanderplatz”. Mi-e greu acum, lectura fiind prea proaspătă, să mă pronunț. N-aș vrea să greșesc. În orice caz – o carte mare! Despre destinul ei, autorul, care s-a stins decepționat, nici nu putea, pe atunci, bănuși.

14 aprilie 1988. „Steaua” nr.3 îmi publică poemul „Aerul vine direct de pe munte”. O mică gafă pe punere în pagină, nu cred să fie premeditată, îmi umbrește bucuria.

15-16-17 aprilie 1988. Dezolare pe toată linia! Nu știu ce aș mai putea face să-mi recapăt înviorarea de odinioară.

18 aprilie 1988. Scriu câte ceva pentru cartea pe care am de gând să o

predau Editurii „Cartea românească”. Ar fi prima mea apariție aici! Dar, sincer să fiu, nu prea am încredere. În nimeni și nimic!

19 aprilie 1988. Îl sun pe domnul Velescu. Nu-l gădesc. Ghinionul meu.

20-21-22-23 aprilie 1988. Prea multe nu am rezolvat. Nimicuri sunt toate cele de care acum mă preocup.

25 aprilie 1988. Mihai îmi aduce de la București cartea lui Andrei Pleșu – „Minima moralia”. O voi citi în curând. Sunt curios!

26-27 aprilie 1988. Treburi redacționale. În rest – nimic. Nu m-am mai întâlnit de multă vreme cu băieții de la „Vatra”. Sincer să fiu, exceptându-i pe doi, aș vrea să stăm, cu toții, ca pe vremuri, la o masă, la o bere.

28 aprilie 1988. De data aceasta mă sună domnul Velescu. Înțeleg că, în privința cărții mele, de la Editura „Eminescu”, totul pare a fi OK! Să fie într-un ceas bun.

29 aprilie 1988. „Cioplesc” versuri mai vechi. Să vedem ce va ieși!

30 aprilie 1988. Am dat, totuși, până la urmă, o nouă „față” interviului pentru „Tribuna”, realizat de Valeriu Bărgău. Zdroabă în zadar. Știu bine chiar și de ce nu va ieși nimic. În privința grupajelor de la „România literară” și „Lucefărul”, în ciuda promisiunilor optimiste, rezultatul va fi zero! Părerea despre Ion Horea, am să mi-o fac cunoscută ceva mai târziu. Deocamdată, atât!

1 mai 1988. Ca de obicei, am rămas cal de ham în redacție. Toți au probleme. Numai eu nu am! Am rămas fără strop de benzină. Naiba mai știe rostul acestei lumi. Toți, mă refer la cei din jur, au combustibil. Eu – nix! Mafia socialistă! Asta-i. Cum se face că, de o săptămână, toate pompele de benzină sunt sigilate, iar ăștia au berechet?! Ce se petrece, totuși, în lumea asta? Mai merită, oare, să fii om cinstit? Tot drumul, pentru documentare, l-am făcut pe jos! Sunt decepționat.

2 mai 1988. Ora 8. Sunt deja în redacție. Nu mai țin minte de câți ani nu am avut în 2 ianuarie, 1-2 mai, 23 și 24 august, zile libere! Am devenit un fel de cal de ham. Gureșii și șmecherii iarăși beneficiază de trei zile libere. Dar, la următoarea ședință, vor fi cei dintâi și mai viteji cu....gura! La sfaturi, la critici

„obiective”, nu-i poate întrece nimeni! Vom mai vedea.

15 octombrie 1988. După îndelungi ezitări – explicabile în toate privințele – reiau aceste simple notații, fără pretenții de a avea vreo însemnătate, câtuși de puțin, literară. Între timp, s-au petrecut multe minuni. Prima: cartea mea de poezie „De pe celălalt mal”, a fost „rasă” din planul Editurii „Eminescu”. Motivul real? Doar Dumnezeu mai știe? Cică, titlul e ... mistic! Mare-i grădina! Dulea ar fi văzut așa ceva! Eu, la așa năzbâtie nici nu m-am gândit. Doar e titlul unei poezii! Nimic mai mult. Probleme încep să am și la „gazetă”. Cică expresiile „mele” (a se reține ghilimelele) latinești nu le înțelege „Badea Ion”. Așa mi se reproșează! Zadarnic încerc să explic că azi noi avem ambiția să dovedim Europei că învățământul nostru obligatoriu va fi de ...12 clase!, iar niște maxime latine ar fi bine să fie cunoscute! Perioada stalinistă, cu „neo” în față, e la modă! Dar, luat de val, am uitat de ale mele. Dacă, într-adevăr, cartea mea de poezie va vedea lumina tiparului sau nu, nici nu mă mai interesează. Încep să aud că, în aceste condiții, de-a dreptul vitrege adevăratului climat literar, aproape că e jenant să mai „scoți” cărți. Iar dacă n-aș avea niște obligații față de Ancuța, al cărei viitor mă preocupă din ce în ce mai mult, obsedant chiar, m-aș duce la Idicel să fac, împreună cu frații mei – Ioan și Mihăilă – unelte agricole. Cred că, în acest necugetat și nemăsurat grad de proslăvire a unei „epoci”, ar fi preferabil. E jenant. E rușinos. E degradant pentru un adevărat intelectual. N-aș vrea ca posteritatea să mă judece că n-am continuat, de frică, aceste însemnări. Acest sentiment eu nu îl am. Poate jena de tot ceea ce se întâmplă în jur să fie realul motiv. Aș vrea, nespun de mult, să citesc „Copiii Arbatului”, „Viață și destin”, „Arhipelagul Gulag”. E imposibil. De ce? Peste câțiva ani se va spune! Până una-alta trăim în poala friicii! De mulți ani! Din păcate! Dacă aș mai fi fost pe acasă, la Idicel, n-aș mai avea acest gând.

Ora 22. Sirenele fabricilor anunță ora „închiderii”, în toate privințele. Practic, la această perioadă a celor trei „8”-uri, orice activitate încetează. Și, doar, e sâmbătă seara! Totul controlat, totul verificat. Cumplit. În

rest, infatuatul cotoi, pe numele lui Arpagic, care se plimbă pe stradă și primește scrisori, din cartea Anei Blandiana, pentru copii, a fost trecut și el la „index”. Așa-i trebuie „neobrăzătorului nostru”, confundat, din întâmplare, absolut din întâmplare, cu altcineva!

16 octombrie 1988. E.T., de la Propagandă, mă ia de urechi, cum se zice, pentru un nevinovat articol publicat în ziarul „Steaua roșie”. Reproșuri prin nimic justificate. Obstrucție și intimidare care, sunt sigur, nu pornesc de la el. Cineva vrea să-mi dea un avestiment.

17 octombrie 1988. Citesc „Minima moralia” (Andrei Pleșu) și „Melanconie” (cartea postumă a lui Soril Titel). Simt nevoia de a relua Malraux „Lazăr: Oglinza de la marginea ceții”.

18 octombrie 1988. Aflu, în sfârșit, care-i motivul scoaterii cărții mele „De pe celălalt mal” din planurile editoriale. Pe Valeriu Râpeanu, directorul Editurii „Eminescu” încerc zadarnic să-l contactez: l-am sunat de 59 (!) de ori. Nu mai insist. Renunț. Se zice că Dulea, cel care taie și spânzură la Consiliul Culturii, ar fi avut obiecții asupra titlului: „Cum, adică, de pe celălalt mal?”. Ce înseamnă asta? E mistic, cică. S-ar confunda „celălalt mal”, în capul unora, bineînțeles, cu „celălalt tărâm!”. Pretexte obstrucționiste se vor afla întotdeauna. M-am săturat. Am obosit. Dar am să duc mai departe lupta!

19 octombrie 1988. Tot aștept să-mi apară în „România literară” grupajul de versuri, trimis lui Ion Horea încă pe la mijlocul lui decembrie 1987. Voi mai aștepta mult și bine. Ce se mai întâmplă, oare, mă întreb naiv, în lumea asta?

20 octombrie 1988. Într-unul din numerele trecute, revista „Fijala” din provincia Kosovo (Iugoslavia) mi-a publicat, în limba albaneză, două poeme: „Lupul” și „Străin prin orașul de ceață”. Mai repede mă publică alții decât cei din propria-mi țară. Am văzut-o și pe asta. În suplimentul dedicat tângumureșenilor au mai apărut: Mihai Sin, Cornel Moraru, Romulus Guga, Nicolae Băciuț, Zeno Ghițulescu, Mara Nicoară și Eugeniu Nistor. Ne-a vizitat, la Târgu-Mureș, și traducătorul Baki Ymeri.

21 octombrie 1988. Toamnă frumoasă. Abia acum încerc să citesc cartea Gabrielei Adameșteanu – „Dimineața pierdută”. Despre ea am auzit vorbindu-se numai de bine. În ultima vreme nicio carte notabilă de poezie.

22 octombrie 1988. Răsfoiesc revistele. Cu mici excepții, aproape nimic interesant. Mă înstrăinez, din ce în ce mai mult, de tot, de toți și de toate. O plictiseală fără margini e totul. Puțini oameni, sinceri cu adevărat, mai ai șansa de a întâlni. Totul e convenție și minciună! Superficialitate și poleială, până și în cele mai neînsemnate relații. Știu că puține șanse există. Și mă simt atât de obosit. Ziua muncesc pentru ziar. O muncă dură, de uzură și inutilă. Noaptea trudes, scriu - pentru mine. Atât cât mai pot, cât mai am resurse. Sună atât de sentențios de dureros chiar, dar atât de singur, în toate privințele, ca acum parcă n-am fost niciodată. Singurul lucru și loc spre care mă mai atrage ceva e locul unde mă simt acasă: Idicelul. Micul și neînsemnatul meu sătuc.

Exponat în aer liber (Varianta a II-a) (...)

23 octombrie 1988. Aștept. Ce? Nu știu! Minuni? Nu există.

24 octombrie 1988. Nu mai am nicio veste în legătură cu cartea din editură. Parcă nici nu mă mai interesează. Fie ce-o fi!

25 octombrie 1988. Citesc Lafcadio Hearu: „Într-o ceașcă de ceai”. Atât.

Treburile prin redacție nu merg prea bine. Ceva, subteran, mocnește. Se fac jocuri de culise. Nu se spune: schimbarea stăpânilor – bucuria nebunilor?!

Nu e timp pentru poezia adevărată. Păcat.

26 octombrie 1988. Aș pleca pe teren. Undeva în munți. Să scriu un reportaj din Călimani. Amân mereu. Nu din vina mea.

Fac demersuri, inutile, pentru un televizor color. Mai mare rușinea. O umilire!

27 octombrie 1988. Nu-mi vine să mai cumpăr nicio revistă literară. Tot o apă și-un pământ. O singură excepție – „Vatra”.

29 octombrie 1988. Reiau, câine-câinește, scrisul.

Cu numele zăpezii pe steag (...)

30 octombrie 1988. Intenționez să plecăm la Blaj. Până la urmă

renunțăm. Steluța și Ancuța pleacă la Idrifaia, cu elevii, la culesul strugurilor rămași în vie. Deși-i duminică!

31 octombrie 1988. O nouă săptămână. O altă ședință stupidă, inutilă.

1 noiembrie 1988. De azi, la televiziune programul va fi prelungit cu o oră. În acest context, nu era cazul. Știm bine despre ce-i vorba. Surprize, ce-i drept, pot fi. Dar, sunt sigur, nu plăcute.

2 noiembrie 1988. S-ar părea că nu-mi revine pofta de scris. Ar putea fi o simplă impresie. **Cascadă de fluturi (...)**

3 noiembrie 1988. Nervi întinși. Sar corzile. Mă supără cel mai mult un anumit fel de obrăznicie a unui coleg. „Așa i-o fi firea!” – zic unii.

22 octombrie 1989. Nu garantez, deloc, că de data aceasta voi reuși să fiu ceva mai consecvent în privința ținerii „la zi” a acestui (cu indulgență spus!) jurnal. Gândurile răzlețe, așternute aici, sunt asemenea unei presiuni interioare, explicabile, mai ales azi, în multe privințe. Neglijența (mai bine spus lipsa ordinii în înșiruirea lor), felul oarecum nesistematic al derulării, toate cred că pot construi argumentul de bază că ceea ce încredințez hârtiei – aici, bineînțeles! –, cu excepția poeziilor, nu ar fi potrivit să vadă vreodată lumina tiparului. Suficient spațiu pentru o introducere!

Așadar...Noaptea trecută – de serviciu în tipografie. Ore de așteptare pentru un material anost. Nu munca în sine obosește, ci această tracasare continuă într-un piesaj al tămâierilor fără măsură și fără rușine. Redactorul-șef îmi comunică o altă „bucurie”. Să fiu, mâine, la scris cuvântări! Adică, să „facem”, să gândim, pentru ceea ce alții vor rosti cu gânduri și guri străine. Mare-i grădina!

Duminica se duce pe aceeași apă ca și celelalte.

Nimic la televizor, nimic în viață. Încerc să citesc o nuvelă de Cehov. Renunț. E prea actuală. În disperare și în toate ale vieții.

Un film mai ca lumea – un rar privilegiu! Un spectacol? Scenele teatrelor gem de falsuri. Poezie bună, într-adevăr, din ce în ce mai rar. Și, totuși...

Lazăr Lădariu

Memorii

„Dă-l, bade Mihăilă, la școală, să învețe mai departe! Are cap, prinde repede și o să facă treabă!”

Era seară, când ziua începea să se amestece cu noaptea, iar vocea dascălului meu, moldoveanul Gavril Popovici, venea, baritonală, aproape implorătoare și convingătoare, din ograda casei, unde încerca să-l lămurească pe tatăl meu, abia întors de la truda câmpului, să mă dea la „ciclul doi”, cum se spunea atunci claselor V-VII, de la Idecu de Sus. Evident, logica domnului învățător, însoțită de argu-mente convingătoare, urmărind o consimțire, nu-i prea convenea tatălui meu. Trăit în cultul muncii, al lucrării pământului și al valorii, în interpretarea lui țărănească din Idicel, un fecior trebuia să rămână acasă, să lucreze ogorul după un calcul situat în apropierea logicii, moralei și a inteligenței prioritare pentru un gospodar.

Timp de două-trei minute n-am auzit glasul tatălui meu. Întârzia, premeditat, să-și spună punctul de vedere, așa cum procedeză de obicei țăranii, înainte de a lua o hotărâre definitivă. Și numai ce-l aud din colțul târnațului în care eram pitit, martor ascuns, dar vinovat, al unei decizii hotărâtoare pentru viața mea, cea a unui fiu de țăran, care atunci consideram că patru clase sunt destule pentru a frământa pământul înaintemergătorilor, așa cum au făcut-o generații de generații înaintea mea: „Domnule director, l-aș da, numai că, vezi și dumneata, îi cam prăpădit, neastâmpărat... Dacă mă face de rușine?!”. Și numai ce-l aud pe dascălul meu, spunându-i: „Bade Mihăilă, da' văzut-ai dumneata copil cuminte și babă frumoasă?”. Asta, zău că mi-a plăcut!

În acea toamnă, după absolvirea celor patru clase, îndărătnic, cum eram, nu m-am dus la școală mai departe. Om practic, dar drept, tatăl meu, Mihăilă din Crucea Uliții, a găsit o modalitate: una câștigătoare, cât de cât, material, alta cu sens coercitiv. Și educativ. Adică, un fel de pedeapsă. A hotărât să mă dea să am grijă de vitele gospodarilor părții de sat, care începea din locul în care se află casa noastră. Adică, din „Crucea Uliții” până în partea de jos a satului, unde se terminau casele. Mai altfel spus, un fel de păstor. Un ciurdar. Iubeam eu animalele, dar pedeapsa asta îmi părea prea de tot. Și n-aveam ce să fac. Iar acolo, în locul numit „Între vii”, mă plictiseam de moarte. În plus, mi se pregătea sapa, să merg și la căpălit (prășit), dacă îmi venea, cumva, vreo toană să-mi schimb „slujba”.

Plictisindu-mă teribil, într-una din zile am rugat-o pe doamna învățătoare – Sofia Popovici - să-mi recomande o carte, să fac ceva, să-mi găsesc o ocupație, în timp ce vacile pasc. Mi-a întins o carte abia sosită la biblioteca școlii din Idicel-Sat. Nu m-au interesat, nici titlul, nici autorul. Am început, anevoie, s-o citesc. Era „Lanțuri” de Ion Pas, o cronică a Bucureștiului de altădată. Nu înțelegeam eu mare lucru! Oricum, era cartea aceasta preferabilă seriei „Submarinului Dox”. Era într-o împrejurare a vieții mele, de care depindea, poate, viitoarea mea devenire personală, începutul fericit al

O masă cu “greutate”, la Punji de lumină”: pr.dr. Gheorghe Nicolae Șincan, Nicolae Băciuș, Al. Florin Țene, Lazăr Lădariu, Mariana Cristescu, George Roca, Valentin Marica, Răzvan Ducan, 25 septembrie 2013

gustului pentru lectură. Pentru literatură. Mai bine spus, pentru citit.

Așa că, într-un fel, n-a mai fost nevoie să mai intervină nici învățătorul Gavril Popovici, nici mama mea, Fironica, Dumnezeu s-o odihnească și pe ea, nici bunicul (moșul) Ioan Covrig, Ficanul, cu notorietatea și înțelepciunea lui, semănând izbitor cu Moș Nicolae, pentru a merge la școală. Eram elev, înscris la Idecu de Sus.

Aceea zi n-am uitat-o și n-am s-o uit niciodată. Zi mohorâtă. Era o trăire ciudată în fața necunoscutului, de spaimă, de reținere chiar, trăind o angoasă chinuitoare. Pe car, de-a curmezișul, era așezat patul, din scânduri. Sub el - salteaua (strujacul) plin cu paie, alături de oalele cu untură și magiun (silvoiz, cum se spune în Ardeal), traistele cu fasole, făină și cartofi. Pe vremurile acelea la Idecu de Sus exista un internet și o cantină la care bucătăreasă era o săsoaică, al cărei soț a murit pe frontul de Răsărit, mama unui coleg de-al nostru. Eram sărăcuți, prost îmbrăcați, dar paradoxal, bine hrăniți și învățam carte. Școala de la Idecu de Sus era, într-un fel, prin seriozitate, prin sânguință, o netezire a drumului meu spre Liceul „Al. Papiu Ilarian”, carte de vizită și emblemă a învățământului mureșean, căruia, prin dascălii lui, pregătirea elevilor dobândise faima de un fel de Cartier Latin al Târgu-Mureșului. Am spus de atâtea ori: sunt mândru că sunt absolvent, alături de alte mari personalități ieșite de pe băncile lui, al acestui liceu, azi Colegiul Național „Al. Papiu Ilarian”. De rușine, însă, de care-i era frică tatălui meu să nu-l fac, nu mi-am făcut niciodată, nici părinții, nici neamul, nici dascălii. Și am fost, sunt și voi fi mândru cu rădăcinile mele țărănești. Sunt mândru cu acel titlu de noblețe - „fiu de țăran”! Fapt ce-l determina odată pe tata să-i spună dascălului meu, Gavril Popovici: „Domnule învățător, parcă-i alt băiat!”.

Depășisem o fază, cea a cititului poeziei Înaltului Domn al Limbii Române, Mihai Eminescu, la lampa cu petrol, până în zorii zilei. Iar pentru că devenisem un „alt băiat” – și după ce am fost tuns „zero” –, un mare merit avea la școala din Idecu de Sus, și domnul Suciu, dascălul meu de română, veteran de război, purtând pe mâneca vestonului litera „V” (Veteran rănit), îmbrăcat atunci de cei care au luptat pe front, care au avut norocul să scape și să se întoarcă din război. Avea mâna seacă și beteagă de mușcătura glonțului pe frontul de Răsărit. →

*Aproape de Romulus Guga, Răstolița, 17 octombrie 2013:
Pr. Dr. Gheorghe Nicolae Șincan, Dimitrie Poptâmaș
Voica Foișoreanu-Guga, Nicolae Băciuț, Lazăr Lădăriu,
Octavian Iacob, Ilie Șandru*

Într-una din zilele unei vacanțe de vară, am trecut, din nou, pragul aceleiași bibliotecii din Idicel-Sat. Ceream doamnei învățătoare Sofia Popovici, să-mi mai dea ceva de citit. Mi-a întins o carte abia primită. Ca de obicei, nu m-au interesat, nici de data aceasta, nici titlul, nici autorul. Ciudat lucru, m-am dus s-o citesc în același loc, „Între vii”, unde, cu doi-trei ani în urmă, lecturam „Lanțuri” de Ion Pas. Și, brusc, am început, încetul cu încetul, să-i aduc pe acei țărani din Câmpia Dunării, personajele cărții, în mentalul meu din Idicel-Sat. Pe Ilie Moromete îl comparam cu un guraliv idicean. Am găsit câte un corespondent, identificându-le felul de a fi, de a trăi, de a se exprima, de a se comporta, pentru Cocoșilă, Țugurlan, Paraschiv, Nilă, Achim, Niculae, Bălosu, Boțoghină, pentru toți cei care făceau politică în alegorica și fantastică Poiană a lui Iocan. Și ce mă mai minunam! Zâmbeam în închipuirea mea, văzându-i pe fiecare dintre consătenii mei jucându-și rolul în cea nouă postură. Cartea se numea „Moromeții”, volumul I, de Marin Preda. Am citit-o dintr-o suflare. Era acolo lumea mea țărănească. O lume fantastică pentru mine, surprinzătoare, uluitoare, a unui real abia perceput în închipuirea în care m-am retras.

*

* *

Liceul la vestitul „Al. Papiu Ilarian” a făcut să mă întâlnesc cu mari dascăli, păstrați în memoria mea, în succesiunea cronologică a locurilor de referință, atunci când te întorci din depărtarea amintirilor, printre ei fiind, drept model, Dumitru Mărtinaș, apoi profesorul meu de limbă și literatură română, dirigințe în același timp, Alexandru Nedelcu căruia îi datorez enorm drumul meu ulterior. Oameni care, într-un fel, la mijloc de veac 20, mi-au netezit drumul hotărâtor spre Filologia Universității clujene, Heidelbergul Ardealului, cum mereu îi spun. Acolo, în Clujul studenției, i-am avut mari dascăli pe academicianul Emil Petrovici, vorbitor al nenumăratelor limbi învățate, vreo 11, pe Ion Vlad, viitorul rector, pe Ion Rahoveanu, la „Istoria literaturii universale”, pe domnul Petruțiu (pe Iosif Pervain - doar la examenul de admitere și la cel de stat!). Printre mai tinerii asistenți universitari îi

aveam pe Pompiliu Dumitrașcu, pe Leon Baconsky (fratele poetului A. E. Baconsky), Ștefan Bitan, D. Drașoveanu. Într-un moment în care nu era vorba de rigoare, ci, mai degrabă, de intuiție, în ce mă privește încolțeau mugurii autenticei vocații viitoare acolo, la Alma Mater, în Heidelbergul Ardealului.

Pe atunci nu-mi puneam încă în gând să „chinui hârtia”, după expresia unui om de spirit. Dar ei, acei dascăli exemplari, acei „apostoli sfinți ai nației” – numiți de Nicolae Iorga –, mi-au insuflat pasiunea aceasta răscolitoare. Am trudit enorm, așa cum au făcut-o și prietenii mei, Serafim Duicu și Alexandru Toșa, azi trecuți în țărâmul Câmpiilor Elizee și al amintirilor, mai „mari” cu un an la Filologia clujeană, cu care îndeobște am împărțit soarta fiilor de țărani care nu au o altă șansă de reușită în viață, decât munca enormă și sacrificiul. Truda uriașă!

Sunt personaje cu rol esențial în viața și în devenirea mea, de pe vremea în care abia intram în albia cunoașterii literare a vieții: Marin Preda, prin „Moromeții”, și dascălii mei buni. Sunt primii de care îmi amintesc cu explicabilă nostalgie. Pe atunci aflându-mă doar pe la începutul frazei, când „timpul nu mai avea răbdare...”, nici nu concepeam să devin scriitor. Erau perioadele acumulării. Erau doar unele timide semne ale viitorului. Mă aștepta acea „revanșă”, în numele neamului meu!

*

* *

În acest moment al derulării etapelor ajuns, mă simt dator să fac loc unei precizări pe care, până acum, din anumite motive, nu prea greu de dedus, am ezitat s-o fac publică. Cu repartitia guvernamentală în buzunar, după examenul de stat de atunci, am plecat, pentru a-mi încheia etapa a doua a pregătirii militare (pe atunci armata se făcea, o zi pe săptămână la universitate, apoi, în anul trei și după absolvirea anului cinci, în cadrul unor convocări), ca rezervist, pentru a obține gradul de sublocotenent, la o cazarmă din Zalău, în luna august, septembrie și octombrie 1963.

Totuși, trebuia să mă prezint la locul unde-mi aveam numirea prin repartitie guvernamentală, la Institutul Pedagogic de 3 ani din Târgu-Mureș (azi Universitatea „Petru Maior”), să știe conducerea cam pe unde hălăduiesc eu după 1 octombrie, începutul anului universitar, să nu-și închipuie, cumva, că aș refuza să mă prezint la post. Zis și făcut. Am ieșit la raportul de dimineață și am cerut o învoire de două zile, care imediat mi-a fost aprobată de colonelul Constantinescu, militar adevărat, de carieră, unul dintre cei scăpați neepurați după 1947.

Am ajuns, cu un tren de noapte, la Târgu-Mureș, orașul meu drag, de liceean, pe care l-am considerat (nicidecum precum Bacovia: „cimitir al tinereții mele”) tot timpul un „brand”, pentru a folosi un cuvânt imposibil, chiar stupid, de azi, o carte de vizită și o recomandare, un Cartier Latin al Târgu-Mureșului. Am urcat scările Institutului Pedagogic de 3 ani de atunci, azi Universitatea „Petru Maior”, din clădirea în care, pe timpuri, era Liceul de fete „Unirea”, copleșit de emoții de pe vremurile când călcam pe aceleași scări pentru a participa la balurile, din Sala festivă, ale elevilor de acolo, noi, „papiști” fiind, de fiecare dată, invitații de onoare ai colegelor noastre. →

Pe locul dinainte de a urca cele câteva scări spre actuala „Aula Magna” a Universității am întâlnit-o pe rectorul IP-3 de atunci, Szilagy Margit, însoțită de un cadru didactic, intuiam, viitor coleg de catedră. Eram în haina militară a studenților rezerviști, cu însemnele cunoscute pe epoleți și la caschetă. Am salutat, militărește, și i-am prezentat repartiția guvernamentală. A privit-o cu o ciudățenie pe care, nici atunci, nici mai târziu, n-am înțeles-o. Intuiam doar motivul. A citit-o o dată, a mai citit de două ori, de trei ori. A întors-o pe o față, pe cealaltă, tot de câteva ori. Și-a ridicat, încet-încet, privirea, m-a măsurat din creștet până-n tălpi și m-a privit, oarecum, ca pe un ciudat, dacă nu ca pe un ciumat. Pe atunci, nu prea se obișnuia ca viitoarele cadre universitare să vină la Institutul Pedagogic de 3 ani cu repartiții guvernamentale, pe baza mediei generale din cei cinci ani și de la Examenul de Stat, fiecare aducându-și, de fapt, rudele, prietenii, cunoscuții. Apoi, după un moment de tăcere și de o adâncă liniște, cu o anumită semnificație, o aud spunându-mi, tendențios, sentențios chiar, cu o sprânceană ridicată: „Tinere, știi limba maghiară?! Pază. Eram uluit. Apoi, reia întrebarea: „Tovarășe, știi limba maghiară? Aici, adică la noi, e imposibil să fii încadrat dacă nu cunoști maghiara!”. Aveam senzația că se prăbușește plafonul, clădirea, cu tot cerul peste mine. Abia atunci realizez că eram în Regiunea Autonomă Maghiară! Puteam să tac, să fiu adeptul laș al unei diplomații de conjunctură, să zic da, să accept și să adopt tâmpenia aia oportunistă cu „capul plecat sabia nu-l taie!”, să mă fac, într-un fel, frate cu dracul, până să trec puntea tovarășei rector. Numai că felul meu de a fi, care mi-a făcut, de atâtea ori, mult rău până la ai mei 73 de ani, în postura de drăcușor care mă împungea cu cornițele, nu mi-a permis acel mic moment de mică lașitate. N-am stat prea mult pe gânduri, împins parcă de un nestăpânit resort lăuntric. „Tovarășă rector, eu sunt cu o repartiție guvernamentală în învățământul superior, într-o instituție din România, după absolvirea cu rezultate care mi-au dat dreptul să fiu repartizat într-o instituție tot din România, nu din Ungaria, ca absolvent de filologie, în care nu am specialitatea, pe diplomă, limba maghiară. Cunosc o limbă străină, în alta mă descurc. Dar nu în limba maghiară! Apoi, repet, știu că țara în care trăiesc e România, mai precis Republica Socialistă România!”. Numai că, pe moment, uitam, bineînțeles, voit, un adevăr. Adevăr pe care „tovarășă rector” nu a întârziat să-l rostească, victorioasă, aruncându-mi-l în față: „Tinere, aici este Regiunea Autonomă Maghiară!”. Era amarul adevăr! Am cam pus-o de mămăligă – îmi zic. Parcă să mă coboare cu picioarele pe pământ, însoțitorul ei, cel pe care-l aminteam ceva mai sus, îi întărește spusele: „Tinere, asta e! Da! Da!”. Era tocmai unul dintre profesorii mei de la Liceul „Papiu”, care, așa cum eram îmbrăcat, în uniforma Armatei Române, nu m-a

recunoscut. O, tempora! O mores! Cred că, în primul rând, tocmai de la acest episod mi s-au tras multe din neplăcerile care au urmat și pe vremea viitorului rector Lapohos Janos!

Nu am dat mare importanță acestui amănunt, pe care „tovarășă rector” și unii dintre cei care au urmat la conducere, în curând, nu l-au uitat, considerându-mă un fel de „oaie neagră”. Mă bucuram, însă, că, încă din primul an (1963), apoi în cei următori (până la plecarea mea în 1970), îi aveam alături, colegi și prieteni, pe Serafim Duicu, Alexandru Toșa, Ioan Nicola, Vasile

Dobrescu, Mihai Rogoșcă, Ion Ilie Mileșan, Valeriu Lazăr, unii, din păcate, prea devreme plecați dintre noi în eternitate. Eram tineri, entuziaști, majoritatea fii de țărani, convinși că, în viață, nu puteam izbândi decât prin trudă enormă, până la epuizare de multe ori. Era unica noastră șansă! Cu Serafim Duicu (pe atunci, noi ne adresam unul altuia cu apelativul „bătrâne!”) am început să adunăm folclor

mureșean pentru culegerea „Mureș, pe marginea ta...”, apărută în anul 1969 (cu o prefață elogioasă de Ovidiu Popadima), prima carte de acest fel, după „Murăș, Murăș, apă lină...” de Vasile Netea și Eugen Nicoră, în perioada interbelică, amănunt scăpat, intenționat, de un prefațator al zilelor noastre, la o carte de folclor, apărut în anul 2008! Uită el, cu desăvârșire, că acea culegere, a noastră, a fost remarcată și consemnată într-o carte a lui, referitoare la folcloriștii mureșeni, chiar de Vasile Netea! Era, într-un fel, acea carte de folclor mureșean, o deschidere a drumului în domeniul folcloristicii acestor meleaguri, după cel de Al Doilea Război Mondial. Prea uită unii!

Numai că, așa cum spuneam, nu mulți s-au bucurat de venirea mea, cu o repartiție guvernamentală, la IP-3 Târgu-Mureș. Unii mă priveau deloc cu ochi buni, mai ales cei ajunși acolo prin prietenii de conjunctură, nemșuguri, nepotisme, relații, favoruri. Era un moment greu din viața mea. Petrecându-mi câteva luni într-un sanatoriu TBC, bolnav fiind, la întoarcere mi-am găsit, practic, postul ocupat! „Binevoitorii” nu dormeau. Nu prea eram eu „sonor” pe atunci, nici activ la ședințele de partid, așa că au profitat, din plin, de o anumită toleranță a mea. Recunosc faptul că, sub influența scrierilor lui Tolstoi și ale lui Dostoievski fiind, pe atunci îmbrățișam doctrina tolstoiană și, mai ales, cea dostoievskiană a toleranței din „Frații Karamazov”, identificându-mă ba cu un Alioșa, ba cu un Ivan, ba cu un Dimitri Karamazov. Ca și doctrina tolstoiană a „neîmpotrivirii răului prin rău”, acestea erau idei slave ale iertării și iubirii aproapelui, toleranței, chiar dacă ți s-a făcut un rău. Ceva mai clar spus și mai precis, ca atitudine, era vorba despre acel precept biblic: să întorci și celălalt obraz, când ți se dă o palmă. Atunci, tânăr fiind, am îmbrățișat acest îndemn. Azi, nu! Și e cam cu totul altfel. Viața, dacă nu cel →

mai bun, cel mai mare dascăl, te învață multe. Azi, dacă mi se dă o palmă, mai ales nejustificată, dau zece înapoi! Viața, chiar ea m-a învățat!

Așa că, vrând-nevrând, încetul cu încetul, după un proces de pomină, în care, la pagina 26 a dosarului, pe o foaie de caiet dictando, cu răspunsurile la niște întrebări ale judecătorului, unul, de la IP-3, după lunile de sanatoriu, mă considera ca și „mort” (da, incredibil, așa scria acolo!), am crezut de cuviință că în acel viespar nu mai aveam loc, că trebuie să mă îndrept spre altceva. Cât mai repede! Am urcat în acceleratul de București, ferm hotărât să-mi caut pâinea în altă parte decât în Mureș, în fosta Regiune Autonomă Maghiară, unde eram născut, unde-mi erau toți cei dragi trăitori încă (tata și frații), unde-mi erau înmormântați, ducându-și somnul de veci, mama, moșii și strămoșii.

Am ajuns în forfota Gării de Nord, dimineața, spre ora 7. Cu un autobuz m-am îndreptat spre Casa Scânteii, unde, pe atunci, erau grupate toate ziarele centrale ale timpului. Am așteptat să treacă ora 8, hotărât să intru pe ușa primei redacții care-mi va ieși în cale. Am pășit, după ce am fost atent „panicant” de cerberul de la intrare. Pășind pe coridorul lung văd un ochelarișt, cu multe dioptrii, așa mi se părea, bându-și cafeaua în ușa larg deschisă, într-adins, parcă, să vadă cine trece pe acolo. Și numai ce mă trezesc interpellat: „Dumneavoastră pe cine căutați?”. Mă vedea că sunt „provincial”, ăștia se cunosc de la o poștă prin București. Era scriitorul Petru Vintilă, un excelent jurnalist, care ne delecta pe vremea aceea, cu a lui rubrică „Picătura de cerneală”. Ezit, mai întâi, să-i spun offul meu. Apoi cutez. „Caut un post. Adică, un loc de muncă! Vreau să fiu ziarist!”. M-a privit lung, cu suspiciune chiar, apoi, cu o flăcăruie în ochii de după lentile, mă întreabă: „Dar până acum ce ai făcut? Ce știi să faci?”. Când i-am mărturisit că sunt (încă) asistent universitar, m-a privit cu o suspiciune și mai mare, dublată de o curiozitate firească: „Cum, dumneata abandonezi o carieră universitară sigură pentru un loc nesigur, în ziaristică? Vino la ora 13!”. Din păcate, nu l-am mai întâlnit în acea zi. Așa că, la revenire, am intrat pe ușa imediat următoare. Era ziarul „Satul socialist”. Fie ce-o fi – îmi zic.

Mă primește redactorul-șef, cu o mască afișat severă. Era Nicolae Simionescu, un oltean, pâine caldă nu alta, cum aveam să mă conving ceva mai târziu. Dorea să o facă pe severul, pe omul dracului, pe șeful. Tuciuriu, ochi încercănăți, fumător înrăit, cu degetele galbene de la țigările „Carpați”, vizibil hărțuit de mai marii lui, de presiunile de atunci la ordinea zilei în gazetărie.

Întâlnirea a decurs, trasă la indigou, la fel cu cea cu Petru Vintilă, și numai ce-l aud, punând mâna pe telefon: „Să vină Oprea!”. Iar Oprea vine imediat. „Ia-l pe acest tânăr – îi spune – și supune-l la probe! Dacă e bun rămâne, dacă nu, la revedere!”. Mi-a întins o mână caldă, cu acele degete îngălbenite de tutun, într-un gest încurajator. Oprea era secretarul de redacție. Mic, cu ochelari cu ramă groasă, cu o privire aparent neprietenoasă. „La ce te pricepi?” – mă întreabă. Ai mai scris ceva?”. Îi spun că public încă din anul 1963, de la absolvirea Facultății de Filologie a Universității din Cluj, că, împreună cu Serafim Duicu, am publicat o carte de folclor. Brusc ceva i-a stârnit interesul. „Ia loc și scrie ce vrei!” – îl mai aud pe tuciuriul Oprea, în timp ce își aprindea a nu știu câta țigară „Carpați”, pe ziua aceea, în

fața unei scrumiere plină - ochi până la ora la care stam de vorbă. Cer o coală de hârtie și mă așez la o masă pe care se afla o mașină de scris, „Optima”, se pare. Mă privește cu interes, apoi, mă întreabă: „Știi să bați la mașină?”. Răspuns afirmativ. Pe atunci asistam la o sărăcire a satelor noastre de icoane pe sticlă, de tradiționalele lăzi de zestre, de unelte, cele ale îndeletnicirilor țărănești, de obiecte de cult, de fel și fel de samsari care băteau, în lung și în lat, satele noastre, mai ales din Ardeal. M-am gândit că titlul cel mai potrivit ar fi „Colecționarul”. Bineînțeles, cu ghilimele necesare. Peste vreo 20 de minute, coala de hârtie era plină, înnegrită cu litere mărunte. M-am confirmat, mi s-a spus să nu depășesc o pagină A/4. A citit articolul, mai întâi parcurgându-l în fugă, cum se zice. Apoi a reluat lectura lui cu mare atenție. Când a terminat de citit, a ridicat, mulțumit, privirea și l-a chemat pe un redactor de rubrică, să-l citească și el. Și să-l „programeze”. Tânărul de atunci era poetul Florin Costinescu. În doar câteva minute mi s-a făcut legitimația de corespondent pentru județele Mureș și Bistrița-Năsăud. Șef al secției „corespondenți” era Ion Deleanu, un fost miner, om de treabă, un sufletist. Mi s-a dat, imediat, ordinul de deplasare tocmăi la Suceava, să mă documentez și să scriu despre sistemul de îmbunătățiri funciare din zonă, făcând parte dintr-un proiect amplu al sistemului de irigații și lucrări ameliorative.

A doua zi, pe prima pagină a „Satului socialist” trona „Colecționarul” meu! Mă mândream. A fost debutul meu în presa centrală, în care am publicat, cu precădere articole pe o anumită temă, dar, de multe ori, și de cultură.

Nu mai că, și de data asta, trebuia să se confirme cuvintele cronicarului moldav privindu-l pe bietul om aflat sub vremi, nu vremurile sub om. Din 2 mai 1974, ziarul satelor, considerat de unii cam prea liber, nu avea să mai apară. Așa am ajuns din presa centrală, în cea locală, în august 1974, la ziarul județean „Steaua roșie”.

*

Mulți m-au întrebat și mă întreabă cum de am rezistat, care-i secretul unei longevități ziaristice (public din anul 1963!), în condițiile pe care toți cei trăitori, înainte de 1989, le știu. N-am fost, niciodată, un dizident, cum mulți azi se bat cu pumnul în piept și se laudă că au fost. Unii au devenit, pitiți după perdea în decembrie 1989, chiar revoluționari azi bine plățiți! În decembrie 1989, am fost în centrul Târgu-Mureșului, până ce „mascații” au început să tragă. În acea după-amiază a zilei de 21 decembrie, purtându-l dintr-o parte în alta a orașului, cu autoturismul 2-MȘ-543, pe criticul literar Gheorghe Perian, cu „Suzi”, celebra pe atunci „Dacie” roșie 2-MS-543, intuim ce va urma. Până la ora 21 fără 25 de minute, cu fotoreporterul Ioan Florea, am fost, împreună cu soția, Steluța, la intersecția de la Telefoane. Eram acolo ca gazetar! Atât. Așadar, nu eram un →

„dizident”, ci, mai mult, un fel de „refuznic” (cuvânt excelent, folosit de jurnalistul Cristian Tudor Popescu), tacit, nu declarat, atent observator la tot ce se petrece în jur, care n-a scris, înainte de 1989, niciodată, despre Ceaușescu. Cineva, domnul Vasile Ilcu, a avut curiozitatea și răbdarea să verifice arhiva ziarului „Steaua roșie”. Și s-a convins. Dar, să fie clar, nu mă fălesc cu asta! Motivele le știți bine. Pe vremea aceea s-au făcut și multe lucruri bune. Să nu uităm. Ce s-a făcut pe linia protecției sociale pentru români, nu cred să se mai facă vreodată. Știam, și încă prea bine, ce se petrece prin această Europă, dar și ce se întâmplă în Republica Socialistă România, ascultând, noapte de noapte, la radioul meu „Melodja”, cumpărat în anul 1963, emisiunile „Europei libere”. Îi ascultam pe Monica Lovinescu și Virgil Ierunca, pe Emil Hurezeanu, mai ales pentru emisiunile din domeniul culturii românești și europene. Dar ascultam și emisiunile legate de evenimentele politice. Doream să fiu, cu precădere, informat despre viitoarele apariții editoriale, cărți pe care, cu timpul, urma să le cumpăr, mai ales după deschiderea din anul 1964 (într-o viziune a cuvintelor „glasnosti” și „perestroika”, atribuite, mai târziu, lui Mihail Gorbaciov), în librăriile târgumureșene, cu precădere „Universala” (mai târziu devenită „Romulus Guga”), până la demolarea postdecembristă, a unei idei culturale mureșene, de către patronul ei, un PSD-ist pentru care între a vinde cârnați sau cărți nu-i nicio deosebire! Era vremea în care domnul Ioan Oprea îi avea oaspeți de seamă pe scriitorii, istoricii, oamenii de cultură din Târgu-Mureș, din întreaga țară. Vremea în care apăreau cărți valoroase ale unor mari scriitori – Gabriel Garcia Marquez („Un veac de singurătate”), Mario Vargas Llosa („Conversație la catedrala”, „Războiul celor două lumi”), Kurt Vonegut („Abatorul nr. 5”), Valentin Rasputin („Despărțirea de Matori”, „Bani pentru Maria”, „Trăiește și ia aminte!”), Cinghiz Aitmatov („O zi mai lungă decât veacul”), carte care ar fi meritat, cu prisosință, Premiul Nobel pentru Literatură, dar și romanele și teatrul lui Romulus Guga („Nebunul și floarea”, „Adio, Arizona”, „Evl Mediu întâmplător”, „Amurgul burghez”), cărțile lui Mihai Sin („Bate și ți se va deschide”, „Schimbarea la față”), Augustin Buzura („Vocile nopții”).

Aminteam, ceva mai sus, că am fost întrebat cum am rezistat, totuși, atunci, uneori izbit de necazuri din toate părțile, în presă. De ce am părăsit învățământul superior? Parțial am răspuns ceva mai sus. Așadar, învățământul superior l-am părăsit obligat mai mult de împrejurări conjuncturale. Iar în presa vremii m-am menținut, consider eu, prin verticalitate și prin acel har aparte, darul de la Dumnezeu. Mint cei care afirmă azi, că, în acele vremuri, n-au avut ce face. Că au fost obligați să fie lingăi. Că altfel n-au putut. Un lucru să fie clar. Minima demnitate, dacă există, dacă te simțeai umilit, insultat de trepădușii timpului, totuși într-o vreme în care nu se mai putea invoca epoca stalinistă a „obsedantului deceniu” și a „erei ticăloșilor”, cum o denumea Marin Preda, puteai să pleci. Eu așa am procedat! Numai că mulți colegi, din oportunism, din obișnuința noastră românească, își spuneau: „Capul plecat sabia nu-l taie!”. Eu zic, dimpotrivă, tocmai acest cap plecat sabia îl taie mai ușor! Numai că, atunci, purtătorul acestui cap nu simte. Ceva mai târziu, da! Oportunismul este de mai multe feluri.

Cu privirea spre mal

De la o vreme încoace
cunosc doar acel mal al așteptării,
îl văd tot mai departe,
din ce în ce mai mic,
prin aerul ăsta păcios
învățând știința uitării lui într-o zi;

aud doar izvorul râului
trimitându-și aici apele cu fluturi visători,
când umbra lumină devine
spre eterna-nserare
prin slava ispravei
viața în viață pășind;

văd malul tot mai departe,
pe fața apei, cu pas de-noptare,
pe drum lunecos cineva umblă
ca un somn în liniștea nopții
șirag de stele șlefuind în tăcere;

seara, cu rochia ei cea nouă s-arată,
cu sacii ducând rugina copacilor
dintr-o parte în alta,
să hrănească fantomele cailor morți;

ochi mort e și luna din ape,
de beznă-i privirea spre mal
sub steagurile fumegânde ale învinsului
trăindu-și vârsta singurătății aici;

ca o pâine rupând lumina,
aștept acum dimineața cu ochii pe mal,
când sânul nopții cu rouă
alăptează ultime stele;

în palma morții
ghinda nașterii zilei
clepsidră și busolă devine
în pustiul acesta de lacrimi
pe ultimul mal.

Furtună

Tonele de dinamită răscolesc cerul
șerpilor veninoși din nou coborători
pe frânghiile ploii de lacrimi
prin trăsnete și fulgere,
într-o trăire supranaturală
a unor începuturi demult trăite,
în alt vis;

pistol în mâna nevăzută,
tunetul, pe un pat de suferință zăcând,
se visează într-o revoluție în negru,
confundată cu o utilă activitate diurnă;

prin aerul plin de laptele zilei,
doar libelulele, elicoptere de-o clipă,
cad, precum darul acela grecesc.

LAZĂR LĂDARIU

Discursuri parlamentare

„RĂMÂNEȚI CREDINCIOȘI NEAMULUI ȘI LIMBII NOASTRE!”

*Domnule președinte,
doamnelor și domnilor deputați,*

În timpul vitreg al unei lumi indiferente, un gureș supărat, parcă până și pentru că mai cântă cucul pe la noi, dorindu-ne „fără hartă” și „răstigniți”, își permitea mai deunăzi să afirme despre România că ar fi o țară „schizofrenică”, „paranoică”! Neam răbdător, primul născut creștin în Europa sub semnul Crucii, românii au știut, dintotdeauna, ceea ce hulitorul nu va pricepe vreodată, în ruptul capului: țara-i pentru ei pâine și apărare. Niciodată, deci, nu-și vor „negustori Ardealul”.

Treceam printr-un sat de pe Niraj, acea „Vale a Plângerii” românilor ardeleni, și, gândindu-mă la istoria potrivnică a deromânizării înaintemergătorilor pe aici, am avut senzația ciudată a răsturnării cuvintelor Eminescu: „Iar noi locului ne ținem/ Cum am fost așa rămânem”. Lor le alăturăm îngrijorarea firească, aici, în umbra vulcanului numit Kosovo, stărnită de premierul ungar, Viktor Orbán, în a cărui somație adresată Belgradului, încolțit din toate părțile, am văzut impertinența amenințării, gândul lui țintind, după autonomia Voivodinei, spre Transilvania. Și-l asigurăm că, dacă pofta lui și a altora zboară spre „plugul infernal” dorit de unii „să ne taie glia”, noi nu vom fi vreodată „străinii propriului pământ”, pentru că el „nu poate fi cadou de circumstanță/ spre a îmbuna pe ocupanți călări”. O spunea și Titulescu: „România nu poate fi întregă fără Ardeal. (...) Ardealul nu e numai inima României politice; priviți harta: Ardealul e inima României geografice!”

Să nu știe încă, oare, episcopul Tökés László și ai lui iredentiști că în Golgota Neamului s-au înscris odată și dezrobirea Ardealului, dar și suferințele numite Ip și Trăznea, Moisei și Sărmașu, că de la porțile munților au răsunat până spre cremenea stâncii „Treceți, batalioane române, Carpații!”? Că „Așezați unde suntem, în bătaia tuturor vânturilor, ca și cum ne-ar fi fost menirea să stăm de strajă în fața și împotriva celor mai sălbatice vijelii, toata viața noastră de aproape două mii de ani - o spunea Iorga - n-a fost altceva decât o trântă cu primejdia”!

O trântă cu primejdiile a fost viața românilor ardeleni, cei neveniți, ca alții, de undeva, ridicați și căliți în legea străbună, apărându-și țara, credința și Neamul, cei pășiți după acel august '40 al diktatului vienez, dar și pârjoliți de „experiența” Regiunii Autonome Maghiare, de începutul războiului civil, din martie '90, îngrijorați de sărbătorirea, pe pământ românesc - proslăvită azi, tocmai de la tribuna Parlamentului României, de deputatul udermerist Bécsék Gárda Dezideriu - a călăilor românilor transilvăneni, la 1848-1849.

Când cei care vor schimbate, pe placul lor, legile și Constituția, prin manifestări extremiste și iredentiste, prin desconsiderarea autorității statului român, prin lăcomia lor hulpavă visează autonomii și federalizări, românii ardeleni știu bine că, în cetatea cea de cremene, va dăinui veșnic „Transilvania din suflet”, cea românească, eternă și nedespărțită, încrezători că ardelenii nu vor mai plăti „odată/

prin moarte românismul”, că nu vom permite „s-ajungem colonia de ocară”, pentru că „Noi n-am venit de nicăieri, ne-am plămădit și am crescut - cum spunea Blaga - din pământ ardelean”, aici, unde - după cuvintele lui Ion Antonescu -, ca născuți și cei dintâi, „nici furtunile, nici trufiile, nici trădările nu ne vor clinti”.

Și pentru că aceste rânduri se vor și replica refuzată subsemnatului, marța trecută, la o nesăbuiță a unui udermerist, consider potrivite, în final, cuvintele marelui bărbat Simion Bărnuțiu: „Fost-am cu hunii, și nu ne-am făcut huni; fost-am cu avarii, și nu ne-am făcut avari; fost-am cu bulgarii, și nu ne-am făcut bulgari; cu rușii, și nu ne-am făcut ruși; cu ungurii, și nu ne-am făcut unguri; cu sașii, și nu ne-am făcut nemți (...) Nu ne-am uncurit, nu ne-am rusit, nu ne-am nemțit, ci ne-am luptat pentru pământul și neamul nostru, ca să vi le lăsăm vouă, dimpreună cu limba noastră, ca și cerul sub care s-a născut. Nu vă nemțiți, nu vă uncuriți nici voi; rămâneți credincioși neamului și limbii noastre!”

Alocuțiune rostită, la 9 martie 1999, în ședința în plen a Deputaților.

„TĂCEREA MIEILOR”

*Domnule președinte,
doamnelor și domnilor deputați,*

Scenă decupată, parcă, dintr-un film de Emir Kusturica. În dangătul clopotelor, bisericilor și catedralelor clujene, cu ecouri prelungi până dincolo de coasta și Dealul Feleacului, peste 200 de artiști, actori ai Teatrului Național, cântăreți ai Operei (română și maghiară), cărora li s-au alăturat și colegi din Turda, avându-l în frunte pe directorul de teatru care, față de condiția actorului azi, a protestat vehement, domnul Dorel Vișan, denumit și „Senatorul melcilor”, au trezit liniștea străzilor municipiului Cluj-Napoca prin trecerea mută a marșului simbolic denumit, după titlul unui film al unui mare regizor, „Tăcerea mieilor”. Gestul fără precedent ia forma protestului și a revoltei artiștilor în fața nepăsării cu care mai-marii zilei și ai clipei tratează cultura națională, față de salariile de mizerie ale slujitorilor artei, față de deculturalizarea României!

La Prefectura județului, cu trupe de jandarmi pe holuri, care i-a întâmpinat cu ușile ferecate, artiștii Operei Române au cântat „Corul robilor” din „Nabucco”, de Verdi. Îmbrăcați în costume de scenă, demonstrând pe străzile municipiului de pe Someș, artiștii clujeni au cucerit totala simpatie a trecătorilor, au cules aplauze la scenă deschisă, pentru demnitatea demersului întreprins, avertismentul lor fiind un serios semnal de alarmă asupra condiției de azi a artistului în societatea românească, atrăgând atenția că acesta „nu trebuie confundat cu o slugă”.

Azi, când cadrele didactice ale Universității din Craiova vor să se angajeze portari la bancă, deoarece statutul de intelectual este disprețuit, ca și în anii '50, când salariații din învățământ și sănătate sunt umiliți fără rușine, când suntem tutelați de „epoca telenovelelor fără frontiere”, într-un timp al culturii încropite sub platoșa superficialității și a imperialismului cultural, de care noi nu ne apărăm, precum francezii, germanii,

italienii sau englezii, artiștii clujeni au vrut să arate clar țării că acel motto din „Craii de Curtea Veche”, referitor la locul nostru la Porțile Răsăritului, unde totul oricând este posibil, iar scara valorilor este răsturnată, ni se potrivește. Posturii de Cenușăreasă a culturii române, umilită prin disprețul suveran al unui buget antinațional, protestului actorilor ajunși la limita răbdării, le alăturăm replica lui Polonius, primul-ministru, dată lui Hamlet, prințul Danemarcei, pe deplin edificatoare, vizând soarta artistului în societate, acum, mai ales, când politica în fața culturii ar trebui să fie mai smerită: „Cinstiți-i (pe artiști) cum se cuvine, doar ei sunt cronica vie și percutantă a vremurilor. Mai bine să ai parte de un epitaf prost, decât să intri în gura lor cât timp ești în viață!”

Acum, când biata cultură românească și slujitorii ei se află sub vremi, nu sună, oare, aceste cuvinte ca un clopot de alarmă pentru puternicii zilei?!

Alocuțiune rostită, la 1 iunie 1999, în ședința în plen a Camerei Deputaților.

„PURURI TÂNĂR, ÎNFĂȘURAT ÎN MANTA-MI”

*Domnule președinte,
doamnelor și domnilor deputați,*

„Nu credeam să învăț a muri vreodată./ Pururi tânăr, înfășurat în manta-mi./ Ochii mei înălțam visători la steaua singurătății” („Odă în metru antic”).

„Nu credeam să învăț a muri vreodată...”! – un vers nemuritor dintr-o poezie nemuritoare, un strigăt abisal de mântuire, cel mai vital vers, demn de cel mai vechi poem al lumii „Ghilgames”. Versul unui învingător, nu doar în împărăția literaturii române, ci în cea universală. Un vers al supraviețuirii, izvorât din suferința hemografiei poetice, ilustrând, cu prisosință, scrierea cu sine. Un vers din legenda scrierii proprii întrupări, un vers al destinului unic al celui ars ca Nessus: „Jalnic ard de viu, chinuit ca Nessus/ Ori ca Hercul înveninat în haina-i/ Focul meu a-l stinge nu pot cu toate apele mării/ De-al meu propriu vis mistuit mă vaiet/ Pe al meu propriu rug mă topesc în flăcări”.

Cu mantia geniului de aur trece, încă o dată, Domnul Eminescu. Trece, cu luminos chip de Hyperion, Înaltul Domn al Limbii Române. Trece cu strălucirea Luceafărului, sub care spațiul și timpul dobândesc o osmoză cosmogonică. Numai Domnul Poeziei Românești, călător peste nemărginirea timpului, așeza gândurile: „Din valul ce ne bântuie/ Înălță-ne, ne mântuie.”

Numai Domnul poeziei românești își putea cinsti neamul astfel: „Dumnezeul geniului m-a sorbit din popor, cum soarbe soarele un nour din marea de amar.” Doar poetul nepereche, care visa un stat de cultură la gurile Dunării, doar Înaltul Domn al Limbii Române, în gândul cel fără de hotar, doar el a murit „împușcat cu gloanțe de diamant cât ou de mari”.

Numai cel care a pășit în moarte, înălțându-se sub chip de Lumină și Luceafăr, doar Măria Sa, călător prin sferile înalte ale luminilor și luceferilor, aplecându-și

ochii peste un Ardeal al obârșiilor doinelor, pe care le cânta la întristare, la Bolta Rece, obârșii care cuprind și Vadul Făgărașului, și dorul Blajului, putea să se alătore azi gândului: „Doamne, Eminescu sfințe- Tatăl nostru din cuvinte!”.

Doar Domnul Eminescu, văzut de Grigore Vieru „Domnul cel de pasăre măiastră./ Domnul cel de nemurirea noastră” poate salva sufletul ticăloșit într-o vreme a devălmășiilor și a derutei spiritului. „De avem sau nu dreptate/ Eminescu să ne judece...”.

Doar pentru Poetul nepereche se putea naște strălucitorul gând: „Ape vor seca în albie, și peste locul îngropării sale va răsări pădure sau cetate, și câte o stea va veșteji pe cer, în depărtări, până când acest pământ să-și strângă toate sevele și să le ridice în țeava altui crin, de tăria parfumurilor sale” (George Călinescu: „Viața lui Mihai Eminescu”).

Alocuțiune rostită la, 15 iunie 1999, în ședința în plen a Camerei Deputaților.

O RUȘINOASĂ CEDARE – SINONIMĂ CU O CAPITULARE

*Domnule președinte,
doamnelor și domnilor deputați,*

Tot mai multe sunt vocile din stânga și din dreapta Prutului care consideră parafarea Tratatului cu Republica Moldova o trădare. Păreră unanimă, dominantă, este aceea că nu de un „parteneriat privilegiat” aveau nevoie acum cele două țări, ci de unul de înfrățire. Chiar avea nevoie România de acest tratat româno(moldo)-român? Nu cumva el se încheie între România și Rusia?

Multe sunt argumentele invocate de oamenii lucizi, cu o dreaptă cumpănire a lucrurilor. Mai ales că exista deja precedentul tratat cu Ucraina, „operă completă” a domnilor Ceaușu și Severin, „tratată criminal”, numit de istoricul Florin Constantiniu, o amputare acceptată, cedare rușinoasă a unor părți din teritoriul național. O renunțare clară pe toate planurile! Kievul devine tot mai intolerant. Când e vorba de români, răspunsul unanim acolo este: „Noi aici nu avem români, ci doar moldovenii!”. În sudul Basarabiei este declarat un adevărat război împotriva limbii române, ca dușmanul nr. 1 al statalității. În numele „sacrificiilor istorice” pierdem definitiv nordul Bucovinei, sudul Basarabiei, Ținutul Herței, Insula Șerpilor, Brațul Chilia și dreptul asupra unei bune părți din Platoul Continental. A mai fost, apoi, și marea greșală din 1991, pe vremea domnului Iliescu, fuga aceea la Moscova pentru încheierea unui tratat al trădării, cu Rusia. După care Tezaurul românesc rămâne tot sub tutela Kremlinului hrăpăreț!

Din păcate, precedentele acestea n-au folosit la nimic. Deși se spune că din greșeli se învață, guvernării de la București și Chișinău și-au dat mâna într-o sarabandă a gafelor, în primul rând, acceptarea acelei bazaconii, pentru parafare, sub forma sintagmei „limba comună”. Iată →

că după o „limbă moldovenească”, mai avem și una „comună”, dar nu una recunoscută, românească!

Ignorarea, nepermisă, a unor adevăruri istorice, renunțarea la drepturile etnoculturale și politice, acceptarea unei alte sârme ghimpate, trasă între frați, au ridicat alte semne de întrebare. Pactul Ribbentrop-Molotov, cu consecințele din 28 iunie 1940, parcă nici nu ar exista. Fugind de realitatea și de lecția celor două Germanii, guvernării au ratat, încă o dată, șansa refacerii României Mari, printr-o capitulație! Nu era cazul, și nici momentul, unei clarificări a relațiilor cu Rusia? Din păcate, și în această situație, rolurile în piesa care urmează să se joace, le distribuie tot Moscova, în urma acestui tratat, Rusia va fi, din nou, câștigătoare și va dicta. Armata a 14-a de ocupație se află tot în Transnistria, deci pe teritoriul Basarabiei, cu o influență politică și militară accentuată.

N-ar fi fost, apoi, cazul limpezirilor în privința credincioșilor mitropoliei Basarabiei, a situației deputatului Ilie Ilașcu, întemnițat la Hlinoia, care cere, insistent, părăsirea Emil Constantinescu, parlamentarilor, guvernanților să nu accepte semnarea și ratificarea lui.

În timp ce Rusia încurajează, strategic, o entitate „moldovenească”, distinctă față de cea românească, noi nu am luptat, nici măcar pentru a combate expresia „comunitate de cultură și de limbă”, să le dovedim tuturor că rădăcinile comune fiind aceleași, e vorba de o **identitate culturală**.

Exclusă, în 1992, de Rusia și Ucraina, din echipa pentru tratative, în urma conflictului din Transnistria, România n-a învățat, se pare, încă nimic. Nici măcar faptul că, deși încă n-a fost semnat tratatul, comuniștii de la Chișinău cer deja excluderea limbii române din învățământ? Ciudat lucru, unioniștii de mai ieri doar, azi au devenit... europeni, falsificând, prin parafrază, până și arhicunoscuta sintagmă eminesciană, devenită acum: „Suntem europeni și punctum!”.

Așa cum este, acest tratat de separare, față de cel de cedare cu Ucraina, nu-i un pact pentru unire, ci pentru dezbinarea, în continuare, a românilor „din moarte înviați” în 1991. El va crea un dezechilibru care va accentua distanța între România și Republica Moldova. Atâta timp cât nu conține nicio referire la pactul Ribbentrop-Molotov, situația din Basarabia fiind tocmai o consecință a acestui pact, înseamnă că mai-marii zilei se situează pe poziția Tiraspolului, a Moscovei și a forțelor proimperiale.

Din păcate, calculele de acasă ale românilor, ca și în cazul Tratatului cu Ucraina, nu s-au potrivit cu cele din realitatea imediată, din viață. Fiind o recunoaștere a „statu quo”-ului, Tratatul de bază, aflat sub chingile Uniunii Europene, din moment ce comuniștii de la Chișinău se află pe aceeași baricadă cu guvernării de la București, este o dovadă clară că, prin acceptarea și promovarea „moldovenismului primitiv”, conducerea politică a României nu mai este românească! Mai ales că-și permite să sfideze și avertismentul pertinent al Academiei Române, care n-ar fi înțelept să fie ignorat. În rest, Bucureștiul doarme. Somn ușor, guvernării!

Alocuțiune rostită, la 23 mai 2000,, în ședința în plen a Camerei Deputaților.

LAZĂR LĂDARIU

SUMAR

Ca o chemare, poem de Lazăr Lădariu/1
Lazăr Lădariu la 75 ani, de Nicolae Băciut/1
Lazăr Lădariu, date bio-bibliografice/3
Referințe critice/5
Poeme de Lazăr Lădariu/9
Lui Lazăr Lădariu, de 75 bunavestiri, de Adrian Alui Gheorghe/9
Vatra veche dialog cu Lazăr Lădariu, de Ion Petrescu/10
Vatra veche dialog cu Lazăr Lădariu, de Valentin Marica/12
Lazăr Lădariu – 75. Credință în destinul românesc, de Mihai Sin/14
A fi sau a nu fi... Cineva, de Mariana Cristescu/15
La mulți ani, venerabile coleg, de Doru Dinu Glăvan/15
Lazăr Lădariu, un ardelean neaoș..., de Onufrie Vințel/16
Lazăr Lădariu, om cu suflet de țară, de Mircea Chelaru/21
Aici, la noi în Ardeal, poem de Lazăr Lădariu/21
Lazăr Lădariu sau „secunda ce sunt”, de Victor Crăciun/22
Lazăr Lădariu la 75 de ani, de Valentin Marica/23
Trăitor în toate, de Gheorghe Nicolae Șincan/24
Lazăr Lădariu, o instituție pe două picioare, de Miron Manega/25
Lazăr Lădariu, un simbol..., de Ioan Sita/26
Laudatio pentru Lazăr Lădariu, de Vera și Dwight Luchian Patton/26
Lazăr Lădariu sau cuvântul adevărului..., de Al. Florin Țene/27
O samă de lazăr și de Lădariu, de Darie Ducan/28
Lazăr Lădariu – 75, de Constantin Toni Dârțu/29
Lazăr Lădariu, la vârsta reinventării, de Răzvan Ducan/30
Lazăr Lădariu și paltinul creț..., de Sorina Bloj/31
Pentru Lazăr Lădariu, de Ioan Sabău-Pop/32
Gardieni, păziți straja, de Hajdu Győző/34
Multă sănătate, ani mulți..., de Mircea Radu/35
Gânduri despre Lazăr Lădariu, de Nicolae Dan Cetină/36
Maluri de Prut/36
Cu iubirea aproapei în geamantane, de Cristina Sava/37
Încearcă mereu să faci lumină, de Gabriella Costescu/38
Lazăr Lădariu, aprig luptător..., de Luminița Cornea/40
Cuvântul liber, poem de Cornelia Jinga Hetrea/40
Poeme de Lazăr Lădariu/41
Astristul Lazăr Lădariu, de Elena Mera/41
Poetul nepedepsit cu prăbușirea, de Valentin Marica/42
Între viață și cărți, de Nicolae Băciut/43
Vecerniile memoriei, de Valentin Marica/44
Sub norii de plastic, de Nicolae Băciut/45
Poeme de Lazăr Lădariu/46
Lazăr Lădariu și bucuriile simple, de Darie Ducan/47
Plăcută și de folos zăbavă, de Nicolae Băciut/48
Trecerea râului, de Nicolae Băciut/49
Secunda de pământ, de Mariana Cristescu/50
Secunda de pământ, de Valentin Marica/51
Secunda ce sunt, de Răzvan Ducan/52
Nașterea umbrei, de Răzvan Ducan/53
Umbra lui Lazăr la Târgu-Mureș/54
Litaniile cerului, de Răzvan Ducan/55
Litaniile cerului, de Nicolae Băciut/56
Lazăr Lădariu în amfiteatrul cu poeți, de Mioara Kozak/57
Poeme de Lazăr Lădariu/57
O carte uluitoare, de Răzvan Ducan/58
Ca un infractor..., de Răzvan Ducan/58
Pentru credință, neam și șară, de Răzvan Ducan/59
Câtă viață, atâta literatură, de Nicolae Băciut/61
În numele adevărului, de Răzvan Ducan/62
Poeme de Lazăr Lădariu/63
Stăpâne, Doamne..., montaj, coordonare Cornelia Jinga Hetrea/64
Confesiuni. O întrebare..., de Lazăr Lădariu/65
File de jurnal, de Lazăr Lădariu/66
Memorii, de Lazăr Lădariu/73
Poeme de Lazăr Lădariu/77
Discursuri parlamentare, de Lazăr Lădariu/78
Ca o dimineață dintâi veneai, de Lazăr Lădariu/82

Lăzăr Lădariu - prezențe literare

Sărmașu

Sărmașu

Reghin

Reghin

Târgu-Mureș

Toplița

Ibănești

Târnăveni

OCHIUL CICLOPULUI

Foto Laurențiu Bădicioiu

Ca o dimineață dintâi veneai

Ca o lumină mare veneai,
tămăduitoare în mantie de raze
prin zborul frunzelor
tot mai lent;

ca un recviem veneai
prin îngenunchierea toamnei
mai supuse ca niciodată;

cu părul tău
de negre diamante în gura uriașului
prin cerul bubuind
sub mugetul cu copite de aur veneai;

ca o dimineață dintâi veneai
din noaptea mea
altă noapte născând,
din ziua mea
o altă zi mijea
la sân alăptând pruncul.

LAZĂR LĂDARIU

Directori de onoare

MIHAI SIN

Acad. ADAM PUSLOJIC

Acad. MIHAI CIMPOI

Redactor-șef adjunct

VALENTIN MARICA

Redactori:

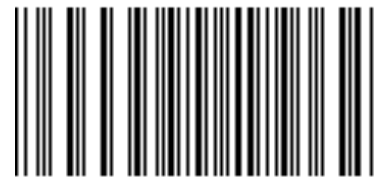
Cezarina Adamescu, A. I. Brumaru,
Mariana Chețan, Geo Constantinescu,
Luminița Cornea, Mariana Cristescu,
Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Răzvan
Ducan, Alexandru Jurcan, Mioara Kozak,
Suzana Fântânariu, Lazăr Lădariu, Rodica

Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu, Bianca
Osnaga, Mihaela Malea Stroe, Ioan Matei,
Menuș Maximilian, Miruna Ioana Miron,
Liliana Moldovan, Cristian Stamatoiu,
Gheorghe Șincan, Gabriela Vasiliu

Correspondenți: Flavia Cosma (Canada),
Mirela Corina Chindea (Italia), Andrei
Fischof (Israel), Dorina Brândușa Landén
(Suedia), Gabriela Mocănașu, Darie Ducan
(Franța), Dwight Luchian-Patton (SUA),
Mircea M. Pop (Germania), Raia Rogac,
Claudia Șatravca (Chișinău), M.N. Rusu
(New York)

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSȚINEREA ȘI
PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Cuza Vodă
nr. 57, România. Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără
acordul editorului. Copyright©Nicolae Băciuț 2014 * Email:
nicolaebaciut@yahoo.com; nbaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com *
Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 *
telefon: 0365407700, 0744474258. Materialele nepublicate nu se restituie.
Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile
reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.

2044-0952